

การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์
ของ
สมัย ชันแข็ง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

สิงหาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

วิทยานิพนธ์
ของ
สมัย ชันแข็ง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

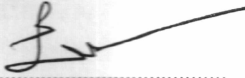
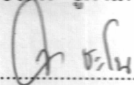
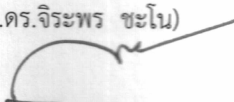
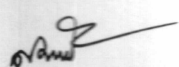
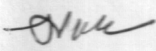
สิงหาคม 2558

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

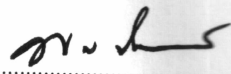

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายสมัย ชันแข็ง
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รศ.ดร.ชวลิต ชูกำแหง) (อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.จิระพร ชะโน) (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.กชพร นานาผล) (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สมทรง สิทธิ) (อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.อัญชลี สารรัตน์) (ผู้ทรงคุณวุฒิ)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ ของมหาวิทยาลัย
มหาสารคาม

.....
(ผศ.ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(ศ.ดร.ประดิษฐ์ เทอดทูล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 9 เดือน ๙.๑ พ.ศ. 2558

ประกาศขอบคุณการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร น่านาผล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง ประธาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สมทรง สิทธิ อาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำคณะ รองศาสตราจารย์ รศ.ดร.อัญชลี สารรัตน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พรชัย ผาดไธสง อาจารย์ ดร.สัจธรรม พรทวีกุล อาจารย์ ดร.ปรีดา ลำมะนา อาจารย์ ดร.วรวัฒน์ บุญดี อาจารย์สุดสงวน ทวีแสง ผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาช่วยตรวจสอบและให้คำแนะนำทำให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณนายรังสรรค์ มณีฉาย ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ นายชัยณรงค์ มูลสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหันหนองสามัคคี และนายอดิประพล วรรณพฤษ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านกุดเรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ที่กรุณาให้ความ อนุเคราะห์และการสนับสนุนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณพ่อบุญเลิศ ชันแข็ง คุณแม่ไพโร ชันแข็ง คุณแม่ใบ เทพวาที คุณครูละมัย ชันแข็ง สามเณรภคตวิทย์ ชันแข็ง นางสาวสุพิชญา ชันแข็ง และเพื่อนร่วมรุ่นทุกท่าน ที่กรุณา ช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ และสนับสนุนการศึกษาเป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณงามความดีที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแด่คุณพ่อ คุณแม่ ครู อาจารย์ และผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน

สมัย ชันแข็ง

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ผู้วิจัย	นายสมัย ชันแข็ง
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร นานาผล
ปริญญา	ปร.ด. สาขา นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตร 3) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร 4) เพื่อประเมินหลักสูตร การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำรวจปัญหาและความต้องการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ นักเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 203 คน ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่กำลังชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ จำนวน 30 คน ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านหันหนองสามัคคี จำนวน 21 คน ระยะที่ 4 ประเมินหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร จำนวน 57 คน หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้ 14 แผนการเรียนรู้ ใช้เวลา 20 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบทดสอบ แบบประเมินคุณลักษณะตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และค่าสถิติ F (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แบบวัดซ้ำ (One-way Repeated Measure ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบัน คือ การขาดคุณธรรมจริยธรรม ขอบข่ายของหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความต้องการมากที่สุดคือเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และควรประกอบด้วยคุณลักษณะตามกรอบแนวคิดคือ ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถใน

การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม พึ่งพาตนเอง ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม ดำรงคนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

2. หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบไปด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของของหลักสูตรพบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$ S.D. = 0.56)

3. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการทักษะชีวิต พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการ ทักษะชีวิตของนักเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนหลังเรียนมีความแตกต่างกัน ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.33 คิดเป็นร้อยละ 87.78 และคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงด้าน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 92.38 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.23 และ SD เท่ากับ 0.93 ด้านความซื่อสัตย์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 89.50 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 8.95 และ SD เท่ากับ 0.92 ด้านความพอเพียง ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 93.33 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.33 และ SD เท่ากับ 0.96 ด้านจิตสาธารณะ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 94.76 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.48 และ SD เท่ากับ 0.89

4. การประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ หลักสูตร จำนวน 57 คน พบว่า หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและ เทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษา มีความเหมาะสมใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตต่อไป

TITLE Curriculum Development of Supplementary Substance Curriculum in Working, Occupation, and Technology Learning Substance based on Sufficiency Economy Philosophy for Promoting Primary School Students' Life Skill

AUTHOR Mr. Samai Khankhaeng

ADVISORS Asst. Prof. Dr. Jiraporn Chano and
Asst. Prof. Dr. Kochaporn Numnaphol

DEGREE Ph.D. **MAJOR** Curriculum Innovation and Learning

UNIVERSITY Mahasarakham University **DATE** 2015

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the situation, problem, and need for establishment of Working, Occupation, and Technology Learning Substance based on Sufficiency Economy Philosophy for promoting the Primary School Students' Life Skill, 2) to develop the curriculum, 3) to study the effect of curriculum implementation, and 4) to evaluate the curriculum. There were 4 Phases of this research. Phase 1: the basic information study of the survey in problem and need, the samples were 203 people from school boards, academics, Educational Supervisors, students, school directors, and teachers who were teaching the Working, Occupation, and Technology Learning Substance. Phase 2: the curriculum construction and development, the samples were 30 Pratomsuksa 5 Students who were studying during the second semester of 2013 school year, Muang Selapom Kindergraten School. Phase 3: the curriculum trying out, the samples were 21 Pratomsuksa 5 Students who were studying during the first semester of 2014 school year, Ban-han-nong-samakkhee School. Phase 4: the curriculum assessment, the samples were 57 stakeholders in curriculum use, the curriculum of Working, Occupation, and Technology Learning Substance based on Sufficiency Economy Philosophy for enhancing the Primary School Students' Life Skill, 7 Learning Units, 14 Lesson Plans, 20 Hours. The research instruments for data collection were the Questionnaire, the Interview Record Form, the Student's Behavioral Observation Form, the Test, the Characteristic Evaluation based on Sufficiency Economy Philosophy. The statistic for data analysis included the Mean, Standard Deviation, Percentage, and F-test (One-way Repeated Measure ANOVA).

The research findings found that:

1. The Highest level of need was in Life Skill Promotion for Pratomsuksa Students. In addition, it should include the characteristic based on conceptual framework : the students had to obtain knowledge and competency in living

appropriately, be autonomy, avoid destroying the environment, behave themselves based on Sufficiency Economy philosophy, and have life skill for living in society happily.

2. The curriculum in Working, Occupation, and Technology Learning Substance based on Sufficiency Economy Philosophy for enhancing the Primary School Students' Life Skill consisted of the meaning, significance and characteristic of curriculum, vision, rationale, objective, indicator, and Learning Substance, curriculum structure, determination of learning management, determination of teaching, guidelines for instructional activity management, measurement and evaluation. The findings in evaluation of propriety of curriculum, found that in overall, it was in "High" level. ($\bar{x} = 4.43$ S.D. = 0.56)

3. For comparison of the Mean in life skill development, there were significant differences in scores of life skill development between pretest and posttest. The posttest learning achievement, its Mean value was = 26.33 or 87.78%. Furthermore, the characteristic based on Sufficiency Economy Philosophy in knowing and learning oriented, passed the criterion 92.38%, the value = 9.23, and SD = 0.93. The Honesty aspect passed the criterion 89.50%, $\bar{x}$ value = 8.95, and SD = 0.92. The Sufficiency aspect, passed the criterion 93.33%, $\bar{x}$ value = 9.33, and SD = 0.96. The Public Mind aspect, passed the criterion 94.76%, $\bar{x}$ value = 9.48, and SD = 0.89.

4. For the evaluation of curriculum development, the samples were 57 Stakeholders in curriculum implementation. It was found that the curriculum Working, Occupation, and Technology Learning Substance based on Sufficiency Economy Philosophy for promoting the Primary School Students' Life Skill. included the Propriety for using in learning and teaching for promoting the Life Skill further.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร	11
ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร	11
พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร	13
ลักษณะและองค์ประกอบของหลักสูตร	16
แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน	20
การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดของประเทศไทยและต่างประเทศ	26
การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม	44
การประเมินหลักสูตร	60
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	63
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	63
หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	65
หลักการและแนวคิดในการออกแบบการเรียนรู้	66
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	69
ทักษะชีวิต	71
ความหมายของทักษะชีวิต	71
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะชีวิต	72
แนวคิดเรื่องทักษะชีวิตและการพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	74
วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต	83
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	101
งานวิจัยในประเทศ	101
งานวิจัยต่างประเทศ	104

บทที่	หน้า
กรอบแนวคิดในการวิจัย	106
3 วิธีดำเนินการวิจัย	108
ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	110
ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร	112
ระยะที่ 3 การทดลองหลักสูตร	119
ระยะที่ 4 การประเมินหลักสูตร	123
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	127
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	127
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	127
ระยะที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	127
ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตร	128
ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร	138
ระยะที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตร	141
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	146
ความมุ่งหมายของการวิจัย	146
สรุปผล	146
อภิปรายผล	147
ข้อเสนอแนะ	151
บรรณานุกรม	152
ภาคผนวก	161
ภาคผนวก ก เครื่องมือในการวิจัย	162
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	256
ภาคผนวก ค หนังสือราชการ	258
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล	264
ประวัติย่อของผู้วิจัย	270

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ของนักการศึกษา	41
2 โครงสร้างรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	65
3 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น	78
4 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์	79
5 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดการจัดการกับอารมณ์และความเครียด	80
6 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	81
7 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังจำแนกรายชั้นปีตามองค์ประกอบทักษะชีวิต	82
8 โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา	115
9 รูปแบบในการวิจัย	122
10 โครงสร้างหลักสูตร	129
11 ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาความสอดคล้ององค์ประกอบ ของหลักสูตร	134
12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของหลักสูตร	136
13 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ของคะแนนพัฒนาการทักษะ	138
14 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน	140
15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการใช้หลักสูตรสำหรับนักเรียน	142
16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินสำหรับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการประเมินหลักสูตร	144
17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านใฝ่เรียนรู้	226
18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงด้านความซื่อสัตย์	227
19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอเพียง	228
20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีจิตสาธารณะ	229

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงความสอดคล้องเชื่อมโยงของหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินแบบ อิงมาตรฐานการเรียนรู้	25
2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W.Tyler)	30
3 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบา (Taba)	33
4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการสอนของทาบา (Taba)S	35
5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของโอลิวา (Oliva)	38
6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของวอล์คเกอร์	40
7 โครงสร้างการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม	46
8 วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (The Kolb learning cycle)	84
9 รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์	85
10 แนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตตามจุดเน้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	94
11 กรอบแนวคิดในการวิจัย	107
12 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการพัฒนาหลักสูตร	109
13 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการทักษะชีวิต	139

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม การหล่อกล่อมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ที่บุคคลในสังคมจะต้องได้รับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณ์ญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมาก ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมาก ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกัน ให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 1)

นอกจากนี้ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันยังปรากฏหลักฐานเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่าการที่ประเทศมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญและการพัฒนานั้นก็ได้เป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการทุจริต ฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุข แหล่งเสื่อมโทรม โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานเด็ก การละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหามลภาวะ ปัญหาการจราจรรและอุบัติเหตุ รวมทั้งปัญหาสุขภาพทั้งกายและจิตใจ เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจทั้งสิ้น (ทศนา แคมมณี. 2545 : 1-2)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในอดีตนั้น มีระบบโครงสร้างทางการศึกษาที่เน้นเรื่องการพัฒนาบุคลากร โดยรัฐเป็นผู้กำหนดให้การจัดการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน เพียงเพื่อการผลิตกำลังคนเพื่อป้อนกับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่มุ่งสร้างความเจริญเติบโตทางภาคเศรษฐกิจ

ในทิศทางที่ไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพแวดล้อมทรัพยากรและการพัฒนาท้องถิ่นก่อให้เกิดปัญหาการละทิ้งชุมชน ละทิ้งถิ่นฐาน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องหันมาทบทวนเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาสำหรับเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ การจัดการเรียนการสอนเรื่องหลักสูตรเพื่อท้องถิ่นนั้นก็เพื่อสร้างรากฐานของชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถสืบทอดขนบธรรมเนียม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รักษาแหล่งความรู้และอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน และสามารถนำตนเองและท้องถิ่นให้เจริญพัฒนามีศักยภาพเป็นปึกแผ่นมั่นคง โดยมีการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2549 : 3)

การศึกษาที่ดีสำหรับคนยุคใหม่นั้น ไม่เหมือนการศึกษาในยุคที่ผ่านมา การศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนไปอย่างสิ้นเชิง และบทบาทของครูก็ต้องเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ครูที่รักนักเรียน ต้องเปลี่ยนจุดสนใจหรือจุดเน้นจากการสอน ไปเป็นเน้นที่การเรียนรู้ ต้องเรียนรู้และปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ที่ตนจัดให้แก่ักเรียนต้องเปลี่ยนบทบาทของตนเองจาก “ครูสอน” ไปเป็น “ครูฝึก” หรือ “ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้” และต้องเรียนรู้ทักษะในการทำหน้าที่นี้โดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องต้องเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้ของศิษย์จากเน้นเรียนวิชาเพื่อได้ความรู้ ให้เลยไปสู่การพัฒนาทักษะที่สำคัญต่อชีวิตในยุคใหม่ว่า การเรียนรู้ยุคใหม่ต้องเรียนให้เกิดทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 หน้าที่ของครูจึงต้องเปลี่ยนจากเน้นสอนไปทำหน้าที่จุดประกายความสนใจใฝ่รู้แก่ศิษย์ ให้ศิษย์ได้เรียนจากการลงมือปฏิบัติ และนักเรียนองกวมทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 จากการลงมือปฏิบัติของตนเป็นทีมร่วมกับเพื่อนนักเรียน เน้นการองกวมทักษะในการเรียนรู้ และค้นคว้าหาความรู้มากกว่าตัวความรู้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 นักเรียนต้องเรียนเอง หรือพูดใหม่ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง สาระวิชาก็มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของนักเรียน โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ใช้ความรู้ (knowledge worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (learning person) ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ และเป็นคนที่ใช้ความรู้ ดังนั้น ทักษะสำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำต้องเป็นเช่นนี้ก็เพราะต้องเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว (วิจารณ์ พานิช. 2555 : 15-18)

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดอนาคตทางการศึกษา และเป็นเครื่องชี้นำความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ย่อมนำไปสู่คุณภาพของคนในประเทศนั้น สำหรับในประเทศไทย หลักสูตรการศึกษา ได้มีการพัฒนา ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 และใช้ในโรงเรียนทั่วไป ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบโดยตรงและมีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรฉบับนี้ ได้ประเมินผลการใช้หลักสูตรแล้วพบว่า มีจุดดีหลายประการ เช่นหลักสูตรช่วยส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการศึกษา ทำให้ท้องถิ่น และสถานศึกษามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง มีแนวคิดและหลักการในการส่งเสริม การพัฒนาผู้เรียน แบบองค์รวมอย่างชัดเจน แต่ก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นที่เป็นปัญหา คือ ความไม่ชัดเจนของหลักสูตรในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในสถานศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 2-6)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน หลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและปรากฏความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้มอบหมายให้คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน จัดทำ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ฉบับที่ 10 และ 11 (พ.ศ. 2555 – 2564) ได้อันเชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับการขับเคลื่อนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลาง

การพัฒนา โดยมุ่งวางรากฐานการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก และสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น และเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศที่สมดุลเป็นธรรม และยั่งยืน การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา รัฐได้กำหนดไว้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และตามมาตรฐานการศึกษาชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-3)

อุดมการณ์สำคัญในการจัดการศึกษา คือการจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต และสร้างสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ กำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้ 3 มาตรฐาน คือ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยใช้แนวทางการจัดการศึกษามุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยสร้างวิถีการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ให้เข้มแข็ง มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียนมีตัวบ่งชี้ คือ ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวที มีเมตตา กรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า ภูมิใจในความเป็นไทย เห็นคุณค่าภูมิปัญญาไทย นิยมไทย และดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย มาตรฐานที่ 3 และ 7 คุณภาพด้านผู้เรียน มีตัวบ่งชี้ คือ มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จเพียรพยายาม ขยันอดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ ขจัดความยากจน สามารถสร้างพลังอำนาจของชุมชน และพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ สร้างภูมิคุ้มกัน ต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยฉับพลัน ปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียง ต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยม และความคิดของคนเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคน นอกจากนี้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เน้นการพัฒนาคนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ช่วยให้ผู้เรียนมีความพออยู่ พอกิน พอใช้ พึ่งตนเองได้ และมีความสุขตามอัตภาพ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมมีเสรีภาพในสังคม ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบ แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตเมตตา และ จิตสาธารณะ อยู่ร่วมกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลายเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีรากเหง้าทางวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ค่านิยม และเอกลักษณ์ของแต่ละบุคคลหรือชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญ เกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวยุ และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจริงจนเกิดความมั่นใจและภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เพื่อให้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง การพัฒนาความสามารถของมนุษย์อย่างสร้างสรรค์ โดยนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างสิ่งของเครื่องใช้วิธีการ หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิตกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การแก้ปัญหาหรือการสร้างงาน คุณค่าและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพ เห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริตและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 6)

ทักษะชีวิต (Life skill) เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนเป็นอย่างมาก การดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ทันสมัย และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยุ่งเหยิงหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนทวีความรุนแรงมากขึ้น เด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตระดับต่ำหรือขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมเมื่อเขาพ้นวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้วอาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตและเป็นปัญหาแก่สังคม จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาที่จะต้องจัดการเรียนการสอนโดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุด โดยองค์ประกอบทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 4 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่การมีทักษะชีวิตตามความคาดหวังของหลักสูตรตามช่วงวัยในแต่ละชั้นปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 1-11)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีความคิดในการ เข้าใจการทำงานและปรับปรุงการทำงาน แต่ละขั้นตอน มีทักษะการจัดการ ทักษะการทำงานร่วมกัน มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ทำงานอย่างเป็นระบบ มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และ

สิ่งแวดล้อม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้โดยตระหนักในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาพัฒนาให้เกิดคุณค่า ช่วยให้สามารถดำเนินชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียง และมีความสุขอย่างยั่งยืนตลอดไปตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างไร
2. หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีลักษณะอย่างไร
3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างไร
4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังต่อไปนี้
  - 3.1 เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะชีวิต ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3.2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

3.3 เพื่อศึกษาคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. เพื่อประเมินหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีพัฒนาการทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนและสถานศึกษาในเรื่องหลักการและแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้กระบวนการวิจัย รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มีการกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำรวจปัญหาและความต้องการ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่คณะกรรมาธิการสถานศึกษา นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ นักเรียน ผู้อำนวยการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนี้ กรรมการสถานศึกษาจำนวน 34 คน นักวิชาการ จำนวน 10 คน ศึกษานิเทศก์

จำนวน 5 คน ผู้อำนวยการ จำนวน 17 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 68 คน รวมทั้งสิ้น 134 คน

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ประชากรได้แก่ นักเรียนที่กำลังชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 211 โรงเรียน จำนวน 3,741 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

การวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ประชากรได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 211 โรงเรียน จำนวน 3,741 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหันหนองสามัคคี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

การวิจัยระยะที่ 4 ประเมินหลักสูตร ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 21 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นักเรียน จำนวน 21 คน รวมทั้งสิ้น 57 คน

เนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระในการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้จากแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว-ภูมิพลอดุลยเดช การเสริมสร้างทักษะชีวิต ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ใช้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. ระยะเวลาที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2556 - วันที่ 30 มีนาคม 2557

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม หมายถึง กระบวนการยกร่างหลักสูตรเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยองค์ประกอบและรายละเอียดของหลักสูตรประกอบไปด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ กำหนดการจัดการเรียนรู้ กำหนดการสอน แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล หลักการวัดผลภาคปฏิบัติ ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไป ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

2.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้อง เป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

2.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

3. หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่ใช้เนื้อหาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้ถึงแนวทางในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติตน มาใช้ในการวางแผนและการ ดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับนักเรียน 4 องค์ประกอบ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักตัดสินใจและแก้ไขสถานการณ์ให้อยู่รอดปลอดภัยจากปัญหาต่าง ๆ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคมได้อย่างมีความสุข จัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันการ เปลี่ยนแปลง รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตนเอง ในภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม โดยมี 7 หน่วยการเรียนรู้ 14 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ รวม 20 ชั่วโมง

4. ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต โดยกำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับนักเรียน 4 องค์ประกอบ พร้อมทั้งพฤติกรรมที่คาดหวังและตัวชี้วัดทักษะชีวิตในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ความถนัดความสามารถจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ต้องการ ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายหลีกเลี่ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ได้รับความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขวัดประเมินโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรม

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนความรู้ความเข้าใจจากเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่เกิดจากการทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัย ซึ่งจะประกอบเป็นประโยชน์และทำให้การวิจัยครั้งนี้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยแยกหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
  - 1.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
  - 1.2 พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร
  - 1.3 ลักษณะและองค์ประกอบของหลักสูตร
  - 1.4 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน
  - 1.5 การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดของประเทศไทยและต่างประเทศ
  - 1.6 การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม
  - 1.7 การประเมินหลักสูตร
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 2.2 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ทักษะชีวิต
  - 4.1 ความหมายของทักษะชีวิต
  - 4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะชีวิต
  - 4.3 ทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
  - 4.4 วิธีการจัดการเรียนการสอนพัฒนาทักษะชีวิต
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพและมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรที่กำหนดแล้วยังต้องคำนึงถึงสภาพและความต้องการของสังคมด้วย เมื่อเวลาเปลี่ยนไป สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง วิทยาการและเทคโนโลยีเปลี่ยนไป จึงต้องมีการปรับแต่งหลักสูตร ซึ่งเปรียบเสมือนแม่บทหรือหัวใจในการศึกษา การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรต้องให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สถานศึกษา และบริบททางสังคม จึงต้องค้นหาความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ในขณะที่เดียวกันความรู้เก่า ๆ บางอย่างก็ได้รับการพิสูจน์ว่าถูกต้องหรือไม่ จึงควรพิจารณาทั้งระบบ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การให้ความสำคัญกับชุมชน สังคม ในฐานะที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่อาจต้องร่วมกันเติมบริบทที่จำเป็นและเพิ่มแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถตามหลักสูตรกำหนด

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรได้รับการกล่าวขานและนำมาใช้ในแวดวงการศึกษาเป็นอย่างมากในช่วงปี ค.ศ. 1950 จนกระทั่งมีการประชุมในเรื่องดังกล่าวที่ University of Chicago เพื่อสร้างความเข้าใจในหลักสูตรให้ชัดเจนขึ้น (Herrick and Tyler. 1950) หลักสูตรได้รับการอธิบายแตกต่างกันตามความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้ใช้หลักสูตรทั้งในลักษณะกว้างและแคบ หลักสูตรมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Curriculum ซึ่งมาจากรากศัพท์คำว่า Currere ในภาษาละติน หมายถึง เส้นทางที่จะต้องวิ่งไป (Course to run) เส้นทางดังกล่าวเป็นสนามแข่งขัน ซึ่งจะต้องฝ่าฟันและผ่านพ้นอุปสรรคที่บุคคลพึงเอาชนะหรือกระทำให้สำเร็จและสมบูรณ์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของการจัดการศึกษา ทักษะ ประสบการณ์โอกาส และเจตนาของผู้ใช้แต่ละระดับ หลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงความตั้งใจเพื่อเปิดโอกาสทางการศึกษา เพื่อการพัฒนาบุคคลและจัดบรรยากาศทางการเรียนรู้ให้กับคนได้รับการศึกษาร่วมกันโดยมี ระยะเวลา และเนื้อหาที่จัดไว้ให้อย่างแน่นอน (Saylor and Alexander. 1974 : 2-3)

Posner (1995 : 5) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นเนื้อหาสาระหรือวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนมีหน้าที่จะต้องจัดให้นักเรียนเป็นกลุ่ม ยุทธศาสตร์การสอนที่ครูวางแผนจะใช้สอนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สิ่งที่ใช้สอนในโรงเรียน ชุดวิชาที่เรียน เนื้อหา โปรแกรมการเรียน ชุดของอุปกรณ์การเรียนการสอน ลำดับของกระบวนการวิชา จุดประสงค์ที่จํานำไปปฏิบัติ กระบวนการที่ศึกษาทุกสิ่งทุกอย่างที่ดำเนินการภายในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมนอกห้องเรียน (Oliva. 1997 : 4)

Henson (2001 : 8-9) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรว่าหลักสูตร คือ โปรแกรมของการศึกษาที่ทางโรงเรียนจัดให้โดยมีรายชื่อของหลักสูตรที่จะต้องเรียนเรียงตามลำดับตลอดโปรแกรมของการศึกษา เอกสารที่วางแผนการสอนและการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน แผนการจัดการประสบการณ์ของโปรแกรมการศึกษาในโรงเรียนที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนได้คิดและทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภายใต้การอุปถัมภ์ของโรงเรียน (Caswell and Caswell. 1935 ; Smith and others. 1957 ; Saylor and Alexander. 1966 ; Doll. 1989 ; Thompson and Gregg. 1997) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมเป็นการสร้างความรู้และ

ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วมในสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียน (Tanner and Tanner. 1980 ; Gay. 1990) และผลลัพธ์ของแผนการเรียนรู้ทั้งหมดที่โรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ (Popham and Baker. 1970) และหลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์และจุดมุ่งหมายเฉพาะ การจัดเนื้อหา การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล (Taba. 1962)

นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาของไทยหลายท่านได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับหลักสูตรไว้ อย่างหลากหลาย ซึ่งพอที่จะยกตัวอย่างได้ ดังนี้

สังัด อุทรานนท์ (2532 : 16) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ในลักษณะรายวิชา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่จัดลำดับ ความยากง่ายหรือมีขั้นตอนอย่างใดแล้ว หลักสูตรประกอบขึ้นด้วยประสบการณ์ในการเรียนที่วางแผนไว้ล่วงหน้า โดยมีเป้าหมายให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ และหลักสูตรเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ การศึกษาแก่เด็กในโรงเรียนหลักสูตร นอกจากนี้ อ่างง บัวศรี (2542 : 2) ได้สรุปเพิ่มเติมว่า หลักสูตร หมายถึงประสบการณ์ทุก ๆ อย่างที่โรงเรียนจัดไว้ให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นมวลประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสาร หลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียน การสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

สงบ ลักษณะ (2542 : 29) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในทำนองเดียวกันว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวง ที่จัดให้ผู้เรียนได้รับ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปในแนวทางที่พึงปรารถนาทั้งพฤติกรรมความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมต่าง ๆ โดยกำหนดแนวทาง จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่กำหนดให้โรงเรียนปฏิบัติตาม (บุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 2 ; นิรมล ศตวุฒิ. 2547 : 54)

บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 19) ได้แบ่งหลักสูตรออกเป็น 4 ระดับ คือ หลักสูตรระดับชาติ หรือ หลักสูตรแม่บท เป็นหลักสูตรแกนที่เขียนไว้กว้าง ๆ และบรรจุสาระที่จำเป็นทุกคนในประเทศต้องเรียนรู้เหมือนกัน หลักสูตรระดับท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น สาระการเรียนรู้จะสอดคล้องสัมพันธ์กับท้องถิ่น มุ่งการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ได้จริงในชีวิต หลักสูตรระดับสถานศึกษา เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้จริงโดยนำหลักสูตรแม่บทมาปรับให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาขึ้นเอง เช่น หลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้ใช้ในสถานศึกษา และหลักสูตรระดับห้องเรียนเป็นหลักสูตรที่สำคัญที่สุด ผู้ที่เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรระดับนี้คือ ครู ซึ่งจะนำหลักสูตรระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา มาพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนด

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 9) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือ SOPEA ประกอบด้วย เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน (Subject Matter) วัตถุประสงค์ (Object) แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์แก่นักเรียนที่คาดหวัง (Plans) ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน (Learner's Experience) กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้แก่ผู้เรียน (Education Activities)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 12) หลักสูตรคือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครอบคลุมตามมาตรฐานคุณภาพสากล มาตรฐานความเป็นชาติไทย และมาตรฐานที่ชุมชนท้องถิ่นต้องการ

ธำรง บัวศรี (2543 : 2) ให้ความหมายว่า หลักสูตร หมายถึง “มวล ประสพการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียน การสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา”

ชวลิต ชูกำแพง (2555 : 13) หลักสูตร หมายถึง มวลประสพการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

สรุปได้ว่า หลักสูตร คือ มวลประสพการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) การปรับปรุงการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคลและสภาพสังคม ในความหมายของการพัฒนาหลักสูตร มีคำที่ควรพิจารณาอยู่ 2 คำ คือ คำว่า การปรับปรุงหลักสูตรกับคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ในการพัฒนา คือ ทำให้ดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้นละเอียดลึกซึ้งขึ้นถ้าเกี่ยวกับหลักสูตรก็คือ ทำส่วนที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้น ส่วนคำว่าสร้าง คือ การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นฐานอยู่เลยดังนั้นจึงอาจแยกการกระทำเกี่ยวกับหลักสูตรได้ 2 ประการ หรือ 2 รูปแบบ คือ การพัฒนาหลักสูตร เป็นการปรับปรุงเพิ่มรายละเอียด เนื้อหา ปรับเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาวิธีสอนให้หลากหลาย ทำสื่อการเรียนการสอนเพิ่มเติม หรือ การสร้างหรือทำหลักสูตรขึ้นใหม่ คือการสร้างเนื้อหารายละเอียด กิจกรรม วัตถุประสงค์ขึ้นใหม่ โดยดำเนินการขออนุมัติตามขั้นตอนก่อนนำไปใช้

จากความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นจะถูกกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร มีขอบเขตกว้างขวางหลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต้องการประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระและกิจกรรมประสบการณ์ที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นและเป็นแนวทางที่ผู้สอนจะต้องยึดถือในการจัดการเรียนการสอน

2. พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีสิ่งที่จะต้องกระทำเป็นประการแรก คือ การกำหนดความมุ่งหมาย ซึ่งต้องคำนึงถึงจิตวิทยา ปรัชญา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม จริยธรรม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมตัวผู้เรียน และข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้เรียน ข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาปัจจัยดังกล่าว จะได้นำมาใช้เป็นรากฐานในการเลือกเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่จะนำเข้ามาบรรจุในหลักสูตร เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหลักสูตรควรได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ อย่างรอบคอบ หลักสูตรควรพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนและสังคม นอกจากนั้นหลักสูตรควรเกิดจากความร่วมมือของ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) พื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรโดยทั่วไป ประกอบด้วยพื้นฐานหลายด้าน นักวิชาการด้านการศึกษาได้จำแนกข้อมูลพื้นฐานไว้ต่างกัน เช่น เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander. 1974 : 102-103) แบ่งพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านสังคม ธรรมชาติกระบวนการเรียนรู้ และความรู้ที่จำเป็น อารง บัวศรี (2542 : 4) แบ่งข้อมูลพื้นฐานด้านหลักสูตรออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านปรัชญา ด้านสังคม ด้านจิตวิทยา ด้านความรู้และวิทยาการ ด้านเทคโนโลยี และด้านประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญมี 6 ด้าน ได้แก่ พื้นฐานทางด้านปรัชญาการศึกษา พื้นฐานทางด้านจิตวิทยา พื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง พื้นฐานทางด้านวิชาการ และพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรจะต้องการความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นองค์ความรู้ตามโครงสร้างของหลักสูตร รวมทั้งในบริบทของการจัดการศึกษาของไทยที่จะต้องดำเนินการตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2.1 พื้นฐานทางด้านปรัชญาการศึกษา

พื้นฐานทางด้านปรัชญาการศึกษา หมายถึง แนวความคิดความเชื่อที่ใช้เป็นหลักการดำเนินชีวิต การกระทำของบุคคลในเรื่องใด ๆ ก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้นการที่เราทำอะไรลงไปก็เป็นการแสดงว่าเราได้เลือกเอาสิ่งที่มีคุณค่าแก่เรามากที่สุดสำหรับปรัชญาการศึกษานั้น หมายถึง แนวความคิด ความเชื่อ ค่านิยมหรืออุดมการณ์ในการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมใด ๆ ในการดำเนินการจัดการศึกษาต้องอาศัยปรัชญาเป็นหลักยึดในการปฏิบัติงานทั้งสิ้นเริ่มตั้งแต่การกำหนดความมุ่งหมายการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารงาน เป็นต้น

การนำปรัชญามาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร มีประเด็นที่ต้องคำนึงถึงอยู่ 2 ประเด็น คือ 1) พัฒนาให้เป็นคนมีลักษณะเช่นไร จึงเป็นหน้าที่ของคณะผู้จัดทำหลักสูตรต้องพยายามศึกษาสำรวจ วิเคราะห์ว่าในสภาพสังคมของเรานั้น ลักษณะของคนที่ยังประสงค์ควรเป็นเช่นไร จึงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข ดังนั้น เราจึงนำปรัชญาการศึกษามาเป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา เช่น จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ข้อหนึ่งได้กล่าวถึงเรื่องคุณสมบัติที่ต้องการเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง ฯลฯ 2) ต้องทราบว่าความรู้ อะไรที่มีคุณค่าและมีประโยชน์สำหรับมนุษย์บ้าง แล้วคัดเลือกความรู้ที่เข้ามามีบรรจุไว้ในหลักสูตร เช่น ความรู้เกี่ยวกับศิลปะศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2.2 พื้นฐานทางด้านจิตวิทยา

ข้อมูลที่ได้จากนักจิตวิทยามีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของหลักสูตรและวิธีการสอนมาเป็นเวลานานเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบันว่า การให้การศึกษาจะต้องมุ่งเสริมสร้างพัฒนาให้แก่เด็กทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพื่อให้เด็กเป็นคนสมบูรณ์ ดังนั้นในการให้การศึกษาหรือการจัดทำหลักสูตร ควรคำนึงถึงจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนอย่างน้อย 2 อย่าง คือ

1. จิตวิทยาพัฒนาการ ผลจากการศึกษานักจิตวิทยาพัฒนาการทำให้ทราบว่า เด็กแต่ละเพศ แต่ละวัยมีพัฒนาการหรือความพร้อมในแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือสังคมเพียงใด จะสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอะไรได้บ้าง มากน้อยแค่ไหนเพียงไร

2. จิตวิทยาการเรียนรู้ มีบทบาทในการกำหนดรูปแบบของหลักสูตร การเลือกการจัดเนื้อหาวิชารวมทั้งการกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน ทุกคนคงตระหนักถึงความจริงที่ว่าเด็กแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน ทั้งในด้านความสนใจของสติปัญญา เราจะมีวิธีการอย่างไรให้เด็กเหล่านี้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ มีองค์ประกอบอะไรบ้างหรือมีทฤษฎีการเรียนรู้อะไรที่จะส่งเสริมหรือช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกิดผลดีมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

2.3 พื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

หากจะพิจารณาด้านการบริหารของสังคมไทยซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรแล้วจะพบว่า สังคมไทยจำแนกออกได้เป็นสองส่วนใหญ่ ๆ กระจายอยู่ตามหมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีประมาณ 80 – 85 เปอร์เซ็นต์ มีความยากจนและความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นไปอย่างใกล้ชิด แต่ภายหลังรัฐบาลได้เริ่มพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมใหม่ ๆ แพร่เข้าไปในชนบทและกับของเดิม ที่มีอยู่แล้ว ผลก็คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมชนบท พร้อมกับการเสื่อมสลายของชุมชนเดิม ส่วนสังคมเมืองนั้น สมาชิกมีความแตกต่างกันทั้งในด้านอาชีพ รายได้ เชื้อชาติ วัฒนธรรมและสถานภาพทางสังคม ความผูกพันระหว่างสมาชิกมีน้อย ชีวิตเต็มไปด้วยการแข่งขันดิ้นรน ต่อสู้ เพื่อความอยู่รอดปัญหาในทางสังคมมีมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเพศ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม วัยรุ่น ล้วนแต่ทำให้สภาพสังคมเมืองเสื่อมโทรมลงทุกวัน เมื่อสังคมไทยเป็นอย่างนี้การศึกษาที่จะเอื้อประโยชน์สุขแก่คนในประเทศ จึงน่าจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป ตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น เพราะหลักสูตรที่ดีต้องสามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2.4 พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง

การเมืองเป็นเรื่องของการปกครอง ซึ่งจะเน้นเกี่ยวกับบทบาทสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่พึงมีต่อสังคมและประเทศชาติ การเมืองเกี่ยวข้องกันกับการศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจการเมืองยิ่งขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างไร และควรจะแสดงแนวความคิดหรือปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว หากประชาชนมิได้เคยศึกษาและฝึกฝนกระบวนการของการเมืองอย่างมีระเบียบแบบแผนมาก่อนตั้งแต่เยาว์วัย ในขณะที่ตนได้รับการศึกษาเปลี่ยนแปลงรัฐบาลแต่ละครั้งเท่าที่ผ่านมาผู้นำการปกครองมักมีแนวโน้มที่จะใช้ประชาธิปไตยไปในทางที่ไม่ค่อยถูกต้อง ประชาชนบางกลุ่มบางเหล่าก็ใจร้อนมักเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และชอบทำตามใจตัวเอง ใช้สิทธิและหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามครรลองของความมั่นคง เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ และก่อให้เกิดผลเสียแก่ประชาชนและประเทศชาตินานัปการ ดังนั้น ในหลักสูตรจึงควรบรรจุเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่จะปลูกฝังให้คนมีพฤติกรรมด้านการเมืองแต่เยาว์วัย โดยช่วยให้บุคคลรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนที่จะต้องผูกพันกับหน้าที่และสิทธิของผู้อื่นตลอดจนการให้ความรู้และฝึกฝนกระบวนการเป็นไปอย่างมีระบบ ระเบียบตามขั้นตอนที่ถูกต้อง

2.5 พื้นฐานทางด้านวิชาการ

ข้อมูลพื้นฐานทางด้านวิชาการ ในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเกี่ยวกับการเลือกสาระลงในรายวิชาว่าเน้นเรื่องใด รายวิชาที่ออกแบบมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์รายวิชาอื่น ๆ ได้อย่างไร ความชัดเจนในเรื่องโครงสร้างและน้ำหนักรายวิชาต้องชัดเจน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสาระความรู้ของวิชา นักพัฒนาหลักสูตรต้องมีข้อมูลที่มาพอเพื่อชี้แจงและปรับความคิดที่หลากหลายขอคณะกรรมการ

2.6 พื้นฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะเอาวิธีการ แนวความคิดและเครื่องมือต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และปรับปรุงคุณภาพในการจัดการศึกษาซึ่งเรียกว่าเทคนิควิทยาทางการศึกษา (Educational Technology) เทคนิควิทยาทางการศึกษาจึง หมายถึง การประยุกต์เอาเทคนิควิธีการ แนวความคิด อุปกรณ์ และเครื่องมือใหม่มาใช้ปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน รวมทั้งแก้ปัญหาทางการศึกษาที่เกิดขึ้น ดังนั้น เทคนิควิทยาทางการศึกษาจึงครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. การนำเครื่องมือและอุปกรณ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ การนำพวก Hard ware มาใช้ในการศึกษา เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพ ชนิดต่าง ๆ วิทยุโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และเครื่องช่วยสอน เป็นต้น
2. การผลิตวัสดุการสอนตามแนวใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องของการนำ Software หรือ Printed Materials มาใช้ในการให้การศึกษา ซึ่งได้แก่ การผลิตคู่มือครู ตำรา แบบเรียน เอกสารชนิดต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน
3. การใช้เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ การจัดโรงเรียนโดยไม่แบ่งชั้น การสอนเป็นคณะ การจัดการตารางสอนแบบยืดหยุ่น การจัดห้องเรียนเป็นศูนย์ การเรียนการใช้คอมพิวเตอร์ หรือสื่อประสมมาช่วยสอน เป็นต้นคณะผู้จัดทำหลักสูตรควรตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ แล้วพิจารณานำมาใช้เป็นประโยชน์ทั้งการจัดทำและใช้หลักสูตร

สรุป ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญมี 6 ด้าน ได้แก่ พื้นฐานทางด้านปรัชญาการศึกษา พื้นฐานทางด้านจิตวิทยา พื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง พื้นฐานทางด้านวิชาการและพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3. ลักษณะและองค์ประกอบของหลักสูตร

ลักษณะของหลักสูตร

ลักษณะของหลักสูตร หมายถึง รูปแบบของหลักสูตรที่เกิดจากการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมประสบการณ์

สังต์ อุทรานันท์ (2530 : 92 – 97) ได้จัดลักษณะของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรที่มีลักษณะยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Design Focused on Individual Interest and Needs) มีลักษณะดังนี้

1.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จะเน้นการพัฒนาตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

- 1.2 เนื้อหาสาระและการจัดเนื้อหาจะมีความยืดหยุ่นมาก การจัดประสบการณ์เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด เป็นเพียงผู้ประสานงานมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้
- 1.3 การประเมินผล มุ่งที่จะพัฒนาของตัวผู้เรียน
2. หลักสูตรที่มีลักษณะยึดกิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลัก (Design Focused on Social Activities and Problems)
  - 2.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งที่การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็นและมุ่งสร้างมนุษยสัมพันธ์ และเจตคติที่ดีในการทำงานร่วมกัน
  - 2.2 เนื้อหาสาระและการจัดหลักสูตร จัดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสังคมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เนื้อหามีลักษณะเป็นบูรณาการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพของกิจกรรมและปัญหา ในชุมชน
  - 2.3 การจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนจะมีประสบการณ์ตรง ในการแก้ปัญหาของสังคม
  - 2.4 การประเมินผล ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกและใช้เครื่องมือ ประเมินผลการประเมินผลจะเน้นที่ความสามารถในการสร้างสรรค์สังคม ความสามารถรวมพลังทำงาน และการปรับปรุงคุณภาพชีวิต
3. ลักษณะหลักสูตรที่ยึดทักษะกระบวนการเป็นหลัก (Design Focused on Processes Skills)
  - 3.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งเน้นความสามารถในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 3.2 เนื้อหาสาระและการจัด จัดเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต
  - 3.3 การจัดประสบการณ์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการปฏิบัติที่ผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติจริง ครูมีบทบาทเป็นผู้ประสาน
  - 3.4 การประเมินผล เน้นที่การประเมินกระบวนการปฏิบัติ
4. ลักษณะหลักสูตรที่ยึดสมรรถภาพเป็นหลัก (Designs Focused on Specific Competencies)
  - 4.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งเน้นความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
  - 4.2 เนื้อหาสาระและการจัด จัดเนื้อหาเป็นระบบข้อมูลมีการกำหนดความรู้เรียงลำดับจากพื้นฐานไปสู่เนื้อหาที่ลึกซึ้ง
  - 4.3 การจัดประสบการณ์ จัดประสบการณ์ตามลำดับจากความรู้พื้นฐานเน้นการฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ โดยมีความรู้เป็นรากฐานของการฝึกปฏิบัติ ครูเป็นเพียงผู้ประสานงานและตรวจสอบสมรรถภาพของผู้เรียน
  - 4.4 การประเมินผล ประเมินความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

5. ลักษณะหลักสูตรมนุษยนิยม (Humanistic Design)

5.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนค้นพบตัวเองและ
มีความเป็นอิสระ

5.2 เนื้อหาสาระและการจัดเนื้อหาสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต
ความเป็นอยู่และจัดในลักษณะบูรณาการ

5.3 การจัดประสบการณ์ จัดประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้
และได้สำรวจตัวเอง ผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้เรียนกับผู้สอน

5.4 การประเมินผล มุ่งประเมินการะบวนการมากกว่าผลที่ได้
นอกจากนี้ยังมีหลักสูตรอีก 2 ลักษณะที่ อารง บัวศรี (2531 : 164 – 174)
กล่าวไว้ ได้แก่

1. ลักษณะหลักสูตรบูรณาการ (The Integrated Curriculum) คือ
หลักสูตรที่โครงสร้างของเนื้อหาวิชามีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Inter – disciplinary) คือ
มีการผสมผสานอย่างกลมกลืนของความรู้เรื่องต่าง ๆ องค์ประกอบของการเรียนรู้ทุกด้าน (ได้แก่
พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย) และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นสหวิทยาการด้วย ในหลักสูตร
บูรณาการเนื้อหาวิชาจะมีลักษณะเป็นหัวข้อกิจกรรมหรือหัวข้อปัญหา ซึ่งการผสมผสานเชื่อมโยง
เพื่อหาความรู้จะต้องพยายามให้เกิดบูรณาการ ในลักษณะดังต่อไปนี้ทุกลักษณะ คือ

1.1 บูรณาการระหว่างความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ หมายความว่า
เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะได้รับนั้น ผู้เรียนจะต้องมีวิธีการหรือกระบวนการที่จะได้รับความรู้
นั้น ๆ อย่างชัดเจน

1.2 บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ
หมายความว่า การเกิดความรู้ใด ๆ นั้นจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องเกิดความรู้สึก เช่น ความตระหนักรู้
ในประโยชน์หรือคุณค่าของความรู้นั้น

1.3 บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ หมายความว่า เมื่อผู้เรียน
ได้รับความรู้ใด ๆ จะต้องก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติตามความรู้นั้น ๆ ด้วย

1.4 บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในวิถีชีวิตของ
ผู้เรียน หมายความว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่มียู่ในวิถีชีวิตหรือนำสิ่งที่ป็นอยู่ มียู่ในวิถีชีวิตมาให้เรียน

2. หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ (The Competency – Based
Curriculum) เป็นหลักสูตร ที่กำหนดความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษาไว้
เป็นเกณฑ์ ซึ่งจะสอดคล้องกับวุฒิภาวะและพัฒนาการของวัยในแต่ละระดับ ทักษะและความสามารถ
ในแต่ละระดับจะต้องถูกกำหนดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยที่ทักษะและความสามารถในเบื้องต้นจะเป็น
ฐานสำหรับการเพิ่มพูนทักษะและความสามารถต่อ ๆ ไป หลักสูตรเกณฑ์ความสามารถ มีลักษณะ
สำคัญ 3 ประการ คือ

2.1 กำหนดทักษะและความสามารถด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนโดยอาศัย
หลักการของทฤษฎีพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้ไว้เป็นเกณฑ์มาตรฐาน

2.2 ทักษะและความสามารถเหล่านั้นย่อมเกิดขึ้นเร็ว – ช้า ต่างกันในแต่ละด้าน หรือ แต่ละคน ดังนั้นลักษณะของหลักสูตรจึงแบ่งเป็นช่วงชั้นเพื่อให้เป็นช่วงเวลาของการพัฒนาให้ถึงเกณฑ์มาตรฐาน

2.3 กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ลักษณะของหลักสูตรยึดกิจกรรมและปัญหาของสังคมเป็นหลักมุ่งที่การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการจำเป็นและมุ่งสร้างมนุษยสัมพันธ์ และเจตคติที่ดีในการทำงานร่วมกันจัดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของสังคมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนจะมีประสบการณ์ตรง ในการแก้ปัญหาของสังคมมุ่งเน้นความสามารถในการดำเนินการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพจัดเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิตมุ่งเน้นความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดแนวคิด ระบบและความสอดคล้องของเอกสารหลักสูตรและการสอนและเป็นส่วนหนึ่งของตัวแบบการพัฒนาหลักสูตรด้วย ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องและมีความสัมพันธ์กัน โดย เคอร์ (Kerr. 1976 : 16 – 17) ได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) เนื้อหาสาระ 3) ประสบการณ์การเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ ทาบา (Taba 1962 : 10) และโบแชมพ์ (Beauchamp. 1975 : 1074 – 109) ที่ได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร ไม่ว่าจะสร้างขึ้นในลักษณะใด ย่อมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน และ 4) การประเมินผล ซึ่งแตกต่างกับนักการศึกษาของประเทศไทย ประกอบด้วย อารัง บัวศรี (2531 : 7 – 8) สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 182) ให้ความเห็นว่าหลักสูตรที่ดีควรประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) จุดหมายของหลักสูตร 2) จุดประสงค์ของการเรียนการสอน 3) เนื้อหาสาระ และประสบการณ์ 4) ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน 5) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน 6) การประเมินผลหลักสูตรและประเมินผลการเรียนการสอน

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร ตามที่นักการศึกษาได้กำหนดไว้ สรุปได้ว่า นักการศึกษาได้นำเสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้มีความสอดคล้องกัน โดยองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญมี 4 ส่วน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ (Objective) เป็นส่วนที่ระบุถึงปรัชญา แนวความเชื่อที่เป็นปณิธานของ หลักสูตร เป็นข้อความหรือสมมติฐานที่แสดงถึงจุดมุ่งหมายในการสอนของผู้สอนซึ่งควรสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาระดับชาติ จุดประสงค์สามารถกำหนดได้หลายระดับ เช่น ระดับเป้าประสงค์ (Goal) จุดมุ่งหมาย (Purpose) เป็นต้น จุดประสงค์เหล่านี้มีความเฉพาะเจาะจงแตกต่างกัน จะครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน จำแนกได้เป็น 3 ด้าน ใหญ่ ๆ คือ ด้านความรู้หรือสติปัญญา (Cognitive Domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective Domain) และด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain)

2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ (Content and Experience) เป็นข้อความที่แสดงถึงเนื้อหาวิชาที่ตรงกับความถนัดและความสนใจการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ลำดับเนื้อหาสาระและการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดประสงค์และเป็นเนื้อหา ที่มีความสำคัญมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Experience Organization) เป็นข้อความที่แสดงถึงวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้พิจารณาดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ การพิจารณาการจัดประสบการณ์ผู้สอนควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถ

4. การประเมินผล (Assessment) เป็นข้อความที่แสดงถึงเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการประเมินรายวิชาและผลงานของผู้เรียน ผู้สอนต้องมีเครื่องมือในการวัดคุณลักษณะผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับพฤติกรรมตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ระบบการสร้างหลักสูตร จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐานจำนวน 4 องค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผล ซึ่งวัตถุประสงค์ เป็นองค์ประกอบแรกที่นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องกำหนด ซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์จะต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานหลายประการ เช่น ปรัชญาการศึกษาสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจการเมือง และความเจริญทางเทคโนโลยี ผู้เรียน จิตวิทยาพัฒนาการทฤษฎีการเรียนรู้ ธรรมชาติของเนื้อหา และอื่น ๆ องค์ประกอบทั้ง 4 จะเรียงลำดับก่อนหลัง โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นตัวนำทางไปกำหนดสิ่งที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ทำให้เห็นแนวทางในการจัดเนื้อหา สาระ ประสบการณ์และกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสอดคล้อง ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมไปถึงสื่อการเรียนการสอนและการประเมินผล

4. แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เป็นแนวคิดภายใต้พื้นฐานของการบริหารงานที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานวิชาการ และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยมีความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด (Wohisletter. 1995 : 22 – 25) แนวคิดนี้เริ่มในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีแบบของการบริหารจัดการแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ สำหรับในประเทศอังกฤษ ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการให้อำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษากลับมายังโรงเรียน โดยที่โรงเรียนต่างในประเทศอังกฤษ ตระหนักว่า การฝึกอบรมบุคลากรประจำการของโรงเรียนควรจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนเอง ซึ่งความคิดในการพัฒนาครู การใช้ทรัพยากรและการพัฒนาหลักสูตร ที่ดำเนินการโดยโรงเรียนซึ่งเอ็กเกิลสตัน (Eggleston. 1980 : 6 – 7) ได้กล่าวถึงรายงานของสภาโรงเรียนที่ให้ความสำคัญของความคิดที่ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาหลักสูตร และเชื่อว่าการปรับปรุงหลักสูตรระดับชั้นเรียน ต้องอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับบทบาทของครูว่าเป็นบุคลากรหลักของการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน ซึ่งมีผลดีเมื่อครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างดี ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นและการพัฒนาครูเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังนั้น สภาโรงเรียนอยากให้มีการศึกษาอบรมครูประจำการในโรงเรียน และมีการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนเพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่อย่างเต็ม

ศักยภาพ การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างมากเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลง ในโรงเรียน โรงเรียนต้องเป็นผู้เริ่มต้นและมีการเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อย การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนเกิดจากความต้องการของโรงเรียน ครูและนักเรียนใช้เป็นแผนงานกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน เช่น การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลเกี่ยวกับความรู้ ค่านิยม ทักษะ และบทบาท นำมาสู่การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน แม้จะเป็นหลักสูตรระดับชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นก็ยังอิงอยู่กับหลักสูตรเดิม มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เข้ากับ สถานการณ์ภายในโรงเรียน และบริบทที่เป็นสภาพแวดล้อมของโรงเรียนนั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน ได้มองถึงความเปลี่ยนแปลง บทบาท ภารกิจของโรงเรียนที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม จุดประสงค์ทางการศึกษา ดังนั้น การปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตรระดับชั้นเรียน จึงไม่ใช่เป็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่รวมถึงชุมชนที่อยู่รอบโรงเรียนด้วย ดังนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องวางแผน กำหนด โครงสร้างใหม่ดังต่อไปนี้ (Skillbeck. 1984 : 205 – 206)

1. จัดองค์การภายในโรงเรียน ให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของระบบ การศึกษาและสภาวะแวดล้อมทางสังคม
  2. มีบทบาทในการพัฒนาและสร้างสรรค์ มีการกำหนดกรอบการดำเนินงานใน การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนและการประเมินหลักสูตร
  3. เลือกวิธีที่เหมาะสมและประหยัด กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ หลักสูตรระหว่างผู้มีส่วนร่วม เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน และครู กับคณะกรรมการ สถานศึกษา
  4. ส่งเสริมศักยภาพของโรงเรียน มีการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกับชุมชน ซึ่งอาจไม่ยอมรับว่าหลักสูตรเป็นหน้าที่ของโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากที่ผ่านมาโรงเรียนถูก มองว่าไม่มีพลังเพียงพอในการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้น โรงเรียนควรได้รับการสนับสนุนให้มีอำนาจการ ตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรได้มากขึ้น ทั้งนี้ต้องอิงหลักสูตรแกนกลาง
- นอกจากนั้น โรงเรียนต้องวางแผนและกำหนดโครงสร้างเพื่อเตรียมตัวสำหรับการ พัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนแล้ว ครูในฐานะที่มีบทบาทสำคัญซึ่งนำการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นการ เตรียมครูให้พร้อมในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน ซึ่งการเตรียมการดังกล่าวมีดังนี้
1. ปรับความคิดใหม่ รวมทั้งพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการพัฒนาหลักสูตร ระดับชั้นเรียน เพื่อให้มีบทบาทเป็นผู้นำด้านหลักสูตร โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาบุคคลภายนอก
  2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน ไม่เป็นเพียงการผลิตเอกสาร แต่ต้องให้ครูรู้จักการใช้เหตุผลในการพัฒนา เช่น เด็กควรเรียนรู้อะไร ครูควรปรับปรุงการเรียน การสอนอย่างไร
  3. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน ต้องพิจารณาในด้านความต่อเนื่อง ใช้เวลา และการนำไปใช้ในชั้นเรียน ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน ต้องนำมาพิจารณาให้ ครบวงจร
  4. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน ต้องพิจารณาในลักษณะของ การดำเนินงานที่ต้องอาศัยทักษะ ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดนโยบายการสร้างทางเลือกและ ความเป็นผู้นำ

5. ครูต้องยอมรับบทบาทของนักพัฒนาหลักสูตร เป็นงานในวิชาชีพ นอกจากนั้น โดยพื้นฐานแล้วความคิดในการทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน ก็คือ โรงเรียนเป็นที่ที่ดีที่สุดในการออกแบบหลักสูตร เพราะเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนและครูมีปฏิสัมพันธ์กัน เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการกระทำและมีผลโดยตรงต่อโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการศึกษา เพราะเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นสิ่งที่ป็นนามธรรม เพราะไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของโรงเรียน นโยบายที่จะให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการสั่งการจากหน่วยงานกลางมายังหน่วยปฏิบัติ (Top – Down) มาเป็นการจัดทำจากหน่วยปฏิบัติขึ้นไป (Bottom – up) ซึ่งเป็นความคิดเช่นเดียวกับการให้โรงเรียนบริหารจัดการกันเอง (School Based Management) และเป็นความคิดที่นำมาจากประเทศตะวันตก ดังนั้น การนำมาใช้จะต้องนำมาปรับให้เหมาะสมด้วยหวังว่าทุกโรงเรียนจะเป็นแกนในการปฏิรูปการศึกษา ครูทุกคนเป็นนักออกแบบหลักสูตรระดับชั้นเรียน และทุกห้องเรียน เป็นห้องปฏิบัติการเกี่ยวกับหลักสูตร ใหม่ ๆ มีแนวคิดหลักอยู่ 4 แนวคิด ภายใต้การปฏิบัติหลักสูตรระดับชั้นเรียน ดังนี้

1. เป็นการกระจายอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรชั้นใหม่
2. ให้อำนาจในการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ เพิ่มแรงจูงใจสำหรับผู้บริหารและครูในการลงมือปฏิบัติ
3. ปรับกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อความมั่นใจในการแบ่งความรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร
4. เข้าถึงความ เป็นมืออาชีพ ครูมีอำนาจในตน (Empower) ที่เป็นมืออาชีพ จากการศึกษาของสุรียา เหมตะศิลาปะ (2537 : 141 – 145) ได้กล่าวถึงเงื่อนไขที่ทำให้มีการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน จากโครงการของ OECD / CERl (Organization for Economic Co – operation and Development : Centre for Education Research and Innovation) ซึ่ง สกิลเบ็ก (Skilbeck) ได้มีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในโครงการ และได้สรุปการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียนว่าเกิดขึ้นจากเงื่อนไข ดังนี้ (Skilbeck. 1984 : 13 -15)

1. การเรียกร้องของโรงเรียน เพื่อให้มีอำนาจมากขึ้นในการสร้างหลักสูตร เป็นการเคลื่อนไหวในสังคมสมัยใหม่ เพื่อมีส่วนร่วมในการควบคุมและจัดการ ให้การตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้รับการคาดหวังให้จัดเตรียมความเป็นผู้นำให้อย่างน้อยที่สุดต่อสมาชิกของโรงเรียนเอง ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนท้องถิ่น

2. นโยบายหลักสูตร ที่สร้างมาจากส่วนกลาง โดยท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วม หรือการออกกฎหมาย หรือสั่งให้เปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของหลักสูตรและการจัดองค์การได้ทำให้เกิดความไม่พอใจหรือการต่อต้าน เนื่องจากการขาดทรัพยากรหรือออกแบบไว้ไม่ครอบคลุมนวัตกรรมต่าง ๆ

3. โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคม ประกอบด้วย บุคคลที่มีความสัมพันธ์กันเป็นองค์กรที่มีชีวิต จำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานตามจุดประสงค์ขององค์กร เพื่อให้เด็กมีสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาที่ดีที่สุด โรงเรียนที่มีความสัมพันธ์เชิงซ้อนกับสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ลักษณะความสัมพันธ์ทางเดียว มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องความคิด บุคลากร และทรัพยากร ต่างได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกันการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต้องมีความเป็นอิสระ มีโอกาส มีศักยภาพและทรัพยากร คงไม่สามารถคาดหวังให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ถ้าโรงเรียนไม่มีบทบาทในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางของตัวเอง หลักสูตรเป็น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอน ความมีชีวิตชีวา ความแข็งแกร่งทางการศึกษาของโรงเรียน และความสำเร็จในภารกิจทางการศึกษาของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับการควบคุมหลักสูตรอย่างสมเหตุสมผลของโรงเรียน

4. เนื้อหาของหลักสูตรระดับชั้นเรียน ประกอบด้วย ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้มีการวางแผน สนับสนุนทางด้านทรัพยากร จัดวางโครงสร้าง จัดระเบียบ และจัดประสบการณ์ตลอดจน มีการวัดผลและประเมินผลไว้ ประสบการณ์การเรียนรู้เหล่านี้ ต้องร่างออกแบบเป็นแผนภูมิ โดยเริ่มจากทรัพยากรพื้นฐาน เนื้อหาของประสบการณ์ที่เรียกว่าวัฒนธรรม โครงสร้างของความรู้ที่เรียกว่าวิชาต่าง ๆ และแนวของเรื่อง หัวข้อเรื่องในชีวิตประจำวัน ในการร่างทำแผนภูมิประสบการณ์เหล่านี้ต้องให้สัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และสิ่งนี้จำเป็นต้องมีความรู้ที่ดีและรู้จักผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม การวางแผนและการออกแบบหลักสูตรสำหรับกลุ่มนักเรียนในสถาบันที่เฉพาะหรือมีความพิเศษออกไป เป็นสิ่งที่โรงเรียนเองสามารถทำได้ เพราะการสร้างกำหนดการหรือรายวิชาเฉพาะนั้น เป็นภารกิจเกี่ยวกับหลักสูตรที่สำคัญของโรงเรียน

5. ความจำเป็นที่ต้องการมีการดัดแปลง การแก้ไข และการปรับในเรื่องเกี่ยวกับแผนกำหนดการและแบบแผนสำหรับหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่ไม่ได้คาดหมายหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้าของการสอนและการเรียนรู้ อย่างน้อยที่สุด โรงเรียนควรอยู่ในฐานะที่จะดัดแปลงหลักสูตรให้เข้ากับสถานการณ์ของท้องถิ่นได้ เพราะว่าการเรียนรู้กิจกรรมของกลุ่มและกิจกรรมรายบุคคลมีอยู่หลากหลาย การใช้ประโยชน์ที่ต่างกันของทรัพยากร เครื่องมือ และอื่น ๆ ความยืดหยุ่นในการจัดการกับหลักสูตรเป็นเรื่องสำคัญสำหรับประสิทธิภาพในการจัดองค์การของโรงเรียน สิ่งเหล่านี้เป็นบทบาทของโรงเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรระดับชั้นเรียน บทบาทดังกล่าวสามารถจำดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อโรงเรียนมีอิสระและมีโอกาส ในรูปแบบของความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้ง เพื่อที่จะออกแบบและสร้างหลักสูตรพอ ๆ กับที่มีโอกาสเปลี่ยนแปลงและแก้ไขหลักสูตร

6. บทบาทของครูในฐานะบุคคลทางวิชาชีพที่มีอิสระและรับผิดชอบไม่สามารถที่จะทำให้สำเร็จได้ ถ้าไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในส่วนที่สำคัญของหลักสูตร รวมทั้งการวางแผนหลักสูตร การออกแบบหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร การรู้จักตนเองของครู การจูงใจ และการต้องการสัมฤทธิ์ผล รวมทั้งการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นสาระสำคัญของวิถีชีวิตทางวิชาชีพของครู

7. การมองย้อนอดีต อาจเห็นว่าโรงเรียนในปัจจุบันนี้เป็นสถานที่มั่นคงและคงที่สำหรับการพัฒนาหลักสูตร มากกว่าหน่วยงานทางการวิจัยและพัฒนาในระดับภูมิภาค (เขต) ระดับกระทรวงและระดับชาติ โรงเรียนมีทรัพยากรที่มีประโยชน์ที่สุดสำหรับการพัฒนาหลักสูตร โดยเชิงโครงสร้าง โรงเรียนมีความมั่นคงมีเสถียรภาพในฐานะชุมชนโรงเรียนเกิดขึ้นด้วย คุณสมบัติของความรู้อ ความชำนาญและความเชี่ยวชาญและโรงเรียนสามารถระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ได้

การจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน สถานศึกษามีหน้าที่ประมวลสาระจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และส่วนที่สถานศึกษาพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่นที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนเป็นพิเศษ มาจัดทำเป็นมวลงประสบการณ์ให้กับผู้เรียนในลักษณะของการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน

หลักสูตรระดับชั้นเรียน คือ หลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย หรือเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดเนื้อหา ทักษะกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ บรรลุมาตรฐานที่กำหนด

หลักสูตรระดับชั้นเรียน คือ แผนหรือแนวทางในการจัดมวลงประสภการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจัดทำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลในระดับชั้นเรียน เพื่อให้พัฒนาในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และส่งเสริมให้รู้จักตนเอง มีชีวิตในโรงเรียน ชุมชน สังคมอย่างมีความสุข

องค์ประกอบของหลักสูตรระดับชั้นเรียน

องค์ประกอบของหลักสูตรระดับชั้นเรียนมีส่วนที่สำคัญ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 : 25)

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ พันธกิจ เป้าประสงค์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรระดับชั้นเรียน ควรสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า โรงเรียนมีภารกิจหลักที่จะพัฒนานักเรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ ส่วนจุดเน้นอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนต้องการเน้น เป็นสิ่งที่เสริมเพิ่มเติมตามความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

2. โครงสร้างหลักสูตรระดับชั้นเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ รายวิชาพื้นฐาน / หลักสูตรสาระเพิ่มเติม รหัสวิชา / ชื่อรายวิชา ขอบข่ายสาระหลัก เวลาเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เวลาเรียน / จำนวนหน่วยกิต เกณฑ์การจบหลักสูตร

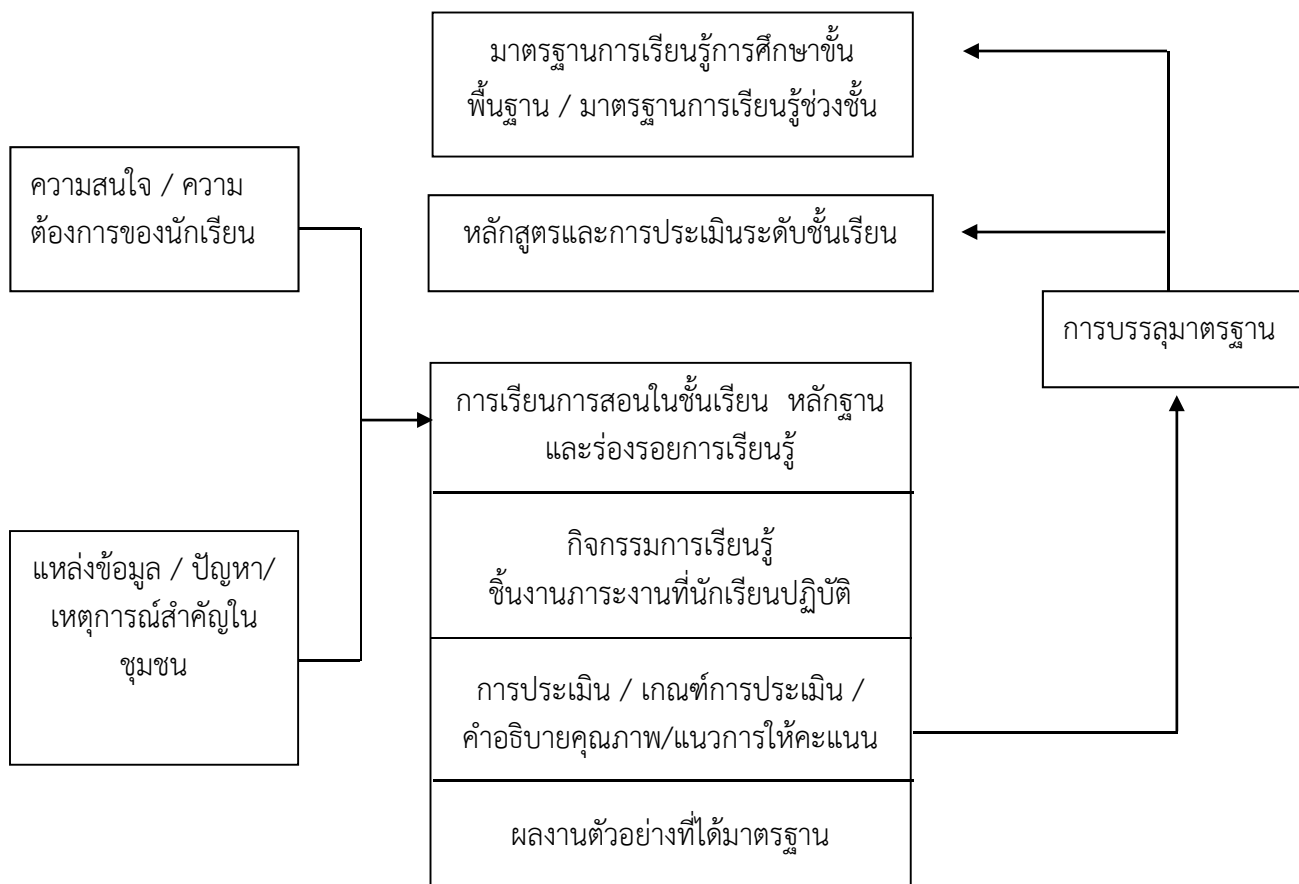
3. คำอธิบายรายวิชา ควรระบุมาตรฐานที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน เพื่อประโยชน์ในการประเมินผล และเวลาเรียน ประกอบด้วย รายละเอียดของความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อเรียนจบรายวิชานั้น กระบวนการเรียนรู้สำคัญ และรายละเอียดของตัวชี้วัดที่นำมากำหนดรายวิชา เป็นข้อความที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชานั้น ๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรมที่ผู้เรียน ควรได้รับเมื่อเรียนจบรายวิชานั้น ๆ แล้ว กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอน จัดให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานและตัวชี้วัด ผู้เรียนได้สร้างความรู้อันเป็นสาระสำคัญ (Concept) ที่ช่วยเพิ่มพูน คุณภาพให้กับตัวเอง และตัวชี้วัดที่นำมาประกอบเป็นรายวิชานั้น

4. หน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียน เพราะเป็นส่วนที่นำมาตราฐานไปสู่การปฏิบัติในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ผู้เรียนจะบรรลุมาตรฐานหรือไม่อย่างไรก็อยู่ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน อย่างแท้จริง ทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น โดยผู้สอนต้องเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สิ่งที่ต้องการให้ “นักเรียนรู้และปฏิบัติได้” ในมาตรฐานนั้น ๆ

ลักษณะสำคัญของการจัดทำหลักสูตรระดับชั้นเรียนแบบอิงมาตรฐาน มีดังนี้

1. ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรระดับชั้นเรียนต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้
2. หน่วยการเรียนรู้เป็นหัวใจของหลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องนำพาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานที่ระบุในหน่วยการเรียนรู้นั้น ๆ
4. การวัดและประเมินผลชิ้นงาน / ภาระงานที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ควรเป็นการประเมินการปฏิบัติหรือการแสดงความสามารถของผู้เรียน
5. ชิ้นงานหรือภาระงานที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติควรเชื่อมโยงมาตรฐาน 2-3 มาตรฐาน
6. มีความยืดหยุ่นในกระบวนการและขั้นตอนการจัดหน่วยการเรียนรู้ เช่น อาจเริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้หรืออาจเริ่มจากความสนใจของนักเรียนหรือสภาพปัญหาของชุมชน

ดักลาส อี แฮร์ริส (Douglas E Harris. 2009) ได้แสดงแผนภูมิความสอดคล้องเชื่อมโยงของหลักสูตรระดับชั้นเรียน การเรียนการสอน และการประเมินแบบอิงมาตรฐานการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2545 : 6) ดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความสอดคล้องเชื่อมโยงของหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินแบบอิงมาตรฐานการเรียนรู้

5. การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดของประเทศไทยและต่างประเทศ

การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดของประเทศไทย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน ที่ผ่านมาเป็นหน้าที่ของหน่วยงานระดับนโยบาย โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้พัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งเป็นผู้จัดทำเนื้อหาสาระ รายวิชาต่าง ๆ ให้โรงเรียนใช้เหมือนกันทั่วประเทศ แม้ว่าในคู่มือหลักสูตรดังกล่าวโรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนได้เอง ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จึงต้องรวบรวมแนวคิดของนักวิชาการ อันนำไปสู่การสังเคราะห์หลักสูตรระดับชั้นเรียน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีดังต่อไปนี้

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ กรมวิชาการ

นัตยา ปิลันธนานนท์ มธุรส จงชัยกิจและศิริรัตน์ นิละคุปต์ (2542 : 51)

ได้กล่าวถึงสถานศึกษาหรือโรงเรียนแต่ละแห่งไว้ว่า สถานศึกษาหรือโรงเรียนจะมีหน้าที่จัดการศึกษา และจัดทำหลักสูตรขึ้นเองโดยมีมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานกลุ่มสาระที่กำหนดโดยคณะกรรมการระดับชาติเป็นกรอบกำกับไว้และเป็นตัวประกันคุณภาพของโรงเรียนทั่วประเทศด้วย ลักษณะของหลักสูตรสถานศึกษาจึงมีลักษณะที่มีเนื้อหา วิธีการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนและท้องถิ่น ขณะเดียวกันคุณภาพของนักเรียนที่จบหลักสูตรจะต้องได้มาตรฐานการศึกษา

การจัดทำหลักสูตรของโรงเรียนนั้น โรงเรียนสามารถจัดทำหลักสูตร โดยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่น และนักวิชาการ ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ร่วมกันจัดทำหลักสูตรจะต้องมีความรู้หรือศึกษาเรื่องการจัดทำหลักสูตร ปรัชญาและธรรมชาติของสาระวิชา การจัดการเรียนรู้ตามธรรมชาติวิชาต่าง ๆ มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้และข้อมูลท้องถิ่นอื่น ๆ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรควรมีคณะทำงานที่มีความตั้งใจจริง มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบ โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้และความสามารถ ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการสอน ด้านบริบทของท้องถิ่น และด้านการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย

1.1 ครูที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างดี ได้แก่ ครูวิชาการในโรงเรียน เป็นต้น

1.2 ผู้อำนวยการจะเป็นผู้ที่สามารถให้คำแนะนำและให้ความรู้ด้านหลักสูตรและการสอน

1.3 ศึกษาพิเศษ จะเป็นผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนการจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน

1.4 วิทยากรท้องถิ่น ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความรู้ในบริบทของท้องถิ่นหรือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.5 นักวิชาการหรือนักพัฒนาหลักสูตรจากสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ

2. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มุ่งงานที่ต้องดำเนินการ ดังนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539 : 124)

2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นด้านสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต เศรษฐกิจ และการศึกษา ทั้งในอดีต ปัจจุบันและมองไปในอนาคต ซึ่งควรจะได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น จากผู้ประกอบการ องค์กรต่าง ๆ และประชาชนหลากหลายอาชีพ

2.2 วิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน ได้แก่ การศึกษาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านการบริหาร ด้านงบประมาณและศึกษา เป้าหมาย ปรัชญา ธรรมเนียมและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

3. สร้างหลักสูตรใหม่ของโรงเรียนจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สิ่งแรกที่จะต้องทำควรเป็นการวางกรอบโครงร่างของหลักสูตร ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ชุดดังกล่าวควรเป็นผู้ดำเนินการ ดังนี้ (นาตยา ปิลาณานนท์, มจรุส จงชัยกิจ, และศิริรัตน์ นีละคุปต์. 2542 : 43)

3.1 ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เข้าใจหลักการ จุดหมาย มาตรฐานการศึกษา กลุ่มสาระวิชา การจัดเวลาเรียน สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลหลักสูตร

3.2 ศึกษาเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.3 จัดทำกรอบโครงร่างหลักสูตรโรงเรียน กรอบโครงร่างหลักสูตรจะแสดงสิ่งที่จะต้องจัดให้กับนักเรียน ทั้งหมดตลอด 6 ปี หรือ 9 หรือ 12 ปีแล้วแต่จำนวนชั้นเรียนที่มีของโรงเรียน กรอบโครงร่างหลักสูตรจะประกอบด้วย เป้าหมาย ปรัชญา ปณิธาน และวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และจะระบุรายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดให้ในแต่ละชั้นปี ตลอดจนโครงการนกิจกรรมนอกเวลาเรียน การจัดเวลา การวัดและประเมินผล

4. จัดทำหลักสูตรรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระและแต่ละช่วงชั้นโดยคณะผู้จัดทำ กลุ่มย่อยจากการศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามมาตรฐาน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 76 - 77) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร โดยแบ่งกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร ซึ่งทั้งสามระบบนี้จะต้องสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

1. ระบบการร่างหลักสูตร มีด้วยกัน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 รูปแบบหลักสูตรหลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แล้วก็เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตร เช่น หลักสูตรแบบรายวิชา หลักสูตรบูรณาการ เป็นต้น

1.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเสร็จแล้วก่อนจะนำไปใช้ ต้องมีการตรวจสอบคุณภาพโดยอาจจะใช้การประชุมสัมมนาหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการทดสอบใช้หลักสูตรนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

1.4 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้ จะต้องอาศัยการจัดทำหลักสูตรที่ชัดเจนอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. ระบบการใช้หลักสูตร มีด้วยกัน 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.1 การขออนุมัติหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรที่ผ่านการแก้ไข แล้วเสนอหน่วยงานบังคับบัญชาเพื่อให้ความเห็นชอบและสั่งการ

2.2 การวางแผนการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนเตรียมการใช้หลักสูตรซึ่งจะต้องคำนึงถึง สิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
2. การเตรียมงบประมาณ
3. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
4. วัสดุหลักสูตร
5. บริการสนับสนุนอาคารและการศึกษา
6. ระบบบริการและสถาบันการศึกษา
7. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน

2.3 ดำเนินการใช้หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ขั้นตอนนี้ นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ดังที่กล่าวว่า หลักสูตรมักจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไรถ้าผู้สอนไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอน หลักสูตรใหม่นั้นก็ไม่มี ความหมายและไม่ได้ผลตามที่หลักสูตรคาดหวัง

3. ระบบการประเมินหลักสูตร เป็นระบบสุดท้ายของการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร หรือกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการประเมินหลักสูตรมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

3.1 วางแผนประเมินผลหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าหลักสูตรจะประเมินใน ส่วนใดบ้าง เช่น เอกสารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประเมินการสอน ของผู้สอน ประเมินการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร ประเมินติดตามผลสำเร็จการศึกษา เป็นต้น

3.2 การเก็บข้อมูล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้ เครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะข้อมูลจากแหล่งนั้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การจัดกระทำกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้จัดเป็นหมวดหมู่วิเคราะห์ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับข้อมูล

3.4 การรายงานข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว โดยใช้การตีความอธิบายสรุปข้อมูลนั้น เพื่อนำข้อค้นพบจากรายงานข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไข ส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตร ต่อไป

งานออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามมาตรฐาน กรณวิชาการ (นิตยา ปลัณธานันท์ และคณะ. 2542 : 106 – 107) มีการดำเนินงานดังนี้

1. ประเมินความต้องการจำเป็นในบริบทของท้องถิ่นและนักเรียน
2. จัดทำปรัชญา ปณิธาน และหลักการ
3. เชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรตั้งแต่ชั้นแรกถึงชั้นสูงสุดของโรงเรียน
5. จัดทำอธิบายรายวิชาต่าง ๆ

6. จัดทำทุกจุดประสงค์รายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน และแสดงการเชื่อมโยงระหว่างรายละเอียด
7. จัดทำวิธีการหรือรูปแบบการประเมินผล
8. พิจารณาสื่อ เทคโนโลยี
9. ตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กัน
10. พิจารณาวิธีการช่วยครูให้สอนตามหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ
11. พิจารณาวิธีการประเมินผลหลักสูตรและการปรับปรุงแก้ไข

สรุปได้ว่า แนวทางการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาหรือโรงเรียน มีหน้าที่จัดการศึกษา และจัดทำหลักสูตรขึ้นใช้เอง โดยมีมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานกลุ่มสาระวิชาที่กำหนดโดยคณะกรรมการระดับชาติ เป็นกรอบกำกับ สามารถทำได้ 3 ระดับ คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรระดับสถานศึกษา และหลักสูตรระดับชั้นเรียน ที่มีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการนำหลักสูตรไปใช้ และระบบการประเมินหลักสูตร

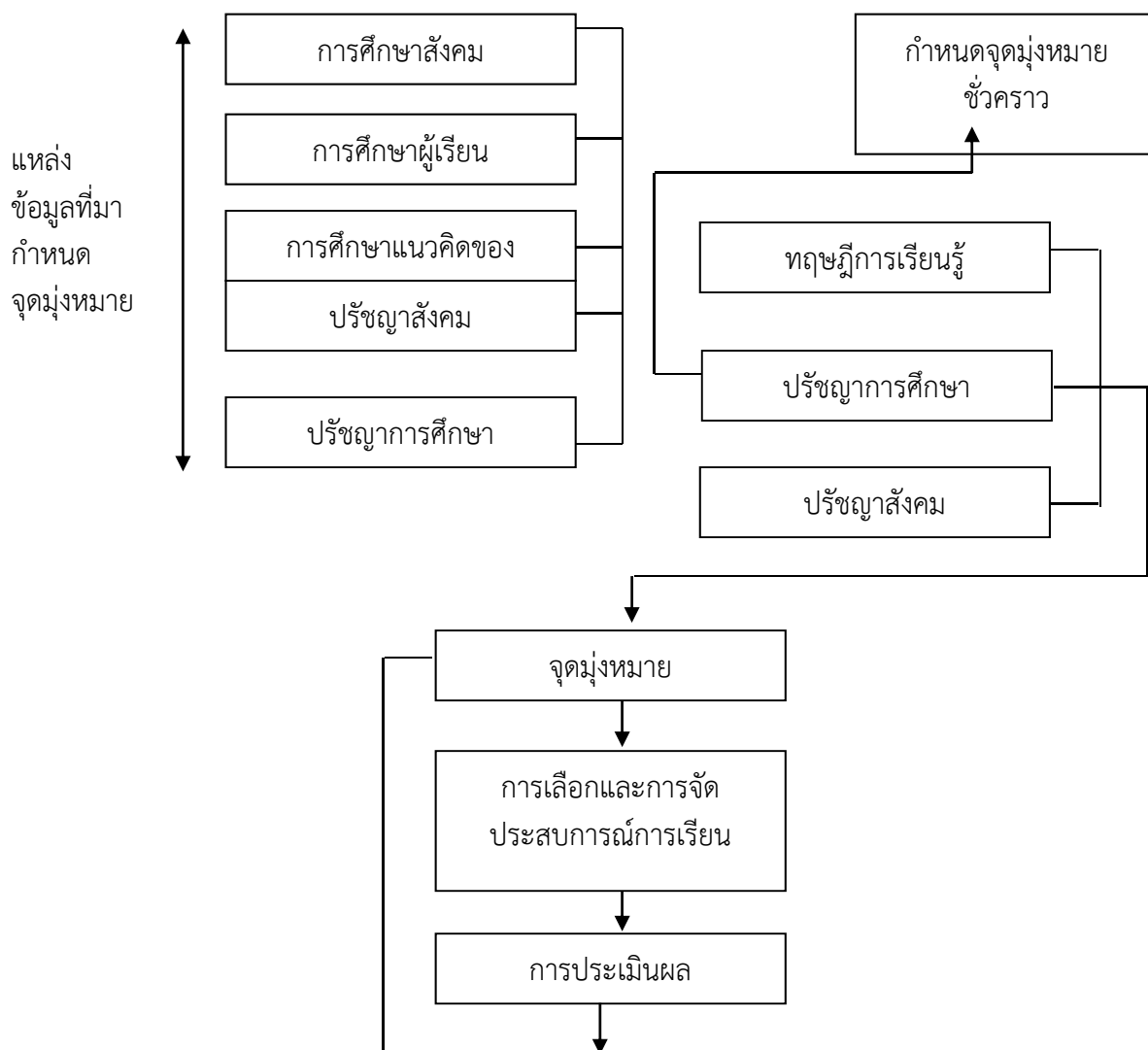
การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดของต่างประเทศ

การพัฒนาหลักสูตรมีความหมายใน 2 ลักษณะ คือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสมบูรณ์ขึ้นกับการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานเลย ฉะนั้นในการพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้น สมบูรณ์ สามารถสนองความต้องการของบุคคล และสังคม พื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่นักพัฒนาหลักสูตรต้องนำมาพิจารณานั้นมีหลายประการ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นว่าเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรด้านต่าง ๆ ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรแนวคิดของไทเลอร์ (Ralph W.Tyler)

ไทเลอร์ (1949 : 3) ได้นำเสนอความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการสอน คือหลักการและเหตุผลในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน กล่าวคือ การพัฒนาหลักสูตรต้องตอบคำถามพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรแสวงหา 2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือให้บรรลุจุดมุ่งหมาย 3) การจัดประสบการณ์อย่างไรที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ 4) จะประเมินผลประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนอย่างไรจึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ไทเลอร์ ได้วางรูปแบบโครงสร้างของหลักสูตรโดยใช้วิธีการและเป้าหมายปลายทาง (Means and ends approach) ดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 10 - 11)

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler)

จากภาพประกอบ 2 เห็นว่า ในการกำหนดจุดมุ่งหมายนั้น ในขั้นแรกต้องกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายชั่วคราวก่อน โดยต้องนำบริบทที่เกี่ยวข้อง เช่น บริบททางด้านสังคม ด้วยการนำสิ่งที่สังคมคาดหวังว่าต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไรและมีการศึกษาตัวผู้เรียน เช่น ความต้องการความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น นอกจากนั้น ยังต้องศึกษาแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมของสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ให้ชัดเจน เพราะการศึกษาสังคม ประเพณี วัฒนธรรมให้คำตอบว่า สังคมต้องการจัดการศึกษาเพื่ออะไร และจัดการศึกษาสำหรับใคร สิ่งเหล่านี้ช่วยให้แสวงหาคำตอบที่ชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางของการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตรและการสอนของไทเลอร์ มีลักษณะสำคัญ คือ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 12 -14)

1. จุดมุ่งหมายเป็นตัวกำหนดควบคุมการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายจึงมี 2 ขั้นตอน คือ ตอนแรกเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราว แล้วจึงหาวิธีการและเกณฑ์จากทฤษฎีการเรียนรู้ ปรัชญาการศึกษาและปรัชญาสังคมมาถ่วงดุลเป็นจุดมุ่งหมายชั่วคราว เพื่อให้ได้มาเป็นจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของหลักสูตร พื้นฐานทางจิตวิทยาและปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตรจะเข้ามามีบทบาทและช่วยในการตรวจสอบเพื่อความชัดเจนของการกำหนดจุดมุ่งหมายขั้นนี้ เพื่อตอบคำถามและหาความชัดเจนว่าการจัดหลักสูตรเพื่อตอบสนองใคร ตอบสนองผู้เรียนหรือสังคม

2. การเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่คาดหวังจะให้ผู้เรียน ประสบการณ์ การจัดกิจกรรมทั้งในการเรียนการสอนและส่วนเสริมหลักสูตรนั้นมีอะไร ทั้งนี้เพื่อให้ กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ไทเลอร์ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

2.1 ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกพฤติกรรมและเรียนรู้เนื้อหาตามที่ระบุไว้ใน จุดมุ่งหมาย

2.2 กิจกรรมและประสบการณ์นั้นทำให้ผู้เรียนพอใจปฏิบัติตาม พฤติกรรมที่ได้ระบุไว้ในจุดมุ่งหมาย

2.3 กิจกรรมและประสบการณ์นั้นอยู่ในข่ายความพอใจที่พึงปฏิบัติได้

2.4 กิจกรรมและประสบการณ์หลาย ๆ ด้านของการเรียนรู้ อาจนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงข้อเดียวก็ได้

2.5 กิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้เพียงหนึ่งอย่างอาจตอบสนอง จุดมุ่งหมายหลาย ๆ ข้อได้

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ว่าต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ในด้านเวลา ต่อเวลา และเนื้อหาต่อเนื้อหา เรียกว่าเป็นความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง (Vertical) กับแนวนอน (Horizontal) ซึ่งมีเกณฑ์ในการจัดประสบการณ์ ดังนี้

3.1 ความต่อเนื่อง (Continuity) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง ของส่วนองค์ประกอบหลักของหลักสูตรจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับที่สูงขึ้นไป เช่น ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรมและประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่องกัน

3.2 การจัดช่วงลำดับ (Sequence) หมายถึง ความสัมพันธ์แนวตั้ง ของส่วนประกอบหลักของตัวหลักสูตรจากสิ่งที่เกิดขึ้นก่อนไปสู่ที่เกิดขึ้นภายหลัง หรือจากสิ่งที่มีความ ง่ายไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3.3 บูรณาการ (Integration) หมายถึง ความสัมพันธ์กันในแนวนอน ขององค์ประกอบหลักของตัวหลักสูตร จากหัวข้อเนื้อหาหนึ่งไปยังอีกเนื้อหาข้อหนึ่งของรายวิชา หรือ จากรายวิชาหนึ่งไปอีกรายวิชาอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะ ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความคิดเห็นและได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนเป็นการเพิ่ม

ความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้จึงเป็นแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสถานศึกษาที่แวดล้อม

4. การประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ สมควรมีการปรับแก้ในส่วนใดบ้าง พิจารณาสืบต่อไป

4.1 กำหนดจุดมุ่งหมายที่จะวัดและพฤติกรรมที่คาดหวัง

4.2 วัดและวิเคราะห์สถานการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น

4.3 ศึกษาสำรวจข้อมูลเพื่อสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่าง

เหมาะสม

4.4 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ คือ ความเป็นปรนัย (Objectivity) ความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity)

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบา (Taba)

แนวคิดของทาบาในการพัฒนาหลักสูตรใช้วิธีแบบรากหญ้า (Grass - roots Approach) มีความเชื่อว่าหลักสูตรควรได้รับการออกแบบโดยครูผู้สอนมากกว่าที่พัฒนาจากองค์กรที่อยู่ระดับสูงขึ้นไป ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ (Taba. 1962 : 456 - 459)

1. วิเคราะห์ความต้องการ (Diagnosis of needs) สำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน

2. กำหนดจุดมุ่งหมาย (Formulation of objectives) ด้วยข้อมูลที่ได้จากวิเคราะห์ความต้องการ

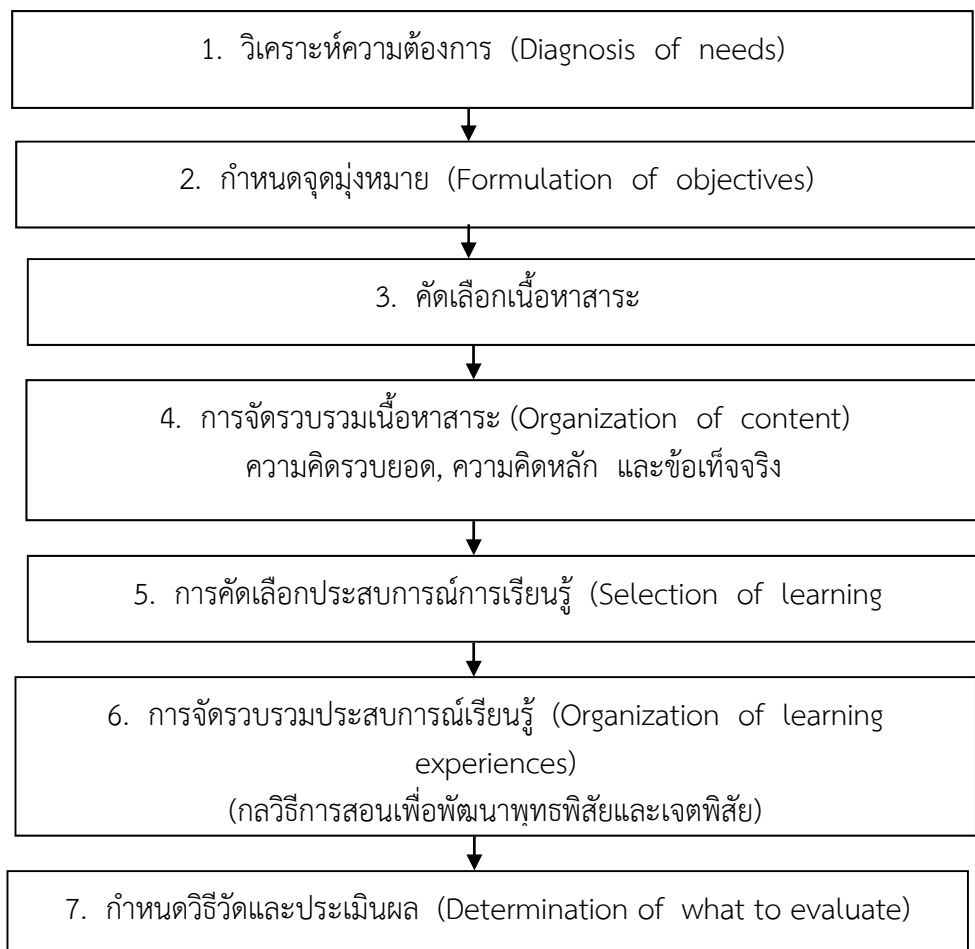
3. คัดเลือกเนื้อหาสาระ (Selection of content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายแล้วก็ต้องเลือกเนื้อหาสาระ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนด้วย

4. การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ (Organization of content) เนื้อหาสาระที่รวบรวมต้องคำนึงถึงความยากง่ายและความต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการและความสนใจของผู้เรียน

5. การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Selection of learning experiences) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา

6. การจัดรวบรวมประสบการณ์เรียนรู้ (Organization of learning experiences) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรคำนึงถึงความต่อเนื่องของเนื้อหาสาระ

7. กำหนดวิธีและประเมินผล (Determination of what to evaluate and the ways and means of doing it) มีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดวิธีการประเมินรวมทั้งทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินด้วยดังภาพประกอบ 3 (Taba. 1962 : 456)

ภาพประกอบ 3 การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบตา (Taba)

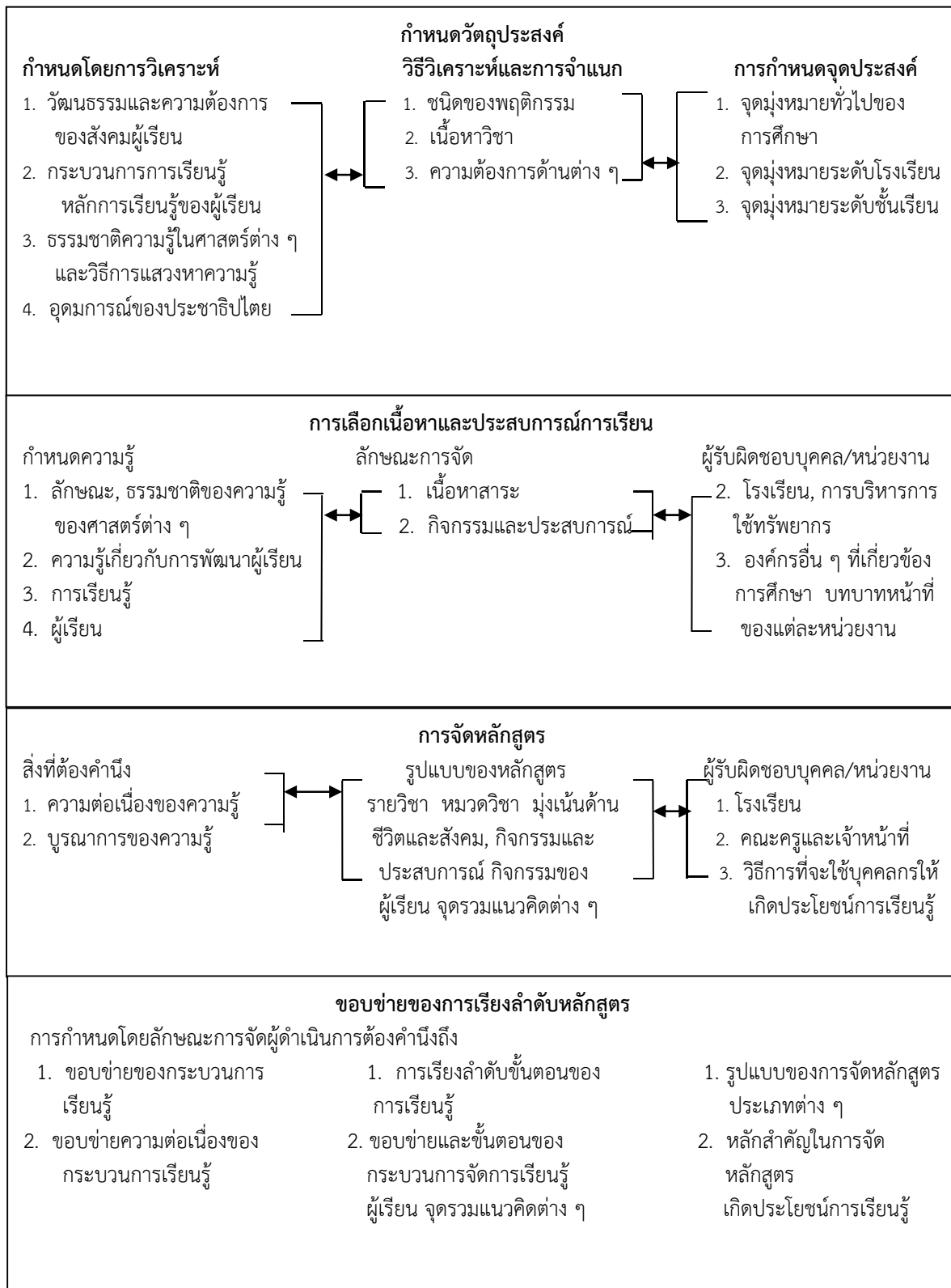
การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดของทาบตา จะเริ่มที่จุดใดจุดหนึ่งก่อน แต่เมื่อเริ่มที่จุดใดแล้วจะต้องทำการศึกษาให้ครบกระบวนการทั้ง 7 ขั้นตอน จุดเด่นในแนวคิดของทาบตา คือ เรื่องยุทธวิธีการสอนและประสบการณ์ ที่ต้องคำนึงถึงอยู่ 2 ประการ คือ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 17)

1. ยุทธวิธีการสอนและประสบการณ์เรียนรู้เป็นเครื่องกำหนดสถานการณ์เงื่อนไขการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งมีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นผลผลิต

2. ยุทธวิธีการสอนเป็นสิ่งที่หลอมรวมหลายสิ่งหลายอย่างเข้ามาไว้ด้วยกัน การพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับยุทธวิธีการสอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

2.1 การจัดเนื้อหา ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่ารายวิชานั้น ๆ มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบใดกว้างหรือลึกมากน้อยเพียงใด และได้เรียงลำดับเนื้อหาวิชาอย่างไร การกำหนดโครงสร้างได้กระทำชัดเจนสอดคล้องกับโครงสร้างในระดับใด

2.2 หน่วยการเรียนรู้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่มุ่งชี้ถึงการวัด
ประเมินผลได้ชัดเจน มีรายละเอียดและมีความยืดหยุ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมใน
การวางแผนการเรียนรู้และทำกิจกรรมตามความต้องการและความสนใจ ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและแนวการสอนของทาบ่า (Taba)S

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (J.Galen Saylor and William M. Alexander Arthur J. Lewis)

แนวคิดของเซเลอร์ อเล็กซานเดอร์และเลวิส ประกอบด้วย การระบุนการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539 : 20-22 ; อ้างอิงมาจาก Saylor and Alexander. 1974 ; Saylor and Alexander and Lewis. 1981)

1. เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความครอบคลุม (Goals, objectives and domains) หลักสูตร ต้องประกอบด้วย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และในเป้าหมายควรบ่งบอกถึงความครอบคลุมของหลักสูตรที่สำคัญ ได้แก่ พัฒนาการส่วนบุคคล มนุษย์สัมพันธ์ ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และความชำนาญ เฉพาะด้าน ซึ่งกำหนดจากความเป็นโลกาภิวัตน์ ความต้องการของสังคมที่อยู่อาศัย กฎหมาย ข้อบังคับ เป็นต้น

2. การออกแบบหลักสูตร (Curriculum design) คือ การวางแผน เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงปรัชญา ความต้องการของสังคมและผู้เรียนมาพิจารณาด้วย

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) ครูต้องเป็นผู้วางแผน การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการจัดทำสื่อการเรียนการสอน เช่น ตำรา แบบเรียน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ครูตั้งเป้าหมายไว้

4. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum evaluation) ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันตัดสินใจเพื่อเลือกวิธีการประเมินผลที่สามารถประเมินได้ว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้ผลตามความมุ่งหมาย การประเมินผลหลักสูตรจะเป็นข้อมูลสำคัญที่บอกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ว่า ควรจะปรับปรุงหลักสูตร ในจุดใด เพื่อประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการใช้หลักสูตรในอนาคต

การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของโอลิวา (Oliva)

โอลิวา ได้พัฒนาหลักสูตรที่เข้าใจง่าย ครอบคลุมและเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 12 ขั้นตอน คือ (Oliva. 1992 : 172)

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษา (Aim of education) และหลักการทางปรัชญาและจิตวิทยาจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสังคมและของผู้เรียน

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษานั้น ๆ ตั้งอยู่ ความต้องการจำเป็นของผู้เรียนในชุมชน และเนื้อหาวิชาที่จำเป็นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. เป้าหมายของหลักสูตร (Curriculum goals) โดยอาศัยข้อมูลจากขั้นที่ 1 และ 2

4. จุดประสงค์ของหลักสูตร (Curriculum objectives) โดยอาศัยข้อมูลจากขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 แตกต่างจากขั้นที่ 3 คือ มีลักษณะเฉพาะเจาะจงเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้หลักสูตรและการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร

5. รวบรวมและนำหลักสูตรไปใช้ (Organization and implementation of the curriculum) เป็นขั้นตอนของการกำหนดโครงสร้างหลักสูตร

6. กำหนดเป้าหมายของการสอน (Instructional goals)

7. กำหนดจุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน (Instructional objectives)

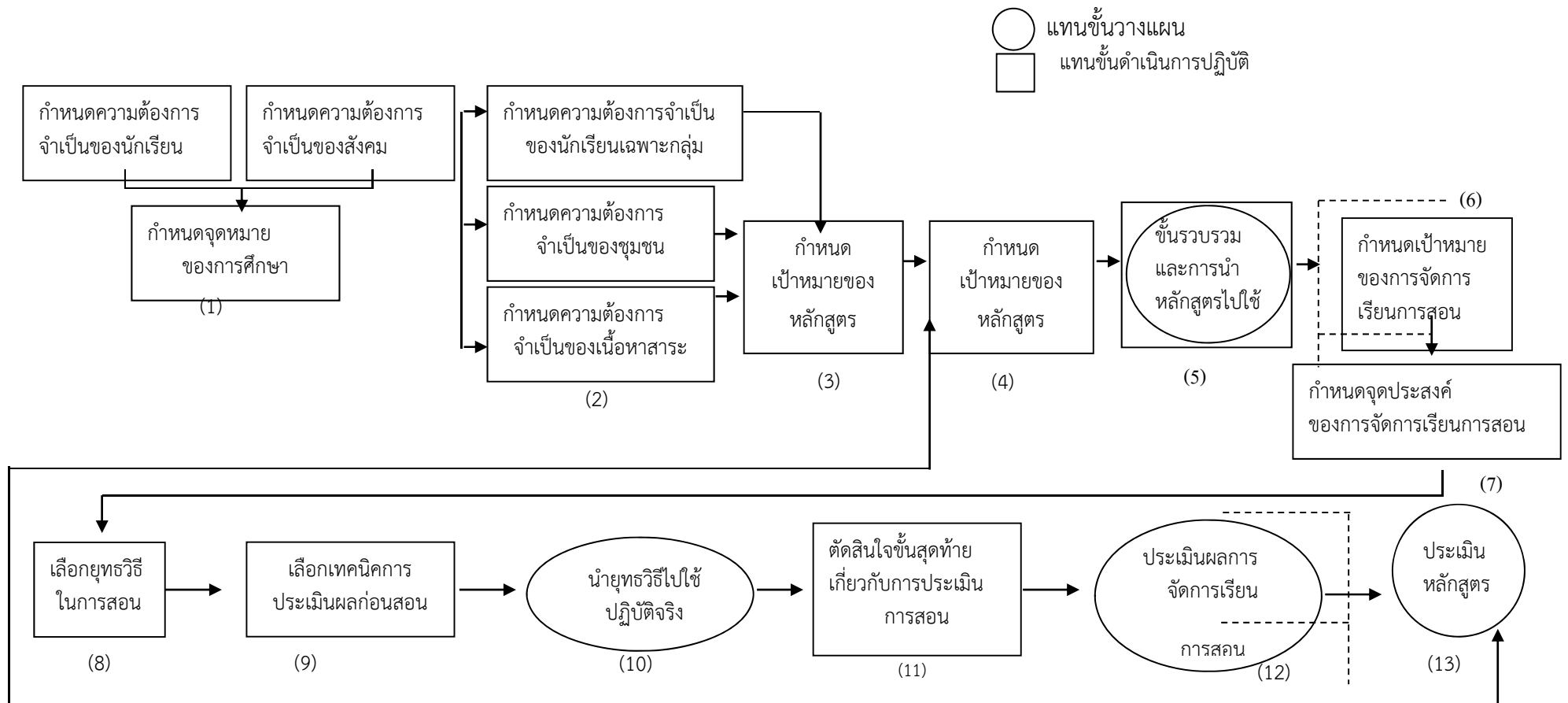
8. เลือกยุทธวิธีในการสอน (Selection of strategies) เป็นขั้นที่ผู้สอนเลือกยุทธวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียน

9. เลือกเทคนิควิธีการประเมินผลก่อนที่นำไปสอนจริง (Preliminary selection of evaluation techniques) คือ การเลือกและกำหนดวิธีการประเมินผลก่อนสอน และหลังจากกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนสิ้นสุด (Find selection of evaluation techniques)

10. นำยุทธวิธีไปใช้ปฏิบัติจริง (Implementation of strategies) เป็นขั้นตอนการใช้เลือกยุทธวิธีในการสอน

11. ประเมินผลการจัดการเรียนการสอน (Evaluation of instruction) เป็นขั้นที่เมื่อการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเสร็จสิ้น ก็มีการประเมินผลตามที่ได้เลือกหรือกำหนดวิธีการประเมิน

12. ประเมินหลักสูตร (Evaluation of Curriculum) เป็นขั้นสุดท้ายที่ทำให้วงจรครบถ้วนการประเมินผลที่มีใช้ประเมินผู้เรียนและผู้สอน แต่เป็นการประเมินหลักสูตรที่จัดทำขึ้น

ภาพประกอบ 5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของโอลิวา (Oliva)

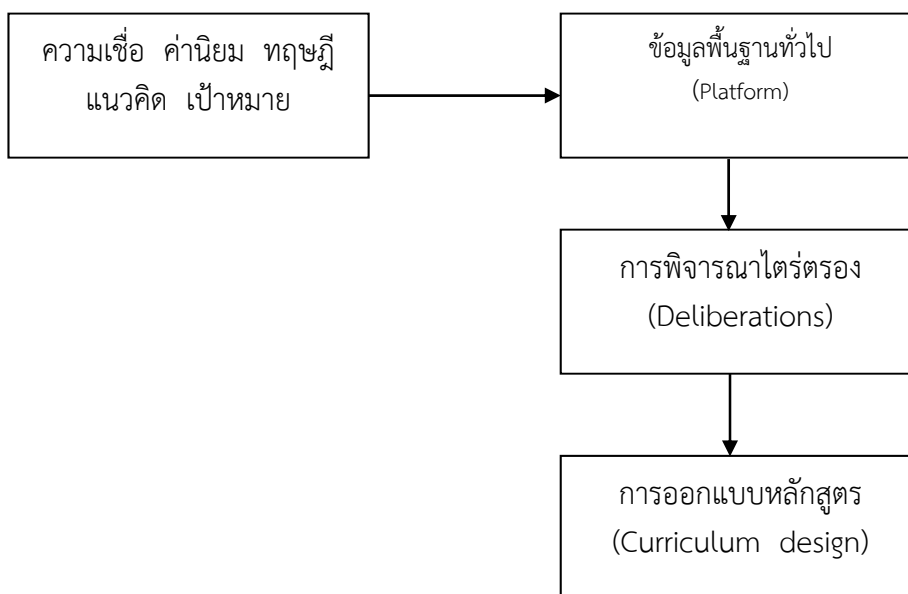
การพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของวอล์คเกอร์ (Decker Walker)

เดคเกอร์ วอล์คเกอร์ (Decker Walker) ปฏิเสธแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรด้วยการกำหนดสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตรด้วยการอธิบายเชิงเหตุผลโดยปราศจากการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงมาก่อน วิธีการของวอล์คเกอร์เป็นวิธีการศึกษาแบบประจักษ์นิยม (Epiricalism) หรือเป็นวิธีการศึกษา แบบธรรมชาติ (Naturalistic mode) ซึ่งเป็นวิธีการที่เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงจากปรากฏการณ์ทางสังคม ส่วนผลการพิจารณาจะออกมาเช่นไร ก็ยอมรับตามสภาพการณ์ซึ่งเป็นวิธีคล้ายการเติบโตของสิ่งของต่าง ๆ ในธรรมชาติ (สิทธิชัย เทวธีระรัตน์. 2543 : 38 ; อ้างอิงมาจาก Marsh. 1986 ; Curriculum Theory Networ. 58 – 59)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (Platform) ซึ่งได้มาจากการศึกษาเชิงประจักษ์ ที่ได้จากมุมมองต่าง ๆ ความเชื่อ ค่านิยม ทฤษฎี แนวคิด เป้าหมาย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาสร้างหลักสูตรต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า ซึ่งเป็นประโยชน์ในการดำเนินการขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพิจารณาไตร่ตรอง (Deliberations) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ มาเข้าสู่กระบวนการปรึกษาหารือ การอภิปราย การวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ก่อนที่จะออกแบบหลักสูตร โดยถ่วงน้ำหนักทางเลือกต่าง ๆ (Weight alternatives) ในทุก ๆ ด้านอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเชิงต้นทุนค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่ได้รับมา การพิจารณาทางเลือกนี้จะก่อให้เกิดความไม่แน่ใจว่าเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด ดังนั้น จึงสามารถที่จะยอมรับหรือปฏิเสธได้อย่างเต็มที่ก่อนกำหนดทิศทางที่ถูกต้องในการออกแบบหลักสูตรต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบหลักสูตร (Curriculum design) เป็นการวินิจฉัยเกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักสูตรก่อน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบอย่างรอบคอบของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งไม่กำหนดรูปแบบหลักสูตรไว้ล่วงหน้า แต่ใช้การแสวงหาความเหมาะสมที่สอดคล้องกับความจำเป็นจริงของสถานการณ์ เป็นการเลือกที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้ว และมีความชัดเจนในองค์ประกอบต่าง ๆ โดยสามารถชี้เฉพาะเจาะจงความต้องการหลักสูตรของชุมชนได้อย่างชัดเจนมากกว่า รูปแบบของหลักสูตรเชิงวัตถุประสงค์ การออกแบบหลักสูตรเชิงพลวัตเป็นการพรรณนาความเชื่อมโยงจากข้อมูล พื้นฐาน โดยนำตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาสู่กระบวนการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ (Deliberations) ซึ่งเป็นการเลือกวิธีการที่ดีที่สุดจากนั้นเริ่มต้นก้าวไปสู่จุดสุดท้าย คือ การออกแบบหลักสูตรที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ดังแสดงในภาพประกอบ 6 ดังนี้

ที่มา : Marsh (สิทธิชัย เทวธีระรัตน์. 2543 : 38 ; อ้างอิงมาจาก Marsh. 1986)

ภาพประกอบ 6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของวอล์คเกอร์

ตาราง 1 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ของนักการศึกษา

1. ไทเลอร์ (Ralph W.Tyler) ค.ศ. 1949	2. ทาบา (Taba) ค.ศ. 1962	3. เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์และเลวิส ค.ศ. 1974	4. มัลคอล์ม สกิลเบ็ก ค.ศ. 1984	5. โอลิวา (Oliva) ค.ศ. 1992	6. งานพัฒนาหลักสูตร พ.ศ. 2542	7. ชวลิต ชูกำแหง พ.ศ. 2555	8. วิชัย วงษ์ใหญ่ พ.ศ. 2535
1. มีจุดมุ่งหมาย	1. วิเคราะห์ความต้องการ	1. กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	1. การวิเคราะห์สถานการณ์	1. จุดหมายของการศึกษา	1. ประเมินความต้องการจำเป็นในบริบทของท้องถิ่น	1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	1. ระบบการร่างหลักสูตร
2. จัดประสบการณ์	2. กำหนดจุดมุ่งหมาย	2. ออกแบบหลักสูตร	2. การกำหนดวัตถุประสงค์	2. ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน	2. จัดทำปรัชญาปณิธาน และหลักการ	2. การพัฒนาหลักสูตร	2. ระบบการนำหลักสูตรไปใช้
3. การจัดประสบการณ์เรียน	3. การเลือกเนื้อหาสาระ	3. การใช้หลักสูตร	3. การออกแบบการจัดการเรียนการสอน	3. เป้าหมายของหลักสูตร	3. เชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3. การทดลองใช้หลักสูตร	3. ระบบการประเมินหลักสูตร
4. ประเมินผล	4. การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระ	4. การประเมินหลักสูตร	4. การนำหลักสูตรไปใช้	4. จุดประสงค์ของหลักสูตร	4. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นสูงสุด	4. การประเมินและติดตามผลหลักสูตร	

ตาราง 1 (ต่อ)

1. ไทเลอร์ (Ralph W.Tyler) ค.ศ. 1949	2. ทาบา (Taba) ค.ศ. 1962	3. เซเลอร์ อเล็ก ซานดอร์และ เลวิส ค.ศ. 1974	4. มัลคอล์ม สก็ลเบิร์ก ค.ศ. 1984	5. โอลิวา (Oliva) ค.ศ. 1992	6. งานพัฒนา หลักสูตร พ.ศ. 2542	7. ขวลิต ชูกำแพง พ.ศ. 2555	8. วิชัย วงษ์ ใหญ่ พ.ศ. 2535
	5. การคัดเลือก ประสบการณ์ การ เรียนรู้		5. การประเมิน การเรียนรู้และ การประเมินผล หลักสูตร	5. นำหลักการ ไปใช้	5. จัดทำ คำอธิบาย รายวิชาต่าง ๆ		
	6. การจัด รวบรวม ประสบการณ์ การเรียนรู้			6. เป้าหมายการ จัดการเรียนการ สอน	6. จัดทำทุก จุดประสงค์ รายวิชากิจกรรม การเรียนการ สอน ฯลฯ		
	7. กำหนด วิธีการ วัดและ ประเมินผล			7. จุดประสงค์ การจัดการเรียน การสอน	7. จัดทำวิธีการ หรือรูปแบบการ ประเมินผล		
				8. เลือกยุทธวิธี ในการสอน	8. พิจารณาสื่อ เทคโนโลยี		
				9. เลือกเทคนิค วิธีการประเมิน	9. ตรวจสอบ ความสอดคล้อง		

ตาราง 1 (ต่อ)

1. ไทเลอร์ (Ralph W.Tyler) ค.ศ. 1949	2. ทาบา (Taba) ค.ศ. 1962	3. เซเลอร์ อเล็ก ซานดอร์และ เลวิส ค.ศ. 1974	4. มัลคอล์ม สก็ลเบิร์ก ค.ศ. 1984	5. โอลิวา (Oliva) ค.ศ. 1992	6. งานพัฒนา หลักสูตร พ.ศ. 2542	7. ชวลิต ชูกำแพง พ.ศ. 2555	8. วิชัย วงษ์ ใหญ่ พ.ศ. 2535
				10. นำยุทธวิธีไป ปฏิบัติจริง	10. พิจารณา วิธีการช่วยครูให้ สอนตาม หลักสูตรอย่างมี ประสิทธิภาพ		
				11. ประเมินผล การจัดการเรียน การสอน	11. พิจารณา วิธีการ ประเมินผล หลักสูตรและ การปรับปรุง แก้ไข		
				12. ประเมินผล หลักสูตร			

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของบุญชม ศรีสะอาด. 2546 : 49- 1 ; พูนสุข อุดม. 2546 : 19 ; รุจิรี ภู่อสาระ. 2545 : 10-19 ; วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 53-61 ; สุนีย์ ภู่อพันธ์. 2546 : 131 – 152 ; Ornsten and Hunkins. 2004 : 176 – 192) พบว่า รูปแบบของหลักสูตร (Curriculum Design) มีอยู่หลายรูปแบบ ได้แก่ หลักสูตรรายวิชา (Subject Curriculum) หลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlate Curriculum) หลักสูตรผสมผสาน (Fused Curriculum) หลักสูตรหมวดวิชา (Broad Fields curriculum) หลักสูตรวิชาแกน (Core Curriculum) หลักสูตรที่เน้นทักษะกระบวนการ (Process Skills) หลักสูตรที่เน้นสมรรถฐาน (Competency or Performance – Base Curriculum) หลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและปัญหาทางสังคม (Social Activities and Problem Curriculum) หลักสูตรที่เน้นความต้องการและ ความสนใจของแต่ละบุคคล (Individual and Interested Curriculum) หลักสูตรมนุษยนิยม (Humanistic Curriculum) หลักสูตรประสบการณ์ (Experience Curriculum) หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) และหลักสูตรแบบส่วนบุคคล (Personalized Curriculum) เป็นต้น

6. การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม

หลักสูตรสาระเพิ่มเติมเป็นสาระที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถเดสอนสาระเพิ่มเติมเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยกำหนดผลการเรียนรู้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวคิด ดังนี้

Tyler (1949 : 1) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ในหนังสือชื่อ Basic Principles of Curriculum and Instruction โดยเริ่มด้วยคำถามพื้นฐาน 4 ข้อ ที่ผู้วางแผนหลักสูตรจะต้องตอบ คือ

1. มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจะค้นหาและทำให้บรรลุ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่ควรจัด เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ
4. จะตรวจสอบอย่างไรว่าบรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่

การพัฒนาหลักสูตรของ Tyler ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
2. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
4. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

Taba (1962 : 12-13) ได้เสนอลำดับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร 7

ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการ (diagnosis of needs)
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย (formulation of objectives)
3. การเลือกเนื้อหาสาระ (selection of content)
4. การจัดเนื้อหาสาระ (organization of content)

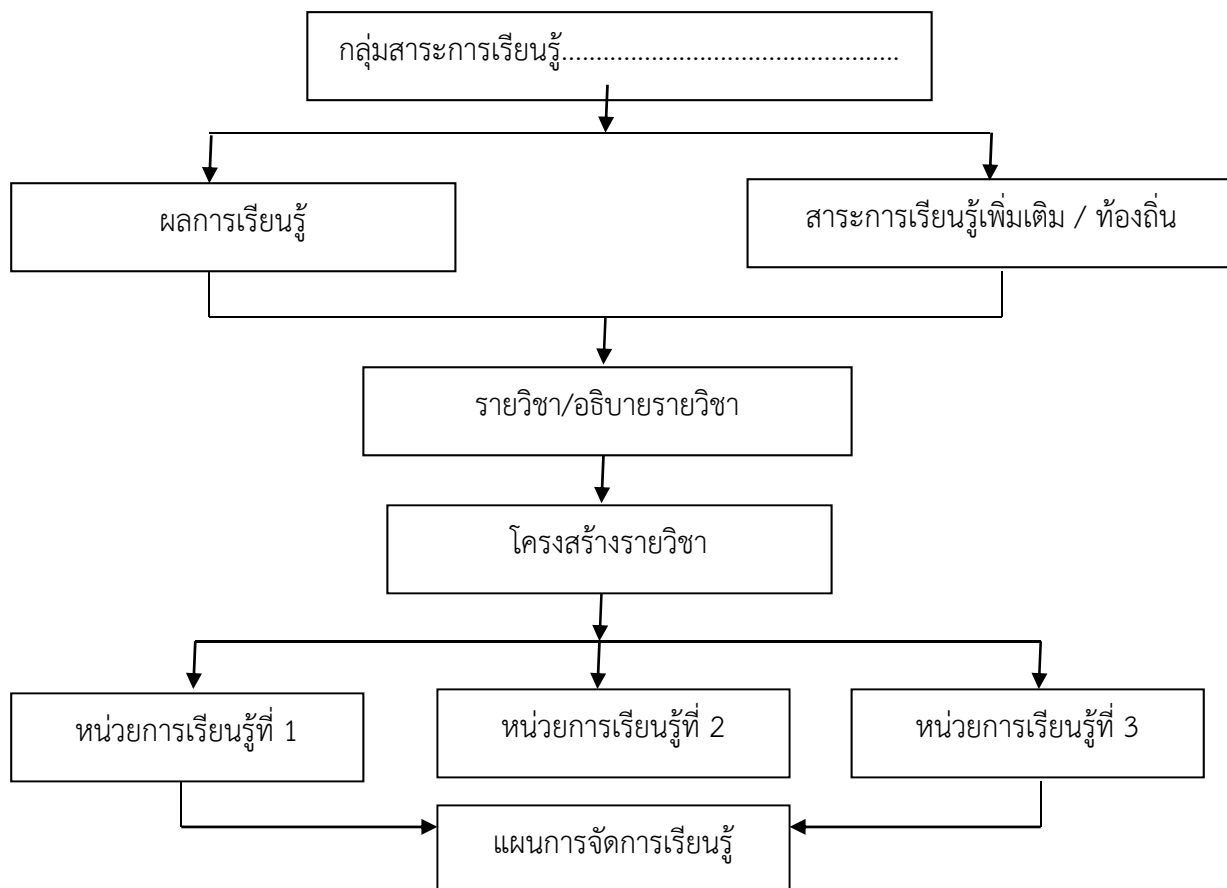
5. การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (selection of learning experiences)
6. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (organization of learning experiences)
7. การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน (determination of what to evaluate and of the ways and means of doing it)

กรมวิชาการ (2539 : 2-35) ได้กำหนดให้โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้เองใน 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรโดยการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน
2. การพัฒนาหลักสูตรโดยการปรับรายละเอียดของเนื้อหา
3. การพัฒนาหลักสูตรโดยการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
4. การพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดทำรายวิชา/รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 3 - 5) ได้เสนอแนวทางการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. การศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้ศึกษาผลการเรียนรู้และเนื้อหาสาระเพิ่มเติมที่เป็นท้องถิ่นเป็นหลัก
2. การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติม
3. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้
4. การจัดทำโครงสร้างรายวิชาหรือโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ โดยนำผลจากการวิเคราะห์กลุ่มเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา มาจัดทำโครงสร้างตามรูปแบบที่กำหนด
5. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยนำผลจากการจัดทำโครงสร้างรายวิชาหรือโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ มาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ ตามโครงสร้างที่กำหนด
6. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นำหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นรายชั่วโมงเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแสดงในแผนภูมิโครงสร้างการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม ดังนี้

ภาพประกอบ 7 โครงสร้างการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 4)

กระบวนการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติม

1. การศึกษาหลักสูตร ควรทำการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเข้าใจถึงเป้าหมายของชาติในการพัฒนาผู้เรียน แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในปัจจุบัน รวมถึงเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจแนวปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงแนวการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรอันจะนำไปสู่การปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งต้องทำความเข้าใจเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเข้าใจถึงเป้าหมายของชาติในการพัฒนาผู้เรียน หลักการทำหลักสูตรสถานศึกษาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจถ่องแท้ในธรรมชาติวิชา

1.2 เอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อให้เข้าใจในแนวทางปฏิบัติให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.3 กรอบหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจเป้าหมายและจุดเน้น สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและแนวการวัดผลประเมินผล

1.4 หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้เข้าใจการนำหลักการ แนวทางต่าง ๆ มาสู่แนวปฏิบัติในสถานศึกษา และความเป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

2. การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในรายวิชาเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ในหลักสูตรสาระเพิ่มเติม ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนแน่นอนว่ารูปแบบใดถูกต้อง แต่มีจุดหมายเดียวกันคือ เพื่อต้องการรู้ว่าในการกำหนดผลการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนรู้อะไร ทำอะไรได้ ผู้เรียนจะมีสมรรถนะสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อะไร นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่าจะเกิดภาระงาน/ชิ้นงานอะไรและจะมีวิธีการประเมินอย่างไร และจะใช้เครื่องมืออะไรในการประเมิน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 54-57)

3. การจัดทำคำอธิบายรายวิชา

3.1 ความหมายของคำอธิบายรายวิชา

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2552 : 72) กล่าวว่า คำอธิบายรายวิชาเป็นข้อความที่ระบุว่าผู้เรียนจะต้องเรียนรู้สาระสำคัญหรือความคิดรวบยอดหลัก (main concept) อะไร ใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างไร และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้อะไรบ้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 43) ระบุว่า คำอธิบายรายวิชาเป็นองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชา ให้บรรลุตามผลการเรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 21) ได้ให้ความหมายของคำอธิบายรายวิชา (course description) ว่า หมายถึงข้อมูลรายละเอียดของแต่ละวิชา ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เวลาเรียน รหัสวิชา ชื่อวิชา จำนวนหน่วยกิต ระดับชั้น เพื่อเป็นกรอบทิศทางที่ผู้สอนในการวางแผนและออกแบบการเรียนการสอน

ธเนศ ขำเกิด (2549 : 37) กล่าวว่า คำอธิบายรายวิชา เป็นความคาดหวังของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่รับผิดชอบว่าต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอย่างไร ต้องรอบรู้ในเนื้อหาอะไร มีความสามารถในการปฏิบัติงานอะไร และมีคุณงามความดีอะไร โดยประกอบด้วย ชื่อรายวิชา รหัสวิชา จำนวนเวลา / จำนวนหน่วยกิต ผลของการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ซึ่งสามารถเขียนได้หลายรูปแบบ

ชนาธิป พรกุล (2554 : 340) กล่าวว่า คำอธิบายรายวิชา เป็นข้อความที่เป็นตัวกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ภายใน 1 ปี หรือ 1 ภาคเรียน และกำหนดเวลาที่ใช้เรียนในแต่ละสัปดาห์ ส่วนใหญ่เขียนเป็นความเรียง

กล่าวโดยสรุป คำอธิบายรายวิชาเป็นองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในแต่ละรายวิชาให้บรรลุตามผลการเรียนรู้ ข้อมูลรายละเอียดของแต่ละวิชา ประกอบด้วยผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ เวลาเรียน รหัสวิชา ชื่อวิชา จำนวนหน่วยกิต ระดับชั้น เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการวางแผนและออกแบบการเรียนการสอน

3.2 หลักการเขียนคำอธิบายรายวิชา

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2552 : 72) ได้เสนอหลักการในการเขียนคำอธิบายรายวิชาพอสรุปได้ดังนี้

1. ต้องแสดงความคิดหลัก (main concept)
2. ใช้คำกริยา (action verb) สำหรับบ่งชี้พฤติกรรมของผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่องค์ความรู้
3. กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ชัดเจน ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ (คุณธรรม จริยธรรม การเรียนรู้ การคิด และทักษะทางสังคม รวมถึงจิตอาสา)
4. ใช้ถ้อยคำที่กระชับ ชัดเจน ระบุประเด็นสำคัญ ๆ สะท้อนจุดเน้นภาพรวมของสาระการเรียนรู้
5. ไม่มีการขยายรายละเอียดของกลุ่มข้อความ เช่น คำว่า ได้แก่ ประกอบด้วย เช่น ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 56) เสนอแนะว่า คำอธิบายรายวิชา ควรเขียนให้มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

ส่วนนำ ให้ระบุรหัสวิชา ชื่อวิชา จำนวนเวลาเรียน หน่วยกิต กลุ่มสาระการเรียนรู้และชั้นปี

ส่วนเนื้อหา เขียนเป็นความเรียงระบุองค์ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยเขียนเป็นตอน ๆ สั้นกระชับให้มีความยาวไม่เกิน 1 หน้า

ส่วนท้ายรายวิชา ให้ระบุรหัสตัวชี้วัดหากเป็นรายวิชาพื้นฐาน และระบุผลการเรียนรู้ในกรณีที่เป็นหลักสูตรสาระเพิ่มเติม และให้เขียนจำนวนรวมตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ทั้งหมด

ชนาธิป พรกุล (2554 : 340) กล่าวถึงองค์ประกอบของคำอธิบายรายวิชา แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 สาระการเรียนรู้ เขียนเนื้อหา (สาระการเรียนรู้) เรียงตามลำดับสาระที่ระบุในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ส่วนที่ 2 ตัวชี้วัด เขียนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังจะให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อเรียนจบวิชาหนึ่ง ๆ ส่วนที่ 3 สาระที่จำเป็น เป็นส่วนที่จำเป็นต้องมีเพื่อแสดงความเป็นหลักสูตรสถานศึกษา การเขียนจึงต้องระบุเนื้อหาสาระที่สะท้อนวิสัยทัศน์โรงเรียน คุณลักษณะที่โรงเรียนต้องการปลูกฝังในตัวผู้เรียน สิ่งที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น สมรรถนะสำคัญ ทักษะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

จะเห็นได้ว่า ในการเขียนคำอธิบายรายวิชาจำเป็นต้องเขียนให้ครบองค์ประกอบทั้งสามส่วนคือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหาและส่วนท้ายรายวิชา

3.3 รูปแบบการเขียนคำอธิบายรายวิชา

การเขียนคำอธิบายรายวิชา มีรูปแบบในการเขียนที่หลากหลายไม่สามารถระบุได้ว่ารูปแบบใดถูกต้องและดีที่สุด สามารถเลือกเขียนได้ตามความเหมาะสมของตนเอง ดังต่อไปนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2554 : 23) และกระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 93-94) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเขียนคำอธิบายรายวิชาไว้ 5 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เขียนเป็นความเรียงเสนอภาพมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน

รูปแบบที่ 2 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนแรกเขียนผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยเขียนเป็นความเรียงสรุปภาพรวมของผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน และส่วนที่สองเป็นสาระการเรียนรู้โดยเขียนเป็นความเรียงของขอบข่ายเนื้อหา

รูปแบบที่ 3 เขียนเป็นความเรียงประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน คือ ขอบข่ายของกิจกรรมที่กำหนดกว้าง ๆ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้รายวิชา ขอบข่ายของเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของรายวิชา และผลของการเรียนรู้ที่คาดหวังว่าจะเกิดกับผู้เรียนกว้าง ๆ

รูปแบบที่ 4 เขียนเป็นเรียงความ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ จุดประสงค์ของรายวิชาที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้รายวิชา ขอบข่ายสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล

รูปแบบที่ 5 เขียนแยกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนแรกผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยให้เขียนครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน เป็นข้อ ๆ ไม่ต้องแยกเป็นด้าน ๆ ส่วนที่สองสาระการเรียนรู้ให้เขียนเป็นความเรียงครอบคลุมเนื้อหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 60) ได้เสนอรูปแบบการเขียนคำอธิบายรายวิชาไว้ 2 รูปแบบในแต่ละรูปแบบประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วยข้อความ “คำอธิบายรายวิชา” รหัสวิชา ชื่อวิชารายวิชาพื้นฐานหรือเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้น และเวลา (ชั่วโมงหรือหน่วยกิต)

ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา เป็นการเขียนความเรียงให้ได้ใจความว่าผู้เรียนรู้อะไร สามารถทำอะไรและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใดบ้างตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและธรรมชาติวิชา

ส่วนที่ 3 เป็นการเขียนระบุรหัสตัวชี้วัด โดยในรายวิชาพื้นฐานให้เขียนเป็นตัวเลข ส่วนรายวิชาเพิ่มเติมให้เขียนเป็นข้อความเรียงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ตามลำดับ

นอกจากนี้ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (ม.ป.ป. : 11) ได้เสนอรูปแบบการเขียนคำอธิบายรายวิชาไว้สั้น ๆ ว่า คำอธิบายรายวิชาควรมีเนื้อหาตามรูปแบบดังต่อไปนี้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษา.....(อะไร).....หัวเรื่องในรายวิชาที่พัฒนา.....

โดยใช้.....(กระบวนการอะไรบ้าง กระบวนการเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้)....

เพื่อ.....(วัตถุประสงค์อะไร แบบที่ 1 ให้เขียนครบทั้ง 3 ด้าน คือความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการคิด และสามารถปฏิบัติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบบที่ 2 เขียนเฉพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์เท่านั้น)

ระบุมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

สรุปได้ว่า การเขียนคำอธิบายรายวิชา มีรูปแบบในการเขียนที่หลากหลาย ไม่สามารถระบุได้ว่ารูปแบบใดเป็นรูปแบบที่ถูกต้องที่สุดและดีที่สุด สถานศึกษาสามารถเขียนได้ตามความเหมาะสม ซึ่งในการเขียนคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมในครั้งนี้ มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วยข้อความ “คำอธิบายรายวิชา” รหัสวิชา ชื่อวิชา หลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้น และเวลา (หน่วยกิต) ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา เป็นการเขียนความเรียงให้ได้ใจความว่าผู้เรียนรู้อะไร สามารถทำอะไรได้และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใดบ้างตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและธรรมชาติวิชา ส่วนที่ 3 เป็นการเขียนเป็นข้อความเรียงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ตามลำดับ

สำหรับการเขียนคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวที่แน่นอนว่าจะเขียนอย่างไรให้ถูกต้อง หากแต่เป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะกำหนดเนื้อหา กิจกรรมและคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามเจตนารมณ์ จุดเน้นหรือวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา โดยยึดหลักการและแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 19) ที่กล่าวถึงหลักสูตรสาระเพิ่มเติม (selective course) ว่าเป็นรายวิชาที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลาง ดังนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถเปิดสอนหลักสูตรสาระเพิ่มเติม เพื่อสอดคล้องกับจุดเน้น ความต้องการ ความถนัดของผู้เรียนหรือความต้องการของท้องถิ่น โดยมีการกำหนดผลการเรียนรู้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน แล้วนำมาเขียนคำอธิบายรายวิชาและนำไปจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

3.4 การตรวจสอบคำอธิบายรายวิชา

เมื่อดำเนินการเขียนคำอธิบายรายวิชาตามรูปแบบที่เลือกสรรเรียบร้อยแล้ว ควรจัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพของคำอธิบายรายวิชาก่อนที่จะนำไปใช้จริง ซึ่งวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2552 : 77) ได้เสนอแนะวิธีการตรวจสอบคุณภาพของคำอธิบายรายวิชาด้วยตนเอง ดังนี้

1. คำอธิบายรายวิชาที่จัดทำขึ้นมีความเฉพาะเจาะจง (focus) หรือไม่
2. คำอธิบายรายวิชาที่จัดทำขึ้นมีความสมเหตุสมผล (justification)
3. คำอธิบายรายวิชาที่จัดทำขึ้นมีความน่าสนใจ (interesting) หรือไม่
4. คำอธิบายรายวิชาที่จัดทำขึ้นมีความเป็นไปได้ (feasible) เพียงใด
5. คำอธิบายรายวิชาที่จัดทำขึ้นต่อเนื่องและกลมกลืน (coherence)

เพียงใด

หรือไม่

4. การจัดทำโครงสร้างรายวิชาหรือโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

โดยนำผลจากการวิเคราะห์กลุ่มเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชา มาจัดทำโครงสร้างตามรูปแบบที่กำหนด

4.1 ความหมายของการจัดทำโครงสร้างรายวิชา

เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า (2553 : 39) ให้คำนิยามว่า โครงสร้างรายวิชาเป็นเครื่องมือช่วยคิดสำหรับครูผู้สอนในการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนของรายวิชาทั้งภาคเรียน/ปีว่าจะต้องประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด แต่ละหน่วยมีลำดับมโนทัศน์ที่สำคัญต่อเนื่องกัน

หรือไม่ จะจัดเวลาเรียนอย่างไรจึงจะเหมาะสม หน่วยที่ต้องลงมือปฏิบัติควรจัดเป็นช่วงเพื่อให้ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะให้ค่าคะแนนน้ำหนักอย่างไร หน่วยการเรียนรู้ใดมีความสำคัญเป็นจุดเน้นหรือมีโมโนทัศน์หลายตัวก็ควรให้น้ำหนักมากเป็นพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 36)

ให้ความหมายว่า โครงสร้างรายวิชาเป็นการกำหนดขอบเขตและลำดับของหน่วยการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นภาพรวมของรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระสำคัญ ความคิดรวบยอด เวลาเรียน และน้ำหนักคะแนน แต่ละหน่วยการเรียนในรายวิชานั้น ๆ

นิยามคำศัพท์หลักสูตร (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 20) ได้ให้ความหมายของคำว่าโครงสร้างรายวิชาหรือโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ (course outline) ว่าหมายถึง ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างรายวิชาใดวิชาหนึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญได้แก่ รายชื่อวิชา รายชื่อหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งจำนวนเวลาเรียนและมาตรฐาน/ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายของแต่ละหน่วย ตลอดจนการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ของรายวิชานั้น เพื่อใช้ในการวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล

จะเห็นได้ว่า โครงสร้างรายวิชา เป็นการกำหนดขอบเขตเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา และนำมาจัดหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ลำดับที่ หน่วย ชื่อหน่วย ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และค่าน้ำหนักคะแนน

4.2 แนวทางการจัดทำโครงสร้างรายวิชา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 36) กล่าวว่า โครงสร้างรายวิชาจะเป็นตัวกำหนดขอบข่ายรายวิชา ช่วยให้เห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชาว่าประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวนเท่าใด มีสาระสำคัญอย่างไรบ้างแต่ละหน่วยจะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ใด ใช้เวลาเท่าไร มีสัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร โดยสามารถดำเนินการได้ตามแนวทางดังต่อไปนี้

1. ศึกษาโครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรโรงเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือรายวิชา และศึกษาคำอธิบายรายวิชา
2. ศึกษาผลการเรียนรู้ในรายวิชาที่รับผิดชอบ
3. พิจารณาคัดเลือกผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันและสามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้
4. จัดกลุ่มผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันและนำมาจัดกิจกรรมร่วมกันเป็นหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามสาระการเรียนรู้
5. วิเคราะห์แก่นความรู้/ความคิดหลักของแต่ละผลการเรียนรู้ นำมาจัดกลุ่มร่วมกันเป็นหน่วยการเรียนรู้
6. นำแก่นความรู้/ความคิดหลักมาหลอมรวมเป็นสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดของหน่วยการเรียนรู้ ในบางกรณีให้พิจารณาสาระการเรียนรู้ประกอบการเขียนสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด
7. ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้

8. กำหนดเวลาเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ควรให้เหมาะสมกับ กระบวนการเรียนรู้ที่จะใช้ในการพัฒนาผู้เรียนตามผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ เมื่อกำหนดเวลาเรียนครบทุกหน่วยการเรียนรู้แล้ว เวลาเรียนต้องเท่ากับจำนวนเวลาที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น

9. กำหนดน้ำหนักคะแนนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยพิจารณาจาก จำนวนผลการเรียนรู้ ความยากง่าย ความซับซ้อนของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามผลการเรียนรู้ โดยสามารถกำหนดน้ำหนักของคะแนนทุกหน่วยการเรียนรู้ คะแนนระหว่างเรียนตามสัดส่วนที่โรงเรียนกำหนดไว้ นำไปรวมกับคะแนนปลายปี/ปลายภาค รวมเป็น 100 คะแนน โดยแนวทางการกำหนดส่วน เช่น 60 : 40, 70 : 30, 80 : 20 หรือ 100 : 0 เป็นต้น

4.3 รูปแบบและองค์ประกอบของโครงสร้างรายวิชา

ในการจัดทำโครงสร้างรายวิชาที่ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้หลาย ๆ หน่วย ซึ่งเป็นหน่วยเล็ก ๆ ซึ่งครูผู้สอนได้วางแผนออกแบบไว้ โดยนำเนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้มา จากผลการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจ ความหมายตรงกันและเพื่อช่วยให้ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องเห็นภาพรวมของรายวิชา จึงมีความ จำเป็นต้องจัดทำโครงสร้างรายวิชา เพื่อจะได้ทราบว่ารายวิชานั้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวน เท่าใด เรื่องอะไร และหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ พัฒนาผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ใด ใช้เวลาในการ จัดการเรียนรู้อะไร สัดส่วนการเก็บคะแนนเป็นอย่างไร เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 57-60) ได้คิดค้น รูปแบบองค์ประกอบของโครงสร้างรายวิชาไว้เป็นแนวทางเพื่อการนำไปปรับปรุงพัฒนา โดยมี องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดทำโครงสร้างรายวิชา คือ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ เวลาน้ำหนักคะแนน ดังรูปแบบต่อไปนี้

โครงสร้างรายวิชา

ชื่อรายวิชา.....
 ชั้น.....เวลารวม.....ชั่วโมง จำนวน.....หน่วยกิต

หน่วยที่	ชื่อหน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ/ ความคิดรวบยอด	เวลา	น้ำหนัก คะแนน

5. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยนำผลจากการจัดทำโครงสร้างรายวิชาหรือโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้มาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ ตามโครงสร้างที่กำหนด

5.1 ความหมายของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความหมายพอประมวลได้ดังนี้คือ

หน่วยการเรียนรู้ (unit plan) หมายถึง แผนหรือแนวทางที่ครูจัดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 1)

หน่วยการเรียนรู้ หมายถึง แผนหรือแนวทางที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่เป็นเป้าหมายของหน่วยนั้น ๆ สารการเรียนรู้ซึ่งเป็นองค์ความรู้/ทักษะสำคัญ ชิ้นงานหรือภาระงานที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 21)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2552 : 99) กล่าวว่า หน่วยการเรียนรู้ (unit of learning) หมายถึง ความรู้ที่ครบวงจรในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มาจากการนำความคิดรวบยอดหลักต่าง ๆ มาเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ แล้วกำหนดหัวเรื่องจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ตามความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (learning outcome) ที่กำหนด

สิริพรรณ ศรีพหล (2550 : 3 - 24) เรียกหน่วยการเรียนรู้ “หน่วยการเรียนการสอน” และได้ให้ความหมายว่าหมายถึง เนื้อหาวิชาที่แบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ จากรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรในวิชาหนึ่ง ๆ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เป็นแผนหรือแนวทางที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญได้แก่ผลการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายของหน่วยนั้น ๆ สารการเรียนรู้ซึ่งเป็นองค์ความรู้/ทักษะสำคัญ ชิ้นงานหรือภาระงานที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

5.2 ความสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการจัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐาน เพราะหน่วยการเรียนรู้มีรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผล ซึ่งจะนำมาตรฐานไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 16)

เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า (2552 : 100 - 101) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรเก่าครูจะคุ้นเคยกับการทำแผนการสอน โดยเอาเนื้อหาเป็นตัวตั้ง เพื่อกำหนดวิธีสอนและการประเมินผลโดยขาดแนวทางที่ชัดเจน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ไม่ตรงไปตามเป้าหมายหลักสูตร แต่สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธ ศักราช 2551 ได้จัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยอิงมาตรฐานการเรียนรู้เช่นเดียวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 แต่มีการกำหนดตัวชี้วัดให้เพื่อเป็นเป้าหมายปลายทางที่ชัดเจนให้กับครูผู้สอนในการนำไปออกแบบหน่วยการเรียนรู้

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (ม.ป.ป. : 1) กล่าวว่า การออกแบบหน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในแบบอิงมาตรฐาน เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำพามาตรฐานไปสู่การปฏิบัติในการเรียนการสอนอย่างแท้จริงทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้

สิริพรรณ ศรีพหล (2550 : 3 - 25) กล่าวถึงความสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ไว้ 4 ประการ คือ

1. ช่วยในการวางแผนการสอนของครู โดยสามารถมองเห็นขอบเขตเนื้อหาว่าเฉพาะเจาะจงจะสอนเรื่องใด
2. ช่วยในการเรียนการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาในหลักสูตรอย่างครบถ้วน เพราะการแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยจะต้องผ่านการพิจารณาเนื้อหาทั้งหมดในหลักสูตรเสียก่อน
3. ช่วยในการเตรียมตัวล่วงหน้าของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนทราบขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่จะเรียน การเตรียมตัวล่วงหน้าของผู้เรียนจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก
4. ช่วยให้เห็นลำดับของเนื้อหา ถ้าหน่วยใดมีลำดับไม่เหมาะสมก็อาจเปลี่ยนแปลงและเรียบเรียงให้เป็นตามลำดับการเรียนรู้ได้

จะเห็นได้ว่า การออกแบบหน่วยการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะช่วยให้ครูสามารถวางแผนการสอนได้อย่างครอบคลุมมีรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนการวัดประเมินผล ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

5.3 องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2552 : 106 - 110) กล่าวถึงองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ (learning outcome)
2. ความคิดรวบยอดหลัก (main concept)
3. หัวข้อสาระการเรียนรู้ (sub concept และ topic)
4. สมรรถนะ
5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
6. จุดประสงค์การเรียนรู้
7. การออกแบบกิจกรรม
8. สื่อการเรียนรู้
9. การประเมินผล
10. การออกแบบวิธีการและเครื่องมือประเมินผล

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (ม.ป.ป. : 1) ได้ระบุถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ

1. หัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้ (theme)
2. มาตรฐานการเรียนรู้
3. สาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

4. กิจกรรมการเรียนรู้
5. ชิ้นงาน/ภาระงานที่นักเรียนปฏิบัติ
6. การประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 103 - 105) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ การกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ต้องสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ดังนั้นชื่อหน่วยการเรียนรู้ควรมีลักษณะดังนี้
  - 1.1 น่าสนใจ อาจเป็นประเด็นปัญหา ข้อคำถามหรือข้อโต้แย้งที่สำคัญ
  - 1.2 สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียน
  - 1.3 เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน
2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่นำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและนำมาจัดกิจกรรมเรียนรู้กันได้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและผลการเรียนรู้
  3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดได้จากการวิเคราะห์แก่นความรู้แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ รวมถึงสาระการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรเขียนให้สั้น กระชับ ได้ใจความสมบูรณ์ครบถ้วน แนวการเขียนมีหลักการง่าย ๆ คือตอบคำถามว่าเรื่องที่เรียนรู้อะไร และมีความสำคัญอย่างไร
  4. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้แกนกลางและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น
  5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

วิเคราะห์ได้จากสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร และทักษะกระบวนการตามธรรมชาติวิชา
  6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

วิเคราะห์ได้จากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร จุดเน้นของเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และกลุ่มสาระการเรียนรู้
7. ชิ้นงาน/ภาระงาน

ชิ้นงาน/ภาระงานที่กำหนดต้องสะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียนจากการใช้ความรู้และทักษะที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดชิ้นงานหรือภาระงาน อาจเป็นสิ่งที่ครูกำหนดให้ หรือครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงาน ต้องแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการในด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นร่องรอยหลักฐานแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นในระหว่างการจัดการเรียนการสอนหรือชิ้นงาน/ภาระงานรวบยอด ที่แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้นำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยเรียนรู้นั้นออกมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

ชิ้นงาน เช่น รายงาน เรียงความ จดหมาย โคลง กลอน หนังสือเล่มเล็ก แผนภาพ แผนผัง ภาพวาดกราฟ ตาราง งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง แฟ้มสะสมผลงาน ฯลฯ

ภาระงาน เช่น การพูด การรายงานปากเปล่า การอภิปราย การอ่าน กล่าวรายงาน การโต้วาที การร้องเพลง เล่นดนตรี เคลื่อนไหวร่างกาย ฯลฯ

8. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลควรกำหนดให้ครอบคลุมระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตลอดจนเกณฑ์การประเมินต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินภาระงาน/ชิ้นงานหรือการปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพของผู้เรียน

9. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องจัดกิจกรรมให้ครอบคลุมด้วยการนำเทคนิค/วิธีการจัดการเรียนรู้ซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน/ภาระงานและสอดแทรกด้วยการใช้ทักษะ (สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน) กระบวนการตามธรรมชาติวิชา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

10. เวลาเรียน/จำนวนชั่วโมง

เวลาเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ต้องวิเคราะห์ความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจำนวนมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่ปรากฏในหน่วยการเรียนรู้จากโครงสร้างรายวิชา

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้มี 10 ประการ คือ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด สาระสำคัญ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ชิ้นงาน/ภาระงาน การวัดและประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้ และเวลาเรียน เป็นต้น

6. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

6.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 46) ให้คำนิยามการจัดการเรียนรู้ว่าหมายถึง แผนการสอนนั่นเอง แต่เป็นแผนที่เน้นให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองด้วยกิจกรรมหลากหลาย มีครูเป็นผู้แนะนำ หรือจัดแนวการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนรู้จักคิด ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยข้อมูล และสังเคราะห์เป็นความรู้ของตนเอง นักเรียนจะอ่านหนังสือ จดบันทึกและควรเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้จากครูวิทยากรท้องถิ่น จากสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 11) ได้ให้ความหมายของแผนการเรียนรู้ว่า แผนหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการเรียนรู้ เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบทุกหน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียนได้พัฒนาคุณภาพบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคที่กำหนดเป็นเป้าหมายแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ธเนศ ขำเกิด (2549 : 67) กล่าวถึง แผนการจัดการเรียนรู้ว่าเดิมคือ แผนการสอน หมายถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้บรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้ ถือว่าเป็นการออกแบบการเรียนรู้เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ใกล้ตัว ผู้เรียนมากที่สุด การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้สามารถทำได้หลายรูปแบบที่นิยมใช้มี 3 แบบ คือ แบบบรรยาย แบบตาราง และแบบพิสดาร แต่จะใช้รูปแบบใดก็ตามควรมีประเด็นสำคัญไม่น้อย กว่า 6 เรื่อง คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การประเมินผล สรุปผลการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545 : 2) ได้กล่าวถึง แผนการจัดการเรียนรู้คือ เอกสารที่ครูจัดทำขึ้นล่วงหน้าเพื่อแจกแจงรายละเอียดของหลักสูตร ทำให้ครูผู้สอนสามารถนำไป จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนเป็นรายคาบหรือรายชั่วโมง แล้วจัดบันทึกหลักเกณฑ์อักษร

สำลี รักสุทธี (2544 : 2) ได้กล่าวถึง แผนการสอนว่า แผนการสอนเป็น เสมือนหลักฐานแสดงถึงความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ของครูผู้สอน ทั้งนี้เพราะแผนการสอนจะบ่งชี้ถึงการเตรียมการล่วงหน้า และวางแผนอย่างมีขั้นตอน มีองค์ความรู้ต่าง ๆ ประสานสอดคล้องอย่างมีระบบ

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 43) ได้กล่าวถึง แผนการสอนว่า เป็นการ กำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนใคร ในเนื้อหาใด สอนเมื่อใด สอนอย่างไร และเพื่อให้เกิดอะไร ซึ่งเมื่อ ถึงเวลาดังกล่าวจะดำเนินการสอนตามที่วางแผนไว้ ผู้สอนจึงต้องคิดวางแผนและวางแผนล่วงหน้าอย่าง ละเอียดรอบคอบเหมาะสมเพื่อให้สามารถดำเนินการสอนที่ได้กำหนดไว้อย่างได้ผลดี

จากความหมายสรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แนวทางที่ ครูผู้สอนเตรียมไว้ล่วงหน้าว่าจะดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไรแล้วนำมาจัดระบบตามขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

6.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545 : 56), ชาญชัย อาจินสมาจาร (2542 : 36) และทองพูล บุญอึ้ง (2535 : 3-9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้สอดคล้องกัน ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้ครูได้มีโอกาสศึกษาหลักสูตร แนวการสอนวิธีการสอน วิธีการวัดผลประเมินผล ประสพการณ์และวิธีการสอนที่สอดคล้องกับ ความสนใจ ความต้องการ ความสามารถและระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน
2. การทำแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการคาดคะเนว่าอะไรจะเกิดขึ้น และเลือกประสพการณ์ที่จะเปลี่ยนเด็กให้ดีขึ้น การคาดคะเนช่วยทำให้เกิดการสอนที่ดี
3. แผนการจัดการเรียนรู้ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูฝึกสอน ฝึกประสพการณ์ วิชาชีพครู
4. การวางแผนช่วยป้องกันการสูญเสียเวลา ช่วยครูให้มีระบบระเบียบ ช่วยครูตัดสินใจว่าจะสอนอย่างไรจึงไม่มากไม่น้อยเกินไป
5. แผนการจัดการเรียนรู้ป้องกันไม่ให้ครูออกนอกเนื้อหา โดยทำให้ครู ตระหนักถึงสิ่งที่เขาต้องทำให้สำเร็จในวันนั้น

6. แผนการจัดการเรียนรู้ให้ความรู้สึกในความมั่นคง แผนการจัดการเรียนรู้ที่เตรียมมาดีจะช่วยเพิ่มความมั่นใจในตัวเองและลดความรู้สึกไม่มั่นใจ

7. เป็นประโยชน์ต่อครู ผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์นิเทศ โดยสามารถรู้ว่าครูได้สอนอะไรบ้าง เนื้อหาครอบคลุมบทเรียนหรือไม่

8. เป็นการพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนใช้เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญการ เชี่ยวชาญของผู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างที่ดีได้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิคการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอนการเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

จะเห็นได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเฉพาะครู ช่วยทำให้รู้ในสิ่งที่สอน รู้ขั้นตอน รู้จักสื่อ วิธีการวัดประเมินผล ไม่หลงประเด็น ไม่เสียเวลา และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูด้วย

6.3 องค์ประกอบและรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

สำนักนิเทศและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 76) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ไม่ว่าจะมีรูปแบบอย่างไร สิ่งที่ไม่มีความแตกต่างกันคือ องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยทั่วไปมักมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. ชื่อแผน
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. เนื้อหา
5. กิจกรรมการเรียนรู้
6. สื่อการเรียน
7. การวัดประเมินผล
8. กิจกรรมเสนอแนะ
9. ความคิดเห็นของผู้บริหาร
10. บันทึกผลหลังสอน

ชัยฤทธิ์ ศิลาดเดช (2545 : 81-83), สุวิทย์ มูลคำ และคณะ (2549 : 63) เสนอไว้ว่าส่วนประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ที่กรูปรูปแบบควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนนำ หรือส่วนหัวแผน

ส่วนนำ หรือส่วนหัวแผน เป็นส่วนเริ่มต้นของแผนการจัดการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้ว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระอะไร ใช้กับผู้เรียนระดับชั้นใด เรื่องอะไร ใช้สอนในวันเวลาใด ใช้เวลาในการเรียนการสอนนานเท่าใด

2. ส่วนเนื้อหาหลักหรือตัวแผนถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ความสำคัญและเป็นหัวข้อหลักการของแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 สาระสำคัญ

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ อาจประกอบด้วย จุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทางหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.3 สาระการเรียนรู้/เนื้อหา

2.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

2.5 สื่อการเรียนการสอน/แหล่งเรียนรู้

2.6 การวัดและประเมินผล

2.7 กิจกรรมเสนอแนะ

2.8 บันทึกผลหลังสอน

3. ส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้

ส่วนท้ายของแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นส่วนเสริมคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ที่สุด ประกอบด้วยเอกสารประกอบการสอน ได้แก่ ใบความรู้ ใบงาน ใบกิจกรรม หรือสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังประกอบด้วย เครื่องมือที่ระบุว่าจะนำมาใช้ในการประเมินผล

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. สาระสำคัญ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

3. เนื้อหาสาระการเรียนรู้

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

5. สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

6. การวัดและประเมินผล

7. กิจกรรมเสนอแนะ

8. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

9. บันทึกผลหลังสอน

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและหลักสูตรสาระเพิ่มเติม สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมควรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง มีความยืดหยุ่น และมีการปรับปรุงอยู่เสมอ การพัฒนาหลักสูตร ควรจะออกแบบและกำหนดโดยครูผู้สอนมากกว่าการจัดทำโดยนักการศึกษาาระดับสูง การพัฒนาหลักสูตร เป็นงานที่ต้องการความคิด

ที่เป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตอนและมีความจำเป็นที่ต้องตรวจสอบ ทุกขั้นตอนของการตัดสินใจและวิธีการที่ใช้เพื่อให้แน่ใจว่าทุกการตัดสินใจได้ผ่านการพิจารณาที่สอดคล้องเหมาะสม

7. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการค้นหาข้อมูล เก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม พิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลของการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งมีการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลว่ามีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ และสมควรที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไว้ใช้ต่อไป (ชวลิต ชูกำแหง. 2551 : 141)

จุดประสงค์ของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่แบ่งเป็น 2 ประการ คือ

1. การประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตร คือการประเมินในระหว่างการศึกษาปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการประเมินในแต่ละขั้นตอนของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง เพื่อนำมาปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนให้ถูกต้องก่อนนำไปใช้จริง

2. การประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรสนองความต้องการของผู้เรียน และสังคมเพียงใด ควรใช้ต่อไปหรือควรยกเลิกทั้งหมด ยกเลิกบางส่วน หรือปรับปรุงแก้ไขส่วนใด

รูปแบบการประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation Models)

1. รูปแบบปุยของเทคนิค (The Puissance Analysis Technique)

การประเมินหลักสูตรแบบปุยของค์ (Puissance) เทคนิค (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 237-247) เป็นวิธีที่ใช้ในการตรวจสอบเอกสารหลักสูตรและการสอนที่พัฒนาขึ้นมา ก่อนนำไปใช้จริงมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด วิธีการประเมินหลักสูตรที่สร้างเสร็จใหม่ ๆ เป็นวิธีการประเมินเอกสารหลักสูตรแบบหนึ่งที่วิเคราะห์องค์ประกอบ 3 ส่วนของหลักสูตร คือ

จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการสอน โดยใช้ตารางวิเคราะห์ปุยของค์ แล้วใช้สูตรปุยของค์ในการคิดคำนวณ เมื่อได้ตัวเลขหรือผลจากการคำนวณก็นำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อตัดสินคุณภาพของหลักสูตรว่าอยู่ระดับใด

วอลเบสเซอร์ (Henry Walbesser) ได้นำหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของกาแย (Robert M. Gagne) ซึ่งได้แก่ รูปแบบของการเรียนรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แสดงออกมาให้เห็น มาสร้างเป็นตารางวิเคราะห์ปุยของค์

กาแย ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ทั้งหมดมี 8 ประเภท แต่ได้รับการดัดแปลงเพื่อให้เกิดความเหมาะสมเพียง 6 ประเภท จะเป็นความรู้ที่เรียงจากง่ายไปหายาก ดังนี้

1. ความรู้แบบลูกโซ่ เป็นความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้เป็นลำดับขั้นตอนต่อเนื่องและระดับความยากสูงขึ้นตามลำดับ (มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1)

2. ความรู้แบบเชื่อมโยงโดยใช้คำพูด เป็นความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน มาอธิบายความเชื่อมโยงให้เห็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของความรู้ในแต่ละขั้นตอนด้วยคำพูดได้ (มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2)

3. ความรู้แบบผสมผสาน เป็นความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ที่เคยเรียนมา (มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3)

4. ความรู้แบบแนวคิด เป็นความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนนำความรู้แบบผสมผสานมาทำให้เกิดแนวคิดหรือสามารถชี้ประเด็นหรือระบุสาระสำคัญของเรื่องที่เรียนได้ถูกต้อง (มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4)

5. ความรู้แบบหลักการ เป็นความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถผสมผสานแนวคิดหลาย ๆ แนวเข้าด้วยกัน จนเกิดหลักการใหม่ ๆ ได้ (มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5)

6. ความรู้แบบแก้ปัญหา เป็นความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้มีการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ (มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 6)

สำหรับประเภทของพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แสดงออกมาให้เห็นได้นั้น กาแยได้กำหนดไว้เป็น 9 ชนิด ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 ระดับ เรียงลำดับจากพฤติกรรมที่ง่ายไปยาก ดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ง่ายที่สุด ประกอบด้วยพฤติกรรม 3 ชนิด แต่ละชนิดจะมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน ดังนี้

1. การบอกชื่อหรือชี้ เพื่อแสดงถึงความสามารถที่จำสิ่งที่เรียนได้ เช่น การเรียกชื่อสิ่งของได้ ครูชี้แล้วเด็กบอกชื่อได้

2. การเลือกหรือบอกลักษณะ บอกลักษณะของสิ่งของ เช่น บอกลักษณะของที่อยู่อาศัยได้

3. การบอกกฎเกณฑ์ บอกกฎเกณฑ์ที่ท่องไว้ได้ เช่น การท่องสูตรคูณได้

ระดับที่ 2 เป็นระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ยากกว่าระดับที่ 1 ประกอบด้วยพฤติกรรม 2 ชนิด แต่ละชนิดจะมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน ดังนี้

1. การจัดลำดับ เรียงลำดับสิ่งของต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เช่น การเรียงลำดับขั้นตอนการประกอบอาหารได้

2. การสาธิต แสดงวิธีการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ถูกต้องตามขั้นตอน เช่น การสาธิต การประกอบอาหารได้

ระดับที่ 3 เป็นระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ยากกว่าทุกระดับ ประกอบด้วย พฤติกรรม 4 ชนิด แต่ละชนิดจะมีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน ดังนี้

1. การสร้างสิ่งหนึ่งขึ้นมา สามารถสร้างสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ เช่น การสร้างรูปแบบการกำหนดวัตถุประสงค์

2. การอธิบายหรือบรรยาย สามารถอธิบายหรือบรรยายสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ถูกต้องตามกำหนด เช่น อธิบายการประกอบอาหารได้

3. การจำแนกหรือแยกแยะ สามารถจำแนกแยกแยะประเภทของสิ่งของได้ เช่น การประกอบอาหารคาว การประกอบอาหารหวาน

4. การประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ การเรียนรู้กฎเกณฑ์ การเรียนรู้กฎเกณฑ์ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ได้

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรโดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบปุยของค์

ขั้นที่ 1 นำองค์ประกอบของหลักสูตร คือ จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน การสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ทั้งหมดของหลักสูตรมาวิเคราะห์ว่าในแต่ละข้อความของ องค์ประกอบเป็นความรู้ในลักษณะแบบใด และพฤติกรรมการเรียนรู้นั้นอยู่ในลำดับหรือขั้นไหน

ขั้นที่ 2 นำจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผลที่วิเคราะห์แล้วมาใส่ในตารางวิเคราะห์แบบปุยของค์

ขั้นที่ 3 คำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนในแต่ละช่องตารางวิเคราะห์ ใช้สูตร ดังตัวอย่าง

$$\text{น้ำหนักของแต่ละช่อง} = \text{น้ำหนักของแบบความรู้} \times \text{น้ำหนักของพฤติกรรมการเรียนรู้} \times \text{จำนวนข้อในช่องนั้น}$$

ขั้นที่ 4 หลังจากได้คะแนนแต่ละช่องแล้ว ขั้นต่อไปคือ ใช้หลักสูตร ปุยของค์เพื่อคำนวณหาค่าคุณภาพของหลักสูตร (The Puissance Measure) ใช้ตัวย่อว่า P.M. แทนคำว่าคุณภาพหลักสูตร ดังตัวอย่าง

$$P.M. = \frac{\text{ผลบวกของน้ำหนักของทุกช่องในตารางปุยของค์}}{\text{จำนวนข้อที่นำมาวิเคราะห์}}$$

ขั้นที่ 5 นำผลที่คำนวณได้มาแปลผลโดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลคือ ค่า P.M. มีค่าตั้งแต่ 1 - 3.99 หมายถึง หลักสูตรมีคุณภาพต่ำหรือ ควรแก้ไข

ค่า P.M. มีค่าตั้งแต่ 4 - 9.99 หมายถึง หลักสูตรมีคุณภาพปานกลาง หรือใช้ได้

ค่า P.M. มีค่าตั้งแต่ 10 - 18 หมายถึง หลักสูตรมีคุณภาพสูงหรือดีมาก

2. รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์

ไทเลอร์ได้เสนอแนวความคิดการประเมินหลักสูตร โดยวิธีการเปรียบเทียบความ สอดคล้องของพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงกับจุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรของ ไทเลอร์ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินการเรียนการสอน และการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไปกว้าง ๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบ ต่าง ๆ คือ ผู้เรียน สังคม เนื้อหาสาระ และปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย ได้แก่ จิตวิทยา การเรียนรู้ และปรัชญาการศึกษา

2. กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ หรือจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัด ภายหลังจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. กำหนดสถานการณ์ที่แสดงความสำเร็จของจุดมุ่งหมาย
  4. พัฒนาและเลือกเทคนิคในการวัดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด
  5. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องและบรรลจุดมุ่งหมายที่กำหนด
  6. รวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานของนักเรียน
  7. เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการวัดกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนด
  8. ถ้าไม่บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จะต้องมีการตัดสินใจปรับปรุงหลักสูตรหรือยกเลิก ถ้าบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ก็จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร
3. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรของสเตค (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537 : 249-250 ; อ้างอิงมาจาก Robert E Stake. 1967)

Stake ได้พัฒนารูปแบบของการประเมินหลักสูตร ซึ่งเรียกว่า CSE Model Stake อธิบายเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร หรือการประเมินโครงการ ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเก็บข้อมูลที่แท้จริงให้ได้ เพราะข้อมูลมีอยู่มากมายและวิธีการเก็บข้อมูลก็มีหลายวิธี ผู้ประเมินต้องมีจุดประสงค์ที่จะประเมินชัดเจนว่าจะประเมินอะไร จะใช้ข้อมูลมาทำอะไร และ Stake ได้เน้นการเก็บข้อมูลมาเพื่อการอธิบาย (Description) และการตัดสินใจ (Judgment) ข้อมูลที่ต้องการคือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) กระบวนการ (Transaction) และผลผลิต

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการค้นหาข้อมูล เก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม พิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลของการวัดในแง่มุม ต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งมีการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ส่วนใหญ่ประเมินเพื่อปรับปรุงหลักสูตร คือการประเมินในระหว่างการปฏิบัติงาน พัฒนาหลักสูตร มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการประเมินในแต่ละขั้นตอนของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง เพื่อนำมาปรับปรุงส่วนประกอบทุกส่วนให้ถูกต้องก่อนนำไปใช้จริง และประเมินเพื่อสรุปผลว่าคุณค่าของการพัฒนาหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หลักสูตรสนองความต้องการของผู้เรียน และสังคมเพียงใด

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : ไม่มีเลขหน้า)

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเอกสารนี้ ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกๆระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะ สามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่าง

มั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษามีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความชัดเจนเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยแก้ปัญหาการเทียบโอนระหว่างสถานศึกษา ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษา จะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสารการทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

2. หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

ตาราง 2 โครงสร้างรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

กลุ่มสาระการเรียนรู้/กิจกรรม	เวลา						หมายเหตุ
	ระดับประถมศึกษา						
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี	(40)	(40)	(40)	(80)	(80)	(80)	
สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว	10	10	10	20	20	20	
สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี	10	10	10	20	20	20	
สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	10	10	10	20	20	20	
สาระที่ 4 การอาชีพ	10	10	10	20	20	20	

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

การดำรงชีวิตและครอบครัว เป็นสาระเกี่ยวกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ช่วยเหลือตนเอง ครอบครัวยุ และสังคมได้ในสภาพเศรษฐกิจที่พอเพียง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการปฏิบัติจริง จนเกิดความมั่นใจและภูมิใจในผลสำเร็จของงาน เพื่อให้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

การออกแบบและเทคโนโลยี เป็นสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถของมนุษย์อย่างสร้างสรรค์ โดยนำความรู้มาใช้กับกระบวนการเทคโนโลยี สร้างสิ่งของ เครื่องใช้ วิธีการ หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นสาระเกี่ยวกับกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การแก้ปัญหาหรือการสร้างงาน คุณค่าและผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การอาชีพ เป็นสาระที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นต่ออาชีพ เห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

3. หลักการและแนวคิดในการออกแบบการเรียนรู้

ภาระหน้าที่ที่สำคัญของครูตามเกณฑ์สมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ได้ตามต้องการ และออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล เพื่อใช้ในการวัดว่าผู้เรียนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ได้หรือไม่ ดังนั้น การออกแบบการเรียนรู้ตามแนวทาง Backward Design จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้การสอนและประเมินผล มีวิธีการ ดังนี้

1. วินิจฉัยปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเพื่อออกแบบการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน
2. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และหลักฐานแสดงผลการเรียนรู้ให้ชัดเจน
3. เก็บหลักฐานการเรียนรู้ที่สามารถแสดงผลให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระดับที่พึงประสงค์ได้จริง

วิธีการดังกล่าวนี้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแท้จริง

การออกแบบการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้ เป็นการประเมินความสามารถของครูผู้สอน ว่าครูผู้นั้นได้จัดการเรียนรู้ได้ตรงกับเจตจำนงที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545) และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ด้วยหรือไม่ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นหน้าที่สำคัญของครูผู้สอนในการเริ่มต้นพัฒนาวิชาชีพ การออกแบบการเรียนรู้จึงต้องกระทำอย่างรอบคอบตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่สำคัญของการออกแบบการเรียนรู้

การออกแบบการเรียนรู้ เป็นหน้าที่ที่สำคัญของครู ซึ่งครูจะต้องมีความรู้และทฤษฎีการสอน (Instructional theory) ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทดลองใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนการสอนทั้งหมดที่จัดขึ้น โดยใช้วิธีการวิจัยเป็นเครื่องมือพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 6 มีความหมายว่า “..... การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข....” ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องพัฒนาระบบการเรียนการสอนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการที่สำคัญดังนี้

1. แนวทางการจัดการเรียนการสอน
  - 1.1 ต้องยึดหลักที่ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามมาตรา 22
  - 1.2 ต้องยึดหลักที่ว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
  - 1.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคน สามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพ
  - 1.4 เน้นความสำคัญทั้งในด้านความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามแต่ละช่วงวัยการศึกษา
2. แนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้
  - 2.1 จัดรูปแบบเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการ และความถนัดของผู้เรียน โดยต้องคำนึงถึงแตกต่างระหว่างบุคคล
  - 2.2 ฝึกฝนในด้านทักษะและกระบวนการคิดโดยจัดให้มีการเผชิญกับสถานการณ์ และประยุกต์ใช้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของทั้งตนเอง ครอบครัว และชุมชน

2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกฝนการปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ให้เกิดนิสัยรักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

2.4 จัดการเรียนการสอนโดยการผสมผสานสาระการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้มีความสมดุลกัน โดยในทุกรายวิชาจะต้องมุ่งเน้นปลูกฝังด้านคุณธรรมและค่านิยมอันดีงาม

3. แนวทางการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

3.1 กำหนดชื่อของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญของการเรียนรู้ในหน่วยนั้น ๆ

3.2 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นและตัวที่ใช้ชีวิต (รายปี) ใช้เป็นเป้าหมายการเรียนรู้และเกณฑ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3.3 กำหนดสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมทั้งสาระหลักและทักษะกระบวนการที่ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนต้องรู้ในเรื่องอะไร และสามารถปฏิบัติอะไรได้บ้างในหน่วยนั้น ๆ

3.4 กำหนดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน, กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้และกิจกรรมรวบยอดเพื่อเป็นการแสดงว่าผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาได้ตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้

3.5 ออกแบบชิ้นงานหรือภาระงาน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับใดบ้าง

3.6 กำหนดวิธีการประเมินผลและเกณฑ์การประเมินที่ทั้งครูและผู้เรียนช่วยกันกำหนด พร้อมทั้งออกแบบเครื่องมือวัดผลที่สอดคล้องกับวิธีการประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียน

3.7 กำหนดเวลาการเรียนการสอน โดยระบุจำนวนชั่วโมงที่ใช้ตามจริงในแต่ละหน่วย

3.8 กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพผู้เรียนโดยใช้รูปแบบ Rubric Assessment เพื่อแบ่งระดับคุณภาพและความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนให้ชัดเจน

4. คุณลักษณะที่ดีของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

4.1 มีการกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เหมาะสมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.2 มีการกำหนดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นความแตกต่างของแต่ละคน

4.3 มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถของตนเองตามข้อกำหนด

4.4 มีการออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่ได้ระบุไว้

4.5 มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายและสามารถแสดงกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน โดยกิจกรรมนั้น ๆ จะต้องส่งผลให้ผู้เรียนได้รับพัฒนาพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดประยุกต์ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างเหมาะสม รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง

4.6 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินผล การจัดการเรียนรู้

4.7 สามารถนำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ได้จริง และมีการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ จนเกิดประโยชน์กับผู้เรียนได้ตามที่คาดหวัง

4.8 มีการประเมินการออกแบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและสามารถใช้สื่อแนะนำความรู้ให้เพื่อนหรือครู ทดลองใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ได้จริง

สรุป การออกแบบการเรียนรู้ เป็นการประเมินความสามารถของครูผู้สอนว่าครูผู้นั้นได้จัดการเรียนรู้ได้ตรงกับเจตจำนงที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545) และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ด้วยหรือไม่ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นหน้าที่สำคัญของครูผู้สอนในการเริ่มต้นพัฒนาวิชาชีพ การออกแบบการเรียนรู้จึงต้องกระทำอย่างรอบคอบ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหารอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สมาคมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งประเทศไทย. 2550 : 27-40)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง หรือ Sufficiency Economy เป็นทฤษฎีใหม่ ไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่ และมีผู้เชี่ยวชาญสนใจ เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุง หรือนำหลักการไปใช้ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของ

ประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เอง แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก เป็นต้น

แนวคิดทฤษฎีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง ความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้น จากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภค

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญา ในการดำเนินชีวิต

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

ทักษะชีวิต

1. ความหมายของทักษะชีวิต

แม็คเวล (Maxwell. 1981 : 8) ได้ให้ความหมายของคำว่าทักษะชีวิตว่าหมายถึงความสามารถในการจัดการหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต

โบลิน (Goodship. 1992 : Web Site ; citing Brolin. 1989) ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิตเป็นทักษะ (Skills) และความรู้ (Knowledge) ที่จำเป็นและมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของบุคคล

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization. 1993 : Web Site) ได้ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและให้มีพฤติกรรมในทางที่เหมาะสมที่จะสามารถให้บุคคลจัดการกับความต้องการและสิ่งต่าง ๆ ที่มากระตุ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทาชิวลา (Tshiwula. 1995 : 8) ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิตเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของบุคคลและพัฒนาการระหว่างบุคคลของผู้เรียนรู้

ดี จุง (De Jong. 1995 : 93) ให้ความหมายว่า ทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่บุคคลมีความจำเป็นต้องมีอย่างยิ่งที่จะเผชิญกับชีวิตและความท้าทายต่าง ๆ ให้ได้รับความสำเร็จ

เฮนดริกส์ (Hendricks. 1996 : Web Site) ให้ความหมายของทักษะชีวิต หมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะสามารถเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือตนเองในการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตตลอดจนความสมบูรณ์และความพึงพอใจในชีวิตได้

เนลโจนส์ (Nelson-Jones. 1997 : 7) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิตนำมาซึ่งทางเลือกความรับผิดชอบส่วนบุคคล เมื่อบุคคลต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบในตัวเองบุคคลนั้น ๆ อยู่ในกระบวนการการสร้างทางเลือกที่จะทำให้ชีวิตของตนเองนั้นสมบูรณ์และมีความสุขมากที่สุด ดังนั้นทักษะชีวิตจึงเป็นทักษะในการช่วยเหลือตนเอง (Self-helping skills) หรือเป็นความสามารถที่บุคคลสามารถช่วยตนเองในด้านต่าง ๆ ในการจัดแจงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยูนิเซฟ (UNICEF. 2001 : Web Site) ได้กล่าวถึงทักษะชีวิตว่า ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการใช้ความรู้ เจตคติ และทักษะต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยในการสนับสนุนพฤติกรรมของบุคคลในการที่จะสามารถรับผิดชอบต่อตนเองสำหรับการดำเนินชีวิต โดยมีการสร้างทางเลือกที่ดี การต่อต้านความกดดันจากกลุ่มเพื่อน และการจัดการกับสิ่งที่เข้ามาคุกคามชีวิต

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2540 : 8) ให้ความหมายทักษะชีวิตว่า หมายถึง ทักษะชีวิตเป็นความสามารถอันประกอบด้วย ความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหารอบ ๆ ตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ สารเสพติด บทบาทชายหญิง ชีวิตครอบครัว สุขภาพ อิทธิพลสื่อต่าง ๆ สิ่งแวดล้อม จริยธรรม และปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 2) ทักษะชีวิตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

กล่าวโดยสรุป ทักษะชีวิตเป็นทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นสำหรับชีวิตในสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบัน และเป็นทักษะที่จะช่วยสนับสนุนและลดประเด็นปัญหาสำคัญที่เข้ามาคุกคามชีวิตของแต่ละบุคคล อีกทั้งยังเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคมกลุ่มเพื่อนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะชีวิต

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของเด็กและวัยรุ่น การเรียนรู้และการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิธีการของการพัฒนาทักษะชีวิต ทฤษฎีเหล่านี้ไม่ได้แยกออกเป็นส่วนตัวส่วนหนึ่งแต่ทฤษฎีทั้งหมดจะมีส่วนร่วมสนับสนุนต่อวิธีที่จะพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ คือ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) โดยเน้นที่รูปแบบการเรียนรู้ทางสังคมและความคิด (Cognition-Social Learning Theory) จากการศึกษาและวิจัยของแบนดูรา มีความเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการสั่งสอนและการสังเกต อาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมจะถูกเสริมแรงหรือปรับเปลี่ยนโดยผลของการกระทำหรือการตอบสนองของบุคคลอื่น ๆ ต่อพฤติกรรมของตนเอง เด็กมีการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมโดยผ่านการสังเกตและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มากกว่าแค่ผ่านการพูดหรือการสั่งสอน ดังนั้นเด็กควรจะได้รับการสอนเกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการของการสั่งสอน (Instruction) การฝึกซ้อม (Rehearsal) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มากกว่าที่จะเพียงแค่ใช้การสั่งสอนเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้แบนดูรายังเน้นเกี่ยวกับความเชื่อในความสามารถแห่งตน (Self-Efficacy) โดยได้ให้ความหมายของความเชื่อในความสามารถแห่งตนไว้ว่า ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ความเชื่อในความสามารถแห่งตนนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้และรักษาพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเผชิญกับความกดดันทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมีประเด็นสำคัญ 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อโปรแกรมการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม ประการที่ 1 การพิจารณาถึงความจำเป็นของการช่วยให้เด็กและวัยรุ่นเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการหรือทักษะสำหรับการเผชิญกับลักษณะภายในตนเองของชีวิตทางสังคมที่ได้ดำเนินอยู่ เช่น การลดความเครียด (Stress Reduction) การควบคุมตนเอง (Self Control) และการสร้างการตัดสินใจ (Decision-Making) เป็นต้น ประเด็นที่ 2 ประสิทธิภาพของการจัดโปรแกรม โปรแกรมทักษะชีวิตและทักษะทางสังคมจำเป็นที่จะต้องจัดขึ้นด้วยกระบวนการที่เป็นธรรมชาติที่จะให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งวิธีการส่วนใหญ่ที่ใช้ในการจัดโปรแกรมพัฒนาทักษะและทักษะทางสังคมเพิ่มเติมนอกจากการใช้วิธีการสอน ได้แก่ การสังเกต การใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มเพื่อน (Ladd & Mize. 1983 : 127-157)

2.2 ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคม (Social Influence Theory)

ทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแบบคูรา่ เปรียบทฤษฎีนี้ได้กับว่าเป็นการเพาะเชื้อทางด้านจิตใจ (Psychological Inoculation) ของมนุษย์ อิทธิพลทางสังคมเป็นที่ยอมรับว่าเด็กและวัยรุ่นอยู่ภายใต้ความกดดันที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ โดยความกดดันทางสังคมนี้รวมถึง ความกดดันจากกลุ่มเพื่อน ตัวแบบของพ่อแม่ที่สูบบุหรี่ สื่อต่าง ๆ จากสังคม เป็นต้น จากแนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมนี้ การสร้างโปรแกรมการป้องกันและพัฒนา อาจกระทำโดยการคาดการณ์ถึงความกดดันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและวัยรุ่น ตลอดจนการสอนเกี่ยวกับทั้งสิ่งที่กดดันและวิธีการที่จะต่อต้านสิ่งเหล่านั้น ก่อนที่เด็กและวัยรุ่นจะถูกคุกคามจากความกดดันต่าง ๆ จากสังคม เช่น การสูบบุหรี่ การหนีเรียน การดื่มสุรา และการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

วิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ในการจัดโปรแกรมการป้องกันและการพัฒนา อาจมีการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต่อผลที่จะเกิดขึ้นกับพฤติกรรมเสี่ยง และหรือใช้ความกลัวที่จะพยายามป้องกันเด็กและวัยรุ่นจากความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่จะนำไปให้ชีวิตไม่ประสบความสำเร็จ

(Mangrlikar, Whitman & Posner. 2001 : 12 ; citing Hasen. 1992)

2.3 ทฤษฎีการแก้ปัญหาทางด้านการคิด (Cognitive – Problem Solving Theory)

รูปแบบของการสร้างสมรรถนะของทฤษฎีการป้องกันขั้นปฐมภูมิ คือ การสอนทักษะการแก้ปัญหาทางด้านการคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ICPS = Interpersonal Cognitive Problem Solving) กับเด็กและวัยรุ่น ซึ่งทักษะนี้จะช่วยลดและป้องกันพฤติกรรมทางลบและพฤติกรรมที่หุนหันพลันแล่นของวัยรุ่น โดยทักษะนี้จะมุ่งประเด็นสำคัญต่อความสามารถในการสร้างทางเลือกที่จะแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และยังมุ่งประเด็นสำคัญต่อความสามารถที่จะทำให้เกิดแนวความคิดของผลที่จะตามมาของพฤติกรรมที่เกิดความแตกต่างกันของทางเลือก

คำว่า ICPS หมายถึง ฉันสามารถที่จะแก้ปัญหาได้ “I Can Problem Solve” การเรียนรู้ที่จะคิดพิจารณาผลที่จะเกิดขึ้นตามมาและวิธีการแก้ปัญหามาก ๆ จะช่วยให้เด็กและวัยรุ่นสามารถที่จะเผชิญกับสภาวะการณ์ของความคับข้องใจได้ดีขึ้น สามารถที่จะรู้จักการอดทนเกี่ยวกับการรอคอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักประยุกต์ใช้ต่อสถานการณ์ทางสังคมหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Shure & Spivack. 1980 : 229-44)

2.4 ทฤษฎีพหุปัญญา : ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (Multiple Intelligence Theory : Including Emotional Intelligence)

เฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) เป็นผู้ริเริ่มศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางสติปัญญาและได้จำแนกออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ความสามารถด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Intelligence) ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) ความสามารถด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Bodily / Kinesthetic Intelligence) ความสามารถด้านดนตรี (Musical Intelligence) ความสามารถด้านสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Intelligence) และความสามารถด้านการเข้าใจในตนเอง (Intrapersonal Intelligence) โดยทั้ง 8 ประการนี้

การ์ดเนอร์ ถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีและติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่อาจมีระดับความสามารถที่ไม่เท่ากันเนื่องจากบุคคลนั้น ๆ อาจถูกพัฒนาความสามารถโดยวิธีที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล

แนวคิดและหลักการของทฤษฎีพหุปัญญานั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการนำไปประยุกต์ใช้กับระบบการศึกษา และวิธีการพัฒนาทักษะชีวิตทั้งในด้านการส่งเสริมหรือแม้กระทั่งการป้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านของการพัฒนาความสามารถสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและความสามารถในการเข้าใจตนเอง เนื่องจากการที่บุคคลรู้จักวิธีการในการจัดการอารมณ์ตนเองอย่างน้อยก็เป็นส่วนสำคัญในการทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้ (Mangrulkar, Whitman & Posner. 2001 : 12 ; citing Weissberg. 1998)

สรุป

ทฤษฎีแต่ละทฤษฎีนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องนำมาบูรณาการให้เกิดความเหมาะสม เช่น บางทฤษฎีมุ่งให้ความสำคัญกับการตั้งเป้าหมาย ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคล และการแก้ปัญหาคความขัดแย้ง ส่วนบางทฤษฎีก็มุ่งความสำคัญที่ผลลัพธ์ของพฤติกรรม

การสอนให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักคิดว่าจะทำอย่างไร (How to think) ดีกว่าสอนให้เด็กวัยรุ่นนั้นคิดว่า คิดอะไร (what to think) สิ่งเหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถคิดแก้ปัญหา สร้างการตัดสินใจ และการจัดการอารมณ์ของตนเอง โดยผ่านกระบวนการของการมีส่วนร่วม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและวัยรุ่นเป็นอย่างมาก

3. แนวคิดเรื่องทักษะชีวิตและการพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 1-15) สภาพสังคมในทศวรรษใหม่เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยีการสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากรุ่นนี้เอง ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียน ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษาต่อของบุตรหลาน ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัวก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมากทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ฯลฯ โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาทางอารมณ์ จิตใจ และมีความขัดแย้งในชีวิตได้ง่าย ครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกัน ให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน

ความหมายของทักษะชีวิต

เป็นความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

องค์ประกอบของทักษะชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ พร้อมทั้งพฤติกรรมที่คาดหวังและตัวชี้วัดทักษะชีวิตในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้ความถนัดความสามารถจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การแยกแยะข้อมูลข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลายหลีกเลี่ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุด ทั้งใน 8 สาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมนักเรียน (กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารียุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์และกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะตามนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตได้ทุกองค์ประกอบของทักษะชีวิต

การพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การพัฒนาทักษะชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติในการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อการปรับตัว การป้องกันตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ จัดการกับชีวิตตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดให้ทักษะชีวิต

เป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนา โดยสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามตัวชี้วัดมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ทักษะชีวิตในสาระการเรียนรู้ จำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ทักษะชีวิตทั่วไป เป็นทักษะพื้นฐานของผู้เรียนในการเผชิญปัญหาปกติในชีวิตประจำวันเช่น ความขัดแย้งทางความคิด การทะเลาะเบาะแว้ง การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ การวิพากษ์วิจารณ์ การจำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสาร การตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ การแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน การคิดวางแผนในการดำรงชีวิตประจำวัน ฯลฯ ซึ่งผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไป จะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมหรือ ที่เรียกว่า มีความสามารถในการคิด และการสื่อความหมายทักษะชีวิตทั่วไป ถือเป็นทักษะที่เป็นแกนของทักษะต่าง ๆ และเป็นทักษะพื้นฐานของการเกิดทักษะชีวิตองค์ประกอบอื่น ๆ รวมทั้งความรู้ในเนื้อหาสาระต่าง ๆ อย่างกว้างขวางครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ที่สร้างทักษะชีวิตทั่วไปด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการสอนปกติในชั้นเรียนด้วยกระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมหรือกระบวนการกลุ่มและเทคนิคเกมการศึกษา ที่ให้ผู้เรียนได้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ หลังการเสร็จสิ้นจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามให้เกิดการสะท้อน (Reflect) การเชื่อมโยง (Connect) การปรับประยุกต์ความคิดและนำไปใช้ (Apply) หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้ในช่วงการเรียนรู้ปกติ เป็นการบูรณาการหรือสอนแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ ยังพัฒนาทักษะชีวิตทั่วไปผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมชมรมกิจกรรมการแสดงความสามารถพิเศษต่าง ๆ การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา เป็นต้น

2. ทักษะชีวิตเฉพาะ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเผชิญกับปัญหาในชีวิตที่เฉพาะเจาะจง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเอดส์ ปัญหาเพศ การตั้งครรถที่ไม่พร้อม ปัญหาการปรับตัวต่อสภาวะวิกฤต ปัญหาสัมพันธภาพที่ไม่ดีกับเพื่อนและผู้อื่น ผู้ที่มีทักษะชีวิตในการเผชิญปัญหาเฉพาะเจาะจง จะเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งทางใจ หรือมีพลังสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้สามารถเอาชนะปัญหาอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ สามารถปรับตัวในสถานการณ์วิกฤตและผ่านพ้นเหตุการณ์วิกฤตไปได้โดยไม่เกิดผลกระทบตามมา หรือสามารถฟื้นตัวกลับมาดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างรวดเร็ว ทักษะชีวิตเฉพาะ ถือว่าเป็นทักษะขั้นสูงที่มีความสำคัญต่อการจัดการกับชีวิตตนเองของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เช่น การรู้ความแตกต่างระหว่างชายหญิง คุณค่าและศักดิ์ศรีของชายหญิง ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด เช่น การคิดที่ไม่เครียด การคิดเชิงบวก ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เช่น ทักษะการปฏิเสธการชวนไปมีพฤติกรรมเสี่ยง ทักษะการใช้ภาษาที่สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การพูดสื่อสารที่สร้างมิตร

สรุปการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุด ทั้งใน 8 สาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในด้านความสามารถและทักษะตลอดจนคุณลักษณะที่จะช่วย

เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร และมีภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิต ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงและท้าทาย ซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดและการตัดสินใจที่เหมาะสม จึงจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข

กิจกรรมการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิต

กิจกรรมที่จะสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียน มีดังนี้

1. กิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สืบค้นหรือศึกษาค้นคว้า คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสื่อต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้สะท้อนตนเองเชื่อมโยงกับชีวิตและการดำเนินชีวิตในอนาคต

2. กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมค่าย กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม กิจกรรมโครงงาน/โครงการกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะชีวิตดังนี้

2.1 ได้เสริมสร้างสัมพันธภาพและใช้ทักษะการสื่อสาร ได้ฝึกการจัดการกับอารมณ์และความเครียดของตนเอง

2.2 ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่น นำไปสู่การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น รู้จักไตร่ตรองทำความเข้าใจและตรวจสอบตนเองทำให้เข้าใจตนเองและเห็นใจผู้อื่น

2.3 ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ได้แสดงออกด้านความคิด การพูด และการทำงานมีความสำเร็จ ทำให้ได้รับคำชม เกิดเป็นความภูมิใจและเห็นคุณค่าตนเอง นำไปสู่ความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและสังคม

การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงและเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุด ทั้งใน 8 สาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อันได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมนักเรียน (กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมชมรม/ชุมนุม) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์และ กิจกรรมที่เสริมสร้างคุณลักษณะตามนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตได้ทุกองค์ประกอบของทักษะชีวิต

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดจำแนกตามองค์ประกอบทักษะชีวิต
ระดับประถมศึกษา

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง การรู้จักความถนัด
ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับ
เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่นมีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม
ดังตาราง 3

ตาราง 3 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. ค้นพบความชอบ ความถนัด และความสามารถของตนเอง	1.1 บอกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบและภาคภูมิใจ 1.2 แสดงความสามารถของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้
2. ค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของ ตนเอง	2.1 บอกจุดเด่นจุดด้อยของตนเองได้ 2.2 เลือกทำกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง
3. ยอมรับความแตกต่างระหว่าง ตนเองและผู้อื่น	ยอมรับในความแตกต่างทางกาย ทางความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น
4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	แสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
5. รู้สิทธิของตนเองและเคารพ สิทธิผู้อื่น	5.1 ใช้สิทธิของตนเองในโอกาสต่าง ๆ 5.2 ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น
6. รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น	6.1 ชื่นชมในความสำเร็จของตนเองและผู้อื่นได้ 6.2 พึ่งตนเองได้ 6.3 ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อตนเองครอบครัวและสังคม
7. มีความภาคภูมิใจในตนเอง และผู้อื่น	7.1 แสดงออกในสิ่งที่ตนเองภาคภูมิใจอย่างเหมาะสม 7.2 บอก/บรรยาย/เล่าความดีหรือความภาคภูมิใจของเพื่อนให้ ผู้อื่นรับรู้
8. มีความเชื่อมั่นในตนเองและ ผู้อื่น	8.1 กล้าแสดงความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเอง ด้วยความมั่นใจ 8.2 ยอมรับความคิด ความรู้สึกและการกระทำดีของผู้อื่น
9. มีความรับผิดชอบต่อสังคม	9.1 ปฏิบัติตนได้เหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อสังคม ส่วนรวม 9.2 ร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม ส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง
 การแยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหาและสถานการณ์รอบตัว วิพากษ์วิจารณ์และประเมินสถานการณ์
 รอบตัวด้วยหลักเหตุผลและข้อมูลที่ถูกต้อง ระบุปัญหาสาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจ
 แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ ดังตารางที่ 4

ตาราง 4 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหา
 อย่างสร้างสรรค์

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. รู้จักสังเกต ตั้งคำถาม และ แสวงหาคำตอบ	1.1 ตั้งคำถามที่นำไปสู่คำตอบที่เป็นแนวทางในการแก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ 1.2 มีทักษะในการสังเกต และมีแนวทางหาคำตอบ
2. วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลข่าวสารได้สมเหตุสมผล	วิเคราะห์จำแนกแยกแยะข้อมูลข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัวด้วยเหตุผลที่เชื่อถือได้
3. ประเมินสถานการณ์และนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	คาดคะเนความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่เผชิญในชีวิตประจำวัน อย่างมีเหตุผล
4. มีความสามารถในการคิด เชื่อมโยง	เชื่อมโยงความรู้ ประสบการณ์ และแนวคิดสำหรับใช้ในวิถี ชีวิตของตนเอง
5. รู้จักวิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐาน ของข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง	วิพากษ์วิจารณ์ตามหลักการเหตุผลและใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ ถูกต้องสนับสนุน
6. รู้จักวิธีการและขั้นตอนการ ตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่ ถูกต้อง	วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และเลือกแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ เหมาะสมกับสถานการณ์

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

การจัดการกับอารมณ์และความเครียด หมายถึง ความเข้าใจและรู้เท่าทัน
 ภาวะอารมณ์ของบุคคล รู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย
 คลาย หลีกเลี้ยง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์

ตาราง 5 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง	1.1 จำแนกอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ 1.2 แสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ
2. ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
3. จัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม	จัดการกับอารมณ์ตนเองที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันที่อาจก่อให้เกิดปัญหาด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์
4. มีวิธีผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดให้กับตนเอง	ผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดด้วยวิธีการที่เหมาะสมและสร้างสรรค์
5. สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	กำหนดแนวทางหรือวิธีการสร้างกำลังใจให้กับตนเอง
6. ยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยสันติวิธี	เสนอทางออกของข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและใช้วิธีการเชิงบวก
7. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเอง	7.1 วิเคราะห์และเลือกวิธีการ/กิจกรรม ที่ทำให้ตนเองมีความสุขได้อย่างเหมาะสม 7.2 มีอารมณ์ขัน

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ตาราง 6 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวัง	ตัวชี้วัด
1. เป็นผู้ฟังที่ดี	1.1 ฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจและรับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้พูด 1.2 รักษาความลับของเพื่อน
2. ใช้ภาษาและกิริยาที่เหมาะสมในการสื่อสาร	ใช้ภาษาพูด ภาษากาย ที่ทำให้ผู้อื่นผ่อนคลาย สบายใจ ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือความรุนแรงได้
3. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา	แสดงออกหรือสะท้อนความรู้สึกหรือการกระทำของตนเองที่แสดงว่าเข้าใจและใส่ใจผู้อื่น
4. รู้จักแสดงความคิด ความรู้สึก ความชื่นชม และการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่นรับรู้	4.1 ชื่นชมความสำเร็จ ความสามารถ และการกระทำที่ดีของเพื่อนด้วยคำพูด ภาษากาย หรือสัญลักษณ์ได้ 4.2 กล้ายืนยันความคิด ความรู้สึก และเหตุผลที่ดีให้ผู้อื่นรับรู้ได้
5. รู้จักปฏิเสธ ต่อรองและร้องขอความช่วยเหลือในสถานการณ์เสี่ยง	5.1 หลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อความปลอดภัยของตนเอง 5.2 ปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธไม่เสียสัมพันธภาพ หรือเสียน้ำใจ
6. ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์	6.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย 6.2 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ราบรื่นและมีความสำเร็จ
7. ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา และระเบียบของสังคม	ปฏิบัติตามกฎ ข้อตกลงของกลุ่ม/ชั้นเรียน/สังคม

พฤติกรรมทักษะชีวิตตามช่วงวัยรายชั้นปี

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในผู้เรียนตามช่วงชั้นวัยในระดับประถมศึกษา ดังตาราง 7

ตาราง 7 พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังจำแนกรายชั้นปีตามองค์ประกอบทักษะชีวิต

ชั้น	องค์ประกอบทักษะชีวิต 4 องค์ประกอบ			
	การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
ป.1	ค้นพบความชอบ ความถนัด และความสามารถของตนเอง (บอกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบ รู้ความสามารถที่ตนเองภาคภูมิใจ และแสดงความสามารถให้ผู้อื่นรู้)	รู้จักสังเกต ตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบ	รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง (จำแนกอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้แสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ)	เป็นผู้ฟังที่ดี (ฟังผู้อื่นอย่างตั้งใจและรับรู้ถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้พูด)
ป.2	- ค้นพบจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง - ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น	วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารได้ สมเหตุสมผล	ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้	ใช้ภาษาและกิริยาที่เหมาะสมในการสื่อสาร
ป.3	มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก	ประเมินสถานการณ์และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	จัดการกับอารมณ์ตนเองด้วยวิธีการที่เหมาะสม	รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
ป.4	รู้จักสิทธิของตนเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น	มีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง	มีวิธีผ่อนคลายอารมณ์และความเครียดให้กับตนเอง	รู้จักแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ความชื่นชม และการกระทำที่ดีงามให้ผู้อื่นรับรู้
ป.5	รักและเห็นคุณค่าในตนเอง	รู้จักวิพากษ์วิจารณ์บนพื้นฐานของข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง	ยุติข้อขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนด้วยสันติวิธี	รู้จักปฏิเสธ ต่อรอง และร้องขอความช่วยเหลือในสถานการณ์เสี่ยง
ป.6	- มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น - มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น	รู้จักวิธีการและขั้นตอนการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาที่ถูกต้อง	รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเอง	- ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์ - ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา และระเบียบของสังคม

4. วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต

การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิตผู้เรียนกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตในด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ข่าวสาร เหตุการณ์ สถานการณ์ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สืบค้นหรือศึกษาค้นคว้า คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสื่อต่าง ๆ กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ลงมือกระทำ กิจกรรมลักษณะต่าง ๆ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้ เช่น กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมโครงงาน การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เข้าใจผู้อื่น นำไปสู่การยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตจัดได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)

ความหมาย

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้โดยผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับเข้ามาก่อน มาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่เพื่อทำให้เกิดความหมายขึ้น โดยการรวบรวมเชื่อมโยงและจัดระเบียบประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์เพื่อที่จะช่วยให้สามารถเข้าใจประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างดี (John Dewey, 1974) และ David Kolb (1984) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นกลยุทธ์ในการเชื่อมโยงประสบการณ์ในห้องเรียนและการเรียนการสอนภายนอกห้องเรียนเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

ทฤษฎี / แนวคิด

จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เริ่มในทศวรรษ 1930 เมื่อ John Dewey (1974) ได้เขียนหนังสือ “Experience and education” ตีพิมพ์ในปี 1938 ซึ่งก่อให้เกิดการตื่นตัวเรื่องการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยเฉพาะในสถานการณ์ทำงานและในทศวรรษที่ 1960 ผลจากการปฏิวัติของนักศึกษา คือ การเพิ่มการใช้ประสบการณ์ภาคสนามมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

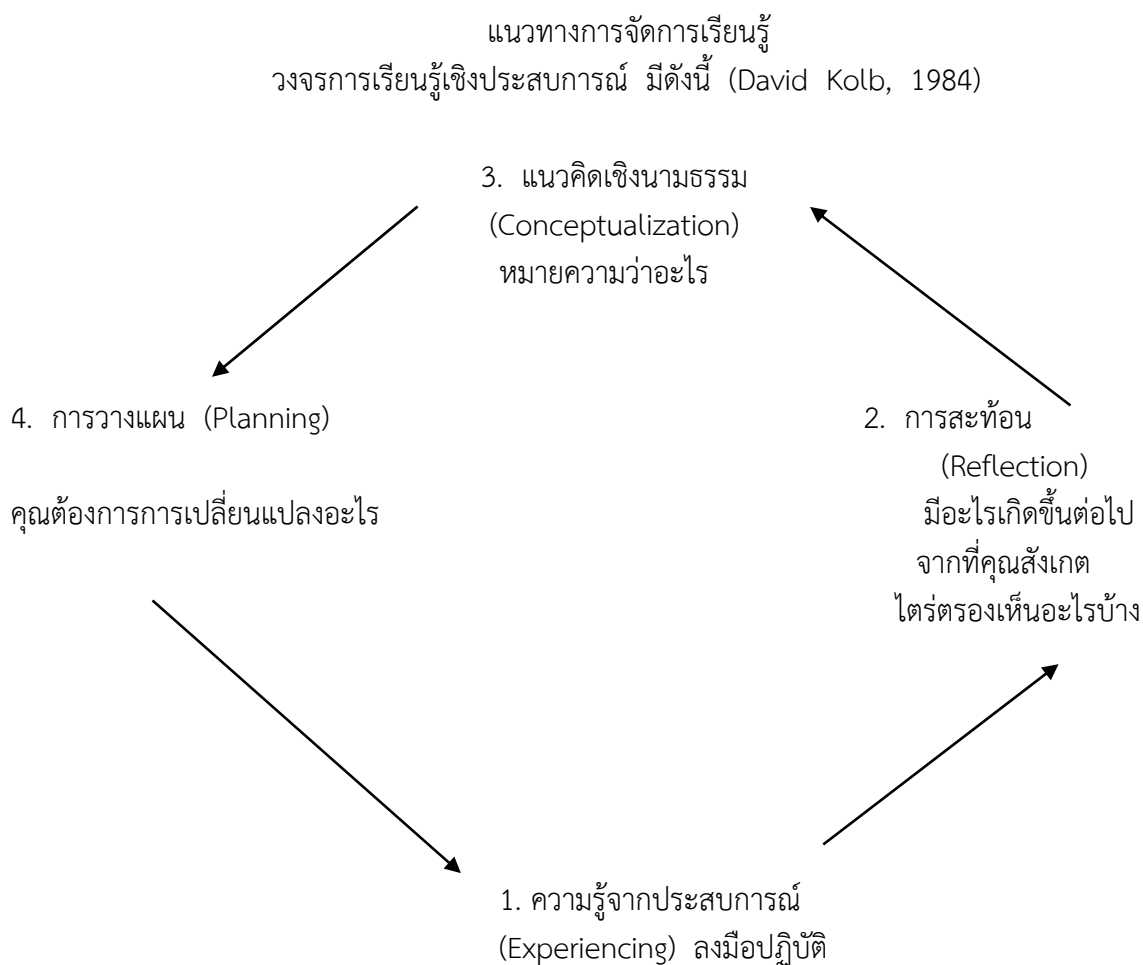
จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ คือ การให้ผู้เรียนได้ตระหนักในปรากฏการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา โดยให้ประสบการณ์ภาคสนามเชื่อมโยงการเรียนรู้ ความคิดและการกระทำเข้าด้วยกัน การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จึงสัมพันธ์กับ “การเรียนรู้จากการกระทำ” วิธีการเรียนการสอนจะเชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้กับสถานการณ์จริงในโลกของการทำงานจริง ซึ่งเป็นวิธีสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม โดยมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน
2. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ทำทายเป็นต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาในการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมตลอดเวลา ไม่ได้นั่งฟังการบรรยายอย่างเดียว
3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
4. ปฏิสัมพันธ์ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ออกไปอย่าง

กว้างขวาง

5. อาศัยการสื่อสารทุกรูปแบบ เช่น การพูด หรือการเขียน การวาดรูป การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ การเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ที่นำมาปฏิบัติอย่างแพร่หลาย คือ รูปแบบการสอนแบบฝึกปฏิบัติ (Laboratory teaching หรือ Direct experience หรือ Experienced-based Instruction) ซึ่งการสอนแบบฝึกปฏิบัติเป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง หรือมีประสบการณ์จำลองในเรื่องที่เรียนเพื่อทำความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ และสร้างสิ่งใหม่ขึ้น ครอบคลุมถึงการฝึกปฏิบัติทั้งในห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องสมมติ และสภาพจริง

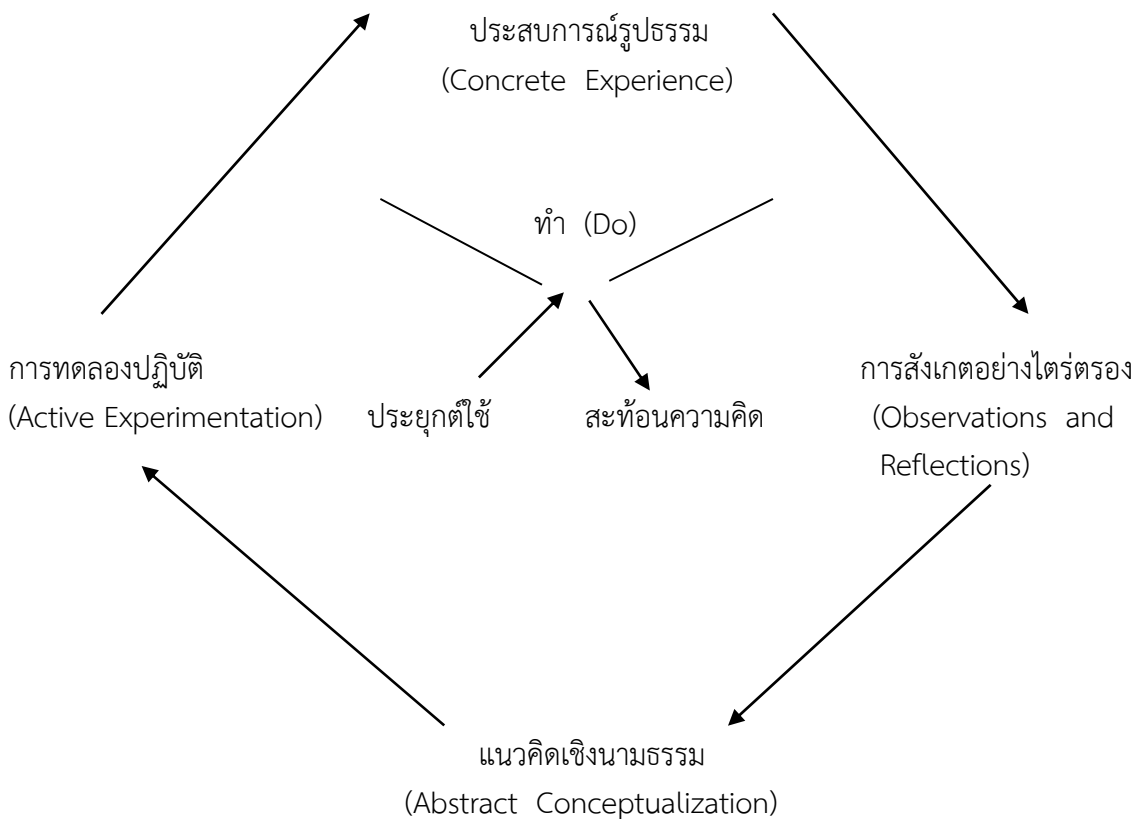
ภาพประกอบ 8 วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (The Kolb learning cycle)

จากภาพประกอบ 8 สามารถอธิบายวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดังนี้

1. การสร้างประสบการณ์ (experiencing) การกระทำ “doing” โดยงานอาจเป็นงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม
2. การสะท้อน (reflection) ไตร่ตรองในสิ่งที่ทำไปแล้ว ทักษะที่ต้องการ คือ ความตั้งใจ การวิเคราะห์ความแตกต่างและความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทั้งด้านคำนิยาม ทศนคติ และความเชื่อ

3. นามธรรม (conceptualization) หมายถึงเหตุการณืที่สังเกตได้และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน แนวคิดที่ได้จะช่วยในการกำหนดกรอบและอธิบายเหตุการณืที่เกิดขึ้น

4. การวางแผน (planning) ช่วยให้เข้าใจในสิ่งใหม่และสามารถทำนายได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป Kolb สร้างรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดังนี้

(Kolb and the experiential learning model, 1984)

ภาพประกอบ 9 รูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

จากภาพประกอบ 9 รูปแบบดังกล่าวประกอบด้วยวิธีการต่อไปนี้

1. การสร้างประสบการณ์รูปธรรม โดยใช้การอ่าน การยกตัวอย่าง กรณีศึกษาปัญหา การสังเกต สถานการณ์จำลอง หนังสือ ภาพยนตร์ เกม
2. การสังเกตอย่างไตร่ตรอง โดยใช้การจัดบันทึก การระดมสมอง การอภิปราย
3. แนวคิดเชิงนามธรรม โดยใช้การจัด การสร้างโมเดล การวิเคราะห์ โครงการ
4. การทดลองปฏิบัติ โดยใช้การปฏิบัติภาคสนาม โครงการ กรณีศึกษาสถานการณ์สมมติ การทดลองในห้องปฏิบัติการ

ตามทัศนะของ Kolb ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์เชิงรูปธรรม โดยผ่านการสะท้อนประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และปรับประสบการณ์เหล่านั้นมาสู่การทดลองและการปฏิบัติกับปัญหาจริงจากการที่การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เน้นที่การแก้ปัญหา การสะท้อนคิด และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีของ Kolb จึงเข้ากับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ที่มีประโยชน์กับการเรียนรู้ที่ยึดงานเป็นหลัก (work-based learning) และสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการคิดที่ซับซ้อน (Cognitive complexity) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative thinking) ความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ (Content knowledge) แรงจูงใจในการเรียนรู้ (motivation to learn) ความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving ability) และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการทำงานได้ง่ายขึ้น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เป็นการประสานระหว่างการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาเป็นส่วนที่สำคัญของการเรียนรู้ และเป็นการศึกษาที่เพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ดังนั้น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จึงรวมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น การฝึกงานในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น การฝึกสอนของนิสิตนักศึกษาครู การฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลของนักศึกษาแพทย์และพยาบาล รวมทั้งการฝึกงานของนิสิตนักศึกษาต่าง ๆ การออกภาคสนาม การศึกษาดูงานนอกสถานที่และการเรียนของพนักงานในสถานปฏิบัติงานจริง รวมถึงประสบการณ์ของบุคคลไม่ว่าจะได้จากงานอดิเรก การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การดูละคร ภาพยนตร์ เป็นต้น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์สัมพันธ์กับการเรียนรู้โดยยึดงานเป็นหลัก การเรียนรู้แบบบริการ เช่น การบริการผู้โดยสารบนเครื่องบิน การบริการลูกค้าในโรงแรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับการศึกษาผู้ใหญ่และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นตอนการสอนเชิงประสบการณ์

จากวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb แบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างประสบการณ์ (Do) โดยผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรม เป็นการสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน
2. แบ่งปัน (Share) โดยผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เช่น ผู้เรียนเล่าหรืออธิบายให้เพื่อนในห้องฟังว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง
3. กระบวนการ (Process) โดยผู้เรียนได้อภิปรายและวิเคราะห์ประสบการณ์ เพื่อการนำประสบการณ์ที่ได้รับมากำหนดออกมาเป็น กฎ หลักการ หรือแนวทางที่สามารถใช้ได้ ในสถานการณ์จริง
4. การสรุป (Generalize) โดยผู้เรียนได้ร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ในสถานการณ์จริง
5. การประยุกต์ (Apply) โดยผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในสถานการณ์อื่น

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้การแก้ปัญหา (Problem-Centered Learning Model : PCLM)

ความหมาย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การแก้ปัญหา เป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เป็นปัญหา แล้วให้ผู้เรียนได้ร่วมกันเป็นกลุ่มในการแก้ไขปัญหา มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและมีความเข้าใจลึกซึ้ง

ทฤษฎี/แนวคิด

Wheatley ได้นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้จากการแก้ปัญหาไว้เมื่อปี 1989 ซึ่งให้ผู้เรียนได้พบกับปัญหา แล้วการให้ผู้เรียนร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (1964) ในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน (peer interaction) หรือการถ่ายทอดทางอ้อม (social transmission) ซึ่งก่อให้เกิดภาวะไร้สมดุลทางความคิด (cognitive disequilibrium) อันจะนำไปสู่การคิดค้นหาแนวทางปรับโครงสร้างความคิดใหม่ จนกระทั่งกลับสู่สภาวะสมดุลได้ พร้อมกับทำให้ได้ความรู้ แนวความคิด หรือคำตอบของปัญหาที่ได้

แนวทางการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้จากการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (Wheatley, 1991)

ขั้นที่ 1 การสร้างปัญหา (problematic tasks) ขั้นนี้ครูทำหน้าที่ในการเลือกงานที่มีศักยภาพในการทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหา หรือเป็นงานที่ผู้เรียนเผชิญหน้าแล้วสามารถหาประเด็นปัญหาได้สถานการณ์ที่จะส่งเสริมให้เกิดความรู้จะเกิดขึ้น เมื่อผู้เรียนได้เผชิญหน้ากับงานที่เขามิทราบขั้นตอนหรือวิธีการในการปฏิบัติแก้ปัญหามาก่อน ทำให้ผู้เรียนเกิดปัญหาขึ้นโดยอาศัยแนวความคิดเดิมที่มีอยู่แล้ว ผู้เรียนแต่ละคนอาจจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นปัญหาจากสถานการณ์เดียวกันแตกต่างกันไปในการเลือกสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดเป็นปัญหากับผู้เรียน ครูจะต้องเน้นความเข้าใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูจะต้องหาแนวทางทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการคิดของผู้เรียน เพื่อจะได้กำหนดกรอบของงานที่เหมาะสมกับผู้เรียน จนกระทั่งผู้เรียนมองเห็นปัญหาได้ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 2 การแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม (cooperative group) เมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาร่วมกันแล้วครูแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อแก้ปัญหาให้ลุล่วงไป การให้ผู้เรียนร่วมกันแก้ปัญหาคือสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (1964) ในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน (peer interaction) หรือการถ่ายทอดทางอ้อม (social transmission) ซึ่งก่อให้เกิดภาวะไร้สมดุลทางความคิด (cognitive disequilibrium) อันจะนำไปสู่การคิดค้นหาแนวทางปรับโครงสร้างความคิดใหม่ จนกระทั่งกลับสู่สภาวะสมดุลได้ พร้อมกับทำให้ได้ความรู้แนวความคิดหรือคำตอบของปัญหาที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มมีความสมเหตุสมผลหรือเชื่อถือได้มากกว่าการแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล ดังนั้นการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นภายใต้บริบททางสังคมที่อาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก หรือชุมชนผู้รู้ ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้สร้างสรรค์ร่วมกันโดยการอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ขั้นที่ 3 การแลกเปลี่ยนความคิด (sharing) ในขั้นนี้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะนำเสนอคำตอบของปัญหาที่ค้นพบให้กับผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การอภิปราย โดยผู้เรียนจะนำเสนอในเรื่องกรอบหรือแนวคิดที่ใช้ในการแก้ปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และคำตอบของปัญหา ครูจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้จัดการให้เกิดการอภิปราย ไม่ต้องทำหน้าที่ตัดสินว่า วิธีการหรือคำตอบของกลุ่มใดถูกหรือผิด เมื่อมีข้อแย้งเกิดขึ้นจะให้ผู้เรียนมีเสรีภาพทางความคิดในการเจรจาต่อรองกันเอง จนกระทั่งนำไปสู่ข้อสรุปที่เหมาะสมและประชาชาติได้เมื่อครูและผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างคำอธิบายต่าง ๆ ที่สมเหตุสมผล และทำให้เกิดความคิดความเข้าใจที่ถูกต้องและลึกซึ้งกว้างขวางมากกว่าเดิม

3. การเรียนการสอนโดยใช้โครงงานหรือโครงการ (Project Base Learning)

3.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานหรือโครงการถือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวัน และสามารถแสดงออกโดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองได้อย่างกว้างขวาง ผู้เรียนจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงที่เน้นการสื่อสาร และสภาพการณ์ที่แท้จริง ดังนั้นการกำหนดงานตามความต้องการของผู้เรียนจึงเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญที่สุดโดยผู้เรียนสามารถเลือกงานที่ต้องการจะกระทำตามแรงจูงใจของตนเองเป็นหลัก Stotter (1997) (สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ. 2544 : 82) ได้จัดรูปแบบของโครงงานหรือโครงการไว้ดังนี้

1. โครงงานแบบกำหนดโครงสร้าง (Structure Project) โดยครูเป็นผู้กำหนดหัวข้อกิจกรรม วิธีการ และการนำเสนอให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ

2. โครงงานแบบไม่กำหนดโครงสร้าง (Unstructure Project) โดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหัวข้อกิจกรรม วิธีการ และการนำเสนอตามความสนใจของผู้เรียน

3. โครงงานแบบกึ่งกำหนดโครงสร้าง (Semi-Structure Project) โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดหัวข้อกิจกรรม วิธีการ และการนำเสนอ

3.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนนี้มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการสืบค้น (Enquiry-based Skills) ซึ่งทักษะนี้สามารถถ่ายโอนสู่การปฏิบัติงานอื่นในชีวิตประจำวัน

3.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานหรือโครงการมีขั้นตอนการปฏิบัติตามแนวทางของ Ribe และ Vidal (1993) (สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ. 2544 : 84) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน (Creating a Good Atmosphere) เป็นขั้นเตรียมความพร้อมให้สมาชิกในกลุ่มทำงานมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำงาน เช่น การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เข้าช่วยเพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยและพร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นกระตุ้นให้เกิดความสนใจ (Getting the Class Interested) เป็นขั้นของการสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ในอันที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ซึ่งอาจใช้การระดมสมองใช้ดนตรี สไลด์ หรือธรรมชาติเพื่อนำความรู้สึของผู้เรียนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นเลือกหัวข้อ (Selecting the Topic) เป็นขั้นของการเจรจาและสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประมวลเป็นหัวเรื่องของโครงงาน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสร้างโครงร่างของโครงงาน (Creating a General Outline of the Project) เป็นขั้นวางแผนละเอียดกำหนดขอบเขตของโครงงาน วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานจัดเตรียมอุปกรณ์ เป็นต้นขั้นตอนที่ 5 ขั้นลงมือปฏิบัติงานตามหัวเรื่อง (Doing Basic Research Around the Topic) เป็นขั้นดำเนินการตามโครงร่างของโครงงานตามหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นรายงานผลการปฏิบัติงานสู่ชั้นเรียน (Reporting to the Class) เป็นขั้นถ่ายทอดความคิดความรู้สู่ชั้นเรียน อาจเป็นการรายงานด้วยการพูดหรือการเขียน

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นตอนการย้อนกลับ (Processing Feedback) เป็นขั้นของการย้อนกลับ โดยการให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนถึงแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อ

3.4 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเองตามสิ่งที่ตนเองสนใจในเชิงลึก และด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการจัดการเกี่ยวกับเวลาและการจัดการโครงการ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการประสานสัมพันธ์ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

4. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้จากการปฏิบัติ หมายถึง การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่แต่ละบุคคลเรียนรู้ร่วมกัน ในการวิเคราะห์ปัญหาผ่านกระบวนการของการเรียนรู้และการสะท้อนกลับอย่างต่อเนื่อง โดยการทำงานบนปัญหาจริง และสะท้อนกลับบนประสบการณ์ของตนเอง เสนอแนวทางการแก้ปัญหา และนำแนวทางการแก้ปัญหาที่ผ่านการพิจารณาแล้วไปปฏิบัติ

องค์ประกอบการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Marquardt. 1999)

1. ปัญหา (A Problem) การเรียนรู้จากการปฏิบัติสร้างอยู่รอบๆ ปัญหา (โครงการ, การแสดงความคิดเห็นขัดแย้ง, ประเด็น หรืองาน) วิธีการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของบุคคล ทีม และ/หรือองค์กร ปัญหาควรมีลักษณะที่สำคัญ อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของทีมนักและจัดให้มีโอกาสสำหรับการเรียนรู้ การเลือกปัญหาเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพราะบุคคลเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเข้าไปปฏิบัติซึ่งจะได้รับผลสะท้อนกลับมา

ลักษณะของปัญหา

1. เกี่ยวข้องกับองค์กร หรือหน่วยงาน
2. เกี่ยวข้องกับการจัดการ และความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล
3. เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของแต่ละบุคคล เช่น คุณภาพ, ความสามารถ หรือพฤติกรรมที่บุคคลค้นหาเพื่อที่จะปรับปรุง

การคัดเลือกปัญหา (โครงการ) ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้จากการปฏิบัติมีเงื่อนไขหลายอย่างดังนี้

1. โครงการที่ถูกเลือกโดยกลุ่มจะต้องเป็นปัญหา งาน หรือประเด็นจริงในองค์กร ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและเกิดขึ้นในรอบของเวลาจริง ซึ่งควรมีความสำคัญอย่างแท้จริงและไม่เป็นเพียงแค่ปัญหาทางสมมุติฐาน
2. โครงการต้องมีความเป็นไปได้ นั่นคือ โครงการต้องอยู่ภายใต้ความสามารถของกลุ่มในการเข้าใจถึงปัญหาและกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาที่เป็นไปได้
3. ปัญหาควรอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกลุ่ม หรือกลุ่มต้องได้รับการมอบอำนาจในการกระทำบางสิ่งเกี่ยวกับปัญหา ซึ่งควรจะเป็นปัญหาหรืองานที่ผู้มีส่วนร่วมมีความสนใจในสิ่งนั้น และถ้าสามารถแก้ไขได้ก็จะทำให้เกิดความแตกต่าง

4. โครงการต้องให้ออกโอกาสการเรียนรู้สำหรับสมาชิก และควรเป็นสิ่งที่เป็นไปได้กับส่วนอื่นขององค์กร นอกจากนี้ ผู้สนับสนุนการเรียนรู้จากการปฏิบัติยังแนะนำว่าผู้มีส่วนร่วมมาจากสถานที่ต่างๆ กัน และประสบการณ์กับปัญหาที่แตกต่างกัน จะเกิดการตั้งคำถามใหม่ๆ และนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหาที่ดีกว่า

2. กลุ่ม (The group) แกนหลักในการเรียนรู้จากการปฏิบัติคือ กลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 4 – 8 คน ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยชี้ให้เห็นว่ากลุ่มที่มีสมาชิกน้อยกว่า 4 คน จะไม่ทำให้เกิดความแตกต่าง การสร้างสรรค์ และการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งที่เพียงพอ และกลุ่มที่มากกว่า 8 คน จะมีความซับซ้อนเกินไป การสร้างกลุ่มที่มีความแตกต่างกันจะทำให้ได้มุมมองที่แตกต่างกันจำนวนมากและได้รับมุมมองใหม่ๆ กลุ่มประกอบด้วยบุคคลจากบทบาทและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของปัญหาในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งในบางสถานการณ์กลุ่มอาจประกอบด้วยบุคคลที่มาจากองค์กรอื่นหรือผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ การนำบุคคลจากสถานที่แตกต่างกันในองค์กรให้มาอยู่ด้วยกัน จะทำให้ได้รับความใหม่ และสร้างการผสมผสานขององค์กรผ่านการสร้างเครือข่ายที่ไม่เคยมีมาก่อน คุณลักษณะของกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ควรเป็นดังนี้

1. การได้รับมอบหมายในการแก้ปัญหา
2. ความสามารถในการรับฟัง การถามคำถามตนเองและผู้อื่น
3. ความเต็มใจในการเปิดใจกว้างและเรียนรู้จากสมาชิกกลุ่มอื่น
4. คุณค่าของบุคคลอื่นและการให้ความนับถือแก่บุคคลอื่น
5. การได้รับมอบหมายในการลงมือปฏิบัติและการได้รับความสำเร็จ
6. การตระหนักถึงตนเองและความสามารถของผู้อื่นในการเรียนรู้และการพัฒนา

3. กระบวนการถามคำถามและการสะท้อนกลับ (The questioning and reflection process) โดยเน้นการถามคำถามที่ถูกต้องมากกว่าการตอบคำถามที่ถูกต้อง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ จะจัดการกับปัญหาผ่านกระบวนการที่รวมถึงการถามคำถามในตอนเริ่มต้น การทำปัญหาให้ชัดเจน การสะท้อนกลับและการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

การถามคำถาม (Asking Question) การถามคำถามจะทำให้บุคคลได้คิด โดยจัดให้คำถามถูกถามในลักษณะของการสนับสนุน ไม่สันนิษฐานเอาเอง คำถามแบบช่วยเหลือจะช่วยทำให้บุคคลได้คิดอย่างลึกซึ้งมากขึ้น การถามคำถามในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ นั้น ลักษณะคำถาม จะไม่ใช่การค้นหาคำตอบ เป็นการค้นหาที่ลึกลงไปอีก การถามคำถามไม่ใช่เพียงแค่การสืบหาวิธีการแก้ปัญหาแต่เป็นโอกาสในการสำรวจ

การสะท้อนกลับถือเป็นหัวใจของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การสะท้อนกลับจะสร้างการสนับสนุนซึ่งกันและกัน สมาชิกกลุ่มฟังอย่างตั้งใจ และเขียนประสบการณ์ของผู้อื่นแต่ละคนออกมา และพิจารณาในเรื่องของการปฏิบัติ กระบวนการถามคำถามและการสะท้อนกลับจะช่วยสนับสนุนสมาชิกในการมองซึ่งกันและกันเหมือนกับเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ ในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ สมาชิกควรที่จะเปิดใจในการลองใช้แนวทางใหม่ๆ ของการทำสิ่งต่างๆ การทดลอง การสะท้อนกลับบนประสบการณ์ การพิจารณาผลลัพธ์ หรือผลของประสบการณ์ และทำซ้ำวงจร โดยการลองใช้ความรู้ที่ได้รับใหม่ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

4. การลงมือปฏิบัติ (The resolution to take action) จากคำกล่าวของการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ว่า ไม่มีการเรียนรู้ที่แท้จริงโดยปราศจากการปฏิบัติ บุคคลจะไม่มั่นใจว่าแนวคิดหรือแผนการจะมีประสิทธิภาพจนกระทั่งแนวคิดหรือแผนการนั้นจะถูกนำไปใช้ สมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะต้องมีอำนาจในการปฏิบัติ หรือมั่นใจว่าคำแนะนำของสมาชิกจะถูกนำไปใช้ ดังนั้นกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติควรมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามแนวคิดและคำแนะนำของกลุ่ม และการทดสอบแนวคิดในการปฏิบัติจะทำให้สมาชิกในกลุ่มรู้ว่าแนวคิดของสมาชิกมีประสิทธิภาพและนำไปปฏิบัติได้หรือไม่ Dixon (1998) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดเกิดขึ้นเมื่อผู้มีส่วนร่วมสะท้อนบนการปฏิบัติของตนเอง ไม่ใช่บนการวางแผนของตนเอง การปฏิบัติในการเรียนรู้จากการปฏิบัติไม่ใช่การพัฒนาการให้คำแนะนำ แต่เป็นการลงมือปฏิบัติ

5. วิทยากรกระบวนการ (Facilitator) บางทีเรียกว่ากลุ่มผู้ให้คำแนะนำ อาจเป็นสมาชิกของกลุ่มทำงาน (ที่เป็นเจ้าของปัญหาที่อภิปราย) หรือเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมจากภายนอก (ไม่จำเป็น ต้องเข้าใจปัญหาหรือบริบทองค์กร แต่เป็นเจ้าของทักษะในการอำนวยความสะดวก) วิทยากรกระบวนการเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการช่วยผู้มีส่วนร่วมในการสะท้อนว่าบุคคลกำลังเรียนรู้อะไร และบุคคลจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร วิทยากรกระบวนการควรได้รับการฝึกอบรมและทำความเข้าใจว่าการปฏิบัติของวิทยากรกระบวนการสามารถช่วยในกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ วิทยากรกระบวนการจะมีความสามารถและความมั่นใจเพียงพอที่จะทำงานกับกระบวนการที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ รวมทั้งการจัดให้มีสถานที่สำหรับสมาชิกทุกคน โดยการเน้นไปที่งาน/โครงการที่ทำอยู่ การใช้วิธีการถามคำถาม การมีความตั้งใจในการฟัง การใช้เวลาสำหรับการสะท้อนกลับ การสร้างที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้และการหลีกเลี่ยงการพิจารณาขั้นตอนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ

1. กำหนดสถานการณ์ของปัญหา โดยเป็นปัญหา งาน หรือประเด็นจริงในองค์กร ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขและเกิดขึ้นในกรอบของเวลาจริง ต้องมีความเป็นไปได้ และอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกลุ่ม

2. การถามคำถามและการสะท้อนการเรียนรู้ โดยเน้นการถามคำถามที่ถูกต้อง มากกว่าการตอบคำถามที่ถูกต้อง ซึ่งลักษณะคำถามจะไม่ใช่การค้นหาคำตอบ แต่จะเป็นการค้นหาที่ลึกลงไปอีก และมีการสะท้อนคิดอย่างวิเคราะห์ผ่านประสบการณ์ในอดีต เพื่อค้นหาแนวคิดที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ และช่วยในการค้นหาแนวทางใหม่ของการปฏิบัติ

3. การวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหา โดยสมาชิกในทีมจะร่วมกันเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ผ่านการอภิปรายกลุ่ม การค้นพบ และการเรียนรู้จากกันและกัน และคัดเลือกแนวทางแก้ไขปัญหามีความเป็นไปได้ พร้อมกับวางแผนเพื่อนำแนวทางแก้ไขปัญหาไปปฏิบัติ

4. การนำวิธีการแก้ไขปัญหาไปปฏิบัติ โดยนำแนวทางแก้ไขปัญหาที่ได้ไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง

5. การประเมินผล โดยประเมินผลที่ได้รับภายหลังจากการนำแนวทางแก้ไขปัญหามาปฏิบัติ และนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่ดีที่สุดต่อไป

5. การเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคคำถาม R - C - A

ทักษะชีวิตด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเป็นทักษะชีวิตพื้นฐานที่เป็นแกนของทักษะชีวิตองค์ประกอบอื่น ๆ และสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญจากการสอนปกติในชั้นเรียนด้วยการบูรณาการหรือสอดแทรกทักษะชีวิตในกระบวนการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กิจกรรมบูรณาการหรือสอดแทรกทักษะชีวิตพื้นฐาน เป็นลักษณะของกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและการประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามสะท้อนเชื่อมโยง ปรับใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญ ที่จะพัฒนาทักษะชีวิตให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสมและรู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยวิธีการสะท้อน (Reflect) ความรู้สึกและความคิดที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม เชื่อมโยง (Connect) กับประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาหรือที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว เป็นองค์ความรู้ใหม่ แล้วนำมาปรับใช้ (Apply) ในชีวิตประจำวันของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยครูหรือผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถาม หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเปิดเผยตัวเองผ่านการสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมอง (Reflect) ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Connect) และได้ประยุกต์ความรู้ (Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน เรียกคำถามดังกล่าวโดยย่อว่า คำถาม R - C - A ซึ่งย่อมาจาก Reflect : สะท้อน Connect : เชื่อมโยง Apply : ปรับใช้ หรือประยุกต์ใช้นั่นเอง

การพัฒนาทักษะชีวิตด้วยเทคนิคคำถาม R - C - A

เป็นการบูรณาการหรือสอดแทรกทักษะชีวิตพื้นฐานในการเรียนการสอนปกติใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยการถามเพื่อการสะท้อน (Reflect) การเชื่อมโยง (Connect) การปรับใช้ (Apply) หรือคำถาม R - C - A หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้รายครั้ง รายชั่วโมงหรือรายกิจกรรม

ลักษณะของคำถาม R - C - A

1. เป็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมองของตน (R : Reflect) เป็นการถามถึงสิ่งที่ผู้เรียนสังเกตเห็นหรือสัมผัสหรือถามถึงความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในขณะร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ในชั่วโมงนั้น เช่น

1.1 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้เรียนในเรื่องนี้

1.2 นักเรียนได้สังเกตเห็นว่า ขณะทำงานร่วมกันกับเพื่อนมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง

(ใครทำอะไรอย่างไร)

1.3 พฤติกรรม/กิริยาอาการในการทำงานของกลุ่มเพื่อให้งานที่รับมอบหมายเสร็จทันเวลา เป็นอย่างไรบ้าง ฯลฯ

2. เป็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดเชื่อมโยง (C : Connect) เป็นการถามเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์หรือความรู้ที่มีมาก่อนกับประสบการณ์หรือความคิดที่เกิดจากการเรียนรู้ใหม่ในชั่วโมงนั้น เช่น

2.1 ในการทำงานร่วมกันที่ผ่านมาในชั่วโมงก่อน ๆ นักเรียนเคยมีความรู้สึกเหมือนครั้งนี้หรือไม่ และความรู้สึกนั้นเป็นอย่างไร

2.2 ในการทำงานร่วมกันในกลุ่มที่ผ่านมา (ในครั้งก่อน) นักเรียนเคยสังเกตบ้างไหมว่า มีอะไรเกิดขึ้นขณะช่วยกันทำงาน กิริยาอาการหรือพฤติกรรมของเพื่อน ๆ กับตัวเราเป็นอย่างไรบ้าง

2.3 ความรู้สึกหรือการกระทำของนักเรียนครั้งนี้เหมือนกันกับที่นักเรียนเคยรู้สึกหรือเคยทำมาในครั้งก่อน ๆ อย่างไรบ้าง เพราะอะไร หรือเกิดจากสาเหตุอะไร ฯลฯ

3. เป็นคำถามเพื่อการปรับใช้ (A : Apply) เป็นการถามถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ในปัจจุบันไปปรับใช้เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต เช่น

3.1 ในอนาคตหากนักเรียนเกิดความรู้สึกอย่างครั้งนี้อีก นักเรียนจะมีแนวทางการปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง จึงจะควบคุมหรือผ่อนคลายความรู้สึกนึกคิดที่ทำให้เกิดความกังวลหรือความเครียดให้หมดไปได้

3.2 ในอนาคตหากนักเรียนพบเห็นพฤติกรรมอย่างนี้อีกจะมีแนวทางปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองและเพื่อน ๆ อย่างไรบ้าง

3.3 ในอนาคตหากนักเรียนเจอกับเหตุการณ์เช่นนี้อีก นักเรียนจะมีแนวทางการปฏิบัติตนอย่างไรหรือแก้ไขเหตุการณ์อย่างไร

เทคนิคการใช้คำถาม R - C - A

การตั้งคำถาม R - C - A เพื่อสอบถามผู้เรียนหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์หรือตัวชี้วัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละครั้งแล้วนั้น ครูจะต้องตั้งคำถามเพื่อการสนทนาสอบถามให้ผู้เรียนได้สะท้อน เชื่อมโยง และปรับใช้สอดรับกัน ให้เกิดคุณลักษณะทักษะชีวิตองค์ประกอบเดียวกันอย่างต่อเนื่องและมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ที่ศทางเดียวกัน โดยเริ่มจากการถามความรู้สึกหรือมุมมอง (Reflect) จากนั้นถามต่อด้วยคำถามให้คิดเชื่อมโยง (Connect) และจบด้วยคำถามให้อภิปรายเพื่อการปรับใช้ (Apply) ด้วยการสร้างความคิด จินตนาการและองค์ความรู้เตรียมพร้อมสำหรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่อาจเผชิญในอนาคตทั้งระยะสั้นและอนาคตระยะยาว

แนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิต

ตามจุดเน้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

“รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น”

การรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เป็นความรู้สึกที่บุคคลเข้าใจตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า จะคิดทำอะไรด้วยตนเอง ภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง

พฤติกรรมที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

- 1.ชื่นชมความสำเร็จของตนเองและผู้อื่น
- 2.ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม
- 3.พึ่งตนเองได้

ผู้ที่รักและเห็นคุณค่าในตนเอง จะเป็นผู้ที่รู้จักพึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง และสามารถเผชิญปัญหาภัยกับการเรียน การทำงาน การดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดความผิดพลาดจะยอมรับและแก้ไขข้อผิดพลาดได้อย่างรวดเร็ว มีสัมพันธภาพกับผู้เกี่ยวข้องได้อย่างอบอุ่น อ่อนโยน มากกว่าสัมพันธภาพที่แข็งกร้าว และควบคุมตนเองให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังภาพประกอบ 9

การสร้างความรู้สึกที่ดี และการมองเห็นสิ่งดี ๆ ที่ตนเองมีอยู่ย่อมเป็นการสร้างคุณค่าในตนเอง เมื่อเห็นว่าตนเองเป็นคนดีมีคุณค่าก็ย่อมพยายามทำสิ่งที่ดีงามในชีวิตและไม่นำสิ่งเลวร้ายหรือไม่ดีเข้ามาในชีวิตตน ลักษณะของการรัก การรักและเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต การส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งอยู่ช่วงวัยอายุ 6 – 12 ปี ทางด้านจิตวิทยาถือว่า วันนี้เป็นวันที่อยู่ในช่วงพัฒนาความรู้สึกและความรับผิดชอบในตนเองที่จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตอย่างมั่นคงต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ ยังเป็นวัยที่เด็กสามารถพึ่งพาตนเองมีความอยากรู้อยากเห็น มีความสังเกต มีความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวและไกลออกไปอย่างต่อเนื่องมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ตามระดับสติปัญญา มีความต้องการที่จะเป็นคนสำคัญ เป็นที่นิยมชมชอบของบุคคลแวดล้อม ซึ่งลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนับว่าเป็นลักษณะที่มีความพร้อมและเป็นไปได้สูง ในการเสริมสร้างปลูกฝังการรักและเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กในระดับประถมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในขั้นพื้นฐานที่จะมีผลดีต่อไปในอนาคต และเห็นคุณค่าในตนเอง

ลักษณะของบุคคลที่รักและเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะเป็นผู้มีความคิดในด้านบวก (Positive Thinking) บอกคุณค่าในความสามารถของตนเองและผู้อื่นได้ตามความเป็นจริง มีความเป็นตัวของตัวเอง พึ่งตนเองโดยไม่รบกวนผู้อื่น มีความคิดที่ก่อให้เกิดการกระทำที่สร้างสรรค์ลักษณะของบุคคลที่รักและเห็นคุณค่าในตนเองสูงจำแนกได้ ดังนี้

1. มีใบหน้า ท่าทาง วิธีการพูด และการเคลื่อนไหวแฝงไว้ด้วยความแจ่มใส ร่าเริง มีชีวิตชีวา มีความปิติยินดีปรากฏอยู่ในตัว
2. สามารถพูดถึงความสำเร็จ หรือข้อบกพร่องของตนได้อย่างตรงไปตรงมา และด้วยน้ำใสใจจริง
3. สามารถเป็นผู้ให้ และผู้รับคำชมเชยอย่างเป็นปกติ แสดงออกซึ่งความรัก ความซาบซึ้งต่าง ๆ ให้เห็นอยู่เสมอ
4. สามารถเปิดใจรับคำตำหนิและไม่ทุกข์ร้อน เมื่อมีผู้กล่าวถึงความผิดพลาดของตน
5. การพูดและการเคลื่อนไหวมีลักษณะไม่วิตกกังวล เป็นไปตามธรรมชาติ
6. มีความกลมกลืนกันเป็นอย่างดีระหว่างคำพูด การกระทำ การแสดงออก และการเคลื่อนไหว
7. มีทัศนคติที่เปิดเผย อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับแนวคิด ประสบการณ์ใหม่ และโอกาสใหม่ ๆ ของชีวิต
8. การที่จะเห็นความสนุกสนานกับมุขตลกของชีวิต ทั้งของตนและผู้อื่นและพูดถึงมุขตลกนั้นให้ผู้อื่นรับรู้อยู่เสมอ เช่น เขาเป็นคนโง่มาหลาย ฯลฯ
9. มีทัศนคติที่ยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อสถานการณ์และสิ่งท้าทาย
10. มีพฤติกรรมการแสดงออกในทางที่เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์
11. เป็นตัวของตัวเอง แมตักอยู่ภายในสถานการณ์ที่มีความเครียด
12. พึ่งตนเองได้โดยไม่รบกวนการช่วยเหลือจากผู้อื่น

ดังนั้น ผู้ที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และสามารถเผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม และเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีความรู้สึกในการมีชีวิตว่า อยู่อย่างมีค่า มีความหวัง สามารถใช้สิทธิในการบอกถึงสิ่งที่ต้องการในชีวิต และมีความพยายามในการทำให้ชีวิตมีความสุข

แนวทางการจัดการเรียนรู้

1. จัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถของตนเองอย่างเป็นรูปธรรมตามศักยภาพของผู้เรียนเอง เพราะผู้เรียนแต่ละคนจะมีความสามารถ ความเก่งที่แตกต่างกันตามประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้และได้รับการอบรมบ่มนิสัยหรือได้รับการฝึกฝน และมีความชอบ

1.1 ความสามารถด้านภาษา (Linguistic Intelligence) ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านนี้จะมีความสุขและมีความถนัดในการเขียนคำประพันธ์ การพูดและเขียน การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น การโต้วาที การเล่านิทาน การเขียนเรียงความ การเขียนบันทึกประจำวัน การเขียนเรื่องราวและการเขียนหนังสือเล่มเล็ก

1.2 ความสามารถด้านการคิดและการคำนวณ (Logical Mathematical Intelligence) ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านนี้จะชอบการคิด การออกแบบการทำงาน การแก้ไขปัญหา การประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ การคาดคะเนระยะทาง น้ำหนัก ส่วนสูง ช่วยออกแบบงานในบ้าน ถ้าสงสัยก็จะเสาะหาคำตอบ

1.3 ความสามารถด้านดนตรี (Musical Intelligence) ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านนี้จะมีความถนัดและชอบเคาะจังหวะ ขับร้องเพลง ร้องทำนองเสนาะ แต่งคำประพันธ์ กลอนคล้องจอง และเล่นดนตรีไทย ดนตรีสากล (เล่นเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ)

1.4 ความสามารถในด้านการใช้กล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว (Bodily kinesthetic Intelligence) ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านนี้จะมีความสุขในการประดิษฐ์ประดิษฐ์ เย็บปักถักร้อย แกะสลัก งานปั้นและงานฝีมือต่าง ๆ การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะและเพลง การเล่นเกม ยืดหยุ่น การเล่นเกมกรรมและการกีฬาต่าง ๆ

1.5 ความสามารถในด้านศิลปะและการมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ (Special Intelligence) ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านนี้จะมีความสุขและวาดภาพออกแบบภาพ ออกแบบบ้าน สิ่งของเครื่องใช้ วาดภาพลายเส้น วาดรูปทรง ระบายสี การประดับตกแต่ง การประดิษฐ์จากเศษวัสดุ การใช้สัญญาณ หรือสัญลักษณ์แทนการอธิบายด้วยภาษา ฯลฯ

1.6 ความสามารถในด้านการติดต่อสื่อสารและสร้างสัมพันธ์ (Interpersonal) ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านนี้จะชอบและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ชอบพูดคุยโต้แย้ง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนาสัมภาษณ์ การอธิบาย พิธีกรและให้บริการผู้อื่น ซึ่งควรฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้บริการงานห้องสมุด ประชาสัมพันธ์โรงเรียน ผู้ประกาศข่าวตอนเช้า ฯลฯ

1.7 ความสามารถในด้านการเข้าใจตนเอง และเข้าใจอารมณ์ (Intrapersonal) ผู้มีความสามารถในด้านนี้จะชอบศึกษาเรื่องราวประวัติชีวิตของผู้อื่น ชอบอ่านหนังสือปรัชญา ศาสนา บันทึกเรื่องราวและถ่ายทอดเรื่องราวของตนเอง ประเมินตัวเองได้ดี รู้จักจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง รู้จักและเข้าใจผู้อื่น หยั่งรู้ผู้อื่นในบางเรื่อง ฉับไวต่ออารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น

1.8 ความสามารถในการเข้าใจสภาพธรรมชาติ (Naturalist) ผู้มีความสามารถในด้านนี้จะชอบธรรมชาติ ชอบปลูกต้นไม้ ดูแลต้นไม้ รู้จักลักษณะของต้นไม้ ใบไม้ สนใจต้นไม้ สัตว์เลี้ยง ป่าเขา ชอบสังเกตธรรมชาติ ถ่ายภาพ สะสมภาพธรรมชาติและเขียนเรื่องราวของธรรมชาติ ศึกษาวงจรชีวิตสัตว์ ผีเสื้อ นก แมลง ฯลฯ ได้ดี ชอบฟังเสียงน้ำ ร้องเสียงไก่ขัน เสียงน้ำตก และมีความสามารถในการจัดสวน จัดสวนถาด เป็นนักพฤกษศาสตร์ได้ดี

หากผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความสามารถนั้นก็ฉายแววให้เห็นเมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ได้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจของตนเองอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถที่ต่างกัน บางคนอาจมีความสามารถในหลาย ๆ ด้านในผู้เรียนคนเดียวกัน บางคนอาจมีด้านเดียว หรือสองด้านที่โดดเด่น ซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนรู้ที่ดี การฝึกฝนและการส่งเสริมของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ครูและโรงเรียน เพราะการที่ผู้เรียนมีความสามารถที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จำทำให้ผู้เรียนมองเห็นความดี ความเก่ง ความสามารถในตนเองเป็นความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง

2. สร้างแรงจูงใจ ให้กำลังใจ ชื่นชมผู้เรียนทุกครั้งและผู้เรียนให้ความร่วมมือในการเรียน และมีการเปลี่ยนแปลงตนเองในทางที่ดีไม่ว่าจะโดยการพูด การใช้ภาษากาย ภาษาเขียน และการสัมผัสที่อบอุ่น

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ศึกษาจากสื่อ และตัวแบบที่ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนสัมผัสกับสื่อบุคคลที่เป็นคนดี มีผลงานที่ตนเองชื่นชอบและเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

4. ฝึกให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง ดังนี้

4.1 ฝึกให้ผู้อื่นค้นหาความดี ความงามตามความแตกต่างของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง

4.2 ฝึกพูดชม พูดถึงความดี ความสามารถของตนเองและผู้อื่นและชื่นชมตนเองและเพื่อนเมื่อมีโอกาส

4.3 ให้ผู้เรียนเขียนบันทึกประจำวันถึงความคิด ความรู้สึกดี ๆ ของตนเองที่มีต่อตนเองและผู้อื่นทุกวัน (อาจเขียนถึงคนอื่นบนการ์ดแล้วใส่ไว้ในกล่องประจำห้อง ครูจะนำมาอ่านให้เพื่อน ๆ ทุกคนในห้องเรียนฟังทุกวัน หรือนำไปติดบนบอร์ดประจำห้องทุกวัน) เพื่อความภาคภูมิใจ

4.4 ให้ผู้เรียนสะสมผลงานที่ตนเองเป็นผู้สร้างสรรค์และรักหรือภาคภูมิใจ

4.5 ให้ผู้เรียนจัดทำอัตชีวประวัติของตนเอง รวบรวมเกียรติบัตร วุฒิบัตรที่ตนเองเคยได้รับเป็นแฟ้มคุณค่าในชีวิตของตน

4.6 ฝึกฝนตนเองและทดสอบเพื่อขอรับเครื่องหมายวิชาพิเศษลูกเสือหรือเครื่องหมายกิจกรรมพิเศษ ยุวกาชาด และประดับเครื่องหมายบนเครื่องแบบของตนเอง

5. จัดให้ผู้เรียนได้คิดและสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคมส่วนรวม หรือกิจกรรมจิตสาธารณะ ซึ่งอาจเป็นกิจกรรม ภาระงาน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

6. จัดกิจกรรมยกย่องความดีของผู้เรียน เช่น เด็กดีของครู ลูกที่ดีของพ่อแม่ ลูกที่พ่อแม่เลี้ยงมาดี ลูกผู้ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ฯลฯ

7. จัด/สรรหาเวทีการแข่งขัน การแสดงความสามารถที่สร้างคุณค่าให้กับผู้เรียน เช่น การแข่งขันสมรรถภาพทางวิชาการ การแข่งขันสิ่งประดิษฐ์วันวิทยาศาสตร์ การแข่งขันศิลปหัตถกรรม ฯลฯ ทั้งจัดโดยโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานเอกชน องค์กรต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถพิเศษ หรือแสดงความสามารถหรือผลงานที่ภาคภูมิใจ

8. สร้างองค์ความรู้เป็นความคิดรวบยอดสำหรับผู้เรียน ดังนี้

“คนเราทุกคนล้วนแล้วแต่มีคุณค่าในตัวเองด้วยกันทั้งนั้น แม้ว่าแต่ละคนจะมีรูปร่างหน้าตา ลักษณะท่าทาง อุปนิสัยที่แตกต่างกัน ทุกคนย่อมสามารถทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมได้ การทำประโยชน์สิ่งแรกที่เรากำลังกระทำ คือ การทำหน้าที่ตามบทบาทของเราอย่างถูกต้องและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ เราสามารถสร้างคุณค่าให้กับตัวเราด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อทุก ๆ คน ที่อยู่รอบข้างเรา ซึ่งอาจเป็นการกระทำเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเราก็ได้ เช่น การแบ่งปันขนมให้เพื่อน การช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เป็นต้น ซึ่งการทำประโยชน์เหล่านี้ เราสามารถทำได้ทุกขณะและทำได้กับทุก ๆ คน ที่อยู่รอบข้างเรา”

หัวใจสำคัญของการพัฒนาและเสริมสร้างการรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน คือ “ครูมีความรักและเห็นคุณค่าในตัวผู้เรียน เคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้เรียน มีความเชื่อว่า ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามศักยภาพ ใช้การสื่อสารทางบวก ที่สร้างกำลังใจ พุดชื่นชมทุกครั้งที่คุณเรียนปฏิบัติดี”

พัฒนาการความภาคภูมิใจของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

ความภาคภูมิใจในตนเอง จะเกิดขึ้นระหว่างที่เด็กมีความสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กจะถูกประเมินคุณค่า และสถานภาพของตนเอง จากการกระทำของเขากับผู้อื่นยอมรับได้หรือยอมรับไม่ได้ ทำให้เด็กสามารถหาคำตอบได้ว่า “ฉันเป็นใคร” “ฉันเป็นคนแบบไหน” “ฉันมีค่ามากน้อยเพียงใด”

มีการวิจัยพบว่า การมีภาพพจน์ต่อตนเองเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และภาพพจน์ที่เกิดขึ้นนี้มีอิทธิพลและเป็นตัวชี้นำพฤติกรรมของเด็ก ถ้าเด็กได้รับการยอมรับ ไม่ตำหนิ และเคารพในสิ่งที่เขากระทำ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองขึ้นมา ในทางตรงข้าม ถ้าเด็กไม่ได้รับความสนใจ ถูกตำหนิและดูแคลน เด็กจะพัฒนาความรู้สึกทางลบต่อตนเอง และหยิ่งลึกลงเป็นปมด้อยที่ฝังแน่นอยู่ในใจ

การพัฒนาให้เด็กแต่ละวัยตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง และเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองนั้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงความต้องการของเด็กแต่ละวัย และปฏิบัติต่อเด็กอย่างถูกต้อง คือ

เด็กวัย 3 – 4 ขวบ ต้องการความรัก การให้คุณค่า ความพึงพอใจ ซึ่งนำไปสู่ “ความมีคุณค่าในตนเอง” แต่หากเด็กถูกปฏิเสธ ดูถูก รังเกียจ จะกลายเป็นเด็กที่ไม่รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

เด็กวัย 4 – 6 ขวบ เด็กจะใส่ใจต่อความสามารถของตน และความคาดหวังของคนรอบข้าง คือ พ่อแม่ ครู และเพื่อนในวัยเดียวกัน เด็กในวัยนี้จะประเมินความสามารถของตนสูงกว่าเด็กวัย 7 – 10 ปี หรือชั้นเด็ก ป.1 – ป.4 และเด็กผู้หญิงจะประเมินความสามารถของตนเองต่ำกว่า

เด็กผู้ชาย เด็กวัยนี้ จะเกิดความรู้สึกกังวลและกดดันเมื่อถูกเปรียบเทียบความสามารถของตนเองกับคนอื่น ดังนั้น การจะสร้างให้เด็กในช่วงวัยนี้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ จะต้องส่งเสริมให้เด็กรู้สึกว่าเขามี

“ความหมาย” และไม่ถูกกดดัน

ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองจะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีความมั่นใจที่มั่นคงเข้มแข็ง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า แม้ในบางช่วงจะประสบกับเหตุการณ์ที่สั่นคลอนความรู้สึกภาคภูมิใจ หรือแม้เมื่อเผชิญกับความล้มเหลวก็สามารถกอบกู้จิตใจให้กลับฟื้นสู่ความรู้สึกภาคภูมิใจได้ และสามารถมองเห็นจุดเด่นที่ดีภายในตัวเอง ไม่ว่าจะ เป็นสิ่งที่ เป็นนามธรรม วัชธรรม หรือผลลัพธ์ที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมก็ตาม ซึ่งยังคงทำให้เกิดความมั่นใจในคุณค่าของตนเอง

การสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ต้องเริ่มจากการสร้างความรู้สึกพึงพอใจให้เกิดขึ้นตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ คือ ได้รับความรัก ความใส่ใจ ความชื่นชม เกิดการรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองมีความสำคัญ เป็นที่ต้องการของคนรอบข้าง ทำให้เป็นคนที่ยึดใจอยู่ในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว พอใจคนรอบข้าง พอใจสิ่งแวดล้อม พอใจกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะเดียวกันก็จะเกิดความรู้สึกมีตัวตน (Somebody) ขึ้นมา อันเป็นรากฐานที่นำไปสู่ความรู้สึกพอใจในตนเองในช่วงวัยต่อมา

เด็กจะรับรู้และเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ผู้ใหญ่ยิ้มก็แสดงว่าผู้ใหญ่พอใจ ถ้าหน้าบึ้งก็แปลว่าโกรธไม่พอใจ ดังนั้น เด็กจะเรียนรู้ว่าคุณค่าของตนเอง มีคุณค่า เป็นเด็กดีได้จากการได้รับคำชมเชยนั้นเอง การเสริมแรงภายนอกจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยวางพื้นฐานความมั่นใจในตนเอง และมองเห็นภาพพจน์หรือจุดเด่นของตนเองได้ชัดเจนขึ้น ช่วยเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง เมื่อความเชื่อมั่นยังเล็กและมั่นคงแล้ว ต่อไปในภายหน้าก็ไม่จำเป็นต้องอาศัยเสริมแรงภายนอกมาใช้ต่อกำลังความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง เพราะความคิดเชิงเหตุผลในผู้เรียนจะพัฒนาขึ้นและจะช่วยบ่มเพาะอารมณ์ความรู้สึกให้เต็มอิ่มและพอใจในตัวของตัวเองมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองนั่นเอง

การที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองเก่งและมีคุณค่า จะเสริมศักยภาพ ความเชื่อมั่นในตนเองและเชื่อมั่นในผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมั่นใจ เมื่อมีความเชื่อมั่นในตนเองก็จะมี ความมั่นใจในการทำงานกับผู้อื่น และมั่นใจในความสามารถของตนอันจะนำไปสู่การพึ่งตนเอง ลงมือกระทำด้วยความมั่นใจ โดยไม่รอคอยความช่วยเหลือหรือพึ่งพิงผู้อื่น

แนวทางการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ

1. ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียนทุกโอกาส
2. จัดโครงการ / กิจกรรม ระดับชั้นเรียน / โรงเรียนที่สร้างความเชื่อมั่น ความภาคภูมิใจ

ให้กับผู้เรียน เช่น

2.1 กิจกรรมเชิดชูเกียรติและแสดงภาพถ่ายนักเรียนที่ทำความสะอาด แต่งกายถูกระเบียบ เข้าเรียนตรงเวลา เรียนครบทุกวิชา ส่งการบ้านครบสม่ำเสมอ ชนะการแข่งขัน ช่วยเหลือผู้อื่น กตัญญู บำเพ็ญประโยชน์ กีฬาเก่ง สุขภาพดี หรือมีจิตอาสา ฯลฯ

2.2 กิจกรรมประกวดผลงาน / ศิลปหัตถกรรมนักเรียน

2.3 กิจกรรมที่สร้างความสุข / เวทีสร้างความภูมิใจ เช่น วันเด็ก วันภาษาไทย

วันวิทยาศาสตร์ วันนักเรียน ฯลฯ

2.4 กิจกรรม Idol เปิดตัวรูปภาพและผลงานบุคคลตัวอย่างที่สนใจ ด้านการศึกษา อาชีพ และการแสดง

2.5 กิจกรรมนำรุ่นพี่มาคุย สนทนา เล่าประสบการณ์การเรียนและความสำเร็จ

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียน

3.1 กำหนดเป้าหมายในชีวิต

3.2 วิเคราะห์ตนเอง เพื่อการศึกษาต่อและการวางแผนในอนาคต

3.3 ฝึกให้คุ้นเคยเกี่ยวกับการพูดถึงข้อดีของตนเอง

3.4 ฝึกสมรรถนะและทดสอบเพื่อรับเครื่องหมายวิชาพิเศษลูกเสือหรือกิจกรรมพิเศษ

ยุวกาชาด

3.5 เขียนเรียงความ “ความใฝ่ฝันของฉัน”

3.6 บันทึก/เขียนเล่าความดี ความสามารถของเพื่อน ๆ ที่พบเห็น และประทับใจใส่ กล่องความดีแล้วนำมาอ่านให้เพื่อน ๆ ในห้องเรียนฟังทุกวันหรือนำมาติดบอร์ด

3.7 เขียนบันทึกประจำวันเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ที่ภาคภูมิใจ ของตนเองที่เกิดขึ้นแต่ละวัน

3.8 ติดตามข้อมูลข่าวสารจากสื่อสารมวลชน, ข่าวโทรทัศน์ ข่าวชีวิตหรือหนังสือ เรื่องราวของชีวิตต้องสู้

3.9 ฟังเพลง ดูภาพยนตร์ ละคร แล้ววิเคราะห์ความหมาย แนวคิดที่สะท้อน ความเชื่อมั่นในตนเอง

3.10 สัมภาษณ์ติดตามความดี/การกระทำที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมของบุคคล ตัวอย่าง Idol ที่ตนเองสนใจ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ การกีฬา สุขภาพ การแสดง ฯลฯ

3.11 บอກ/บรรยาย/เล่าความดี ความภาคภูมิใจของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ในโอกาส สำคัญ

4. รวมกลุ่มเพื่อน คิดสร้างสรรค์ผลงานหรือทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ต่อสังคม ส่วนรวม เช่น ร่วมกิจกรรมโครงการ โครงการกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรม สร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กิจกรรมณรงค์ หรืออื่น ๆ และมีผลสำเร็จ

ความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่วัยเด็ก และสามารถสร้างหรือพัฒนาขึ้นมาได้เสมอ ถ้าผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จมีความสัมพันธ์ ที่ดีกับคนรอบข้าง มีความเข้าใจต่อตนเอง และปรารถนาที่จะพัฒนาตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิต ผู้ที่เชื่อมั่นในความสามารถของ ตนจะรู้ว่า เขาเป็นคนเก่ง สามารถทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ความเชื่อมั่นนี้ไม่ได้ หมายถึงว่า ฉันจะไม่มีวันที่จะกระทำผิด แต่เป็นความเชื่อว่า ฉันสามารถคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง รวมทั้งแก้ไขความผิดพลาดของตนเองได้

แนวทางการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

1. ฝึกการเรียนรู้ที่ให้อำนาจ เข้าใจตนเอง ว่าตัวเองมีเป้าหมายชีวิตอย่างไร มีความสามารถด้านใดบ้าง

2. ฝึกการยอมรับตนเองในรูปร่างหน้าตา ร่างกายของตนเอง ยอมรับจุดแข็ง จุดอ่อนในตนเอง

3. ฝึกให้คิดเชิงบวกเกี่ยวกับตนเอง ไม่ดูถูกตนเอง

4. ฝึกการค้นหาสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในตนเอง ชื่นชม ยอมรับ และเห็นคุณค่าของสิ่งดี ๆ นั้น จะช่วยให้ใช้ศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ และพัฒนาอย่างแท้จริง

5. ฝึกการพูดถึงแต่สิ่งที่ดี ๆ หรือความสำเร็จที่ตนเองทำได้

6. สร้างความคาดหวังที่เหมาะสมและเป็นไปได้ แล้วทำตามความคาดหวังนั้นทีละขั้นตอน

7. กำหนดระเบียบชีวิตของตนเองอย่างเหมาะสม

8. พัฒนาความสามารถของตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

9. หาโอกาสแสดงความสามารถ ความภาคภูมิใจ และคุณค่าของตนเองให้คนรอบข้าง และผู้อื่นได้รับรู้อยู่เสมอ

10. สร้าง/ปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ผู้เรียนเชื่อว่า อยู่เพื่อตัวเอง ไม่ใช่ทำตามความคาดหวังคนอื่น หรือเพื่อตอบสนองความใฝ่ฝัน ความต้องการของผู้อื่น แต่ชีวิตมีทางเลือกเสมอ

11. เขียนแผนที่ชีวิตของตนเอง และวิธีการขจัดปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในเส้นทางแผนที่ชีวิตนั้นแล้วเฝ้าดู เฝ้าปรับเปลี่ยน บันทึกการเดินทางตามแผนที่ชีวิต (โครงการชีวิตตนเอง)

สรุปวิธีการจัดการเรียนการสอนพัฒนาทักษะชีวิต ทำได้หลากหลายวิธี เช่น การเรียนการสอนแบบบูรณาการ การเรียนการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนการสอนโดยใช้โครงงานหรือโครงการ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ การเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคคำถาม R - C - A การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ยังผลให้เกิดการพัฒนาในด้านบุคลิกภาพในทุก ๆ ด้าน ผู้เรียนสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อทุกสถานการณ์ การแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้พื้นฐาน สามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง การสร้างความคิด จินตนาการและองค์ความรู้ เตรียมพร้อมสำหรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่อาจเผชิญในอนาคตทั้งระยะสั้นและอนาคตระยะยาว และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สกล วรเจริญศรี (2550 : 156) การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกรอบมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น. การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตและสร้างโมเดลกลุ่มฝึกรอบมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบของทักษะชีวิตเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 และ 2 จำนวน 1,196 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สอง เป็นนักเรียนวัยรุ่นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 ของวิทยาลัยพาณิชยกรรมการธนบุรี จำนวน 24 คน สุ่มอย่างง่ายแบ่งเป็น

สองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 12 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกอบรมใด ๆ ผลการวิจัยสรุปได้คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า โมเดลการ

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบทักษะด้านสังคม องค์ประกอบทักษะด้านความคิด และองค์ประกอบทักษะด้านการเผชิญทางอารมณ์ มีค่าความเหมาะสมพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในเกณฑ์สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถวัดองค์ประกอบของทักษะชีวิตได้ โมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มต้น ขั้นดำเนินการ และขั้นยุติการฝึกอบรม โดยมีการประยุกต์ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา ตลอดทั้งเทคนิคทางจิตวิทยาใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มฝึกอบรม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากลุ่มฝึกอบรมมีผลให้ทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทักษะชีวิตโดยรวมและรายองค์ประกอบของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมกลุ่มฝึกอบรม และกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และระยะติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อมรศรี แสงส่องฟ้า (2553 : 166) การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การทดสอบภาษาต่างประเทศเพื่อการเสริมสร้าง ความรู้และทักษะปฏิบัติการทดสอบและวัดผล ภาษาอังกฤษในชั้นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิจัย มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม และผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการอบรมครั้งนี้ เป็นครูสอน ภาษาอังกฤษชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 19 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 การพัฒนาหลักสูตรดำเนินงานตามกระบวนการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาบริบทและเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง 2) การออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 3) การทดลองใช้และหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม และ 4) การประเมินผลและการปรับหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และเน้นความสอดคล้องกับ ความต้องการของครูและสภาพจริงของโรงเรียน เน้นกระบวนการฝึกอบรม โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ รวมระยะเวลาหลักสูตรฝึกอบรม 18 ชั่วโมง เครื่องมือวิจัยที่ใช้ ประกอบด้วย 1) แบบสำรวจ ความต้องการฝึกอบรมของครู 2) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจการวัดและประเมินผลวิชา ภาษาอังกฤษ 3) แบบทดสอบวัดทักษะด้านการวัดและประเมินผลวิชาภาษาอังกฤษ 4) แบบวัดความ ตระหนักที่มีต่อการวัดและประเมินผลวิชาภาษาอังกฤษ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ฝึกอบรม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณสถิติพื้นฐานที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Means) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) Wilcoxon Signed Ranks Test และ One – Sample – test การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การเขียนพรรณนาความผลการวิจัยพบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการวัดและการประเมินผลวิชา ภาษาอังกฤษหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูมีทักษะเรื่อง การวัดและการประเมินผลภาษาอังกฤษ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ครูมีความตระหนักต่อการวัดและประเมินผลวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูมีความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับดีมาก

กิตติธัช คงชะวัน (2553 : 166) รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการรูปแบบ (2) เพื่อพัฒนารูปแบบ (3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบ (4) เพื่อประเมินรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบทดสอบความรู้ด้านการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นของครู แบบประเมินหลักสูตรของครู แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบ แบบทดสอบความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อการเรียนในหลักสูตรและแบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจและเจตคติต่อท้องถิ่นของนักเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าร้อยละสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนตำบลท่าข้ามที่เป็นจุดเด่นคือ การเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชีวิตคนในชุมชนจากรูปแบบการพัฒนาของชุมชนที่เรียกว่า “ท่าข้ามโมเดล” รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นเรียกว่า LADIE Model ประกอบด้วย การทำความเข้าใจร่วมกัน (Learning) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) ร่วมกันจัดทำหลักสูตรและตรวจสอบ (Design) การนำหลักสูตรไปใช้ (Implementation) และการประเมินหลักสูตร (Evaluation) หลังจากนำรูปแบบไปใช้กับครูโรงเรียนวัดท่าข้าม พบว่ามีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นอย่างดี จากผลการทดสอบด้านการพัฒนาหลักสูตรและผลการประเมินหลักสูตร ทั้ง 3 หลักสูตรของครูในภาพรวมมีอยู่ในระดับมากทั้งหมด สำหรับความพึงพอใจของครูที่มีต่อการใช้รูปแบบพบว่า ครูมีความพึงพอใจเพราะเป็นประโยชน์ต่อครูทั้งในด้านการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและการกระตุ้นให้ครูได้มีความสัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น นักเรียนมีความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและมีความพึงพอใจที่จะได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้รู้หรือครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นความรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน และนักเรียนมีความรู้สึกรักภูมิใจที่มีผู้นำที่เก่งในชุมชน และมีเจตคติที่ดีต่อท้องถิ่นของตนเอง

วัฒนา ตรงเที่ยง (2553 : 165) พัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ประชากรเป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 198 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยการสุ่มโรงเรียนตามชั้นปีที่เปิดสอน จำนวน 3 โรงเรียนแล้วสุ่มห้องเรียนโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 3 คน และนักเรียน 87 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดความรู้แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบบวัดทักษะปฏิบัติการสร้างเสริมสุขภาพ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย แบบวัดทักษะทางสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสาระที่เพิ่มเติม คือ การออกกำลังกายและทักษะทางสังคม การพักผ่อนและความสำคัญของวัคซีนในการป้องกันโรค การดูแลรักษาดวงตาและโรคและปัญหาที่เกิดขึ้นในช่องปาก การออกแบบและพัฒนา หลักสูตรระดับชั้นเรียน ใช้แนวคิดแบบแบบย้อนกลับ (Backward Design) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียน โดยกำหนดร่องรอย/หลักฐาน เป็นการทำความเข้าใจความคิด การรายงานผลการสืบค้นและการแสดงบทบาทสมมุติ ได้หน่วยการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นเรียนละ 10 หน่วยการเรียนรู้ การทดลองใช้หลักสูตรระดับชั้นเรียน พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรระดับชั้นเรียน แตกต่างกัน นักเรียนมีสมรรถภาพทางกาย ก่อนและหลังการใช้หลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทักษะปฏิบัติการสร้างสุขภาพ และทักษะทางสังคม อยู่ในระดับดี การประเมินหลักสูตรระดับชั้นเรียน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นประถมปีที่ 4-6 ที่พัฒนามีประสิทธิภาพ และมีผลการวิจัย หลังการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า หลักสูตรช่วยให้ครูสามารถวางแผนการ จัดการเรียนรู้อย่างบูรณาการกิจกรรม การเรียน กับ การสร้างเสริมสุขภาพได้อย่างเหมาะสมและหลากหลายวิธี นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติกิจกรรมสามารถนำไปใช้สร้างเสริมสุขภาพได้จริง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Oestreich (2003 : 782-A) ได้อธิบายการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาในแคว้น เบลีเซ ระหว่าง ค.ศ. 1950 -2001 และได้ศึกษาองค์ประกอบของสังคมศึกษาของหลักสูตรสังคมศึกษาแห่งชาติแห่งแคว้นเบลีเซได้รวมหรือตัดการศึกษาเรื่องอินเดียแดงผ่านมายาโบราณออกจากหลักสูตรอย่างไร วิธีการศึกษาใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เอกสารของ กระทรวงศึกษาธิการ เอกสารจดหมายเหตุแห่งชาติ การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการของบุคคลของ กรมโบราณคดี ครูกระทรวงศึกษาธิการ และครูชาวเบลีเซียน ข้อมูลได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตร สังคมศึกษา และอุปกรณ์การสอนที่ใช้ในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา การตรวจตัวเลข ของรัฐบาลเกี่ยวกับจำนวนของนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนที่รัฐบาลอุดหนุนโรงเรียน ที่เกี่ยวกับศาสนา และโรงเรียนเอกชนในแคว้นเบลีเซ ความต้องการทางการศึกษาที่ต้องกล่าวถึงใน เบลีเซ ได้แก่ การให้เงินอุดหนุนไม่เพียงพอที่จะพัฒนาอุปกรณ์การสอน การพัฒนาครูมีจำกัด การสื่อสารทั้งแคว้นยังไม่ดีพอ ขาดครูผู้ทรงคุณวุฒิ การพัฒนาหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับความต้องการ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ได้สร้างความก้าวหน้าในการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาแล้วแต่ นักการศึกษาชาวเบลีเซียน ต้องการให้กล่าวถึงหลักสูตรสังคมศึกษาที่มีจำกัดและจำนวนหนังสือตำรา ที่จำกัดที่จะเรียนประวัติศาสตร์ สมัยก่อนที่จะเป็นอนานิคมเบลีเซ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม ที่ตรงกันของนักการศึกษาชาวเบลีเซียนในปัจจุบัน และในอนาคต

Kittel (2004 : 883-A) ได้ศึกษาการสร้างหลักเกณฑ์การประเมินและการประเมิน หลักสูตร โดยใช้แนวทางการศึกษาภาคบังคับ เพื่อทดสอบว่าแนวทางแต่ละแนวทางนั้นจำแนก เอกลักษณะของตัวเองจากแนวทางการจัดการศึกษาอื่น ๆ อีก 7 แนวทางหรือไม่ โดยเฉพาะด้าน กระบวนการรับรู้ อารมณ์ พฤติกรรม การพัฒนาธรรมชาติทั่วไป โดยรับข้อมูลเพิ่มเติมจากการสำรวจ ทั้งหมดเกี่ยวกับการเน้นเฉพาะเรื่อง แนวทางที่เป็นศูนย์กลางของสังคมเฉพาะจากงานวิจัยที่ผ่านมาจะ เน้นการวิเคราะห์กฎเกณฑ์และความสำคัญของแนวทางและละแนว แต่การวิจัยในครั้งนี้จะเน้นมากที่ การนำมาใช้ในรูปแบบ “มาตรฐานที่คาดหวัง” โดยใช้แนวทางของรัฐสองครั้ง ครั้งแรก เมื่ออภิปราย

ข้อบังคับของนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน ครั้งที่สองเมื่ออภิปรายเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธาในชีวิตการสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียว นำไปสู่การแต่งงานในที่สุด บทสรุปพบว่า มีข้อเด่น ๆ อยู่ 37 จุดด้วยกัน ซึ่งควรนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาภาคบังคับ และจัดทำตำราเรียนที่นำมาใช้ในโครงการเรียนนี้ เพื่อหากองทุนเพื่อสนับสนุน

Mendoza (2004 : 5973-B) ได้ศึกษาพัฒนาหลักสูตรเชิงปฏิบัติการ เพื่อช่วยเหลือครูประถมศึกษาในการดูแลเด็กและป้องกันความก้าวร้าวและความรุนแรงในชั้นเรียน การศึกษาในส่วนนี้มี 2 ส่วน ส่วนแรก นักวิจัยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ 2 ได้พัฒนาการสอนเชิงปฏิบัติการ และทดลองหลักสูตรในเบื้องต้นในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเบย์แอเรียในรัฐซานฟรานซิสโก ในการวิจัยครั้งนี้มีครู 8 คน จากโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง ที่แตกต่างกันเข้าร่วมวิจัย การมีส่วนร่วมของโครงการประกอบด้วยการร่วมปฏิบัติการ 5 ชั่วโมง ในการทดลองหลักสูตรการควบคุมตามแฟ้ม (IRP-15) ส่วนที่ 2 เพื่อหาข้อสรุปของการสอน แฟ้ม (IRP-15) มีคำตอบ 15 ข้อ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนของ ลีเคิร์ท 5 ระดับ หมายถึง อัตราความพึงพอใจมากที่สุด มีคะแนนรวม 90 คะแนน ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบแบบประเมินมีคะแนนเฉลี่ย 70.55 แสดงว่าหลักสูตรได้รับการยอมรับอย่างดีจากครูผู้เข้าร่วมวิจัย ครูผู้ร่วมวิจัยมีความพอใจในหลักสูตรและเสนอให้นำหลักสูตรไปใช้กับนักเรียนที่สร้างปัญหา อีกทั้งหลักสูตรที่สร้างสังคมในทางบวกแก่ผู้เรียนต่อไป

Litzenberg (2005 : 3282-A) ได้ศึกษาประเมินทัศนคติของครูในสิ่งแวดล้อมห้องเรียน ศึกษาและผลกระทบต่อหลักสูตรและวิธีการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา รัฐแมริแลนด์ โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยทางการศึกษาเพื่อต้องการรับรู้ของครูประถมศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมห้องเรียนศึกษาที่ส่งผลต่อหลักสูตรในชั้นเรียนและกระบวนการจัดชั้นเรียนการสอนทางวิทยาศาสตร์ การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่มแบบ Focus Group ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีการกำจัดความสำคัญของสิ่งแวดล้อมห้องเรียนศึกษาและระดับของการ บูรณาการหลักสูตรในระดับอนุบาลถึงเกรด 3 มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา

Zipora, Merav และ Judy (2005 : 140-144) ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะชีวิตต่อการรับรู้ของครูเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความเชื่อในความสามารถแห่งตน ซึ่งมุ่งเน้นทักษะชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเป้าหมายชีวิตและการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน ด้านการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลและด้านการรักษาสุขภาพร่างกาย โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 214 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มครูที่ไม่ได้รับการฝึกทักษะชีวิต กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มครูที่ได้รับการฝึก 1 ปี และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มครูที่ได้รับการฝึกทักษะ 2 ปี มีคะแนน ในการรับรู้สภาพแวดล้อม และคะแนนการเชื่อในความสามารถแห่งตนมากกว่าครูกลุ่มอื่น ๆ

John และ Lavalley (2009 : 159-167) ทำการสำรวจทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับ นักกีฬาวัยรุ่นอังกฤษ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือเพื่อสำรวจขอบของทักษะชีวิต และทักษะชีวิตที่จำเป็นและสำคัญที่สุดต่อนักกีฬาวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักกีฬาวัยรุ่นอายุ 19 ปี จำนวน 10 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทักษะชีวิตมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน และเป็นจำเป็นสำหรับทุกคนและมีส่วนช่วยให้เกิดความก้าวหน้าในชีวิต ทักษะที่มีความเกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต ประกอบด้วย ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะทางสังคม การคาดหวัง ภาวะผู้นำ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและการสื่อสาร การพัฒนาบุคลิกภาพ การฝึกฝนตนเอง การเชื่อมั่นใน

ตนเอง การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม การสร้างแรงจูงใจซึ่งทักษะที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาทักษะชีวิตคือ การพัฒนาทักษะทางสังคม

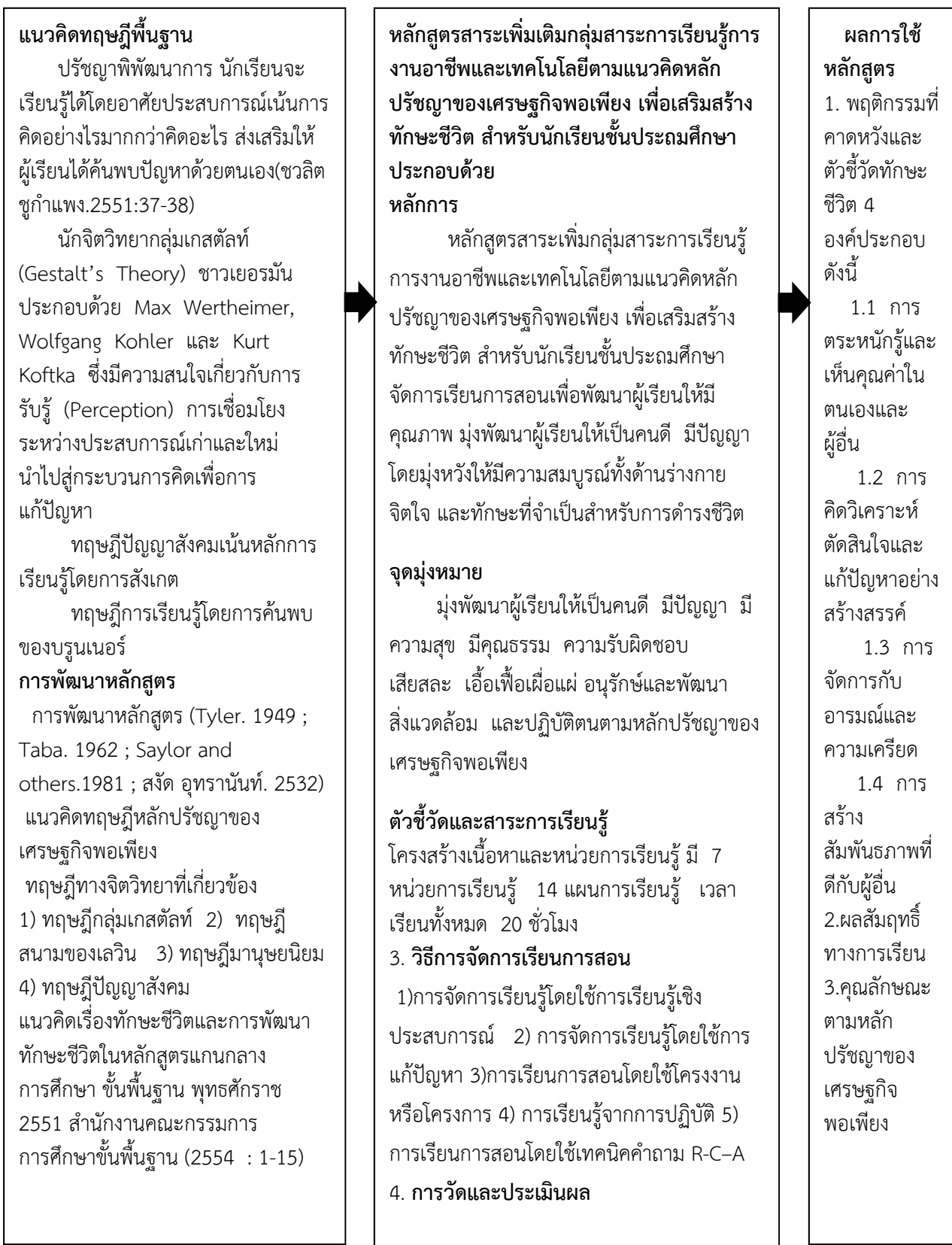
Yuen Mantak และคณะ (2010 : 295-310) ได้สำรวจความเข้าใจและความต้องการพัฒนาทักษะชีวิตในวัยรุ่นของประเทศฮ่องกง ซึ่งการศึกษานี้สำรวจกลุ่มวัยรุ่นจีนที่อยู่ในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนวัยรุ่นมีความต้องการการพัฒนาความสามารถทางวิชาการควบคู่ไปกับการพัฒนาบุคลิกภาพ การร่วมกิจกรรมในสังคม การวางแผนอนาคตและเห็นด้วยกับการที่โรงเรียนมีหลักสูตร มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้จากปฏิบัติ นอกจากนี้ควรมีการให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษา เพื่อพัฒนาสติปัญญา รวมทั้งการให้ความสำคัญของครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน

สรุปได้ว่า งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศล้วนแล้วให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการทางการศึกษาโดยเฉพาะในชุมชนที่มีผู้ปกครองผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้รู้ในชุมชนและในส่วนของสถานศึกษาที่มีผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ล้วนแล้วมีส่วนร่วมสำคัญในการจัดการศึกษาและบุคคลภายนอกชุมชนที่เป็นเสมือนกระจกสะท้อนทราบว่า การดำเนินงานมีการพัฒนาเป็นอย่างไรและควรปรับปรุงอะไรบ้าง

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรยังไม่พบว่ามีการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และการให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดทำหลักสูตรโดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการและส่งเสริมทักษะชีวิต เพื่อให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของผู้เรียนในท้องถิ่นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ครูผู้สอนผู้อำนวยการ ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นหลักสูตรที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนทั้งยังเป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการเจตคติ นักเรียนที่เรียนแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นั้น แสดงว่า การเรียนหลักสูตรสถานศึกษากับการดำรงชีวิตไม่ได้แยกจากกัน เป็นเรื่องเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองและท้องถิ่น หลักสูตรที่มีคุณค่านั้นจะต้องเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรทุกชั้นตอน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัย และพัฒนาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบที่ 11

ภาพประกอบ 11 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้กระบวนการวิจัย รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
- ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร
- ระยะที่ 4 การประเมินหลักสูตร

การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยการพัฒนาหลักสูตร

การดำเนินการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เป็นในการสร้างหลักสูตร ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ และศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีศึกษา สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาตำราการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) ของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เช่น วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535 : 76 - 77) ; (นาตยา ปิรันธนานันท์ และคณะ. 2542 : 106 - 107) ; (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539 : 20-22) ; Tyler (1949 : 1) ; (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553 : 54-57) ; (Skillbeck. 1984 : 205 - 206)

1.2 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ นักเรียน ผู้อำนวยการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนี้ กรรมการสถานศึกษาจำนวน 34 คน นักวิชาการ จำนวน 10 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน ผู้อำนวยการ จำนวน 17 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 68 คน รวมทั้งสิ้น 134 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (proportional stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบสัมภาษณ์

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรดำเนินการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดและวิธีการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

1.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสาเหตุปัญหาของสังคมไทย จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 15 ข้อ

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม ปรับปรุงข้อคำถามให้กระชับ ชัดเจน

1.4 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบสอบถามจำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. อาจารย์ ดร.ปรีดา ลำมะนา ผู้อำนวยการโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย
ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและประเมินผล

2. อาจารย์ ดร.วรวัฒน์ บุญดี วิทยาลัยเทคนิคโยธาเชี่ยวชาญ
ด้านหลักสูตรและการสอน

3. อาจารย์สุดสงวน ทวีแสง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนข่าเชี่ยวชาญ
ด้านเนื้อหา

4. อาจารย์ ดร.พรชัย ผาดไธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเชี่ยวชาญ
ด้านการวิจัยและประเมินผล

5. อาจารย์ ดร.สังธรรม พรทวีกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดเชี่ยวชาญ
ด้านหลักสูตรและการสอน

1.5 ผลการประเมินคุณภาพแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$ S.D.=0.39) และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญใช้ถ้อยคำที่กระชับชัดเจน ปรับลดข้อคำถามที่ซ้ำกัน เพิ่มคำชี้แจงให้เหมาะสม ตรวจสอบการพิมพ์และสะกดคำให้ถูกต้องชัดเจน

1.6 นำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล (try out) กับ กรรมการสถานศึกษา จำนวน 30 คน นักวิชาการ จำนวน 10 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน ผู้อำนวยการ จำนวน 20 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 70 คน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือจากการหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.53-0.88

1.7 คัดเลือกข้อคำถามที่เหมาะสมไว้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสาเหตุปัญหาของสังคมไทย จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 10 ข้อ

1.8 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธีของคอนบราค (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 96) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

1.9 นำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายได้แก่ กรรมการสถานศึกษา จำนวน 34 คน นักวิชาการ จำนวน 10 คน คีษานิเทศก์ จำนวน 5 คน ผู้อำนวยการ จำนวน 17 คน และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 68 คน

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นแบบคำถามปลายเปิดโดยครอบคลุมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร

2.1 ศึกษาเอกสาร และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 กำหนดขอบข่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์เครื่องมือ

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง เป็นแบบคำถามปลายเปิดและนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและภาษา โดยปรับปรุงตามคำแนะนำในประเด็นคำถามและภาษา ประเด็นการสัมภาษณ์ ควรสอดคล้องกับข้อค้นพบด้านประสิทธิภาพการทำงาน ตำแหน่ง และชื่อสกุลผู้ให้สัมภาษณ์

2.4 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงข้อคำถามที่ไม่ชัดเจน

2.5 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$ S.D.=0.46) ได้แบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สภาพปัญหา ตอนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร

2.6 นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มืองค์ประกอบ คือ หลักการ จุดมุ่งหมายหลักสูตร เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ และการประเมินหลักสูตร การดำเนินการแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การสร้างโครงสร้างหลักสูตร การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ มีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มเป้าหมายในการประเมินร่างหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

2. กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้ (try out) ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1.1 หลักการแนวคิด

1.2 จุดมุ่งหมาย

- 1.3 ผลการเรียนรู้
- 1.4 คำอธิบายรายวิชา
- 1.5 โครงสร้างเนื้อหา
- 1.6 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.7 สื่อและแหล่งเรียนรู้
- 1.8 การวัดผลประเมินผล

2. เอกสารประกอบหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

- 1.1 หลักการแนวคิด
- 1.2 วัตถุประสงค์
- 1.3 คำชี้แจงการใช้คู่มือ
- 1.4 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.5 สื่อและแหล่งเรียนรู้
- 1.6 การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังนี้

1. ศึกษา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลักสูตรสาระเพิ่มเติมของไทเลอร์ (1949 : 3), ทาบา (Taba. 1962 : 456 - 459), โอลิวา (Oliva. 1992 : 172), สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 21), วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2552 : 72), หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, แนวคิดเรื่องทักษะชีวิต และการพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้, การวัดผลประเมินผล

2. จัดทำร่างหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังนี้

2.1 หลักการของหลักสูตร หลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จัดการเรียนรู้โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตามหลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นแผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยมุ่งหวังให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม สร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล เป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิด วิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 เนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียนจำนวน 7 หน่วย การเรียนรู้ 20 ชั่วโมง โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะชีวิต และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยได้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในการพัฒนางานอาชีพจากแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการนำสิ่งที่มีมูลค่าน้อยมากเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้นและพัฒนาเป็นอาชีพเพื่อขยายผลสู่ชุมชนในอนาคต ซึ่งมีโครงสร้างเนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียนดังตาราง 8

ตาราง 8 โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหา	แผนการเรียนรู้	เนื้อหา/วิธีสอน
หน่วยที่ 1	กระบวนการทำงาน 1 เรื่อง การดำรงตนตามแนวคิด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน 3 เรื่อง การปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธี ชีวภาพ	แผนการเรียนรู้ที่ 1 2 3	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงการ R-C-A
หน่วยที่ 2	บ้านน่ายู่ 1 เรื่อง การจัดห้องครัว 2 เรื่อง การใช้และบำรุงรักษาของ ใช้	แผนการเรียนรู้ที่ 4 5	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงการ R-C-A
หน่วยที่ 3	สนุกกับงานบัญชี 1 เรื่อง การทำบัญชีครัวเรือน 2 เรื่อง วิธีทำบัญชีครัวเรือน	แผนการเรียนรู้ที่ 6 7	ทฤษฎี เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ R-C-A
หน่วยที่ 4	ชวนคิดชวนทำ 1 เรื่อง การประดิษฐ์จากเศษวัสดุ 2 เรื่อง การใช้และดูแลสมบัติ ส่วนรวม	แผนการเรียนรู้ที่ 8 9	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงการ เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ R-C-A

ตาราง 8 ต่อ

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหา	แผนการเรียนรู้	เนื้อหา/วิธีสอน
หน่วยที่ 5	ก้าวทันเทคโนโลยี 1 เรื่อง การทำแผ่นพับ 2 เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างชาญฉลาด	แผนการเรียนรู้ที่ 10 11	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงการ R-C-A
หน่วยที่ 6	ปลอดภัยในชีวิต 1 เรื่อง ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ 2 เรื่อง การผลิตปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ	แผนการเรียนรู้ที่ 12 13	ทฤษฎีและปฏิบัติ การเรียนรู้โดยใช้ การแก้ปัญหา R-C-A
หน่วยที่ 7	รู้จักกับอาชีพ 1 เรื่อง อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	แผนการเรียนรู้ที่ 14	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงการ เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ R-C-A
รวมทั้งสิ้น 7 หน่วย 14 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวม 20 ชั่วโมง			

แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นการเสนอแนะวิธีการและขั้นตอนการจัดประสบการณ์สำหรับผู้เรียน และเวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การแก้ปัญหา การเรียนการสอนโดยใช้โครงงานหรือโครงการ การเรียนรู้จากการปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคคำถาม R - C - A

2.4 การประเมินผลหลักสูตร โดยเสนอแนะแนวทางการวัดและประเมินผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เพื่อให้ทราบผลการตัดสินการเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

3. การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรสาระเพิ่มเติม

การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอโครงสร้างหลักสูตรต่อประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความสอดคล้องในด้านเนื้อหา จุดมุ่งหมาย การวัดผลประเมินผล และการใช้สำนวนภาษา ปรับเปลี่ยนเรื่อง การทำแจวของสมุนไพรรอบนอก และเพิ่มเติม เรื่อง อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน จากนั้นนำโครงสร้างหลักสูตรเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ โดยมีจุดมุ่งหมายการประเมินเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรและคุณภาพของเอกสารประกอบหลักสูตร จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ ดร.ปรีดา ลำมะนา ผู้อำนวยการโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร.วรวัฒน์ บุญดี วิทยาลัยเทคนิคโยธธ
3. อาจารย์สุดสงวน ทวีแสง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนขา
4. อาจารย์ ดร.พรชัย ผาดไธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
5. อาจารย์ ดร.สัจธรรม พรทวีกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบและประเมินร่างหลักสูตร เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

การพิจารณาองค์ประกอบของร่างหลักสูตรสระเพิ่มเติม คู่มือการใช้หลักสูตรสระเพิ่มเติม แผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดความเหมาะสมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายค่าเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมของร่างหลักสูตรที่ยอมรับได้คือ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 พิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 120 – 121)

ระดับคะแนนเฉลี่ย	เกณฑ์การประเมิน
4.51 – 5.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	เหมาะสมมาก
2.51 – 3.50	เหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	เหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	เหมาะสมน้อยที่สุด

ซึ่งพบว่า หลักสูตรสระเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ร่างหลักสูตรสระเพิ่มเติมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$ S.D. = 0.56) คู่มือการใช้หลักสูตรสระเพิ่มเติม ($\bar{X} = 4.32$ S.D. = 0.49) แผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.36$ S.D. = 0.62) และผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

1. ปรับปรุงแก้ไขจุดมุ่งหมายหลักสูตรสระเพิ่มเติมให้มีความกระชับชัดเจน สอดคล้องกับหลักการ สามารถนำไปใช้ได้จริง
2. ปรับปรุงคู่มือครูเพิ่มเติมบทบาทครูและนักเรียนให้ชัดเจนเข้าใจง่าย
3. ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับปรุงจุดประสงค์การเรียนรู้ให้กระชับชัดเจนปรับปรุงภาพประกอบให้เหมาะสม
4. ระบุสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ชัดเจน เช่น หนังสือ และเอกสารตำรา

4. นำร่างหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ จำนวน 30 คน สำหรับข้อค้นพบและข้อแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 พบว่าการกำหนดกรอบเนื้อหาของ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กว้างเกินไป นักเรียนไม่สามารถสรุปได้ว่าครูต้องการให้ผู้เรียนทราบอะไร เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนใช้เวลาในการอภิปรายกลุ่มมากจึงน่าจะมีการปรับปรุงในแผนการจัดการเรียนรู้ให้กระชับชัดเจน

ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนต้องรู้เกี่ยวกับ คุณธรรมตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหลักสูตรกำหนดไว้ 2 คุณธรรม ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์และจิตสาธารณะ ปรับให้ชัดคือศึกษาคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์และจิตสาธารณะ กำหนดให้นักเรียนอภิปรายว่าพฤติกรรมใดที่แสดงถึงความซื่อสัตย์และจิตสาธารณะ

ในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ เมื่อนำไปทดลองใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่านักเรียนทำงานกระบวนการกลุ่มและต้องการนำเสนอ ผลงาน และให้นักเรียนคิดกระบวนการทำงานด้วยตนเอง เปิดกว้างให้ทำงานตามความคิดเห็นของ นักเรียนในแต่ละกลุ่มแทน เช่นเดียวกันในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 12-13 ซึ่งทำให้เกิดการคิด ที่หลากหลายขึ้นนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันและเกิดการเปรียบเทียบผลงานที่ได้จาก กระบวนการคิดของแต่ละกลุ่มทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและตั้งใจในการเรียนรู้มากขึ้นรู้จักการแบ่งปัน ทางความคิดและการช่วยเหลือกันภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมาก ทำให้นักเรียนได้แนวคิดในการจัดการชีวิตที่ดีขึ้นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการให้ ผู้เรียน เรียนรู้และพัฒนาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด

ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง การประดิษฐ์จากเศษวัสดุ เนื่องจากใน กิจกรรมการเรียนรู้ได้เน้นให้ผู้เรียนใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ในการจัดทำชิ้นงานที่เป็นโจทย์ที่ครู ตั้งให้จึงได้แก้ไขในหัวเรื่องเพื่อเน้นให้ผู้เรียนคิดพัฒนาผลผลิตจากวัสดุที่หาได้ง่าย เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้เรียน เลือกรับวัสดุที่อาจทำลายสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นอีกด้านหนึ่ง

5. ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ในขั้นนี้เป็นการนำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการหาค่าความสอดคล้อง โดยผู้เชี่ยวชาญในระยะที่ 1 มาทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความ เชื่อมั่นของเครื่องมือก่อนที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเป็นได้ของหลักสูตร ในระยะที่ 3 ต่อไป

1. ผลการหาความเชื่อมั่นของแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้ การสอนการงานอาชีพและเทคโนโลยี แล้วพบว่าเมื่อนำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นมาใช้สังเกตพฤติกรรมของ

ผู้เรียน ภายหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปแล้วพบว่า ค่าความเชื่อมั่นที่ได้จากการทดลองใช้แบบสังเกต วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91

2. ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 พบว่า เมื่อนำแบบทดสอบและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปทดสอบกับกลุ่มทดลอง พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอยู่ที่ 0.69

จากผลดังกล่าวผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรตาม ผลการวิจัยในระยะที่ 2 เป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงนำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ระยะที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษา มีพัฒนาการทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การทดลองใช้หลักสูตร ประชากรได้แก่ นักเรียนที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 211 โรงเรียน จำนวน 3,741 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหัน หนองสามัคคี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งมีความเหมาะสม มีสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ผู้บริหารและบุคลากรให้ความสนใจในการน้อมนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การจัดการเรียนในสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.1 หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตาม แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

1.2 แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 14 แผน รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

1.3 เอกสารประกอบการสอน จำนวน 11 ชุด ให้เป็นสื่อประกอบแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 14 แผน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดและประเมินทักษะชีวิต ของนักเรียนตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ผู้วิจัยได้ ดำเนินการสร้าง ดังนี้

2.1.1 ศึกษารายละเอียดหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2.1.2 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดและประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2.1.3 สร้างแบบทดสอบวัดและประเมินทักษะชีวิตของนักเรียนตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 40 ข้อ

2.1.4 นำแบบทดสอบที่ได้เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบควร ถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา ปรับข้อความให้กระชับและสมบูรณ์ในประเด็นที่ต้องการศึกษา

2.1.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน (รายนามดังภาคผนวก) เพื่อตรวจสอบวัดความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งได้ข้อมูลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น +1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

รวมผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำคะแนนไปคำนวณหาค่าดัชนีความ สอดคล้องของแบบทดสอบ IOC (Index of Item Objective Congruence) เกณฑ์การประเมินความ สอดคล้องของแบบทดสอบใช้ได้ตั้งแต่ระดับ 0.50-1.00 (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2551 : 101) ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 0.80-1.00

2.1.6 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบกับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.1.7 นำผลการตอบแบบทดสอบไปหาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกได้ค่า ความยากง่าย ระหว่าง 0.51-0.76 และได้ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.33-0.57 (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2544 : 199-201) คัดเลือกแบบทดสอบที่มีคุณภาพไว้ 30 ข้อ แล้วทำเป็นแบบทดสอบคู่ขนาน

2.1.8 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถลาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธีของคอนบราค (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 96) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

2.1.9 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2.2 แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง ดังนี้

2.2.1 ศึกษารายละเอียดหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2.2.2 ศึกษาการสร้างแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2.2.3 สร้างแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2.2.4 นำแบบสังเกตที่ได้เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ควรถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและภาษา ปรับข้อความให้กระชับและสมบูรณ์ให้สอดคล้องกับประเด็น การประเมิน

2.2.5 นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน (รายนามดังภาคผนวก) เพื่อตรวจสอบวัดความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งได้ข้อมูลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น +1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

รวมผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำคะแนนไปคำนวณหาค่าดัชนีความ สอดคล้องของแบบทดสอบ IOC (Index of Item Objective Congruence) เกณฑ์การประเมิน ความสอดคล้องของแบบทดสอบใช้ได้ตั้งแต่ระดับ 0.50-1.00 (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2551 : 101) ซึ่งผลการ ประเมินความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.00

2.2.6 จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป
การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัน หนองสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ซึ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ครั้ง การทดสอบ เว้นระยะห่างเวลาหนึ่งสัปดาห์

3. ทดลองใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษา

4. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ครั้ง การทดสอบ เว้นระยะห่างเวลาหนึ่งสัปดาห์

5. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมโดยการใช้เครื่องมือต่าง ๆ มาวิเคราะห์ด้วยระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยกึ่งการทดลอง (quasi-experimental design) แบบ one-group time-series design (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์. 2551 : 36)

ตาราง 9 รูปแบบที่ใช้ในการวิจัย

ก่อนเรียน	ช่วงเวลาการทดลอง	หลังเรียน
T ₁ T ₂ T ₃	X	T ₄ T ₅ T ₆
T ₁ T ₂ T ₃	หมายถึง การทดสอบก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้	
X	หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ใช้หลักสูตรที่สร้างขึ้น	
T ₄ T ₅ T ₆	หมายถึง การทดสอบหลังได้รับการจัดการเรียนรู้	

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหันหนองสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ซึ่งเป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดพัฒนาการทักษะชีวิต จำนวน 3 ครั้ง เว้นระยะห่าง ในการทดสอบ 1 สัปดาห์ และข้อสอบเป็นแบบคู่ขนาน

3. ทดลองใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

4. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดพัฒนาการทักษะชีวิต จำนวน 3 ครั้ง เว้นระยะห่าง ในการทดสอบ 1 สัปดาห์ และข้อสอบเป็นแบบคู่ขนาน

การวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินความสามารถด้านทักษะชีวิตก่อนและหลังจากใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม โดยคำนวณ ค่าสถิติ F (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แบบวัดซ้ำ (One-way Repeated Measure ANOVA) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2554 : 147-158)

ระยะที่ 4 การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรสาระเพิ่มเติม ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทดลองใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม ได้แก่ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ และนักเรียน การประเมินมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

การสร้างเครื่องมือประเมินผลหลักสูตรมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด และวิธีการสร้างแบบประเมิน หลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา แล้วสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุม องค์ประกอบต่าง ๆ

2. สร้างแบบประเมินคุณภาพการใช้หลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 2 แบบประเมินคุณภาพโครงสร้างหลักสูตร

ตอนที่ 3 แบบประเมินคุณภาพทักษะชีวิต

ตอนที่ 4 แบบประเมินคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม สื่อความหมายชัดเจน

4. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

4.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 120 – 121) การแปลงค่าเฉลี่ยความจำเป็นจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	เกณฑ์การประเมิน
4.51 – 5.00	เหมาะสมมากที่สุด
3.51 – 4.50	เหมาะสมมาก
2.51 – 3.50	เหมาะสมปานกลาง
1.51 – 2.50	เหมาะสมน้อย
1.00 – 1.50	เหมาะสมน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมของคุณภาพหลักสูตรที่ยอมรับได้คือ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ประกอบด้วย

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพครั้งนี้ประกอบด้วย

1.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ของหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินกระบวนการคิดเชิงระบบ โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2551 : 101)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

1.2 ความยากง่ายของแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2544 : 199-201)

$$P = \frac{P_H + P_L}{2}$$

$$r = P_H - P_L$$

$$P_H = \frac{\sum T}{\sum T_H}$$

$$P_L = \frac{\sum T}{\sum T_L}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากง่าย
 r แทน ค่าอำนาจจำแนก
 $\sum H$ แทน คะแนนรวมรายชื่อของทุกคนในกลุ่มสูง
 $\sum Y$ แทน คะแนนรวมรายชื่อของทุกคนในกลุ่มต่ำ
 $\sum T_H$ แทน คะแนนเต็มรวมรายชื่อของทุกคนในกลุ่มสูง
 $\sum T_L$ แทน คะแนนเต็มรวมรายชื่อของทุกคนในกลุ่มต่ำ

1.3 อำนาจจำแนกของแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีในการพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนหลักสูตรสาระเพิ่มเติม (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2554 : 71)

$$r_{xi(Y-Xi)} = \frac{N\Sigma Xi(Y - Xi) - (\Sigma Xi)\Sigma(Y - Xi)}{\sqrt{[N\Sigma Xi^2 - (\Sigma Xi)^2][N\Sigma(Y - Xi)^2 - (\Sigma(Y - Xi))^2]}}$$

เมื่อ	$r_{xi(Y-Xi)}$	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามข้อที่ i
	Xi	แทน	ชุดของคะแนนจากข้อคำถามที่ i
	Y	แทน	ชุดของคะแนนจากข้อคำถามทุกข้อ
	N	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์

1.4 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ต่อสภาพปัญหาในการพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ด้วยสูตร Alpha-Coefficient ของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 96)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\Sigma Si^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	ΣSi^2	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	ΣS_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 :

104)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	F	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยคำนวณจากสูตร ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$\bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยคำนวณจากสูตร ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

2.4 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินพัฒนาการทักษะชีวิตก่อนและหลังจากการใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติม โดยคำนวณ ค่าสถิติ F (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว แบบวัดซ้ำ (One-way Repeated Measure ANOVA) (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2554 : 147-158)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และได้นำเสนอผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

- ระยะที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตร
- ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร
- ระยะที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร และศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เป็นในการสร้างหลักสูตร ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศึกษาแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) ของนักรักศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เช่น ชวลิต ชูก่าแพง สงัด อุทรานันท์, วิชัย วงศ์ใหญ่, ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, บุญชม ศรีสะอาด และบุญเลี้ยง ทุมทอง เป็นต้น และการพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน การพัฒนาทักษะชีวิตในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

สรุปผลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อขยายประเด็นการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาดังนี้

1. นักเรียนต้องมีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานชีวิตดั้งเดิมหรือฐานชุมชนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเอง ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม นักเรียนสามารถนำความรู้ประยุกต์สู่การดำรงชีวิตได้

2. นักเรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ดำรงคนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. นักเรียนควรได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและมีการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ควรเสริมสร้างคุณลักษณะตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นโครงร่างหลักสูตรที่มีองค์ประกอบและรายละเอียดของหลักสูตรประกอบไปด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานและตัวชี้วัด กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และนำโครงร่างหลักสูตรไปหาค่าความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปหาประสิทธิภาพของหลักสูตรด้วยการทดลองใช้กับกลุ่มทดลองปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้อีกครั้งกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเป็นไปได้ของหลักสูตรที่จะนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้

หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ยึดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี บูรณาการแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอผลการสร้างหลักสูตรสาระเพิ่มเติมดังนี้

1. หลักการของหลักสูตร หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จัดการเรียนรู้โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นแผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยมุ่งหวังให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม สร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล เป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. เนื้อหาและการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียน จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้ 20 ชั่วโมง โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะชีวิต และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยได้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในการพัฒนางานอาชีพจากแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการนำสิ่งที่มีมูลค่าน้อยมากเพิ่มมูลค่าให้สูงขึ้นและพัฒนาเป็นอาชีพเพื่อขยายผลสู่ชุมชนในอนาคต ซึ่งมีโครงสร้างเนื้อหาที่จัดให้ผู้เรียนดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรสาระเพิ่มเติม

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาเวลา 20 ชั่วโมง ดังตาราง 10

ตาราง 10 โครงสร้างหลักสูตร

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
1	ดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ง 1.2.2 สามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม	อธิบายและวิเคราะห์การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้	2
2	หลักการ ทำงานร่วมกัน	ง 1.1. 1. อธิบายเหตุผลการทำงานแต่ละขั้นตอนถูกต้องตามกระบวนการทำงาน ง 1.1. 2. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงาน อย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิดสร้างสรรค์	1. อธิบายหลักในการทำงานร่วมกันได้ 2. เห็นคุณค่าหลักในการทำงานร่วมกัน 3. มีทักษะในการทำงานร่วมกัน	1

ตาราง 10 (ต่อ)

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
3	การปลูก ถั่วฝักยาว ด้วยวิธี ชีวภาพ	ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์ ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการใช้ พลังงานและทรัพยากร อย่างประหยัดและคุ้มค่า	1. อธิบายวิธีการถั่วฝักยาวด้วย วิธีชีวภาพได้ 2. สามารถปลูกถั่วฝักยาวด้วย วิธีชีวภาพได้ 3. เข้าใจประโยชน์ของการปลูก พืชผักสวนครัวด้วยวิธีชีวภาพ	2
4	การจัด ห้องครัว	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอนถูกต้อง ตามกระบวนการทำงาน ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์ ง 1.1. 3. ปฏิบัติตนอย่างมี มารยาทในการทำงานกับ สมาชิกในครอบครัว	1. อธิบายหลักการตกแต่ง ห้องครัวได้ 2. บอกขั้นตอนการจัดตกแต่ง ห้องครัวได้ 3. จัดตกแต่งห้องครัวได้	1
5	การใช้และ บำรุงรักษา ของใช้ในบ้าน	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอนถูกต้อง ตามกระบวนการทำงาน ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์ ง 1.1.3 ปฏิบัติตนอย่างมี มารยาทในการทำงานกับ สมาชิกในครอบครัว ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการใช้ พลังงานและทรัพยากรอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า	1. อธิบายวิธีการใช้และ บำรุงรักษาของใช้ในบ้านได้ 2. บอกวิธีใช้และบำรุงรักษา ของใช้ในบ้านได้ 2. ทำความสะอาดของใช้ในบ้าน ได้	1

ตาราง 10 (ต่อ)

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
6	การทำบัญชี ครัวเรือน	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอนถูกต้องตาม กระบวนการทำงาน ง 1.1.1 2 ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์	1. บอกความหมายของรายรับ และรายจ่ายได้ 2. มีทักษะในการทำบัญชี รายรับและรายจ่าย 3. เห็นความสำคัญของการทำ บัญชีรายรับและรายจ่าย	1
7	วิธีทำบัญชี ครัวเรือน	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอนถูกต้องตาม กระบวนการทำงาน ง 1.1.1 2 ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์	1. อธิบายวิธีการทำบัญชี ครัวเรือนได้ 2. มีทักษะในการทำบัญชี รายรับและรายจ่าย 3. บันทึกบัญชีครัวเรือนได้ อย่างถูกต้อง	1
8	การประดิษฐ์ จากเศษวัสดุ	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอนถูกต้องตาม กระบวนการทำงาน ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์ ง 1.1.3 ปฏิบัติตนอย่างมี มารยาทในการทำงานกับสมาชิก ในครอบครัว ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการใช้ พลังงานและทรัพยากรอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า	1. บอกหลักการ และ ประโยชน์ของงานประดิษฐ์ได้ 2. นำทักษะทางงานประดิษฐ์ ไปประยุกต์ใช้กับงานด้าน ต่าง ๆ ได้ 3. มีทักษะในกระบวนการ ทำงาน	2

ตาราง 10 (ต่อ)

แผ่น ที่	ชื่อแผ่น	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
9	การใช้และ ดูแลสมบัติ ส่วนรวม	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอนถูกต้องตาม กระบวนการทำงาน ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการในการ ทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิดสร้างสรรค์ ง 1.1 .3 ปฏิบัติตนอย่างมี มารยาทในการทำงานกับสมาชิก ในครอบครัว ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการใช้ พลังงานและทรัพยากรอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า	1. อธิบายวิธีการใช้และ ดูแลสมบัติส่วนรวมได้ 2. ทำความสะอาดและ ซ่อมแซมสมบัติส่วนรวมได้ 3. มีความรับผิดชอบ ชยัน ประหยัด	1
10	การทำ แผ่นพับ	ง 3.1.2 สร้างงานเอกสารเพื่อใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้วย ความรับผิดชอบ	1.สามารถอธิบายการทำ แผ่นพับได้ 2. สามารถสร้างแผ่นพับ ได้ 3. มีทักษะในการสร้างแผ่น พับ	2
11	ใช้อินเทอร์เน็ต อย่างชาญ ฉลาด	ง 3.1.1 ค้นหา รวบรวมข้อมูลที่ สนใจ และเป็นประโยชน์จาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ ตรงตามวัตถุประสงค์	1. ค้นหาข้อมูล จาก อินเทอร์เน็ตได้ 2. สามารถใช้อินเทอร์เน็ต อย่างชาญฉลาดให้ตรงตาม วัตถุประสงค์ได้	1

ตาราง 10 (ต่อ)

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
12	ปุ๋ยน้ำหมัก ชีวภาพ	ง 2.1.2 สร้างสิ่งของเครื่องใช้ตาม ความสนใจอย่างปลอดภัย โดย กำหนดปัญหาหรือความต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกวิธีการ ออกแบบโดยถ่ายทอดความคิด เป็นภาพร่าง 3 มิติ ลงมือสร้าง และประเมินผล ง 2.1.3 นำความรู้และทักษะการ สร้างชิ้นงานไปประยุกต์ในการ สร้างสิ่งของเครื่องใช้	1. อธิบายวิธีการทำปุ๋ยน้ำ หมักชีวภาพหรือน้ำสกัด ชีวภาพได้ 2. บอกวิธีใช้ปุ๋ยน้ำหมัก ชีวภาพหรือน้ำสกัดชีวภาพ ได้ 3. บอกวิธีเก็บรักษาปุ๋ยน้ำ หมักชีวภาพหรือน้ำสกัด ชีวภาพได้	2
13	การผลิตปุ๋ย หมักชีวภาพ	ง 2.1.2 สร้างสิ่งของเครื่องใช้ ตาม ความสนใจอย่างปลอดภัย โดยกำหนดปัญหาหรือความ ต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือก วิธีการ ออกแบบโดยถ่ายทอด ความคิดเป็นภาพร่าง 3 มิติ ลงมือ สร้าง และประเมินผล ง 2.1.3 นำความรู้และทักษะการ สร้างชิ้นงานไปประยุกต์ใน การสร้างสิ่งของเครื่องใช้	1. อธิบายวิธีการผลิตปุ๋ย หมักชีวภาพได้ 2. บอกวิธีใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ ได้ 2. บอกวิธีเก็บรักษาปุ๋ยหมัก ชีวภาพได้	2
14	อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	ง 4.1.1 สืบหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ง 4.1.2 ระบุความแตกต่างของ อาชีพ	1. อธิบายความหมายและ หลักของการประกอบอาชีพ ในชุมชนได้ 2. บอกอาชีพภายในชุมชน ได้ 3. มีทักษะในการประกอบ อาชีพ	1

ผลการนำโครงสร้างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของ
องค์ประกอบหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตร ผลการประเมินปรากฏดังตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่พิจารณาความสอดคล้ององค์ประกอบ
ของหลักสูตร

หัวข้อ	รายการพิจารณา	ค่าเฉลี่ยระดับ ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	ความหมาย
1.	เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตรกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
2.	หลักการกับเป้าหมายของหลักสูตร	1.00	สอดคล้อง
3.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ของ หลักสูตร	0.80	สอดคล้อง
4.	จุดประสงค์ของหลักสูตรกับเนื้อหาสาระของ หลักสูตร	0.80	สอดคล้อง
5.	จุดประสงค์ของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้	0.80	สอดคล้อง
6.	กิจกรรมการเรียนรู้กับการวัดผลประเมินผล	0.80	สอดคล้อง
7.	เนื้อหาสาระของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียน การสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
8.	การวัดผลประเมินผลกับจุดประสงค์ของหลักสูตร	0.80	สอดคล้อง
9.	การวัดผลประเมินผลกับเครื่องมือการวัดผล ประเมินผล	0.80	สอดคล้อง
10.	จุดประสงค์ของหลักสูตรกับกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
11.	กิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อเอกสารประกอบการ สอน	0.80	สอดคล้อง
12.	กิจกรรมการเรียนรู้แนวคิดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	1.00	สอดคล้อง
	รวม	0.88	สอดคล้อง

จากตาราง 11 พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรมีความสอดคล้องในทุกองค์ประกอบ

และเมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่าโครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตร (มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 0.80 – 1.00)

โครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตรมีความสอดคล้อง ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เนื้อหาสาระของหลักสูตรให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น เอกสารประกอบการสอน หรือสื่อการเรียนรู้ควรให้มีการใช้สื่อที่หลากหลาย ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้อาจให้ผู้เรียนใช้วิธีการค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น การสัมภาษณ์ผู้รู้ต่าง ๆ การสืบค้นข้อมูลจากสื่อสำเร็จรูปหรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมีความเห็นว่า โครงสร้างหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถที่จะนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาได้ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรต่อไป

4. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาและนำไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรปรากฏผลดังตาราง 12

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของหลักสูตร

ข้อ ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
1	หลักการแนวคิดของหลักสูตร			
1.1	มีความชัดเจน	4.43	0.53	
1.2	มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน	4.57	0.49	
	รวม	4.50	0.51	มาก
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
2.1	มีความชัดเจน	4.43	0.53	
2.2	ครอบคลุมเป้าหมายหลักสูตร	4.71	0.49	
	รวม	4.57	0.51	มากที่สุด
3	คำอธิบายรายวิชา			
3.1	ครอบคลุมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้	4.57	0.53	
3.2	เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้	4.29	0.49	
3.3	นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	4.14	0.38	
	รวม	4.33	0.47	มาก
4	ผลการเรียนรู้			
4.1	มีความชัดเจน	4.29	0.49	
4.2	สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาเพิ่มเติม	4.57	0.53	
4.3	ครอบคลุมเนื้อหาในคำอธิบายรายวิชา	4.43	0.79	
4.4	มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.57	0.79	
4.5	นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	4.29	0.76	
	รวม	4.38	0.68	มาก
5	โครงสร้างเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้			
5.1	สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและผลการเรียนรู้	4.71	0.49	
5.2	ครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายและผลการเรียนรู้	4.43	0.53	
5.3	กำหนดเวลาเรียนเหมาะสม	4.57	0.49	
5.4	นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	4.43	0.53	
	รวม	4.53	0.51	มากที่สุด

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ ที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ เหมาะสม
6	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
6.1	สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	4.86	0.38	
6.2	มีความหลากหลายและยืดหยุ่น	4.14	0.38	
6.3	มีความชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	4.57	0.53	
6.4	เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.14	0.49	
	รวม	4.42	0.47	มาก
7	สื่อและการเรียนรู้			
7.1	มีความหลากหลายสอดคล้องกับสาระและ กิจกรรมการเรียนรู้	4.43	0.58	
7.2	มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.57	0.53	
7.3	สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.14	0.76	
7.4	ใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น	4.37	0.48	
	รวม	4.37	0.57	มาก
8	การวัดและประเมินผล			
8.1	สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและผลการเรียนรู้	4.43	0.49	
8.2	มีครอบคลุมพฤติกรรมของนักเรียน	4.14	0.49	
8.3	สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้	4.29	0.49	
8.4	กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนชัดเจนและนำไป ปฏิบัติได้จริง	4.57	0.76	
	รวม	4.35	0.55	มาก
	โดยรวม	4.43	0.56	มาก

จากตาราง 12 ผลการประเมินความเหมาะสมของของหลักสูตรพบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$ S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีระดับความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = 0.51) โครงสร้างเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$ S.D. = 0.51) หลักการแนวคิดของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก คำอธิบายรายวิชา การจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ การจัดการสื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50, 4.42, 4.38, 4.37, 4.35, 4.33 ตามลำดับ

ระยะที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ผลการวิจัยระยะที่ 3 เป็นการนำหลักสูตรและเอกสารประกอบ หลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ผ่านการวิจัยระยะที่ 2 และปรับปรุงตามข้อค้นพบเรียบร้อยแล้วมาทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหันหนองสามัคคี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 21 คน ผู้วิจัยขอเสนอผลการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. เปรียบเทียบพัฒนาการทักษะชีวิต ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนก่อนเรียนจำนวน 3 ครั้งและทดสอบนักเรียนหลังเรียนจำนวน 3 ครั้งโดยเว้นระยะห่างการสอบแต่ละครั้งหนึ่งสัปดาห์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ดังตาราง 13

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test ของคะแนนพัฒนาการทักษะชีวิต

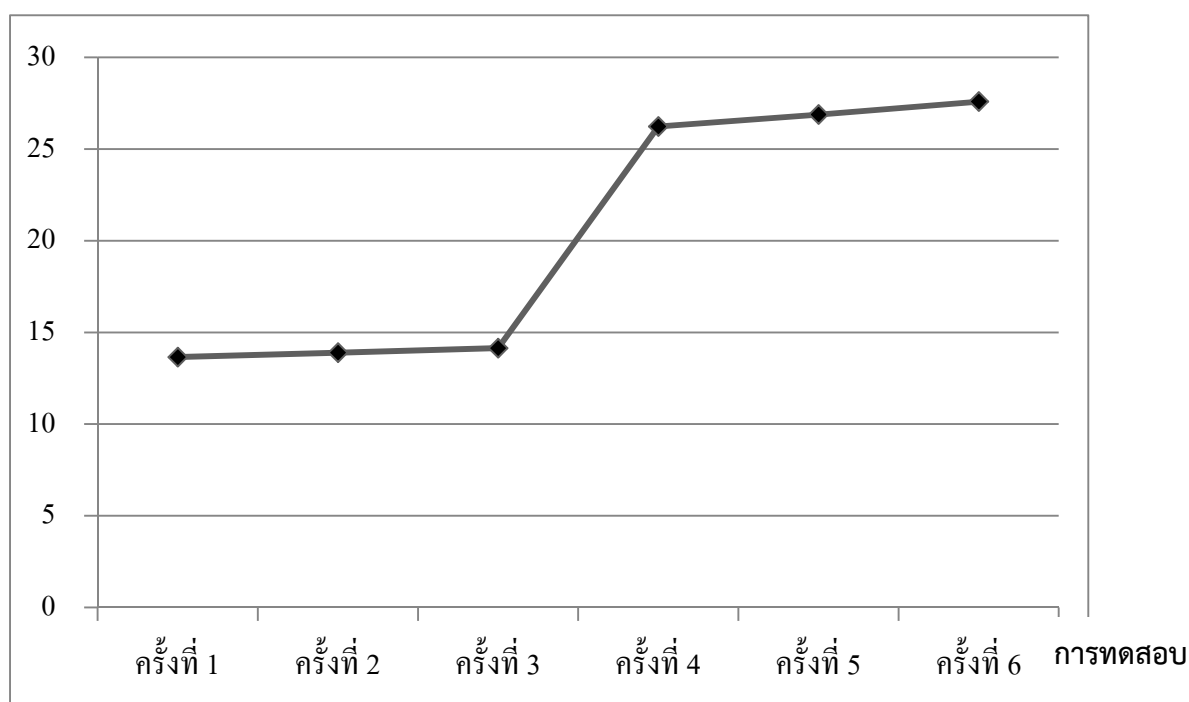
การเปรียบเทียบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ครั้งที่ 1	21	30	13.65	4.57	27.69**	.000
ครั้งที่ 2	21	30	13.89	4.65		
ครั้งที่ 2	21	30	13.89	4.53		
ครั้งที่ 3	21	30	14.14	4.87		
ครั้งที่ 3	21	30	14.14	4.33		
ครั้งที่ 4	21	30	26.23	6.57		
ครั้งที่ 4	21	30	26.23	6.66		
ครั้งที่ 5	21	30	26.88	6.89		
ครั้งที่ 5	21	30	26.88	6.64		
ครั้งที่ 6	21	30	27.59	6.32		

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 13 พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบก่อนเรียนจากการทดสอบครั้งที่ 1- 3 ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบหลังเรียนจากการทดสอบครั้งที่ 4-6 ไม่แตกต่างกัน แสดงผลข้อมูลดังภาพประกอบ 13

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

ภาพประกอบ 13 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการทักษะชีวิต

จากแผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการทักษะชีวิต พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนครั้งที่ 1-3 มีค่าใกล้เคียงกัน (13.65, 13.89, 14.14) คะแนนครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 แตกต่างกัน และผลการทดสอบหลังเรียน ครั้งที่ 4-6 (26.23, 26.88, 26.59) มีค่าใกล้เคียงกัน

2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปราบกฏตั้งตาราง 14

ตาราง 14 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

เลขที่	คะแนนก่อนเรียน (30 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (30 คะแนน)	ร้อยละ	แปลผล
1	15	26	86.67	ผ่านเกณฑ์
2	11	25	83.33	ผ่านเกณฑ์
3	14	24	80.00	ผ่านเกณฑ์
4	16	28	93.33	ผ่านเกณฑ์
5	13	28	93.33	ผ่านเกณฑ์
6	11	27	90.00	ผ่านเกณฑ์
7	17	28	93.33	ผ่านเกณฑ์
8	13	22	73.33	ผ่านเกณฑ์
9	15	26	86.67	ผ่านเกณฑ์
10	13	26	86.67	ผ่านเกณฑ์
11	16	26	86.67	ผ่านเกณฑ์
12	17	29	96.67	ผ่านเกณฑ์
13	12	25	83.33	ผ่านเกณฑ์
14	14	28	93.33	ผ่านเกณฑ์
15	12	23	76.67	ผ่านเกณฑ์
16	17	27	90.00	ผ่านเกณฑ์
17	16	25	83.33	ผ่านเกณฑ์
18	17	29	96.67	ผ่านเกณฑ์
19	15	25	83.33	ผ่านเกณฑ์
20	19	29	96.67	ผ่านเกณฑ์
21	16	27	90.00	ผ่านเกณฑ์
รวม	309	553		
$\bar{X}$	14.71	26.33		
S.D.	2.35	1.74		
ร้อยละ	49.05	87.78		ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 14 เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.33 คิดเป็นร้อยละ 87.78

3. ศึกษาคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้านใฝ่เรียนรู้โดยเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 92.38 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.23 และ SD เท่ากับ 0.93 ด้านความซื่อสัตย์โดยภาพรวมผ่านเกณฑ์ได้คะแนน เฉลี่ยในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 89.50 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 8.95 และ SD เท่ากับ 0. ด้านความพอเพียง ค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 93.33 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.33 และ SD เท่ากับ 0.96 ด้านจิตสาธารณะโดยเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 94.76 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.48 และ SD เท่ากับ 0.89

ระยะที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตร

ผลการประเมินระยะที่ 4 เป็นการประเมินผลการใช้หลักสูตร ประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 21 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นักเรียน จำนวน 21 คน รวมทั้งสิ้น 57 คน

1. ผลการประเมิน จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ จำนวน 57 คน แบ่งการสอบถามเป็นสองลักษณะ ดังนี้

1.1 ผลการประเมินหลักสูตรจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน ปรากฏผลดังตาราง 15

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการใช้หลักสูตรสำหรับนักเรียน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
ตอนที่ 1 การใช้หลักสูตร			
1. นักเรียนมีความเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.61	0.49	มากที่สุด
2. นักเรียนมีความรู้เบื้องต้นเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.59	0.72	มากที่สุด
3. นักเรียนสามารถบอกความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้	4.50	0.50	มาก
4. นักเรียนคิดว่าผู้ปกครองให้การสนับสนุนในการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.61	0.72	มากที่สุด
5. นักเรียนคิดว่าครูได้แนะนำความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียนในการจัดการเรียนการสอน	4.38	0.49	มาก
6. นักเรียนคิดว่าเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสามารถช่วยในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี	4.40	0.69	มาก
7. นักเรียนคิดว่าหลักสูตรมีการกำหนดเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.30	.56	มาก
รวม	4.54	0.61	มากที่สุด
ตอนที่ 2 โครงสร้างหลักสูตร			
1. นักเรียนคิดว่าระยะเวลาของแต่ละหัวข้อวิชาเหมาะสมกับเนื้อหา ของหัวข้อวิชานั้น ๆ หรือไม่	4.73	0.45	มากที่สุด
2. นักเรียนคิดว่าผู้นำชุมชนของนักเรียนมีนโยบายส่งเสริมการนำ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต	4.79	0.41	มากที่สุด
3. นักเรียนคิดว่าวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรมีความสอดคล้อง กับแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.69	0.47	มากที่สุด
4. นักเรียนคิดว่าเอกสารประกอบหลักสูตรเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ หลักของหลักสูตรอย่างน้อยเพียงใด	4.71	0.46	มากที่สุด
5. นักเรียนคิดว่าวัตถุประสงค์ย่อยรายวิชาเขียนในลักษณะที่สามารถ	4.54	0.50	มากที่สุด
6. ประเมินผลได้มากน้อยเพียงใด			
7. นักเรียนคิดว่ามีเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตร เหมาะสมมากน้อยเพียงใด	4.44	0.82	มาก
รวม	4.66	0.53	มากที่สุด

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
ตอนที่ 4 คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง			
1. นักเรียนมีความรู้ตามหลักสูตร	4.31	0.54	มาก
2. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์	4.73	0.45	มากที่สุด
3. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความพอเพียง	4.81	0.40	มากที่สุด
4. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน	4.69	0.47	มากที่สุด
5. นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ	4.69	0.47	มากที่สุด
รวม	4.67	0.52	มากที่สุด
โดยรวม	4.63	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 15 ผลการใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา กับนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักสูตร หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า โดยภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้านการใช้หลักสูตร มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ด้านโครงสร้างหลักสูตร มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ด้านทักษะชีวิต มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ด้านคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67, 4.67, 4.66 ,4.67 ตามลำดับ

2. ผลการประเมินหลักสูตรจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร จำนวน 36 คน (ประกอบด้วย ครูและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 21 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รวมทั้งสิ้น 36 คน) ปรากฏผลดังตาราง 16

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินสำหรับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการประเมิน
หลักสูตร

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
ตอนที่ 1 การใช้หลักสูตร			
1. ท่านคิดว่านักเรียนมีความเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.61	0.49	มาก
2. ท่านคิดว่านักเรียนมีความรู้เบื้องต้นเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.59	0.72	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่านักเรียนสามารถบอกความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้	4.50	0.50	มาก
4. ท่านคิดว่าผู้ปกครองให้การสนับสนุนในการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.61	0.72	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่าครูได้แนะนำความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่นักเรียนในการจัดการเรียนการสอน	4.38	0.49	มาก
6. ท่านคิดว่านักเรียนคิดว่าเรื่องเศรษฐกิจสามารถช่วยในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี	4.40	0.69	มากที่สุด
7. ท่านคิดว่าหลักสูตรมีการกำหนดเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.30	0.56	มาก
รวม	4.54	0.61	มากที่สุด
ตอนที่ 2 โครงสร้างหลักสูตร			
1. ท่านคิดว่าระยะเวลาของแต่ละหัวข้อเหมาะสมกับเนื้อหา ของหัวข้อนั้น ๆ หรือไม่	4.73	0.45	มาก
2. ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนของนักเรียนมีนโยบายส่งเสริมการนำ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต	4.79	0.41	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับ แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.69	0.47	มาก
4. ท่านคิดว่าเอกสารประกอบหลักสูตรเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ ของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด	4.71	0.46	มาก
5. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ย่อยรายวิชาเขียนในลักษณะที่สามารถ ประเมินผลได้มากน้อยเพียงใด	4.54	0.50	มากที่สุด
6. ท่านคิดว่ามีเกณฑ์ในการตัดสินผลการเรียนตามหลักสูตรเหมาะสม มากน้อยเพียงใด	4.44	0.82	มากที่สุด
รวม	4.66	0.53	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความ เหมาะสม
ตอนที่ 3 ทักษะชีวิต			
1. ท่านคิดว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา	4.65	0.48	มาก
2. ท่านคิดว่านักเรียนมีความสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.71	0.46	มาก
3. ท่านคิดว่านักเรียนคิดว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรมีประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้	4.67	0.48	มาก
4. ท่านคิดว่า นักเรียนคิดว่าการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน	4.71	0.54	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่านักเรียนคิดว่าหลักสูตรมีขั้นตอนและวิธีการสอนเหมาะสม	4.73	0.49	มาก
6. ท่านคิดว่านักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรม	4.75	0.44	มาก
7. ท่านคิดว่านักเรียนมีผลงานประสบความสำเร็จทุกครั้งที่ได้ปฏิบัติ			
รวม	4.66	0.53	มากที่สุด
ตอนที่ 4 คุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง			
1. ท่านคิดว่านักเรียนมีความรู้ตามหลักสูตร	4.31	0.54	มาก
2. ท่านคิดว่านักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์	4.73	0.45	มาก
3. ท่านคิดว่านักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความพอเพียง	4.81	0.40	มาก
4. ท่านคิดว่านักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน	4.69	0.47	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่านักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ	4.69	0.47	มากที่สุด
รวม	4.67	0.52	มากที่สุด
โดยรวม	4.63	0.53	มากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่าโดยภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ด้านการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ด้านโครงสร้างหลักสูตร มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ด้านทักษะชีวิต มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ด้านคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54, 4.66, 4.66 ,4.67 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

3. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะชีวิต ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3.2 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 เพื่อศึกษาคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. เพื่อประเมินหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

สรุปผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรสาระเพิ่มเติมสามารถสรุปข้อบ่งชี้ของหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ว่า ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานชีวิตดั้งเดิม หรือฐานชุมชนที่สามารถ

นำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อการพึ่งพาตนเอง ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรในท้องถิ่น มีทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ดำรงคนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำไปกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล มีทั้งหมด 7 หน่วยการเรียนรู้ 14 แผนการเรียนรู้ เวลาเรียน 20 ชั่วโมง หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.56)

3. หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนบ้านหันหนองสามัคคี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

3.1 เปรียบเทียบพัฒนาการทักษะชีวิต ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพัฒนาการทักษะชีวิต พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนครั้งที่ 1-3 มีค่าใกล้เคียงกัน (13.65, 13.89, 14.14) คะแนนครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 แตกต่างกัน และผลการทดสอบหลังเรียน ครั้งที่ 4- 6 (26.23, 26.88, 26.59) มีค่าใกล้เคียงกัน ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา หลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.33 คิดเป็นร้อยละ 87.78

3.3 ศึกษาคุณลักษณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการประเมินด้วยแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 92.38 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.23 และ SD เท่ากับ 0.93 ด้านความซื่อสัตย์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 89.50 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 8.95 และ SD เท่ากับ 0.92 ด้านจิตสาธารณะ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 94.76 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.48 และ SD เท่ากับ 0.89 ด้านความพอเพียง ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 93.33 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.33 และ D เท่ากับ 0.96

4. การประเมินหลักสูตร เป็นการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ครู นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินโดยรวม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปราย คือ 1) ผลศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2) ผลการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระ

การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 3) ผลการใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา 4) ผลการประเมินหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดทำหลักสูตรโดยวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคมชั้นนี้สอดคล้องแนวคิดของ Tyler (1949 : 11-13) ที่เสนอให้ใช้แนวทางที่หลากหลายจากแหล่งข้อมูลและได้วิธีการที่หลากหลาย หลักสูตรและศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อบ่งชี้ของหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ว่าควรประกอบด้วยคุณลักษณะตามกรอบแนวคิดคือ ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานชีวิตดั้งเดิม หรือฐานชุมชนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม ส่งผลการพึ่งพาตนเอง ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรในท้องถิ่น คุณสมบัติดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ดำรงคนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำไปกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับ ทาบา (Taba. 1962 : 11 – 12) ได้ให้ทัศนะเรื่องการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้ “การพัฒนาหลักสูตรควรจะออกแบบและกำหนดโดยครูผู้สอนมากกว่าการจัดทำโดยนักการศึกษาระดับสูง การพัฒนาหลักสูตร เป็นงานที่ต้องการความคิดที่เป็นระบบและเป็นลำดับขั้นตอนและมีความจำเป็นที่ต้องตรวจสอบ ทุกขั้นตอนของการตัดสินใจและวิธีการที่ใช้เพื่อให้แน่ใจว่าทุกการตัดสินใจได้ผ่านการพิจารณาที่สอดคล้องเหมาะสม”

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่าโครงสร้างหลักสูตรกับเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยมีความสอดคล้องกัน และเครื่องมือวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรมีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ เหมาะสมที่จะนำไปใช้วัดและประเมินผลตามหลักสูตร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรได้มีการกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานและตัวชี้วัด กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรไว้ครบสมบูรณ์และเมื่อนำไปสร้างแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เอกสารประกอบการสอน และเครื่องมือวัดและประเมินผลตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว ยังได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคำสอดคล้องและทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 14-15) ที่ให้แนวคิดว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมี 4 องค์ประกอบ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้โดยการจัดทำวัสดุของหลักสูตร ได้แก่

คู่มือเอกสารหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ แนวทางการสอนและแบบเรียน รวมถึงการจัดเตรียมความพร้อมในทุกด้าน

3. ผลทดลองใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เมื่อนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้แก่

1) หลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา นำไปวิเคราะห์หลักสูตรและออกแบบการเรียนรู้ แล้วจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 14 แผน รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง และสร้างเอกสารประกอบการสอน จำนวน 11 ชุด ใช้สื่อประกอบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 14 แผน ไปทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียน พบว่า หลักสูตรสถานศึกษาอันประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เอกสารประกอบการสอน มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ .78 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรและการสร้างเครื่องมือประกอบหลักสูตร ได้ดำเนินการอย่างมีขั้นตอนและเป็นไปตามเกณฑ์ของการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย สอดคล้องกับ โรวินเนลลี (Rovinelli) และแฮมเบิลตัน (Hambleton) ได้เสนอวิธีการพิจารณา เรียกว่า ดัชนีความสอดคล้อง IOC กำหนดค่าความสอดคล้องที่พิจารณาโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ระหว่าง .50 - 1.00 (สมนึก ภัททิยธนี. 2551 : 218-219) การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่ผ่านการวิจัยระยะที่ 2 และปรับปรุงตามข้อค้นพบเรียบร้อยแล้วมาทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหันหนองสามัคคี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 21 คน 1) เปรียบเทียบพัฒนาการทักษะชีวิต ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทักษะชีวิตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบก่อนเรียนจากการทดสอบครั้งที่ 1-3 ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบหลังเรียนจากการทดสอบครั้งที่ 4-6 ไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยคะแนนพัฒนาการทักษะชีวิตของนักเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนครั้งที่ 1-3 มีค่าใกล้เคียงกัน (13.65, 13.89, 14.14) คะแนนครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 แตกต่างกัน และผลการทดสอบหลังเรียน ครั้งที่ 4-6 (26.23, 26.88, 26.59) มีค่าใกล้เคียงกัน 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปรากฏว่านักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 92.38 มีค่า $\bar{x}$ เท่ากับ 9.23 และ SD เท่ากับ 0.93 ผลการประเมินคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการประเมินด้วยแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความซื่อสัตย์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 89.50 มีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 8.95 และ SD เท่ากับ 0.92 ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการประเมินด้วยแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านพอเพียง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความพอเพียง ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 93.33 มีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 9.33 และ SD เท่ากับ 0.96 ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการประเมินด้วยแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านมีจิตสาธารณะ นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 94.76 มีค่า $\bar{X}$ เท่ากับ 9.48 และ SD เท่ากับ 0.89 สอดคล้องกับ คิตเทล (Kittel. 2004 : 883-A) การสร้างหลักเกณฑ์การประเมินและการประเมินหลักสูตร โดยใช้แนวทางการศึกษาภาคบังคับ เพื่อทดสอบว่าแนวทางแต่ละแนวทาง โดยเฉพาะด้านกระบวนการรับรู้ อารมณ์ พฤติกรรม การพัฒนา ธรรมชาติทั่วไป

4. เป็นการประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร ประเมินผลการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับ ขวลิต ชูกำแพง (2551 : 141) เป็นกระบวนการค้นหาข้อมูล เก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม พิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลของการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน ซึ่งมีการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลว่ามีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง และสัมพันธ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ และสมควรที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไว้ใช้ต่อไป ประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 21 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน นักเรียน จำนวน 21 คน รวมทั้งสิ้น 57 คน การประเมินจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ จำนวน 57 คน แบ่งการสอบถามเป็นสองลักษณะ ดังนี้

4.1 ผลการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน สรุปได้ว่า ผลการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 21 คน หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามสำหรับนักเรียน เพื่อการประเมินหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ด้านการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.52) ด้านโครงสร้างหลักสูตร มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.52) ด้านทักษะชีวิต มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.52) ด้านคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.52)

4.2 ผลการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 36 คน (ประกอบด้วย ครูและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 21 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รวมทั้งสิ้น 36 คน) ผลการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 36 คน (ประกอบด้วย ครูและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 21 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รวมทั้งสิ้น 36 คน) หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามสำหรับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ด้านการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.62) ด้านโครงสร้างหลักสูตร มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.53) ด้านทักษะชีวิต มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.53) ด้านคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.52) ผลการประเมิน เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาและปรับปรุงขึ้นมีความเหมาะสมนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการยืดหยุ่นด้านเวลาเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์นักเรียนได้รับความรู้และแสดงออกได้เต็มที่

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในบางเรื่องควรเชิญภูมิปัญญาชาวบ้านหรือปราชญ์ชุมชนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ มาสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยตรง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยองค์ประกอบทักษะชีวิตด้านอื่นที่นอกเหนือจากการทำวิจัยในครั้งนี

2.2 ควรมีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรในกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551 ก.
- _____. แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
- _____. แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2554.
- _____. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2551 ข.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. ท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2539.
- กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2548.
- กาญจนา คุณารักษ์. หลักสูตรและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- กิตติธัช คงชะวัน. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- ขนิษฐา สุวรรณศร. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้ช่อบ้างพารา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2550.
- ฉันท ชาติทอง. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : เพชรเกษมการพิมพ์, 2550.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ชนาธิป พรกุล. การสอนกระบวนการคิด : ทฤษฎีและการนำไปใช้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- ชวลิต ชูกำแพง. การประเมินการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551 ก.
- _____. การพัฒนาหลักสูตร. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551 ข.
- _____. หลักสูตร : การวิจัยและพัฒนา. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

- ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยวัฒน์. แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองและสถิติวิเคราะห์ : แนวคิดพื้นฐานและวิธีการ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ม.ป.ป.
- ถวัลย์ มาศจรัส. คู่มือการเขียนและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี, 2545.
- ทรงศักดิ์ ภูศรีอ่อน. การประยุกต์ใช้ spss วิเคราะห์ข้อมูลวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.
- ทิสนา แคมมณี. การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ศรีสมลิน พีเรสซิสเท็ม, 2545.
- ธเนศ ขำเกิด. ศัพท์ปฏิบัติการศึกษาที่ควรรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.
- ธูปทอง กว่างสวัสดิ์. การสอนทักษะการคิด. เอกสารประกอบการสอนทักษะการคิด ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- อึ้ง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอรารวรรณการพิมพ์, 2531.
- _____. ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนัช การพิมพ์, 2542.
- _____. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2553.
- นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล. พื้นฐานกระบวนการทัศน์ทางการศึกษา. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 2552.
- นิคม ชมพุดง. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2545.
- เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า. จากหลักสูตรชาติสู่ชั้นเรียน : ความสำเร็จอยู่ที่คุณภาพผู้เรียน Curriculum ISSUES 2009. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2553.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- _____. การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2546.
- _____. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2550.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธ์. คู่มือการวิจัย : การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ปริญญา บรรดาพิมพ์. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากแก้ววัลย์. สารนิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2549.
- ประดินันท์ อุปรมัย. เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา หน่วยที่ 4 มุ่งเน้นกับการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 15. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2540.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. หลักสูตรการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

- ประสาท วรรณพัฒน์. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับผลิตภัณฑ์จากต้นแขม โดยใช้กิจกรรมแบบโครงงาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- ปานวีรีย วยุทธวิชัย. นวัตกรรมการศึกษา ชุด การอ่าน เขียน คณิตวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่, 2548.
- พรรณผกา พวงกันยา. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหญ้าจรจบ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี. ปัญหาที่สากล คือ หลักประกันสิทธิมนุษยชนที่แท้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แพลน พรินต์ดิง, 2552.
- พวงแก้ว ปุณยกนก. แบบและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา : แบบหนึ่งของเครื่องมือวิจัย : แบบสอบเอมมีอีคว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาวี ยินดีสุข. คู่มือการปฏิบัติการสร้างห้องเรียนแห่งคุณภาพตามการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ม.ป.ป.
- พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ. เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการวัดประเมินผลคุณธรรม จริยธรรม ตาม พ.ร.บ. 2542. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.
- มนูญ ชัยพันธ์. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับครูประถม. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2548.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. หลักและวิธีการสอนทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา, 2540.
- รวีวรรณ มาลา. การพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ภูมิปัญญาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การทำบานศรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. อุตรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี, 2548.
- วัฒนา ตรงเที่ยง. พัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2555.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2537.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมุต พัฒนผล. จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา : กระบวนการพัฒนาใหม่. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, 2552.
- วิภาวดี พรหมพันธุ์ใจ. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องยางพารา โรงเรียนบ้านนาต้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2550.

- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศและต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2551.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินการเรียนรู้: ข้อเสนอเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543.
- สกล วรเจริญศรี. การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- สัจด์ อุทรานนท์. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2551.
- สมาคมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งประเทศไทย. บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงกับพระอัจฉริยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ : สุขุมวิทมีเดีย มาเก็ตติ้ง, 2550.
- สาโรช บัวศรี. “วิธีสอนตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ,” ใน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ ภาคที่ 2 ระบบการเรียนการสอน. หน้า 52-58. กรุงเทพฯ : กราฟิคอาร์ต, 2526.
- สิริพรรณ ศรีพหล. “หน่วยที่ 3 ระบบการเรียนการสอน,” ประมวลสาระชุดวิชาวิทยาการการจัดการเรียนรู้ = Learning management science. นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550.
- สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- สมพงษ์ บุญยะ. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การเกษตรแบบพอเพียงตามแนวทฤษฎีใหม่โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเม็กดำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- สิทธิชัย เทวธีระรัตน์. การเปิดรับสารและทัศนคติของกลุ่มคนวัยทำงานต่อการโฆษณาเพื่อสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์จากผลการทดสอบ O-NET ปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, ม.ป.ป.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. Curriculum ISSUES 2009. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
- _____. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ.), 2548.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. นियามคำศัพท์
หลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2553.
- สวมนา พรพัฒน์กุล. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2521.
- สุจรีต เพียรชอบ. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2521.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2520.
- อมรศรี แสงส่องฟ้า. หลักสูตรการฝึกอบรมการทดสอบภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเพื่อการ
เสริมสร้าง ความรู้และทักษะปฏิบัติการทดสอบและวัดผลภาษาอังกฤษในชั้นของครู
โรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- อุบลรัตน์ เฟ็งสสิต. จิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology). พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- อุรา พิมพ์เรือง. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
เรื่องการประดิษฐ์ดอกไม้จากวัสดุในท้องถิ่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม, 2552
- Bandura, Albert. Social Learning Through Imitation. Lincoln, NE : University of
Nebraska Press, 1962.
- Beauchamp, George A. The curriculum of the Elementary School. Boston :
Allyn and Bacon, Inc, 1968.
- . Developing The curriculum. 3rd ed. New York : Harper Collins
Publishers, 1975.
- Bloom, B.S. Taxonomy of Education Objectives Handbook I Cognitive Domain.
New York : David McKey, 1956.
- Bruner, S. Study in cognitive Growth : A Collaboration at the Center for
Cognitive Studies. New York : John Wiley and Sons, 1966.
- De jong, T. Proposed General Guideline for a Life skills Curriculum Framework.
Johannesburg : Center for Education Policy Development, 1995.
- Dewey, A. Moral Principle in Education. Boston, MA : Houghton Miff, 1976.
- Dixon, N.M. “Action learning: More than just a task force,” Performance
Improvement Quarterly. 11(1) : 44 – 58, 1998.
- Eccle, J. “The Development of children Ages 6 to 14 The Future of Children,”
Future Child. 9(2) : 30 – 34, 1999.
- Gardner, Howard. Frames of Mind : The Theory of Multiple Intelligence.
London : Paladin Books, Granada Publishers, 1983.

- Goodship, John M. Life Skill Mastery for Student with Special Needs.
ERIC Clearinghouse on Handicapped and Gifted Children Reston VA.
1992. <<http://www.ericdigests.org/pre-9216/life.htm>> 2013.
- Hendrick, Patricia A. Developing Youth Curriculum Using the Targeting Life Skills Model. Iowa : Iowa States University. Retrieved August 24, 1996.
- Henson, K.T. Curriculum Planning : Integrating, Multiculturalism , Constructivism and Education Reform. New York : McGraw – Hill, 2001.
- Jesser, R. Risk Behavior in Adolescence : A Psychosocial Framework for Understanding and Action. Adolescents at Risk : Medical and Social Perspectives. Boulder, Co., 1992.
- John, Lavallee. Life Skill Mastery for Sport with Special Needs. Retrieved August 24, 159-167, 2009
- Kerr, Joseph and Keneth. “Meting the Changing Need of Adults Through Education Programs and Services,” Dissertation Abstracts International. 36(10) : 6424 – A, 1967.
- Kittel, Robert Stuart. “Abstinence Education : Creating Education Criteria and Evaluating Curriculum,” Dissertation Abstracts International. 65(3) : 883-A ; September, 2004.
- Ladd, G. and J. Mize. “A Cognitives-Social Learning Model of Social Skill Training,” Psychological Review. 90 : 127 – 157, 1983.
- Litzenberg, Corinne M. “An Assessment of Teachers’ Views of Local Environmental Education and it’s Impact on their Curricula and Teaching Methodology in a Maryland Elementary School,” Dissertation Abstracts International. 66(3) : 3282-A ; March, 2005.
- Luthar, S. and E. Zigler. “Vunerarbirity and Competence : Review of Research on Resilince in Childhood,” American Journal of Orthopsychiatry. 61(1) : 6 – 22 ; January, 1991.
- Mangrulkla Leena, Whitman, Chery V and Posner, Marc. Life Skills Approach to Child and Aldorescent Health Human Development. Washington, DC : Education Development Center Inc, 2001.
- Maxwel, Robert. Life After School : A Social Skills Curriculum. New York : Pregamon International Library, 1981.
- Mayer, Richard E. Thinking Problem Solving Cognitions. 2nd ed. New York : W.H.Freeman and Company, 1992.
- Marquardt, M.J. Action learning in action: Transforming problems and people for world-class organization learning. Palo Alto : Davies-Black Publishing, 1999.

- Marsh, C. and K. Stafford. Curriculum : Australian Practice and Issues. Slaney : McGraw-Hill book, 1984.
- Marsh, H.W. “Verbal and math self-concepts: An internal/external frame of reference Model,” American :Educational Research Journal. 23(1) : 129-148, 1986.
- Mendoza, Ryan. “Helping Elementary School Teachers Identify and Address Depressive Symptoms in Aggressive Male Students : The Development and Evaluation of a Workshop Curriculum,” Dissertation Abstracts International. 64(11) : 5793-B ; May, 2004.
- Nelson - Jones, Richard. Group Leadership : A Training Approach. California : Brook/Cole, 1992.
- Oestreich, Jo Beth Babcock. “Social Studies Curriculum Development in Belize : 1950 – 2001,” Dissertation Abstracts International. 64(3) : 782 – A ; September, 2003.
- Oliva, P. Development the Curriculum. Boston : Little. Brown, 1982
- Oliva, P. and F. Peter. Developing the Curriculum. 3rd ed. New York : Harper Collins Publishers, 1992.
- Posner, G.J. Analyzing the curriculum. 2nd ed. London : McGraw – Hill, 1995.
- Polya, A. How to Solve it. New York : Doubleday – Anchor, 1957.
- Russell, Pia. “Information Literacy and Education Policy : An Instrumental Case Study of The Ontario Public School Curriculum,” Masters Abstracts International. 43(3) : 644 ; June, 2005.
- Saylor, J.G. and W.M. Alexander. Planning Curriculum For Schools. New York : Holt Rinehart and Winston, 1974.
- Saylor, J.G., W. Alexander and A. Lewis. Curriculum Planning for better teaching and learning. 4th ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1981.
- Shure, Myrna B. & Spivack, George. “Interpersonal Problem Solving as Mediator of Behavioral Adjustment in Preschool and Kindergarten Children,” Journal of Applied Developmental Psychology. 1 : 29-44 ; summer, 1980.
- Skillbeck Malcolm. School – Based Curriculum Development. London : Harper and Row Publishers, 1984
- Schubert, W.H. Curriculum – Perspective, Paradigm. And Passivity. London : MacMillan Publishing, 1986.
- Taba, Hilda. Curriculum Development : Theory and Practice. New York : Harcourt Brace and World, 1962.
- Tshiwula, J. L. The Development and Evaluation of A Preventive Program for Juvenile Delinquency. University of Port Elizabeth : Unpublished Doctoral Dissertation, 1995.

- Tyler, Ralph W. Basic Principles of Curriculum and Instruction. Chicago : The University of Chicago Press, 1949.
- . “Basic Principles of Curriculum and Instruction.” Chicago : University of Chicago Press, 1962
- UNICEF. “What is the Life Skills Approach ?,” Explore Ideas Articles, Opinions, and Research about Teaching and Learning. July 17, 2001.
<<http://www.unicef.org/teachers/teacher/lifeskill/htm>> 15 June 2010.
- Weir, J.J. “Problem Solving is Everybody’s Problem,” The Science Teacher. 41(4) : 1618, 1974.
- Wither, Sarah E. “Local Curriculum Development and Place – based Education,” Dissertation abstracts International. 61(6) : 2176 – A ; December, 2000.
- World Health Organization. Life Skills Education for Children and Adolescents in School. Geneva : Program on Mental Health, 2005.
- Yuen Mantak. Life satisfaction and Life career Development of children and young People. 2010. <www.questia.com/library/journal/1G1-356141199/professional-counseling-in-hong-kong> 2010.
- Zipora Shechtman, Merav Levy and Ludy Leichtentritt. “Impact of Life Skills Training on teacher Perceived Environment and Self – Efficacy,” Journal of Educational Research. 98(3) : 54 – 144 ; July 19, 2005.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือในการวิจัย

หลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิด
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษา

Supplementary Substance Curriculum in Working, Occupation,
and Technology Learning Substance based on Sufficiency
Economy Philosophy for Promoting Primary School Students' Life
Skill

โดย
สมัย ชันแข็ง

สาขานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำนำ

หลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาจัดทำขึ้นสำหรับโรงเรียน ครูผู้สอนได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรทำให้หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความสมบูรณ์ เป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนต่อไป

สมัย ชันแข็ง

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
ส่วนที่ 1	ความนำ	
	- ความหมาย	
	- ความสำคัญ.....	
	- ลักษณะของหลักสูตร.....	
	- วิสัยทัศน์	
	- หลักการ	
	- จุดหมาย	
	- ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้.....	
ส่วนที่ 2	คำอธิบายรายวิชา	
	- คำอธิบายรายวิชา.....	
	- โครงสร้างหลักสูตร.....	
	- กำหนดการเรียนรู้.....	
	แผนการจัดการเรียนรู้.....	
	- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้.....	

ความนำ

หลักการ

หลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จัดการเรียนรู้โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ตามหลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัดทักษะชีวิตระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นแผน หรือแนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ โดยมุ่งหวังให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

หลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรม สังคม และวัฒนธรรม สร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูล เป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรสาระเพิ่มกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
1. อธิบายเหตุการณ์การทำงานแต่ละขั้นตอน ถูกต้องตามกระบวนการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> ● ขั้นตอนการทำงาน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การซ่อมแซม ชัก ตาก เก็บ รีด พับ เสื้อผ้า - การปลูกพืช - การทำบัญชีครัวเรือน
2. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงาน อย่าง เป็นระบบ ประณีต และมีความคิดสร้างสรรค์	<ul style="list-style-type: none"> ● การจัดการในการทำงาน เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การจัดโต๊ะอาหาร ตู้อาหาร ตู้เย็น และห้องครัว - การทำความสะอาดห้องน้ำและห้องส้วม - การซ่อมแซมอุปกรณ์ของใช้ในบ้าน - การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งจากวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น - การจัดเก็บเอกสารสำคัญ - การดูแลรักษาและใช้สมบัติส่วนตัว สมาชิกในครอบครัว และส่วนรวม
3. ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทใน การทำงานกับสมาชิกในครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> ● มารยาท เช่น <ul style="list-style-type: none"> - การทำงานกับสมาชิกในครอบครัว
4. มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและ ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	<ul style="list-style-type: none"> ● การมีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่าง ประหยัดและคุ้มค่าเป็นคุณธรรมในการทำงาน

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจเทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้างสิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
<p>1. อธิบายความหมายและวิวัฒนาการของเทคโนโลยี</p> <p>2. สร้างสิ่งของเครื่องใช้ตามความสนใจอย่างปลอดภัย โดยกำหนดปัญหาหรือความต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกวิธีการ ออกแบบโดยถ่ายทอดความคิดเป็นภาพร่าง 3 มิติ ลงมือสร้าง และประเมินผล</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ความหมายของเทคโนโลยี คือการนำความรู้ ทักษะ และทรัพยากรมาสร้างสิ่งของเครื่องใช้ ผลิตภัณฑ์หรือวิธีการ โดยผ่านกระบวนการเพื่อแก้ปัญหาสนองความต้องการหรือเพิ่มความสามารถในการทำงานของมนุษย์ ● เทคโนโลยีมีที่มาที่แตกต่างกันและมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เรียกว่าวิวัฒนาการ การศึกษาวิวัฒนาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ● การสร้างสิ่งของเครื่องใช้อย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่กำหนดปัญหาหรือความต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกวิธีการ ออกแบบโดยถ่ายทอดความคิดเป็นภาพร่าง 3 มิติ ก่อนลงมือสร้าง และประเมินผลทำให้ผู้เรียนทำงานอย่างเป็นกระบวนการ ● ภาพร่าง 3 มิติหรือภาพส่วนหนึ่งของ 3 มิติ ประกอบด้วย ด้านกว้าง ด้านยาว และด้านสูง เป็นการถ่ายทอดความคิดหรือจินตนาการ
<p>3. นำความรู้และทักษะการสร้างชิ้นงานไปประยุกต์ในการสร้างสิ่งของเครื่องใช้</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ความรู้ที่ใช้ในการสร้างชิ้นงาน ต้องอาศัยความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชิ้นงานอื่นอีก เช่น กลไกและการควบคุมไฟฟ้า - อิเล็กทรอนิกส์ ● ทักษะการสร้างชิ้นงาน เป็นการฝึกฝนในการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ สร้างชิ้นงานจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และถูกต้องตามแบบที่กำหนด เช่น ทักษะการวัดขนาด การทำเครื่องหมาย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
<p>4. มีความคิดสร้างสรรค์อย่างน้อย 2 ลักษณะ ในการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการ</p> <p>5. เลือกใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม และมีการจัดการสิ่งของเครื่องใช้ด้วยการแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● ความคิดสร้างสรรค์มี 4 ลักษณะ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความคิดละเอียดลออ ● การเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ โดยหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ทางพลังงาน เรียกว่าพลังงานหมุนเวียน ● การจัดการสิ่งของเครื่องใช้ด้วยการแปรรูปแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีสะอาด

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3. 1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
<p>1. ค้นหา รวบรวมข้อมูลที่สนใจ และเป็นประโยชน์จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ตรงตามวัตถุประสงค์</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ มีขั้นตอนดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดวัตถุประสงค์และความต้องการของสิ่งที่สนใจ เพื่อกำหนดข้อมูลที่ต้องการค้นหา - วางแผนและพิจารณาเลือกแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ - กำหนดหัวข้อของข้อมูลที่ต้องการค้นหา เตรียมอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการค้นหา บันทึก และเก็บข้อมูล - ค้นหาและรวบรวมข้อมูล - พิจารณา เปรียบเทียบ ตัดสินใจ - สรุปผลและจัดทำรายงานโดยมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล - เก็บรักษาข้อมูลให้พร้อมใช้งานต่อไป ● การใช้ซอฟต์แวร์ประมวลคำขั้นพื้นฐาน เช่น การสร้างเอกสารใหม่ เอกสารการบันทึกงานเอกสาร ● การสร้างงานเอกสาร เช่น บัตรอวยพร ใบประกาศ โดยมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล ใช้คำสุภาพ โดยมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล ใช้คำสุภาพ
<p>2. สร้างงานเอกสารเพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันด้วยความรับผิดชอบ</p>	

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ
ใช้เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้
1. สํารวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> ● อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน <ul style="list-style-type: none"> - ค้าขาย - เกษตรกรรม - รับจ้าง - รัฐบาล พนักงานของรัฐ - อาชีพอิสระ
2. ระบุความแตกต่างของอาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> ● ความแตกต่างของอาชีพ <ul style="list-style-type: none"> - รายได้ - ลักษณะงาน - ประเภทกิจการ ● ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับอาชีพ <ul style="list-style-type: none"> - ทำงานไม่เป็นเวลา - การยอมรับนับถือจากสังคม - มีความเสี่ยงต่อชีวิตสูง

คำอธิบายรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี

ง 15101 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำอธิบายรายวิชา

เวลา 20 ชั่วโมง

ศึกษา สังเกต ฝึกฝน และอภิปรายสรุปเกี่ยวกับขั้นตอนการทำงาน การทำความสะอาด จัดเก็บและดูแลรักษา เสื้อผ้า การปลูกพืช การทำบัญชีครัวเรือน การจัดการในการจัดโต๊ะอาหาร ตู้อาหาร ตู้เย็น และห้องครัว การทำความสะอาดห้องน้ำและห้องส้วม การซ่อมแซมอุปกรณ์ของใช้ใน บ้าน การประดิษฐ์ของใช้ ของตกแต่งจากวัสดุเหลือใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น การจัดเก็บเอกสารสำคัญ การดูแลรักษาและใช้สมบัติส่วนตัว สมาชิกในครอบครัว และส่วนรวม มารยาทในการทำงานกับสมาชิก ในครอบครัว ความหมายและวิวัฒนาการของเทคโนโลยี การสร้างสิ่งของเครื่องใช้ ตามความสนใจ โดยกำหนดปัญหา หรือความต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกรูปแบบออกเป็นภาพร่าง 3 มิติ สร้างชิ้นงาน และประเมินผลงาน การใช้เทคโนโลยีที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างงาน การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับกลไกและการควบคุมไฟฟ้า - อิเล็กทรอนิกส์ การเลือกใช้ เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ การแปรรูปสิ่งของเครื่องใช้ การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน และความแตกต่างของแต่ละอาชีพ

โดยใช้กระบวนการทำงาน การจัดการ การทำงานร่วมกัน กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเทคโนโลยี การฝึกปฏิบัติ การอภิปราย และการแสวงหาความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ สามารถทำงานตามขั้นตอนกระบวนการทำงาน อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอนได้ มีทักษะการจัดการการทำงานอย่างเป็นระบบ ใช้และประยุกต์ใช้อุปกรณ์ และ เครื่องมือได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และถูกต้อง สามารถออกแบบและสร้างชิ้นงานตามความคิด สร้างสรรค์ และกระบวนการเทคโนโลยี สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการอย่างมีขั้นตอนและนำเสนอ ข้อมูลได้ ถ่ายทอดความคิดและสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ได้ดี เห็นคุณค่าของการทำงาน ทำงานร่วมกับ ผู้อื่นอย่างรู้หน้าที่ มีมารยาทในการทำงาน นำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ในชีวิตประจำวันได้ ใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า มีคุณธรรมจริยธรรม และ ลักษณะนิสัยการทำงานที่เหมาะสม รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและอาชีพสุจริต

ศึกษา ค้นหา และรวบรวมข้อมูลที่สนใจ เป็นประโยชน์ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ ตรงตามวัตถุประสงค์ การดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลตามขั้นตอน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผนพิจารณาเลือกแหล่งข้อมูล การกำหนดหัวข้อของข้อมูลที่ต้องการหา การเตรียมอุปกรณ์ ที่ต้องใช้ในการค้นหา บันทึกและเก็บข้อมูล การค้นหาและรวบรวมข้อมูล การพิจารณา เปรียบเทียบ ตัดสินใจ การสรุปผลและจัดทำรายงานโดยมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล การใช้ซอฟต์แวร์ประมวลคำพื้นฐานในการสร้างเอกสารใหม่ การสร้างงานเอกสาร เช่น บัตรอวยพร ใบประกาศ รายงาน โดยมีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล การตกแต่งเอกสาร การบันทึกงานเอกสาร

โดยใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การสืบค้นข้อมูล กระบวนการแก้ปัญหา การเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ และการอภิปราย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักการแก้ปัญหาเบื้องต้น มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูล เก็บรักษาข้อมูล สร้างงานเอกสาร และนำเสนอข้อมูล เห็นคุณค่าของการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน สามารถสร้างชิ้นงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจิตสำนึกและรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี มีคุณธรรมจริยธรรม โดยไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น ใช้คำสุภาพ ไม่สร้างความเสียหายต่อผู้อื่น

ง 1.1 ป. 5/1 , ป. 5/2 , ป. 5/3 , ป. 5/4   ง 2.1 ป. 5/1 , ป. 5/2 , ป. 5/3 , ป. 5/4 ,
ป. 5/5   ง 3.1 ป. 5/1 , ป. 5/2   ง 4.1 ป. 5/1 , ป. 5/2   รวม 13 ตัวชี้วัด

โครงสร้างหลักสูตรสาระเพิ่ม

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

เวลา 20 ชั่วโมง

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
1	ดำรงตนตาม หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจ พอเพียง	ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการใช้ พลังงานและทรัพยากรอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า ง 1.2.2 สามารถทำงานตาม บทบาทหน้าที่ ที่ได้รับ มอบหมายจากกลุ่ม	อธิบายและวิเคราะห์การ น้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมา ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ได้	2
2	หลักการ ทำงานร่วมกัน	ง 1.1. 1. อธิบายเหตุผลการ ทำงานแต่ละขั้นตอนถูกต้องตาม กระบวนการทำงาน ง 1.1. 2. ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงาน อย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิดสร้างสรรค์	1. อธิบายหลักในการ ทำงานร่วมกันได้ 2. เห็นคุณค่าหลักในการ ทำงานร่วมกัน 3. มีทักษะในการทำงาน ร่วมกัน	1

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
3	การปลูก ถั่วฝักยาว ด้วยวิธี ชีวภาพ	ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์ ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการใช้ พลังงานและทรัพยากรอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า	1. อธิบายวิธีการ ถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ ได้ 2. สามารถปลูกถั่วฝักยาว ด้วยวิธีชีวภาพได้ 3. เข้าใจประโยชน์ของการ ปลูกพืชผักสวนครัวด้วย วิธีชีวภาพ	2
4	การจัด ห้องครัว	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลผลการ ทำงานแต่ละขั้นตอนถูกต้อง ตามกระบวนการทำงาน ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการใน การทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์ ง 1.1. 3. ปฏิบัติตนอย่างมี มารยาทในการทำงานกับ สมาชิกในครอบครัว	1. อธิบายหลักการ ตกแต่งห้องครัวได้ 2. บอกขั้นตอนการจัด ตกแต่งห้องครัวได้ 3. จัดตกแต่งห้องครัวได้	1

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
5	การใช้และ บำรุงรักษา ของใช้ในบ้าน	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลผลการทำงาน แต่ละขั้นตอน ถูกต้องตามกระบวนการ ทำงาน ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการ ในการทำงานอย่างเป็น ระบบ ประณีต และมี ความคิดสร้างสรรค์ ง 1.1.3 ปฏิบัติตนอย่างมี มารยาทในการทำงานกับ สมาชิกในครอบครัว ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการ ใช้พลังงานและทรัพยากร อย่างประหยัดและคุ้มค่า	1. อธิบายวิธีการใช้และ บำรุงรักษาของใช้ในบ้าน ได้ 2. บอกวิธีใช้และ บำรุงรักษาของใช้ในบ้าน ได้ 2. ทำความสะอาดของใช้ ในบ้านได้	1
6	การทำบัญชี ครัวเรือน	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผล การทำงาน แต่ละขั้นตอน ถูกต้องตามกระบวนการ ทำงาน ง 1.1.1 2 ใช้ทักษะการ จัดการในการทำงานอย่าง เป็นระบบ ประณีต และมี ความคิดสร้างสรรค์	1.บอกความหมายของ รายรับและรายจ่ายได้ 2.มีทักษะในการทำบัญชี รายรับและรายจ่าย 3.เห็นความสำคัญของการ ทำบัญชีรายรับและ รายจ่าย	1

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
7	วิธีทำบัญชี ครัวเรือน	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผล การทำงาน แต่ละขั้นตอน ถูกต้องตามกระบวนการ ทำงาน ง 1.1.1 2 ใช้ทักษะการ จัดการในการทำงานอย่าง เป็นระบบ ประณีต และมี ความคิดสร้างสรรค์	1. อธิบายวิธีการทำบัญชี ครัวเรือนได้ 2. มีทักษะในการทำบัญชี รายรับและรายจ่าย 3. บันทึกบัญชีครัวเรือนได้ อย่างถูกต้อง	1
8	การประดิษฐ์ จากเศษวัสดุ	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลผลการ ทำงาน แต่ละขั้นตอน ถูกต้องตามกระบวนการ ทำงาน ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการ ในการทำงานอย่างเป็น ระบบ ประณีต และมี ความคิดสร้างสรรค์ ง 1.1.3 ปฏิบัติตนอย่างมี มารยาทในการทำงานกับ สมาชิกในครอบครัว ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการ ใช้พลังงานและทรัพยากร อย่างประหยัดและคุ้มค่า	1. บอกหลักการ และ ประโยชน์ของงานประดิษฐ์ ได้ 2. นำทักษะทางงาน ประดิษฐ์ไปประยุกต์ใช้กับ งานด้านต่าง ๆ ได้ 3. มีทักษะในกระบวนการ ทำงาน	2

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
9	การใช้และ ดูแลสมบัติ ส่วนรวม	ง 1.1.1 อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอน ถูกต้องตามกระบวนการ ทำงาน ง 1.1.2 ใช้ทักษะการจัดการ ในการทำงานอย่างเป็น ระบบ ประณีต และมี ความคิดสร้างสรรค์ ง 1.1 .3 ปฏิบัติตนอย่าง มีมารยาทในการทำงานกับ สมาชิกในครอบครัว ง 1.1.4 มีจิตสำนึกในการ ใช้พลังงานและทรัพยากร อย่างประหยัดและคุ้มค่า	1. อธิบายวิธีการใช้และ ดูแลสมบัติส่วนรวมได้ 2. ทำความสะอาดและ ซ่อมแซมสมบัติส่วนรวมได้ 3. มีความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด	1
10	การทำ แผ่นพับ	ง 3.1.2 สร้างงานเอกสาร เพื่อใช้ประโยชน์ใน ชีวิตประจำวันด้วยความ รับผิดชอบ	1.สามารถอธิบายการทำ แผ่นพับได้ 2. สามารถสร้างแผ่นพับ ได้ 3. มีทักษะในการสร้างแผ่น พับ	2

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
11	ใช้อินเทอร์เน็ต อย่างชาญ ฉลาด	ง 3.1.1 ค้นหา รวบรวม ข้อมูลที่สนใจ และเป็น ประโยชน์จากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้ตรง ตามวัตถุประสงค์	1. ค้นหาข้อมูล จาก อินเทอร์เน็ตได้ 2. สามารถใช้อินเทอร์เน็ต อย่างชาญฉลาดให้ตรงตาม วัตถุประสงค์ได้	1
12	ปุ๋ยน้ำหมัก ชีวภาพ	ง 2.1.2 สร้างสิ่งของ เครื่องใช้ตาม ความสนใจ อย่างปลอดภัย โดย กำหนดปัญหาหรือความ ต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกวิธีการ ออกแบบโดย ถ่ายทอดความคิดเป็นภาพ ร่าง 3 มิติ ลงมือสร้าง และ ประเมินผล ง 2.1.3 นำความรู้และ ทักษะการสร้างชิ้นงานไป ประยุกต์ในการสร้างสิ่งของ เครื่องใช้	1. อธิบายวิธีการทำปุ๋ยน้ำ หมักชีวภาพหรือน้ำสกัด ชีวภาพได้ 2. บอกวิธีใช้ปุ๋ยน้ำหมัก ชีวภาพหรือน้ำสกัดชีวภาพ ได้ 3. บอกวิธีเก็บรักษาปุ๋ยน้ำ หมักชีวภาพหรือน้ำสกัด ชีวภาพได้	2

แผน ที่	ชื่อแผน	มาตรฐานการเรียนรู้ ช่วงชั้น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	จำนวน ชั่วโมง
13	การผลิตปุ๋ย หมักชีวภาพ	<p>ง 2.1.2 สร้างสิ่งของ เครื่องใช้ตาม ความสนใจ อย่างปลอดภัย โดย กำหนดปัญหาหรือความ ต้องการ รวบรวมข้อมูล เลือกวิธีการ ออกแบบโดย ถ่ายทอดความคิดเป็นภาพ ร่าง 3 มิติ ลงมือสร้าง และ ประเมินผล</p> <p>ง 2.1.3 นำความรู้และ ทักษะการสร้างขึ้นงานไป ประยุกต์ในการสร้างสิ่งของ เครื่องใช้</p>	<p>1. อธิบายวิธีการผลิตปุ๋ย หมักชีวภาพได้</p> <p>2. บอกวิธีใช้ปุ๋ยหมัก ชีวภาพได้</p> <p>2. บอกวิธีเก็บรักษาปุ๋ย หมักชีวภาพได้</p>	2
14	อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	<p>ง 4.1.1 สืบหาข้อมูลที่ เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ใน ชุมชน</p> <p>ง 4.1.2 ระบุความ แตกต่างของอาชีพ</p>	<p>1. อธิบายความหมายและ หลักของการประกอบ อาชีพในชุมชนได้</p> <p>2. บอกอาชีพภายในชุมชน ได้</p> <p>3. มีทักษะในการประกอบ อาชีพ</p>	1

กำหนดการจัดการเรียนรู้
สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เวลา 20 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหา	แผนการเรียนรู้	เนื้อหา/วิธีสอน
หน่วยที่ 1	กระบวนการทำงาน 1 เรื่อง การดำรงตนตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน 3 เรื่อง การปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ	แผนการเรียนรู้ที่ 1 2 3	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงการ R-C-A
หน่วยที่ 2	บ้านน่าอยู่ 1 เรื่อง การจัดห้องครัว 2 เรื่อง การใช้และบำรุงรักษาของใช้	แผนการเรียนรู้ที่ 4 5	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงการ R-C-A
หน่วยที่ 3	สนุกกับงานบัญชี 1 เรื่อง การทำบัญชีครัวเรือน 2 เรื่อง วิธีทำบัญชีครัวเรือน	แผนการเรียนรู้ที่ 6 7	ทฤษฎี เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ R-C-A
หน่วยที่ 4	ชวนคิดชวนทำ 1 เรื่อง การประดิษฐ์จากเศษวัสดุ 2 เรื่อง การใช้และดูแลสมบัติ ส่วนรวม	แผนการเรียนรู้ที่ 8 9	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงการ เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ R-C-A

หน่วยการเรียนรู้	เนื้อหา	แผนการเรียนรู้	เนื้อหา/วิธีสอน
หน่วยที่ 5	ก้าวทันเทคโนโลยี 1 เรื่อง การทำแผ่นพับ 2 เรื่อง การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างชาญฉลาด	แผนการเรียนรู้ที่ 10 11	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงงาน R-C-A
หน่วยที่ 6	ปลอดภัยในชีวิตที่ยั่งยืน 1 เรื่อง ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ 2 เรื่อง การผลิตปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ	แผนการเรียนรู้ที่ 12 13	ทฤษฎีและปฏิบัติ การเรียนรู้โดยใช้ การแก้ปัญหา R-C-A
หน่วยที่ 7	รู้จักกับอาชีพ 1 เรื่อง อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	แผนการเรียนรู้ที่ 14	ทฤษฎี และปฏิบัติ โครงงาน เรียนรู้เชิง ประสบการณ์ R-C-A
รวมทั้งสิ้น 7 หน่วย 14 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวม 20 ชั่วโมง			

กำหนดการสอน

แผนการเรียนรู้ที่	แผนการเรียนรู้	เวลา / ชั่วโมง	วัน เดือน ปี
1	ดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2	
2	หลักการทำงานร่วมกัน	1	
3	การปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ	2	
4	การจัดห้องครัว	1	
5	การใช้และบำรุงรักษาของใช้	1	
6	การทำบัญชีครัวเรือน	1	
7	วิธีทำบัญชีครัวเรือน	1	
8	การประดิษฐ์จากเศษวัสดุ	2	
9	การใช้และดูแลสมบัติส่วนรวม	1	
10	การทำแผ่นพับ	2	
11	การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างชาญฉลาด	1	
12	ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ	2	
13	การผลิตปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ	2	
14	อาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	1	
	รวม	20	

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กระบวนการทำงาน

เรื่อง ดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไป ในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด

- มฐ ง 1.1** ป.5 /4 มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
มฐ ง 1.2 ป.5 /2 สามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 ประเมินสถานการณ์และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คาดคะเนความเสี่ยงจากสถานการณ์ที่เผชิญในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (A)
2. บอกการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ (K)
3. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (P)

สาระการเรียนรู้

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

นักเรียนรู้สภาพการเลือกการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสมกับฐานะ

2. ความมีเหตุมีผล
นักเรียนรู้จักการคิดพิจารณาใคร่ครวญว่าการดำเนินชีวิตของตนเองว่าเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่
3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
  - 3.1 นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
  - 3.2 นักเรียนรู้จักเลือก เวลา สถานที่ในการดำเนินชีวิตที่ไม่มีความเสี่ยง
4. เสื่อ่นไขความรู้อ
ใช้ความรู้รอบคอบ ระมัดระวังในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความเปลี่ยนแปลงของสังคม ตลอดเวลา
5. เสื่อ่นไขคุณธรรม
ความรับผิดชอบ ความมีวินัย การพึ่งตนเอง และการรู้จักแยกแยะถูก ผิด โดยใช้สติปัญญา

ผลการเรียนรู้ (ความรู้, ทักษะ, เจตคติ)

1. อธิบายและวิเคราะห์การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้
2. วิเคราะห์ความดีเข้าตามหลัก 3 ห่วง 2 เสื่อ่นไข ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง
3. ยอมรับและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูเล่าประสบการณ์การดำเนินชีวิต เพื่อเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นสอน

2. นักเรียนฟังครูอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์
3. ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต
4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 5 คน แต่ละกลุ่มช่วยกันรวบรวมข้อมูลที่สนใจแล้วบันทึกข้อมูลเหล่านั้นให้เป็นไปตามขั้นตอน
5. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานหน้าชั้น โดยครูคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม
6. นักเรียนทำใบงานเรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต
7. ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยใบงานเรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

ขั้นสรุป

8. ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปความรู้เกี่ยวกับ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

9. ครูให้นักเรียนบอกวิธีนำแนวทางปฏิบัติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

กระบวนการวัดผลประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
3. สังเกตการนำเสนอผลงาน
4. การตรวจผลงาน
5. ตอบคำถาม R-C-A

5.1 นักเรียนมีความรู้สึอย่างไรที่ได้เรียนในเรื่องนี้

5.2 ที่ผ่านมานักเรียนมีความเข้าใจแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่
อย่างไร

5.3 ในอนาคตนักเรียนจะมีแนวทางอย่างไรในการการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

เครื่องมือ

1. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. แบบประเมินพฤติกรรมรายบุคคล
3. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
4. แบบประเมินการตรวจผลงาน

เกณฑ์การประเมิน

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. สังเกตการนำเสนอผลงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4. การตรวจผลงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้เรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

2. ใบงานเรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

ความคิดเห็นผู้บริหาร

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้บริหารสถานศึกษา

บันทึกผลหลังการสอน

.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

.....
.....
.....

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

บันทึกผลหลังการสอน

ผลการสอน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(ลงชื่อ) .....ผู้สอน
(.....)
...../...../.....

ใบความรู้ เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คืออะไร?

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง การดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานพระบรมราชนุญาตให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง **ความพอประมาณ** **ความมีเหตุผล** รวมถึงความจำเป็นที่จะต้อง **มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี**พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยวิกฤติเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน คือ ความพอประมาณ (Moderation) ความมีเหตุผล (Reasonableness) และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (Self-immunity) ถ้าขาด คุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งไปก็จะเป็นความพอเพียง ไม่ได้

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่มากหรือน้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ ของการกระทำ 5 ประการ คือ

- 1.1 ด้านจิตใจ คือ เริ่มต้นจากตนเองต้องตั้งสติ มีปัญญา มีจิตสำนึกที่ดี มีเมตตา เอื้ออาทร มีความเข้าใจและประนีประนอม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้
- 1.2 ด้านสังคม คือ การสร้างความพอดีในทุกระดับของสังคม โดยเริ่มจากครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฉีกก้ำกัลัง และที่สำคัญ มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง
- 1.3 ด้านเศรษฐกิจ คือ ต้องอยู่อย่างพอดี พอมีพอกิน ไม่หรูหรา ฟุ่มเฟือย
- 1.4 ด้านเทคโนโลยี คือ ควรเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะและความต้องการของประเทศ และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สอดคล้องเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเรา

1.5 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ใช้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรณรงค์รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ ซื่อตรงและไม่โลภอย่างมาก

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยง เพื่อประกอบการวางแผนและการใช้ความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี การปฏิบัติในระดับตนเองและในระดับองค์กร

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาแห่งวิถีชีวิตที่มีความหลากหลาย และสามารถยืดหยุ่น ความเป็นอยู่ของชีวิตของตนได้ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานความหมาย ของความพอเพียงไว้ ตามพระราชดำรัส ที่พระราชทานในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ดังนี้

“...คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน...พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...”

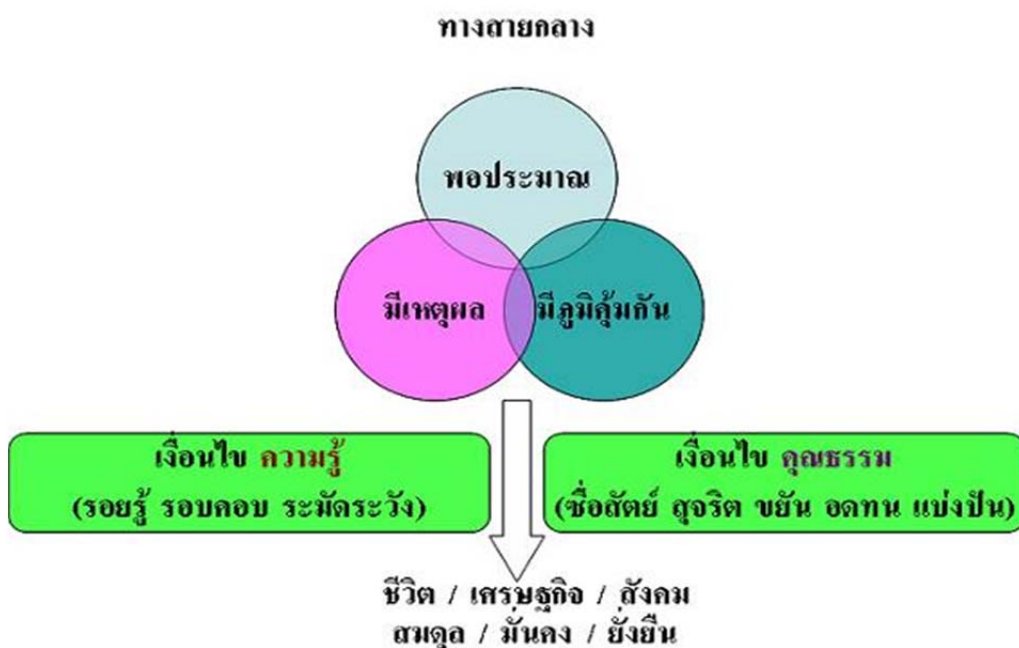
“...ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอแม้บางอย่าง อาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข ถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...”

“Self-sufficiency (พึ่งพาตนเอง) นั้นหมายความว่า ผลิตอะไร มีพอที่จะใช้ไม่ต้องไปขอซื้อ คนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง...”

“...แต่พอเพียงนี้ มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่า พอก็พอเพียง เพียงนี้ก็พอ ตั้งนั่นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

1. **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและ เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. **คุณลักษณะ** เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับโดยเน้นการปฏิบัติ บนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. **คำนิยาม** ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

ความพอประมาณ หมายถึงความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. **เงื่อนไข** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ รอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตไม่โลภ ไม่ตระหนี่

5. **แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ** จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

แนวความคิดหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เข้มทิศเพื่อการดำรงอยู่และปฏิบัติตน หรือการขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญอย่างมั่นคงและยั่งยืนในมิติต่าง ๆ เป็นการดำเนินตามทางสายกลางก้าวทันต่อโลก โดยใช้ได้ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ประเทศ เป็นการมองโลกในลักษณะที่เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง มีความไม่แน่นอน เป็นการปฏิบัติมุ่งผลทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ความพอเพียง เป็นทั้งผลและวิธีการ (End and mean) จากการกระทำ โดยผล คือ การพัฒนาที่สมดุลในทุก ๆ ด้าน และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน วิธีการนำความรู้ไปใช้ต้องมองทั้งในด้านเหตุและผลควบคู่กันไป ภายใต้พลวัตทั้งภายใน และภายนอกประเทศ

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ สามารถดำเนินการโดยผ่านการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีระดับต่าง ๆ และนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ทั้งทางกายภาพและทางสังคม สำหรับการประยุกต์ใช้ที่เห็นเป็นรูปธรรมง่าย ๆ เช่น การส่งเสริมการออม

จากผลการสำรวจพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่าสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ทั้งกับธุรกิจ ครอบครัว และชีวิตประจำวัน สำหรับความเข้าใจผิดที่ว่าหากยึดเศรษฐกิจพอเพียงไม่ควรกู้เงิน หรือธุรกิจที่เน้นกำไรต้องไม่ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่บัตรเครดิต ตรงจุดนี้สามารถทำได้หากรู้เท่าทัน ประมาณตน ใช้จ่ายอย่างพอดี และเชื่อว่า ถ้ามีความร่วมมืออย่างดีของคนไทย เศรษฐกิจพอเพียงจะฝังรากในสังคมไทยได้ และจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนมั่นคง

ใบงาน

สารบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง นักเรียนวิเคราะห์ความดี มา 1 ตัวอย่าง แล้วเขียน

แยกแยะความดีเข้าตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข

เรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

.....

หลักการและความสำคัญ

.....

หลักการคิด

.....

หลักการปฏิบัติ

.....

การประเมินผล โครงการ เรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1. มีความชัดเจนของเนื้อหาสาระ 2. มีความสอดคล้องกับหัวเรื่อง 3. มีการเชื่อมโยงความคิดหลัก ความคิดรอง และความคิดย่อย 4. รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ สวยงาม เป็นระเบียบ	1. มีความชัดเจนของเนื้อหาสาระ 2. มีความสอดคล้องกับหัวเรื่อง 3. มีการเชื่อมโยงความคิดหลัก ความคิดรอง 4. รูปแบบการนำเสนอที่ดี น่าสนใจ สวยงาม	1. มีความชัดเจนของเนื้อหาสาระ บางส่วน 2. มีความสอดคล้องกับหัวเรื่อง 3. มีการเชื่อมโยงความคิดหลัก ความคิดรอง บางส่วน 4. รูปแบบการนำเสนอดี สวยงาม	1. ไม่มีความชัดเจนของเนื้อหาสาระ 2. มีความสอดคล้องกับหัวเรื่อง 3. ไม่มีการเชื่อมโยงความคิดหลัก ความคิดรอง และความคิดย่อย 4. ต้องได้รับคำแนะนำจากครูในการจัดรูปแบบนำเสนอ

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ระดับคะแนน	13-16	ระดับคุณภาพ	4
ระดับคะแนน	9-12	ระดับคุณภาพ	3
ระดับคะแนน	5-9	ระดับคุณภาพ	2
ระดับคะแนน	1-4	ระดับคุณภาพ	1

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับคุณภาพพอใช้ขึ้นไป

สรุป ผ่าน ไม่ผ่าน

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ		
		ดี	ปานกลาง	พอใช้
1.	มีการปรึกษากันก่อนทำงาน			
2.	มีการแบ่งหน้าที่และทำตามหน้าที่ทุกคน			
3.	มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอน			
4.	มีการให้ความช่วยเหลือ			
5.	ผลงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด			
6.	ผลงานเสร็จทันตามกำหนดเวลา			
7.	ผลงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			
8.	ผลงานแสดงถึงการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้			
9.	ทุกคนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ในการทำงาน			
10.	การจัดวัสดุ อุปกรณ์เรียบร้อยหลังเลิกปฏิบัติงาน			

เกณฑ์การประเมิน

พฤติกรรมหรือผลงานที่ชัดเจน ถือว่าดี ให้ 3 คะแนน

พฤติกรรมหรือผลงานที่ชัดเจน ถือว่าปานกลาง ให้ 2 คะแนน

พฤติกรรมหรือผลงานที่ชัดเจน ถือว่าพอใช้ ให้ 1 คะแนน

ได้คะแนน ..... คะแนน

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	ชื่อ - นามสกุล	รายการ				ระดับคะแนน		
		ความรับผิดชอบในการทำงาน	รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม	การช่วยเหลือในกลุ่ม	การมีส่วนร่วม	รวม	ผ่าน	ไม่ผ่าน
		5	5	5	5	20		
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								

เกณฑ์การประเมิน

16 - 20 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดีเยี่ยม
12 - 15 คะแนน	”	ดี
8 - 11 คะแนน	”	พอใช้
0 - 7 คะแนน	”	ควรปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
 (.....)
 ..... / ..... / .....

การประเมินผล การนำเสนอโครงการ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
การนำเสนอโครงการ	1. นำเสนอได้ถูกต้องครบถ้วน เน้นประเด็นสำคัญ 2. การพูดนำเสนอทำได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ผู้ฟังให้ความสนใจ มีท่าทาง น้ำเสียง และการสบสายตา ผู้ฟังดี มีความมั่นใจในการนำเสนอ	1. นำเสนอถูกต้องครบถ้วน ไม่เสนอประเด็นให้ชัดเจน 2. การพูดนำเสนอได้รับการจัดเตรียมด้วยความช่วยเหลือ บางประการจากครู แต่มีการนำเสนอผลการทดลอง การพูดมีเหตุมีผล และใช้ท่าทางประกอบ น้ำเสียงและการสบตาผู้ฟังได้ดี มีความมั่นใจในการนำเสนอ	1. นำเสนอไม่ค่อยถูกต้อง มีประเด็นที่ชัดเจน 2. การพูดนำเสนอทำได้หลังจากได้รับการสอนจากครู มีการใช้ท่าทาง น้ำเสียง และการสบสายตาผู้ฟังไม่ค่อยมั่นใจในการนำเสนอ	1. นำเสนอผิดพลาดมาก 2. การพูดนำเสนอทำได้หลังได้รับการสอนจากครู ไม่มั่นใจพูดตะกุกตะกักบ่อย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ระดับคะแนน	7-8	ระดับคุณภาพ	4
ระดับคะแนน	5-6	ระดับคุณภาพ	3
ระดับคะแนน	3-4	ระดับคุณภาพ	2
ระดับคะแนน	1-2	ระดับคุณภาพ	1

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับคุณภาพพอใช้ขึ้นไป

สรุป ผ่าน ไม่ผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กระบวนการทำงาน
เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การทำงานในครอบครัว เป็นหน้าที่ที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบ โดยทุกคนควรช่วยกันทำงานเพื่อให้งานแต่ละอย่างเสร็จเรียบร้อยภายในเวลาอันรวดเร็ว

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด

มฐ ง 1.1 ป.5 /1 อธิบายเหตุผลการทำงาน แต่ละขั้นตอนถูกต้องตามกระบวนการทำงาน

มฐ ง 1.1 ป.5 /2 ใช้ทักษะการจัดการในการทำงาน อย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิดสร้างสรรค์

พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างสร้างสรรค์ทำงานร่วมกับผู้อื่นบนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ราบรื่น และมีความสำเร็จปฏิบัติตามกฎข้อตกลงของกลุ่ม/ชั้นเรียน/สังคม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายหลักในการทำงานร่วมกันได้ (K)
2. เห็นคุณค่าหลักในการทำงานร่วมกัน (A)
3. มีทักษะในการทำงานร่วมกัน (P)

การบูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

รู้จักสำรวจสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง ว่ามีอะไรบ้างมีสภาพเป็นอย่างไร มีการดูแลบำรุงรักษาอย่างไร และแต่ละคนสามารถที่จะมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างไรบ้าง

2. ความมีเหตุผล

รู้สาเหตุและปัญหาของสิ่งแวดล้อมในชุมชนว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และส่งผลต่อตนเอง ครอบครัวและคนในชุมชนอย่างไรบ้าง

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน รู้ว่าสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของตนเอง ดังนั้นทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

4. เจือ้นไขความรู้

รู้วิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างถูกต้องและเหมาะสม รอบคอบในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน

5. เจือ้นไขคุณธรรม

การเสียสละ มีความขยัน อดทน การเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

สาระการเรียนรู้

1. ทหารทำงานร่วมกับสมาชิก
2. หลักการทำงานร่วมกัน

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูสนทนา อภิปราย แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเกี่ยวกับหน้าที่ของแต่ละคนที่มีในครอบครัวและการทำงานร่วมกับสมาชิกในครอบครัวโดยเน้นให้ผู้เรียนซักถามกันเอง หากผู้เรียนถามสื่อกันไม่ครอบคลุมครูช่วยถามนำเท่าที่จำเป็น

ขั้นสอน

2. ให้นักเรียนศึกษาเรื่อง การทำงานร่วมกับสมาชิกในครอบครัวและประโยชน์ของการทำงานตามกระบวนการทำงานและการจัดการที่ดี จากใบความรู้ เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน
3. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามในหัวข้อที่ไม่เข้าใจ
4. ครูอธิบายเพิ่มเติม
5. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำใบงานเรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน
6. ครูเฉลยใบงาน เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน

ขั้นสรุป

7. ครูให้นักเรียนแต่ละคนสรุปเป็นองค์ความรู้ลงในสมุดบันทึกของตนเอง

กระบวนการวัดผลประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
3. สังเกตการนำเสนอผลงาน
4. การตรวจผลงาน

5. ตอบคำถาม R-C-A

- 5.1 นักเรียนในกลุ่มให้ความร่วมมือกันดีทุกคนหรือไม่
- 5.2 ที่ผ่านมามีเคยเป็นต้นเหตุให้งานไม่สำเร็จหรือไม่
- 5.3 มีอะไรบ้างที่ทำให้เราทำงานเป็นกลุ่มได้เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

เครื่องมือ

1. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. แบบประเมินพฤติกรรมรายบุคคล
3. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
4. แบบประเมินการตรวจผลงาน

เกณฑ์การประเมิน

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. สังเกตการนำเสนอผลงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4. การตรวจผลงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1. ใบความรู้ เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน
2. ใบงาน เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน

ความคิดเห็นผู้บริหาร

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้บริหารสถานศึกษา

บันทึกผลหลังการสอน

.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....
(.....)

ใบงาน
เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน

จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. กระบวนการการทำงาน หมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. การจัดการหมายถึง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ประโยชน์ของการทำงานร่วมกันมีอะไรบ้างยกตัวอย่างมาพอเข้าใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เฉลยใบงาน
เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน

จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. กระบวนการการทำงาน หมายถึงลำดับขั้นตอนการทำงานตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้น
2. การจัดการหมายถึงการจัดระบบงานหรือการทำงานของตนที่ทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย
3. ประโยชน์ของการทำงานร่วมกันมีอะไรบ้างยกตัวอย่างมาพอเข้าใจ
  - 3.1 ทำให้รู้จักลำดับขั้นตอนการทำงาน รู้ว่าต้องทำงานใดก่อนหรือหลัง สามารถสั่งงานติดตาม ควบคุม และกำกับการทงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 3.2 สามารถเตรียมการล่วงหน้า หรือรู้ปัญหาที่อาจจะเกิดในการทำงาน และสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา ก่อนปฏิบัติงานได้
  - 3.3 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  - 3.4 ช่วยปลุกฝังนิสัยการทำงานอย่างมีระเบียบ และมีความรับผิดชอบในการทำงาน
  - 3.5 สามารถทำงานสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ใบความรู้ เรื่อง หลักการทำงานร่วมกัน

หลักการทำงานร่วมกัน

การทำงานให้ได้ผลดีนั้นจะต้องมีกระบวนการทำงานและการจัดการที่ดี เพื่อให้งานสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ

กระบวนการทำงาน หมายถึง ลำดับขั้นตอนการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนงานสำเร็จเสร็จสิ้น

การจัดการ หมายถึง การจัดระบบงานหรือการทำงานของคนทำงานคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มเพื่อให้งานต่างๆ สำเร็จตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของการทำงานตามกระบวนการทำงานและการจัดการที่ดี

การฝึกทำงานตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการทำงานมีประโยชน์ต่อตัวเราดังนี้

1. ทำให้รู้ลำดับขั้นตอนการทำงาน รู้ว่าต้องทำงานใดก่อน หรือหลัง สามารถสั่งงานติดตาม ควบคุม และกำกับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สามารถเตรียมการล่วงหน้า หรือรู้ปัญหาที่อาจจะเกิดในการทำงาน และสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา ก่อนปฏิบัติงานได้

3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ช่วยปลุกฝังนิสัยการทำงานอย่างมีระเบียบ และมีความรับผิดชอบในการทำงาน
5. สามารถทำงานสำเร็จคล่องตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
6. ทำให้ได้ผลงานที่ดี มีคุณภาพ โดยใช้เวลา แรงงาน และทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

แบบประเมินทักษะกระบวนการ

วิชา.....ชั้น.....

คำชี้แจง : ให้ ผู้สอน ประเมินจากการสังเกตการทำงานในระหว่างเรียน และการปฏิบัติกิจกรรม โดยให้ระดับคะแนนลงในตารางที่ตรงกับความสามารถของผู้เรียน

เกณฑ์การให้คะแนน 5 = ดีเยี่ยม 4 = ดีมาก 3 = ดี
2 = พอใช้ 1 = ต้องปรับปรุง

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	รายการประเมิน						รวม คะแนน	สรุปผลการ ประเมิน	
		ทำงานอย่างมีระเบียบเป็นไปตาม ขั้นตอน	มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	มีความรอบคอบในการทำงาน	มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ	มีทักษะในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสื่อความ	มีความสามารถในการนำเทคโนโลยี มาใช้ในการทำงาน		ผ่าน ✓	ไม่ ผ่าน ✗
1							30 คะแนน			
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน
..... / ..... / .....

แบบสังเกตพฤติกรรมขณะทำงานกลุ่มและการอภิปรายในชั้นเรียน

ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....

หน่วยการเรียนรู้.....

สถานภาพของผู้ประเมิน

ตนเอง เพื่อน ผู้ปกครอง ผู้สอน ผู้สนใจ

คำชี้แจง ให้กรอกคะแนนการประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ตามความเป็นจริงเกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติอยู่ในระดับดีเยี่ยม	ให้	5	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับดี	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับต้องปรับปรุง	ให้	1	คะแนน

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน				รวม 20 คะแนน	ผ่าน/ไม่ผ่าน
		การแสดงความ ความคิดเห็น	การรับฟังความ ความคิดเห็นของผู้อื่น	ความร่วมมือกับ กลุ่ม	ความตั้งใจใน การทำงาน		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

แบบประเมินพฤติกรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน
แบบประเมินพฤติกรรมในการเรียนการสอน
 ชื่อกิจกรรม .....

กลุ่ม ที่	ความสนใจ		การทำงานกลุ่ม			รวม (20 คะแนน)	สรุป	
	ความ กระตือรือร้น (4 คะแนน)	การ แสดงออก (4 คะแนน)	การยอมรับ ความ คิดเห็นของ ผู้อื่น (4 คะแนน)	การให้ ความ ร่วมมือ (4 คะแนน)	การนำเสนอ ผลงาน (4 คะแนน)		ผ่าน	ไม่ผ่าน
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								

เกณฑ์การประเมิน

16 – 20 คะแนน	ดีมาก	= 4
13 – 15 คะแนน	ดี	= 3
10 – 12 คะแนน	ปานกลาง	= 2
ต่ำกว่า 10 คะแนน	ปรับปรุง	= 1

* ผู้ที่ได้ระดับ 2 ขึ้นไป ถือว่าผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 กระบวนการทำงาน

เรื่อง การปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ

เวลา 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การปลูกพืชโดยทั่วไป สามารถปลูกได้ทั้งในภาชนะ และในแปลงปลูก การปลูกพืชเพื่อบริโภคหรือจำหน่าย ควรเลือกปลูกพืชที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว เช่น ผักบุ้งจีน หอม กระเทียม ถั่วฝักยาว เป็นต้น การปลูกพืชผักเพื่อให้มีคุณค่าทางอาหารปลอดจากสารเคมีควรใช้วิธีชีวภาพ

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะ

การจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกันและทักษะการแสวงหาความรู้มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

ตัวชี้วัด

มฐ. ง 1.1 ป.5 /2 ใช้ทักษะการจัดการ ในการทำงานอย่างเป็นระบบ ประณีต และมีความคิด สร้างสรรค์

มฐ. ง 1.1 ป.5 /4 มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า พฤติกรรมทักษะชีวิตที่คาดหวังและตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ค้นพบความชอบความถนัดและความสามารถของตนเองบอกสิ่งที่ตนเองชื่นชอบและภาคภูมิใจ แสดงความสามารถของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคมและส่วนรวม

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายวิธีการถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพได้ (K)
2. สามารถปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพได้ (A)
3. เข้าใจประโยชน์ของการปลูกพืชผักสวนครัวด้วยวิธีชีวภาพ (P)

การบูรณาการกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอประมาณ

รู้จักสำรวจสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง ว่ามีอะไรบ้างมีสภาพเป็นอย่างไร มีการดูแลบำรุงรักษาอย่างไร และแต่ละคนสามารถที่จะมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างไรบ้าง

2. ความมีเหตุผล

รู้สาเหตุและปัญหาของสิ่งแวดล้อมในชุมชนว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัวและคนในชุมชนอย่างไรบ้าง

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

ตระหนักและเห็นความสำคัญต่อการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน รู้ว่าสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตนเอง ดังนั้นทุกคนจึงควรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

4. เจือปนไขความรู้

รู้วิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างถูกต้องและเหมาะสม รอบคอบในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน

5. เจือปนไขคุณธรรม

การเสียสละ มีความขยัน อดทน การเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

สาระการเรียนรู้

การปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

ชั่วโมงที่ 1

1. ครูคัดเลือกอาสาสมัครในชั้นเรียน 2-3 คน ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกพืชผักสวนครัว ให้ออกมาเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกพืชผักสวนครัวให้เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนฟัง

2. ครูนำรูปภาพที่เป็นแปลงปลูกพืชผักสวนครัวจากสื่อต่าง ๆ มาให้นักเรียนดู

ขั้นสอน

3. ครูอธิบายการปลูกพืชผักสวนครัวในแปลง (การปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ) ตามขั้นตอนกระบวนการทำงาน โดยอธิบาย ควบคู่กับใบความรู้ เรื่อง การปลูกพืช (การปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ)

4. ครูสาธิตขั้นตอนการปลูกพืชผักสวนครัวในแปลงให้นักเรียนดูและซักถาม

ชั่วโมงที่ 2

5. หลังจากดูการสาธิตแล้วให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง ตามขั้นตอนของกระบวนการทำงาน

ดังนี้

5.1 การวางแผน

5.2 การปฏิบัติ

5.3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ

5.4 การปรับปรุงแก้ไข

6. ครูแนะนำและกระตุ้นให้นักเรียนสามารถทำงานได้จนประสบผลสำเร็จ

7. นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องรวดเร็วผลงานของตนเอง

8. นักเรียนในชั้นเรียนร่วมกันตรวจสอบผลงานนั้น ๆ

9. ครูตรวจสอบผลงานของนักเรียนจากการสังเกตสัมภาษณ์ และผลงานของนักเรียน

แต่ละคน

ขั้นสรุป

10. ให้นักเรียนสรุปเป็นกลุ่ม/สรุปร่วมกันในชั้นเรียน
11. นักเรียนแต่ละคนสรุปเป็นความคิดของตนเองพร้อมทั้งบันทึกเป็นรายงานเกี่ยวกับการปลูกพืชผักสวนครัวในแปลงตามกระบวนการทำงาน

กระบวนการวัดผลประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
  2. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
  3. สังเกตการนำเสนอผลงาน
  4. การตรวจผลงาน
  5. ตอบคำถาม R-C-A
    - 5.1 นักเรียนมีความรู้สึอย่างไรที่ได้เรียนในเรื่องนี้
    - 5.2 ที่ผ่านมานักเรียนมีความเข้าใจการปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพหรือไม่
    - 5.3 ในอนาคตนักเรียนจะมีแนวทางอย่างไรในการปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ
- มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

เครื่องมือ

1. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
2. แบบประเมินพฤติกรรมรายบุคคล
3. แบบประเมินการนำเสนอผลงาน
4. แบบประเมินการตรวจผลงาน

เกณฑ์การประเมิน

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
2. สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
3. สังเกตการนำเสนอผลงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80
4. การตรวจผลงาน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

สื่อการเรียนรู้

1. รูปภาพที่เป็นแปลงปลูกพืชผักสวนครัว
2. ใบความรู้ เรื่อง การปลูกถั่วฝักยาว

ความคิดเห็นผู้บริหาร

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้บริหารสถานศึกษา

บันทึกผลหลังการสอน

.....
.....
.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....
.....
.....

แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ถั่วฝักยาว

ถั่วฝักยาว จัดเป็นพืชผักในตระกูลถั่ว ปลูกได้ตลอดปี แต่ปลูกได้ผลที่สุดคือ ช่วงเดือน กุมภาพันธ์ถึงพฤศจิกายน เป็นผักชนิดหนึ่งที่ชาวเอเชียนิยมบริโภคมาก ตลอดจนประเทศทางแถบ ตะวันออกกลางก็นับว่าเป็นตลาดที่ค่อนข้างจะมีความต้องการสูง จึงนับได้ว่าถั่วฝักยาวเป็นพืชผักชนิด หนึ่งที่นิยมบริโภคทั้งภายในและนอกประเทศ ถั่วฝักยาว เป็นพืชตระกูลถั่วที่มีความสำคัญชนิดหนึ่งของ ประเทศไทย นอกจากจะใช้ปรุงอาหาร บางชนิดใช้บริโภคสดในชีวิตประจำวันแล้ว ยังใช้เป็นวัตถุดิบใน ด้านอุตสาหกรรมบรรจุกระป๋องและแช่แข็งด้วยดินฟ้าอากาศที่เหมาะสม ถั่วฝักยาวปลูกได้ทั่วทุกภาค ของประเทศ ชอบอากาศค่อนข้างร้อน ช่วงอุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในระหว่าง 16-24 องศาเซลเซียส สามารถปลูกได้ในดินทุกชนิดแต่ปลูกได้ดีในดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำได้ดี

อาจแบ่งพันธุ์ของถั่วฝักยาว โดยอาศัยแหล่งที่มาและ อาศัยสีของเมล็ดคือ

พันธุ์ มข. 25 (ไม่ต่อให้ยาว)

- 1) พันธุ์ของทางราชการ ได้แก่ พันธุ์ ก 2-1A (จากกรม วิชาการเกษตร), พันธุ์ มก.8 (จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
- 2) พันธุ์ของบริษัทเอกชน ได้แก่ พันธุ์ RW 24, พันธุ์สองสี, พันธุ์เขียวดก, พันธุ์กรีนพอท, พันธุ์แอร์โรว์, พันธุ์เอเชียไนโกร, พันธุ์เกาชุง เป็นต้น
- 3) พันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ พันธุ์พื้นเมืองของท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น พันธุ์ถั่วด้วง (สระบุรี) พันธุ์ดำเนิน (ราชบุรี) พันธุ์พื้นเมือง (ตรัง) พันธุ์พื้นเมือง (หนองคาย) เป็นต้น

ถั่วฝักยาวเป็นผักที่ปลูกได้ทุกฤดูกาลใน เขตร้อน ชอบอากาศค่อนข้าง ร้อน ฝนไม่ชุก ถ้าอากาศร้อนเกินไปหรือฝนตกชุก จะทำให้ดอกร่วงและฝักร่วง ถ้าอากาศหนาวเกินไปจะชะงักการเจริญเติบโต เนื่องจากระบบรากไม่ทำงาน ดังนั้นถั่วฝักยาวมักให้ผลผลิตในช่วงฤดูแล้งสูงกว่าในฤดูฝน แต่ในช่วงฤดูฝน หากมีการดูแลรักษาที่ดี คุณภาพของฝักที่ได้จะสมบูรณ์กว่าในช่วงฤดูร้อน

การเตรียมดิน ถั่วฝักยาวเป็นพืชที่มีระบบรากละเอียดอ่อน การเตรียมดินที่ดีจะช่วยให้การเจริญเติบโตสมบูรณ์และสม่ำเสมอ ขั้นตอนแรกให้ไถพรวนความลึกประมาณ 6-8 นิ้ว ตากดินทิ้งไว้ 5-7 วัน เพื่อทำลายไข่แมลง และศัตรูพืชบางชนิด เก็บเศษวัชพืชออกจากแปลงให้หมด จากนั้นจึงไถคราด ควรใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่สลายตัวแล้ว เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดินให้ดีขึ้น การยกร่องสำหรับถั่วฝักยาวนั้น ปกติจะยกร่องกว้างประมาณ 1-1.2 เมตร โดยให้ความยาวเหมาะสมกับสภาพแปลง และเตรียมร่องระหว่างแปลงสำหรับเข้าไปปฏิบัติงาน กว้างประมาณ 0.5-0.8 เมตร ในสภาพพื้นที่ที่ไม่เคยมีการวิเคราะห์ดินมาก่อน ควรเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำไปวิเคราะห์เคมี เพื่อให้ทราบถึงความจำเป็นและได้ข้อมูลในการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมต่อไป

ให้ใช้จอบขุดหลุมให้ระยะระหว่างแถวห่างกัน 0.8 เมตร ระยะระหว่างหลุม 0.5 เมตร โดยให้หลุมลึกประมาณ 4-6 นิ้ว การปลูกให้หยอดหลุมละ 4-5 เมล็ด แล้วกลบดินและปุ๋ยชีวภาพให้ลึกประมาณ 5 เซนติเมตร แล้วจึงรดน้ำทันที สำหรับการให้น้ำระยะ 1-7 วัน ควรให้น้ำทุกวัน ๆ ละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ให้พิจารณาสภาพภูมิอากาศ และสภาพดินด้วย

หลังจากหยอดเมล็ดแล้วประมาณ 5-7 วัน เมล็ดจะเริ่มงอก เมื่อมีใบจริงประมาณ 4 ใบ ให้ถอนแยกเหลือต้นแข็งแรงไว้ 2 ต้นต่อหลุม ขณะที่ถอนแยกให้พรวนดินและกำจัดวัชพืช เพื่อไม่ให้วัชพืชมาแย่งน้ำ และอาหารจากถั่วฝักยาว ควรรักษาอย่างใกล้ชิด การดูแลรักษาที่ดีจะมีผลต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิตอย่างมาก ขั้นตอนต่าง ๆ ของการดูแลรักษา

การปักค้ำ ถั่วฝักยาวเป็นพืชที่ต้องอาศัยค้ำเพื่อเกาะพยางลำต้นให้เจริญเติบโต ไม้ที่ใช้สำหรับทำไม้ค้ำนั้นใช้ไม้ไผ่ หรือไม้อื่น ๆ ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น โดยความยาวของไม้มีความยาวประมาณ 2.5-3 เมตร หรืออาจจะสร้างโครงเสาแล้วใช้ลวดซึ่งด้าบนบน และใช้เชือกห้อยลงมายังลำต้น ถั่วฝักยาวให้เลื้อยขึ้น ระยะเวลาการใส่ค้ำถั่วฝักยาวนั้นจะเริ่มใส่หลังจากงอกแล้ว 15-20 วัน โดยจับต้นถั่วฝักยาวให้พันเลื้อยขึ้นค้ำในลักษณะ ทวนเข็มนาฬิกา วิธีการปักค้ำทำได้หลายวิธี เช่น

1. ปักไม้ค้ำหลุมละ 1 ค้ำ โดยให้ตั้งฉากกับผิวดิน
2. ปักไม้ค้ำหลุมละ 1 ค้ำ โดยให้เอียงเข้าหอร่องเป็นคู่และมัดปลายเข้าด้วยกันใช้ไม้ไผ่พาดยึดค้ำด้านบนให้แข็งแรง
3. ปักไม้ค้ำหลุมละ 1 ค้ำ โดยให้เอียงเข้าหากันกลางร่องเป็นคู่ แล้วมัดปลายเช่นเดียวกับ ข้อ 2 แต่ใช้ไม้ค้ำยันแต่ละคู่เป็นแบบกระโจม
4. การใช้เชือกแทนค้ำ พบว่าในแหล่งที่หาค้ำยาก ผู้ปลูกพยายามใช้เชือกแทนค้ำซึ่งมีความเป็นไปได้สูง ดังนั้นการปลูกถั่วฝักยาวควรมีการทดสอบการใช้เชือกแทนค้ำเพื่อหาข้อมูลสำหรับการลดต้นทุนการผลิตต่อไป

การให้น้ำ ถั่วฝักยาวเป็นพืชที่ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ แต่ไม่ควรแฉะเกินไป ระยะเวลาเจริญเติบโต หลังจากถอนแยกแล้วควรให้น้ำทุกวัน ให้ตรวจสอบความชื้นในดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโต ระบบการให้น้ำอาจใช้วิธีการให้น้ำเข้าตามร่อง หรืออาจจะใช้วิธีการตกรดโดยตรง ขึ้นอยู่กับแหล่งน้ำที่มีสภาพพื้นที่ปลูกและความชำนาญของผู้ปลูก

การใส่ปุ๋ย

- ก. ใส่ขณะที่หยอดเมล็ดพันธุ์แล้วคลุมด้วยปุ๋ยชีวภาพประมาณ 2-3 กำมือ
- ข. ใส่เมื่อต้นถั่วอายุประมาณ 15 วัน โดยการพรวนดินแล้วโรยปุ๋ยรอบ ๆ ต้น การใส่ปุ๋ยในระยะนี้ ควรมีการฉีดด้วยปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพด้วยจะทำให้การใช้ปุ๋ยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- ค. ใส่เมื่อเก็บผลครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 55 วัน การใส่ปุ๋ยระหว่างช่วงเก็บเกี่ยวอย่างสม่ำเสมอ และปริมาณพอจะทำให้เก็บถั่วฝักยาวได้นาน โดยผลผลิตมีคุณภาพดี

หลังจากถั่วฝักยาวงอกแล้ว ต้องคอยดูแลวัชพืชในแปลงปลูก โดยทั่วไปแล้วจะกำจัดวัชพืชหลังจากเมล็ดงอกแล้วประมาณ 10-15 วัน หรือก่อนที่จะปักค้ำหลังจากนั้นจึงคอยสังเกตจำนวนวัชพืชในแปลง หากพบวัชพืชควรกำจัด และเมื่อต้นถั่วเจริญเติบโตคลุมแปลงแล้วจะทำให้การแข่งขันของวัชพืชลดลง ในการกำจัดวัชพืชในระยะที่ถั่วฝักยาวเริ่มออกดอกนั้น ต้องเพิ่มควรระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากการกำจัดวัชพืชอาจกระทบกระเทือนรากอันเป็นสาเหตุให้ดอกร่วงได้

แมลงศัตรูที่สำคัญ หลายชนิด การป้องกัน ดังนี้

1. เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่ปราศจากโรค โดยการเลือกเก็บจากต้นที่ปราศจากโรคใบต่าง
2. ถอนต้นที่มีอาการของโรค ทำลายเผาทิ้ง
3. ใช้สารสกัดชีวภาพไล่แมลงป้องกันกำจัดแมลงโดยฉีดพ่นหรือผสมน้ำ รดให้ทั่วแปลงทุก ๆ

7-15 วัน

ควรมีการตัดแต่งฝักที่อยู่ระดับล่างออกบ้าง เพื่อมิให้ต้นถั่วฝักยาวโทรมก่อนถึงอายุการเก็บเกี่ยวจริง และทำให้ฝักที่อยู่ส่วนยอดเต่งงามไม่ลีบ โดยเฉพาะเมื่อปลูกในฤดูฝน จะเป็นการช่วยไม่ให้ฝักนอนอยู่บนผิวดิน ซึ่งจะป้องกันไม่ให้เกิดโรคเน่า

ถั่วฝักยาวอยู่ในช่วง 1-2 เดือน หรืออาจเก็บได้ 20-40 ครั้ง ขึ้นอยู่กับการดูแลรักษาและสายพันธุ์ที่ปลูกขณะนั้น หลังจากเก็บเกี่ยวถั่วฝักยาวแล้วให้นำเข้าร่มทันที ไม่ควรวางไว้กลางแจ้ง แล้วนำลงบรรจุในภาชนะ เช่น ตะกร้า หรือเข่งซึ่งบุด้วยวัสดุที่ป้องกันการชุดขีดผลผลิต ได้แก่ ใบตองหรือวัสดุอื่น ๆ ที่ใช้ทดแทนกันได้ การบรรจุนั้นไม่ควรบรรจุปริมาณมากเกินไป เพราะจะทำให้ผลผลิตบอบช้ำเสียหายได้

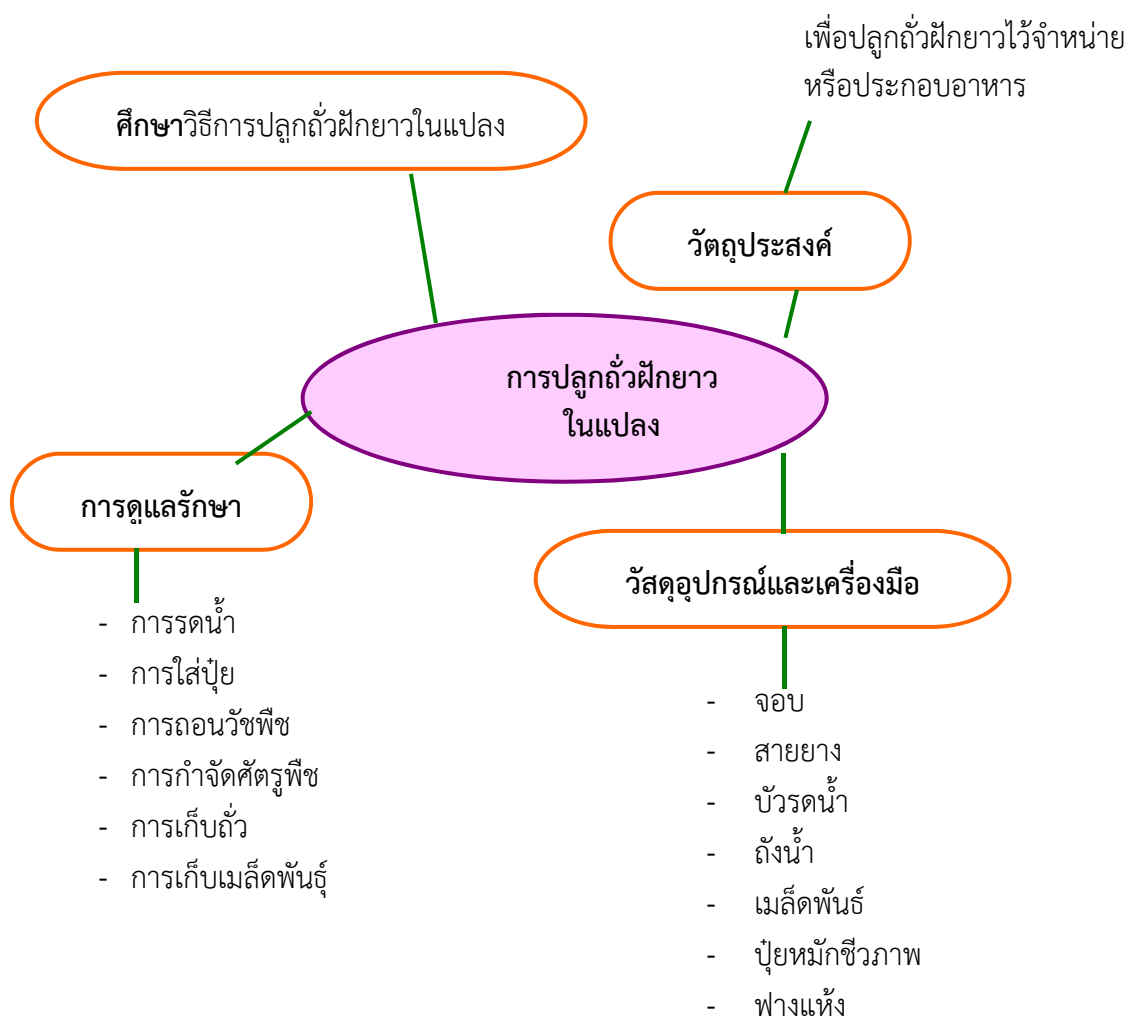

ลักษณะถั่วฝักยาวที่ตลาดต้องการ ความ ต้องการถั่วฝักยาวที่มีความยาวฝัก 50-70 เซนติเมตร สีเปลือกเขียว ฝักไม่พอง แต่ความต้องการในแต่ละท้องถิ่นนั้นจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความนิยมของผู้บริโภค และลักษณะการประกอบอาหารของแต่ละแหล่งด้วย

การเก็บเมล็ดพันธุ์ไม่ควรปล่อยให้ฝักของถั่วฝักยาวแห้งคาต้น พอฝักเริ่มเหลืองและพองตัวก็สามารถเก็บมาแกะเมล็ดนำออกตาก เพื่อเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ต่อไป ถ้าปลูกในฤดูฝน การเก็บเมล็ดพันธุ์จะยุ่งยากพอสมควร เพราะถ้าปล่อยให้แห้งคาต้น เมล็ดในฝักจะงอกหรือเกิดเชื้อราทำลายเมล็ด ฉะนั้นควรระมัดระวัง และดูจังหวะเวลาเก็บเกี่ยวให้ดี

การปลูกถั่วฝักยาวในแปลง มีกระบวนการทำงานดังนี้

การวางแผน เป็นการกำหนดกรอบการถั่วฝักยาวโดยสร้างแผนที่ความคิดเพื่อให้เห็นภาพรวมของการทำงานดังนี้

ใบงาน
เรื่อง การปลูกถั่วฝักยาว

คำชี้แจง ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 4-5 คน ศึกษาเรื่องการปลูกถั่วฝักยาวแล้วทำรายงาน และสรุปเป็นแผนผังลงในกระดาษแข็ง แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน
แผนผังเสนองาน

การปลูก.....

ลักษณะทั่วไป

.....
.....
.....
.....
..

การเตรียมดิน

.....
.....
.....
.....

วิธีการปลูก

.....
.....
.....
.....

การดูแลรักษา

.....
.....
.....
.....

การเก็บเกี่ยว

.....
.....
.....
.....
.....

ผู้ร่วมงาน

.....
.....
.....
.....
.....

การประเมินผล การนำเสนอโครงการ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4	3	2	1
การนำเสนอโครงการ	1. นำเสนอได้ถูกต้องครบถ้วน เน้นประเด็นสำคัญ 2. การพุดนำเสนอทำได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ผู้ฟังให้ความสนใจ มีท่าทาง น้ำเสียง และการสบสายตา ผู้ฟังตีมาก มีความมั่นใจในการนำเสนอ	1. นำเสนอถูกต้องครบถ้วน ไม่เสนอประเด็นให้ชัดเจน 2. การพุดนำเสนอได้รับการจัดเตรียมด้วยความช่วยเหลือ บางประการจากครู แต่มีการนำเสนอผลการทดลอง การพุดมีเหตุมีผล และใช้ท่าทางประกอบ น้ำเสียงและการสบสายตาผู้ฟังทำได้ดี มีความมั่นใจในการนำเสนอ	1. นำเสนอไม่ค่อยถูกต้อง มีประเด็นที่ชัดเจน 2. การพุดนำเสนอทำได้หลังจากได้รับการสอนจากครู มีการใช้ท่าทาง น้ำเสียง และการสบสายตาผู้ฟังไม่ค่อยมั่นใจในการนำเสนอ	1. นำเสนอผิดพลาดมาก 2. การพุดนำเสนอทำได้หลังได้รับการสอนจากครู ไม่มั่นใจพุดตะกุกตะกักบ่อย

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ระดับคะแนน	7-8	ระดับคุณภาพ	4
ระดับคะแนน	5-6	ระดับคุณภาพ	3
ระดับคะแนน	3-4	ระดับคุณภาพ	2
ระดับคะแนน	1-2	ระดับคุณภาพ	1

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับคุณภาพพอใช้ขึ้นไป

สรุป ผ่าน ไม่ผ่าน

แบบสังเกตพฤติกรรมขณะทำงานกลุ่มและการอภิปรายในชั้นเรียน

ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....

หน่วยการเรียนรู้.....

สถานภาพของผู้ประเมิน

ตนเอง เพื่อน ผู้ปกครอง ผู้สอน ผู้สนใจ

คำชี้แจง ให้กรอกคะแนนการประเมินตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ตามความเป็นจริงเกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติอยู่ในระดับดีเยี่ยม	ให้	5	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับดี	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับต้องปรับปรุง	ให้	1	คะแนน

เลขที่	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน				รวม 20 คะแนน	ผ่าน/ไม่ผ่าน
		การแสดงความ ความคิดเห็น	การรับฟังความ ความคิดเห็นของผู้อื่น	ความร่วมมือกับ กลุ่ม	ความตั้งใจใน การทำงาน		

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

ที่	ชื่อ - นามสกุล	รายการ				ระดับคะแนน		
		ความรับผิดชอบในการทำงาน	รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม	การช่วยเหลือในกลุ่ม	การมีส่วนร่วม	รวม	ผ่าน	ไม่ผ่าน
		5	5	5	5	20		
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								

เกณฑ์การประเมิน

16 - 20 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดีเยี่ยม
12 - 15 คะแนน	”	ดี
8 - 11 คะแนน	”	พอใช้
0 - 7 คะแนน	”	ควรปรับปรุง

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
 (.....)
 ..... / ..... / .....

**แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน เพื่อการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านใฝ่เรียนรู้**

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง การบันทึกให้กาเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง

ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ	
		ปฏิบัติ (๑)	ไม่ทำเลย/ ไม่ชัดเจน (๐)
๑	ตั้งใจเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้		
๒	สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ		
๓	ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม		
๔	ศึกษาค้นคว้าจากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ		
๕	ศึกษาค้นคว้าแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน		
๖	ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน		
๗	สามารถบันทึกสรุปความรู้		
๘	วิเคราะห์ ข้อมูลจากสิ่งที่เรียนรู้สรุปเป็น องค์ความรู้		
๙	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วย วิธีการต่าง ๆ		
๑๐	นำความรู้ไปใช้ในชีวิิตประจำวัน		
	รวมคะแนน/ระดับคุณภาพ		

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การตัดสิน
ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง ๕ - ๑๐ คะแนน
ไม่ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง ๐ - ๔ คะแนน

**แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน เพื่อการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ด้านความซื่อสัตย์**

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง การบันทึกให้กาเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง

ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ	
		ปฏิบัติ (๑)	ไม่ทำเลย/ ไม่ชัดเจน (๐)
๑	ปฏิบัติตามระเบียบการสอน		
๒	ไม่ลอกการบ้าน		
๓	พูดความเป็นจริงต่อผู้อื่น		
๔	ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง		
๕	ไม่ชักชวนผู้อื่นทำความผิด		
๖	ไม่เอาของคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต		
๗	ไม่หาผลประโยชน์ในทางที่ผิด		
๘	เป็นคนมีเหตุผล		
๙	เป็นผู้รักษาสัญญาต่อผู้อื่นเสมอ		
๑๐	ประพฤติ ปฏิบัติตรงต่อผู้อื่น		
	รวมคะแนน/ระดับคุณภาพ		

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การตัดสิน
ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง ๕ - ๑๐ คะแนน
ไม่ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง ๐ - ๔ คะแนน

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน เพื่อการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความพอเพียง

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง การบันทึกให้กาเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง

ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ	
		ปฏิบัติ (๑)	ไม่ทำเลย/ ไม่ชัดเจน (๐)
๑	ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ อย่างประหยัด คุ่มค่า		
๒	เก็บรักษาดูแลอย่างดี		
๓	ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่า		
๔	ปฏิบัติตนและตัดสินใจ ด้วยความรอบคอบมีเหตุผล		
๕	ไม่เอาเปรียบผู้อื่น		
๖	ไม่ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน		
๗	วางแผนการเรียน การทำงาน		
๘	การใช้ชีวิต ประจําวันบนพื้นฐาน ของความรู้ข้อมูล ข่าวสาร		
๙	รู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลง ของสังคม		
๑๐	สภาพ แวดล้อมยอมรับ และปรับตัวเพื่ออยู่ ร่วมกับ ผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข		
รวมคะแนน/ระดับคุณภาพ			

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การตัดสิน
ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง ๕ - ๑๐ คะแนน
ไม่ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง ๐ - ๔ คะแนน

**แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน เพื่อการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
การมีจิตสาธารณะ**

ชื่อนักเรียน..... ชั้น.....ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

คำชี้แจง การบันทึกให้กาเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง

ที่	พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ	
		ปฏิบัติ (๑)	ไม่ทำเลย/ ไม่ชัดเจน (๐)
๑	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำงานด้วยความเต็มใจ		
๒	ช่วยครูทำงานด้วยความเต็มใจ		
๓	อาสาทำงานให้ผู้อื่น		
๔	แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน ให้กับผู้อื่น		
๕	ช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้อื่น		
๖	ดูแล รักษาสาธารณสมบัติความเต็มใจ		
๗	ดูแล รักษาสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ		
๘	เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน		
๙	เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม		
๑๐	ร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสิ่งที่ดีงามของ ส่วนรวม		
	รวมคะแนน/ระดับคุณภาพ		

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคุณภาพ	เกณฑ์การตัดสิน
ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง ๕ - ๑๐ คะแนน
ไม่ผ่าน	ได้คะแนนรวมระหว่าง ๐ - ๔ คะแนน

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียงด้านใฝ่เรียนรู้

ข้อที่ คนที่	ข้อที่ 1	ข้อที่ 2	ข้อที่ 3	ข้อที่ 4	ข้อที่ 5	ข้อที่ 6	ข้อที่ 7	ข้อที่ 8	ข้อที่ 9	ข้อที่ 10	รวม
1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	9
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
3	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	8
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
7	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	8
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
9	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	8
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
11	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	8
12	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	7
13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
14	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	9
15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
16	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	8
17	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
18	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	9
19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
21	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
รวม	18	18	21	17	21	21	18	21	18	21	194
เฉลี่ย	0.86	0.86	1.00	0.81	1.00	1.00	0.86	1.00	0.86	1.00	9.24
S.D	0.36	0.32	0.00	0.40	0.00	0.00	0.40	0.00	0.36	0.00	0.93
ร้อยละ	85.71	85.71	100.00	80.95	100.00	100.00	85.71	100.00	85.71	100.00	92.38

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความซื่อสัตย์

คนที่	ข้อที่ 1	ข้อที่ 2	ข้อที่ 3	ข้อที่ 4	ข้อที่ 5	ข้อที่ 6	ข้อที่ 7	ข้อที่ 8	ข้อที่ 9	ข้อที่ 10	รวม
1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	9
2	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	9
3	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	9
4	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	9
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
7	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	8
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
9	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	7
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
11	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	8
12	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	7
13	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	9
14	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	8
15	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	9
16	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
17	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
18	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	9
19	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	9
20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
21	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	8
รวม	18.00	17.00	17.00	18.00	21.00	19.00	18.00	21.00	20.00	19.00	188
เฉลี่ย	0.86	0.81	0.81	0.86	1.00	0.90	0.86	1.00	0.95	0.90	8.95
S.D	0.32	0.40	0.36	0.32	0.00	0.27	0.40	0.00	0.19	0.27	0.92
ร้อยละ	85.71	80.95	80.95	85.71	100	90.48	85.71	100	95.24	90.48	89.50

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอเพียง

ข้อที่ คนที่	ข้อที่ 1	ข้อที่ 2	ข้อที่ 3	ข้อที่ 4	ข้อที่ 5	ข้อที่ 6	ข้อที่ 7	ข้อที่ 8	ข้อที่ 9	ข้อที่ 10	รวม
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
2	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	7
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
4	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	9
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
8	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	9
9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
10	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
12	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
14	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	7
15	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	9
16	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
17	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	8
18	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
19	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	8
20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
21	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	9
รวม	21	19	18	18	20	21	19	21	19	20	196
เฉลี่ย	1.00	0.90	0.86	0.86	0.95	1.00	0.90	1.00	0.90	0.95	9.33
S.D	0.19	0.27	0.32	0.36	0.00	0.00	0.40	0.00	0.27	0.19	0.96
ร้อยละ	100.00	90.48	85.71	85.71	95.24	100.00	90.48	100.00	90.48	95.24	93.33

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีจิตสาธารณะ

ข้อที่ คนที่	ข้อที่ 1	ข้อที่ 2	ข้อที่ 3	ข้อที่ 4	ข้อที่ 5	ข้อที่ 6	ข้อที่ 7	ข้อที่ 8	ข้อที่ 9	ข้อที่ 10	รวม
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
4	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
6	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	8
7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
10	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	7
11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
12	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	9
13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
14	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	8
15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
16	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
17	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
18	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	8
19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
21	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
รวม	18	19	21	18	21	21	18	21	21	21	199
เฉลี่ย	0.86	0.90	1.00	0.86	1.00	1.00	0.86	1.00	1.00	1.00	9.48
S.D	.36	0.27	0.00	0.36	0.00	0.00	0.40	0.00	0.00	0.00	0.89
ร้อยละ	85.71	90.48	100	85.71	100	100	85.71	100	100	100	94.76

แบบทดสอบ ความสามารถ ด้านทักษะชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ชุดที่ 1)

คำชี้แจง

1. แบบวัดทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวัดทักษะชีวิตของนักเรียน
2. แบบวัดฉบับนี้มี 30 ข้อ
3. นักเรียนมีเวลาในการทำแบบวัดฉบับนี้ 45 นาที
4. ตัวอย่างคำถามและวิธีตอบ

ตัวอย่างคำถาม

(1) ธนพรเล่นฟุตบอลได้ไม่ได้นัก เขาจึงอ่านตำราและดูวีดิทัศน์ เกี่ยวกับการฝึกฟุตบอลและตั้งใจฝึกบ่อย ๆ ระยะเวลาหลังธนพรเล่นฟุตบอลได้ดีจนธนพรได้เป็นนักกีฬาฟุตบอลทีมโรงเรียนและได้รับคำชมจากครูและเพื่อน ต่อมาทีมฟุตบอลของโรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด ธนพรเก็บเหรียญรางวัลในตู้โชว์อย่างดี นักเรียนคิดว่าเขาทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด

1. เขาชอบเหรียญนั้นมากที่สุด
2. เป็นเหรียญที่ครูและเพื่อน ๆ ชอบ
3. เป็นเหรียญที่มีราคาแพง
4. เป็นเหรียญที่ทำให้เขาต้องใช้ความพยายามมากที่สุด

วิธีตอบ

ถ้านักเรียนคิดว่าตัวเลือกที่ 3 เป็นคำตอบที่ถูกต้องหรือเหมาะสมที่สุด ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบตรงกับหมายเลขข้อที่ต้องการ ดังนี้

ข้อ	1	2	3	4
1			×	

ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบให้ขีดฆ่าคำตอบเดิมแล้วทำเครื่องหมาย × ลงในข้อใหม่

ข้อ	1	2	3	4
1			~~×~~	×

1) ดวงใจมีความสามารถในการเล่นกีฬา ในการแข่งขันกีฬาสีของโรงเรียน ดวงใจอาสาเล่นกีฬา ถ้านักเรียนเป็นดวงใจ นักเรียนจะเล่นด้วยความรู้สึกอย่างไร

1. คิดว่าตนเองทำได้ดีกว่าคนอื่น
2. อยากให้เพื่อนชมว่าตนเองเก่ง
3. ภูมิใจที่จะได้ทำสิ่งที่ตนเองถนัด
4. อยากทำตามที่ตนเองคิด

2) ชฎาช่วยพาน้อง อนุบาลข้ามถนนหน้าโรงเรียนบ่อย ๆ ชมพู่ล้อชฎาว่าทำความดี เพื่อให้คุณครู ชมเชย ถ้านักเรียนเป็นชฎาจะทำอย่างไร

1. จะไม่ช่วยน้อง อนุบาลข้ามถนนอีก
2. นำคำพูดของชมพู่มาพิจารณา
3. บอกชมพู่ว่าถ้าไม่ทำก็ให้อยู่เฉย ๆ
4. บอกชมพู่ว่าการทำความดีไม่จำเป็นต้องให้ครูชมเชย

3) วิจิตได้รับคำชมเชยจากครูในการทำโครงการภาษาไทย เขาจึงนำผลงานของตนเองเสนอไว้ที่ป้ายนิทรรศการของห้องเรียน ถ้านักเรียนเป็นวิจิต จะทำเช่นเดียวกับวิจิตหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ไม่ทำเพราะเพื่อน ๆ คงไม่สนใจ
2. ไม่ทำเพราะเกรงเพื่อนจะคิดว่าโอ้อวด
3. ทำเพราะภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง
4. ทำเพราะเป็นข้อตกลงของห้องเรียน

4) กนกพรเขียนรายงานโครงการวิทยาศาสตร์เสร็จแล้ว แต่ไม่แน่ใจว่าจะถูกต้องสมบูรณ์ จึงขอให้ปรางค์ช่วยตรวจสอบให้เพราะปรางค์เป็นคนเรียนเก่ง ถ้านักเรียนเป็นปรางค์ นักเรียนจะช่วยตรวจสอบรายงานให้กนกพรหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ตรวจสอบให้เพราะเกรงใจเพื่อน
2. ตรวจสอบให้เพราะคิดว่าจะตรวจแก้ไขงานให้กนกพรได้
3. ไม่ตรวจสอบให้เพราะคิดว่าตนเองยังไม่มีความสามารถพอ
4. ไม่ตรวจสอบให้เพราะต้องการให้กนกพรตรวจสอบงานด้วยตนเอง

5) ราตรีเป็นนักกีฬาป้องกัน ได้รับรางวัลเหรียญทองในการแข่งขันระดับจังหวัด ถ้านักเรียนเป็นราตรีนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

1. จัดงานเลี้ยงฉลองความสำเร็จกับเพื่อน ๆ
2. บอกเพื่อน ๆ ว่าได้รับรางวัลเพราะความบังเอิญ
3. นำรางวัลไปแสดงและจัดป้ายนิทรรศการที่โรงเรียน
4. ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเพราะเคยได้รับรางวัลมาบ่อย

6) กรรวิดีคิดพินได้ดี เมื่อโรงเรียนจัดฝึกซ้อมนักเรียนเพื่อจัดตั้งวงดนตรีไทยของโรงเรียน กรรวิจึงอาสาสมัครเข้าร่วมวงดนตรีด้วย ถ้านักเรียนเป็นกรรวิ นักเรียนเข้าร่วมวงดนตรีไทยของโรงเรียนด้วย เหตุผลใดมากที่สุด

1. ได้แสดงความสามารถของตน
2. ต้องการสร้างชื่อเสียงให้ตนเอง
3. ต้องการให้คุณครูชื่นชมในฝีมือของตนเอง
4. ต้องการเป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยของโรงเรียน

7) ญัฐภูมิขยันเรียนอย่างสม่ำเสมอและสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนสูงสุดของห้อง ได้รับคำชมเชยและรางวัลจากครูบ่อย ๆ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของญัฐภูมินักเรียนจะรู้สึกต่อญัฐภูมิอย่างไร

1. เฉย ๆ ถ้าเราขยันก็ทำได้เหมือนกัน
2. ญัฐภูมิเก่งคณิตศาสตร์เพียงวิชาเดียว
3. จะศึกษาวิธีการเรียนของญัฐภูมิและนำมาใช้บ้าง
4. ญัฐภูมิชอบคณิตศาสตร์จึงทำคะแนนได้ดี

8) สมชายและราตรี ลงสมัครให้เพื่อน ๆ เลือกเป็นหัวหน้าห้องชั้น ป.5 ผลปรากฏว่าสมชายได้คะแนนเลือกตั้งมากกว่าราตรี ได้เป็นหัวหน้าห้อง ถ้านักเรียนเป็นราตรีจะปฏิบัติตามข้อใด

1. จะคอยสังเกตว่าสมชายจะปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมหรือไม่
2. แสดงความยินดีกับสมชายที่เพื่อนส่วนใหญ่ลงคะแนนให้
3. บอกกับเพื่อน ๆ ว่าสมชายได้รับเลือกเพราะหาเสียงเก่ง
4. บอกกับเพื่อนว่าสมชายได้รับเลือกเพราะเขาเรียนเก่ง

9) อรพินเขียนเรียงความส่งเข้าประกวดและได้รับรางวัลชนะเลิศ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของอรพิน นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

1. ดีใจกับอรพินที่ได้รับรางวัล
2. คู่แข่งมีไม่มากอรพินจึงได้รับรางวัล
3. เฉย ๆ เพราะอรพินได้รางวัลบ่อย ๆ
4. อรพินชอบวิชาภาษาไทยมานานแล้ว

10) คุณครูชมเกศมณีว่าเล่านิทานประกอบท่าทางได้สนุกสนาน จึงส่งเกศมณีไปแสดงในงานวัน เด็กของโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของเกศมณีนักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

1. ถ้าได้ฝึกซ้อมใคร ๆ ก็ทำได้
2. อยากเล่านิทานเก่งเหมือนเกศมณี
3. เกศมณีเป็นคนร่างเรียวจึงเล่านิทานสนุก
4. คนเล่านิทานเก่งอย่างเกศมณีมีหลายคน

11) แดนมีฐานะยากจน หลังเลิกเรียนเขาจึงไปรับจ้างทำงานทุกวัน เพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของแดนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไปรับจ้างเป็นเพื่อนแดน
2. เล่าเรื่องแดนให้เพื่อนฟังอย่างชื่นชม
3. บอกเดชาให้หางานใหม่ที่เหมาะสมกว่า
4. เล่าเรื่องแดนให้เพื่อนฟังด้วยความสงสาร

12) สุภาพรมีผลการเรียนคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ เขาพยายามทำความเข้าใจขณะที่ครูสอนและขยันทำการบ้าน สอบถามเพื่อน ๆ เมื่อสงสัยบ้าง จนผลการสอบดีขึ้นเล็กน้อย ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของสุภาพร นักเรียนจะพูดกับสุภาพรตามข้อใด

1. เห็นไหม เธอทำได้แล้ว
2. เธอจะต้องทำให้ดีกว่านี้
3. เธอควรขยันมาก่อนหน้านี้
4. เธอต้องไปเรียนกวดวิชาเพิ่มเติม

13) กรกฎสมัครเข้าเรียนการประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจัดขึ้นในช่วงปิดเทอม และสมัคร เข้าร่วมกิจกรรมฝีมือแรงงานฝีมือต่าง ๆ จนสามารถประดิษฐ์ ของใช้ได้ดี ถ้า นักเรียนเป็นกรกฎ จะเข้าร่วมงานฝีมือต่าง ๆ ด้วยเหตุผลใด

1. จะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนอื่น ๆ
2. จะได้มีความรู้มากกว่าการเรียนในห้องเรียน
3. จะได้มีความรู้ทางวิชาชีพหารายได้ให้ตนเอง
4. จะได้มีความรู้หลากหลายเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น ๆ

14) ทองดาป่วยและขาดเรียนไป 3 วัน เมื่อกลับมาเรียน พบว่าเพื่อน ๆ ได้เรียนล้าหน้าไปหลาย เรื่องและไม่ได้ทำแบบฝึกหัดในเรื่องเหล่านั้น ทองดาจึงกังวลว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อน ๆ ถ้านักเรียนเป็นทองดาจะปฏิบัติอย่างไร

1. บอกครูว่าไม่ได้ทำแบบฝึกหัดเพราะลาป่วย
2. อ่านหนังสือและฝึกทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง
3. เรียนในห้องเรียนตามปกติต่อไปจะเข้าใจได้เอง
4. ขอให้ครูสอนเรื่องที่ขาดเรียนซ้ำในห้องเรียนอีกครั้ง

15) วิทยาเป็นนักเรียน ชั้น ป.5 พ่อแม่มีอาชีพทำนา วิทยาปลูกผักแปลงเล็ก ๆ ของตนเองไว้ข้างบ้าน และเก็บผักไปขายเป็นเงินค่าขนมของตนเอง ถ้านักเรียนเป็นวิทยา จะทำเช่นนี้ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด

1. ช่วยส่งเสริมอาชีพของพ่อแม่
2. ต้องการมีเงินใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
3. ต้องการให้พ่อแม่ชื่นชม
4. ต้องการพึ่งตนเองได้

16) วันชัยต้องจ่ายค่าเรียนพิเศษวิชาคณิตศาสตร์เป็นเงิน 300 บาท แต่ไม่ต้องการรบกวนเงินจากผู้ปกครอง หลังเลิกเรียนจึงไปรับจ้างล้างจานที่ร้านอาหาร ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของวิทยา นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการกระทำของวันชัยอย่างไร

1. วันชัยเป็นคนขยันขันแข็ง
2. หลายคนอาจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
3. จิตราสามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง
4. วันชัยรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

17) ของเล่นของสมพรชำรุด สมพรไม่ยอมให้แม่ต้องจ่ายเงินของเล่นของตนเอง เพราะแม่มีค่าใช้จ่ายจำเป็นมากอยู่แล้ว ถ้านักเรียนเป็นสมพรจะทำตามข้อใด

1. ซื้อของเล่นใหม่เอง
2. ขอยืมของเล่นเพื่อนมาเล่นก่อน
3. ซ่อมแซมของเล่นด้วยตนเอง
4. นำของเล่นไปซ่อมที่ร้านในตลาด

18) นักเรียนต้องอยู่บ้านคนเดียว แม่โทรศัพท์มาบอกว่า พ่อและแม่มีธุระด่วนต้องกลับบ้านดึก และเป็นห่วงนักเรียนว่าจะไม่ได้กินอาหารเย็นเหมือนทุกวัน นักเรียนจะตอบแม่ว่าอย่างไร

1. จะรอกินอาหารที่พ่อแม่ซื้อมาให้
2. จะกินอาหารกลางวันที่เหลืออยู่
3. จะโทรศัพท์ให้เพื่อนซื้อมาให้
4. วันนี้จะไม่กินอาหารมื้อเย็น

19) ถ้าขณะที่นักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมตัวสอบอย่างขะมักเขม้น พี่ชายมาเรียกให้ไปดูการถ่ายทอดแข่งขันฟุตบอลทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นกีฬาที่นักเรียนชอบมาก นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไปดูเพื่อคลายเครียด
2. ไปดูเพราะเกรงใจพี่ชาย
3. ไปดูเพราะเป็นรายการโปรด
4. ไปดูเพราะไม่ต้องอ่านหนังสือ

20) ถ้านักเรียนได้รับคัดเลือกจากโรงเรียนให้ไปแข่งขันวาดภาพพระบายสี ก่อนจะเข้าแข่งขันนักเรียนค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องการวาดภาพ และฝึกซ้อมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนทำเช่นนั้นด้วยเหตุผลใด

1. ครูแนะนำให้ทำ
2. ไม่มั่นใจในฝีมือตนเอง
3. ต้องการพัฒนาฝีมือตนเองให้เก่งขึ้น
4. การวาดภาพพระบายสีเป็นเรื่องยาก

21) หัวหน้าชั้นรับสมัครเพื่อน ๆ ไปช่วยขุดลอกคูน้ำของโรงเรียนในวันหยุดตามที่โรงเรียนเชิญชวน ในฐานะที่เป็นนักเรียนในชั้นดังกล่าว นักเรียนจะสมัครเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

1. สมัครเพราะเกรงใจหัวหน้าชั้น
2. สมัครเพราะจะได้ฝึกความอดทน
3. ไม่สมัครเพราะเพื่อนส่วนใหญ่ก็ไม่สมัคร
4. ไม่สมัครเพราะคูน้ำของโรงเรียนสกปรกมีเชื้อโรคมก

22) หลังกจากทราบว่าตนเองมีโรคประจำตัว ดำรงไปออกกำลังกายที่สนามกีฬาทุกวันตามคำแนะนำของแพทย์ แม้ว่าเขาจะรู้สึกเบื่อก็จะต้องทำเช่นนั้น ถ้านักเรียนเป็นดำรงจะทำเช่นนั้น เพราะเหตุผลใด

1. เพื่อรักษาสุขภาพของตนเอง
2. พ่อแม่สนับสนุนให้ทำต่อไป
3. ทำตามคำแนะนำของแพทย์
4. อยากทราบผลของการออกกำลังกาย

23) ครอบครัวของสุณามีอาชีพเลี้ยงไก่ไขว่ขาย กุ้งต้องตื่นแต่เช้าช่วยเก็บไข่ก่อนไปโรงเรียนทุกวัน ถ้านักเรียนเป็นสุณา จะทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

1. มีความพอใจที่จะทำ
2. ช่วยลดภาระของพ่อแม่
3. ช่วยหารายได้ให้ครอบครัว
4. เป็นงานง่าย ๆ ใคร ๆ ก็ทำได้

24) คุณครูของก้อยบอกว่า ผักที่ซื้อมาจากตลาดมักจะมีสารเคมีตกค้าง ล้างเท่าไรก็ไม่หมดทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายได้ ถ้านักเรียนเป็นก้อยจะทำอย่างไร

1. บอกคนในครอบครัวให้กินผักน้อยลง
2. เลือกซื้อผักที่มีรอยแมลงกัดกิน
3. ชวนคนในครอบครัวปลูกผักกินเองที่บ้าน
4. บอกคนในครอบครัวให้เลิกกินผักเพื่อหลีกเลี่ยงสารเคมี

25) ถ้านักเรียนมีโอกาสเป็นผู้นำนักเรียนจะทำอย่างไรให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ตนเองและผู้อื่น

1. ทำงานตามใจเพื่อนบางคนที่ชอบใจ
2. ทำงานในหน้าที่อย่างเสียสละ
3. ทำงานให้เฉพาะเพื่อนที่สนับสนุน
4. ทำงานตามครูสั่ง

26) ถ้าในโอกาสข้างหน้านักเรียนเจอปัญหากับตนเองนักเรียนมีวิธีการอย่างไรในการขจัดปัญหานั้น

1. ชวนเพื่อนสนิทมาช่วยแก้ปัญหา
2. หยุดนิ่งเดียวปัญหาก็จบเอง
3. บอกให้พ่อแม่ช่วยแก้ปัญหา
4. หาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขอย่างรอบคอบและตั้งใจ

27) ในอนาคตนักเรียนมีแผนในการใช้ข้อมูลที่สืบค้นมาจากอินเทอร์เน็ตหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ไม่มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตดีที่สุดแล้ว
2. มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพื่อนใช้ทุกคน
3. มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีทั้งจริงและเท็จ
4. มีเพราะได้รับความชื่นชมจากครูและเพื่อน ๆ

28) สุพรรณษาอาสาศรบูรณารักษ์ จัดเก็บหนังสือในห้องสมุดหลังรับประทานอาหารกลางวันทุกวัน ถ้านักเรียนเป็นสุพรรณษา นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

1. มีเวลาว่างมาก
2. ชอบงานห้องสมุด
3. มีโอกาสได้อ่านหนังสือมากขึ้น
4. ห้องสมุดมีประโยชน์ต่อส่วนรวม

29) ถ้าที่โรงเรียนของนักเรียนมีปัญหาให้นักเรียนชั้น ป.3 หลายคนอ่านออกเสียงไม่ถูกต้องนักเรียน จะปฏิบัติอย่างไร

1. อาสาสอนน้อง ป.3 อ่านหนังสือตอนกลางวัน
2. อยู่เฉย ๆ เป็นหน้าที่ของครูต้องแก้ปัญหา
3. บริจาคหนังสือการ์ตูนให้กับโรงเรียน
4. เสนอสถานนักเรียนให้แก้ไขปัญหา

30) โรงเรียนวิซุตาจัดงานวันแม่ทุกปีจนกลายเป็นประเพณี นักเรียนชั้นต่าง ๆ เตรียมรายการแสดงบนเวทีชั้นละ 1 รายการ ชั้นของวิซุตาไม่สามารถหากิจกรรมแสดงได้ วิซุตา จึงอาสาที่จะเป็นผู้แสดงรำถวายพระพรตามที่ตนถนัด ถ้านักเรียนเป็นวิซุตาทำเช่นนี้ด้วยเหตุผลใด

1. อยากแสดงบนเวที
2. ต้องการได้รับคำชมเชย
3. อยากทำงานตามที่ตนถนัด
4. ต้องการให้ห้องเรียนมีการแสดงบนเวที

เฉลยแบบวัดทักษะชีวิต ชั้น ป. 5 ชุดที่ 1

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
1	3	15	4
2	4	16	3
3	3	17	3
4	2	18	2
5	3	19	1
6	1	20	3
7	3	21	2
8	2	22	1
9	1	23	2
10	2	24	3
11	2	25	2
12	1	26	4
13	3	27	3
14	2	28	4
15	4	29	1
16	3	30	4

แบบทดสอบ ความสามารถ ด้านทักษะชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ชุดที่2)

คำชี้แจง

1. แบบวัดทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวัดทักษะชีวิตของนักเรียน
2. แบบวัดฉบับนี้มี 30 ข้อ
3. นักเรียนมีเวลาในการทำแบบวัดฉบับนี้ 45 นาที
4. ตัวอย่างคำถามและวิธีตอบ

ตัวอย่างคำถาม

(1) ธนพรเล่นฟุตบอลได้ไม่ด้นัก เขาจึงอ่านตำราและคู่มือที่ค้น เกี่ยวกับการฝึกฟุตบอลและตั้งใจฝึกบ่อย ๆ ระยะเวลาหลังธนพรเล่นฟุตบอลได้ดีจนธนพรได้เป็นนักกีฬาฟุตบอลทีมโรงเรียนและได้รับคำชมจากครูและเพื่อน ต่อมาทีมฟุตบอลของโรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด ธนพรเก็บเหรียญรางวัลในตู้โชว์อย่างดี นักเรียนคิดว่าเขาทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด

1. เขาชอบเหรียญนั้นมากที่สุด
2. เป็นเหรียญที่ครูและเพื่อน ๆ ชอบ
3. เป็นเหรียญที่มีราคาแพง
4. เป็นเหรียญที่ทำให้เขาต้องใช้ความพยายามมากที่สุด

วิธีตอบ

ถ้านักเรียนคิดว่าตัวเลือกที่ 3 เป็นคำตอบที่ถูกหรือเหมาะสมที่สุด ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบตรงกับหมายเลขข้อที่ต้องการ ดังนี้

ข้อ	1	2	3	4
1			X	

ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบให้ชัดเจนคำตอบเดิมแล้วทำเครื่องหมาย X ลงในข้อใหม่

ข้อ	1	2	3	4
1			~~X~~	X

1) ถ้าที่โรงเรียนของนักเรียนมีปัญหา นักเรียนชั้น ป.3 หลายคนอ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง นักเรียน จะปฏิบัติอย่างไร

1. อาสาสอนน้อง ป.3 อ่านหนังสือตอนกลางวัน
2. อยู่เฉย ๆ เป็นหน้าที่ของครูต้องแก้ปัญหา
3. บริจาคหนังสือการ์ตูนให้กับโรงเรียน
4. เสนออสภานักเรียนให้แก้ไขปัญหา

2) โรงเรียนวิชุดาจัดงานวันแม่ทุกปีจนกลายเป็นประเพณี นักเรียนชั้นต่าง ๆ เตรียมรายการแสดงบนเวทีชั้นละ 1 รายการ ชั้นของวิชุดายังไม่สามารถหากิจกรรมแสดงได้ วิชุดา จึงอาสาที่จะเป็นผู้แสดงรำถวายพระพรตามที่ตนถนัด ถ้านักเรียนเป็นวิชุดาทำเช่นนี้ด้วย

เหตุผลใด

1. อยากแสดงบนเวที
2. ต้องการได้รับคำชมเชย
3. อยากทำงานตามที่ตนถนัด
4. ต้องการให้ห้องเรียนมีการแสดงบนเวที

3) ในอนาคตนักเรียนมีแผนในการใช้ข้อมูลที่สืบค้นมาจากอินเทอร์เน็ตหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ไม่มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตดีที่สุดแล้ว
2. มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพื่อนใช้ทุกคน
3. มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีทั้งจริงและเท็จ
4. มีเพราะได้รับความชื่นชมจากครูและเพื่อน ๆ

4) สุพรรณษาอาสาครูบรรณารักษ์ จัดเก็บหนังสือในห้องสมุดหลังรับประทานอาหารกลางวันทุกวัน ถ้านักเรียนเป็นสุพรรณษา นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

1. มีเวลาว่างมาก
2. ชอบงานห้องสมุด
3. มีโอกาสได้อ่านหนังสือมากขึ้น
4. ห้องสมุดมีประโยชน์ต่อส่วนรวม

5) ถ้านักเรียนมีโอกาสเป็นผู้นำนักเรียนจะทำอย่างไรให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ตนเองและผู้อื่น

1. ทำงานตามใจเพื่อนบางคนที่ชอบใจ
2. ทำงานในหน้าที่อย่างเสียสละ
3. ทำงานให้เฉพาะเพื่อนที่สนิทสนม
4. ทำงานตามครูสั่ง

6) ถ้าในโอกาสข้างหน้านักเรียนเจอปัญหากับตนเองนักเรียนมีวิธีการอย่างไรในการจัดปัญหานั้น

1. ชวนเพื่อนสนิทมาช่วยแก้ปัญหา
2. หยุดนิ่งเดียวปัญหาก็จบเอง
3. บอกให้พ่อแม่ช่วยแก้ปัญหา
4. หาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขอย่างรอบคอบและตั้งใจ

7) ครอบครัวของสุนามีอาชีพเลี้ยงไก่ไข่ขาย กุ้งต้องตื่นแต่เช้าช่วยเก็บไข่ก่อนไปโรงเรียนทุกวัน ถ้านักเรียนเป็นสุนา จะทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

1. มีความพอใจที่จะทำ
2. ช่วยลดภาระของพ่อแม่
3. ช่วยหารายได้ให้ครอบครัว
4. เป็นงานง่าย ๆ ใคร ๆ ก็ทำได้

8) คุณครูของก้อยบอกว่า ผักที่ซื้อมาจากตลาดมักจะมีสารเคมีตกค้าง ล้างเท่าไรก็ไม่หมด ทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายได้ ถ้านักเรียนเป็นก้อยจะทำอย่างไร

1. บอกคนในครอบครัวให้กินผักน้อยลง
2. เลือกซื้อผักที่มีรอยแมลงกัดกิน
3. ชวนคนในครอบครัวปลูกผักกินเองที่บ้าน
4. บอกคนในครอบครัวให้เลิกกินผักเพื่อหลีกเลี่ยงสารเคมี

9) หัวหน้าชั้นรับสมัครเพื่อน ๆ ไปช่วยชุดลอกคูน้าของโรงเรียนในวันหยุดตามที่โรงเรียนเชิญชวน ในฐานะที่เป็นนักเรียนในชั้นดังกล่าว นักเรียนจะสมัครเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

1. สมัครเพราะเกรงใจหัวหน้าชั้น
2. สมัครเพราะจะได้ฝึกความอดทน
3. ไม่สมัครเพราะเพื่อนส่วนใหญ่ก็ไม่สมัคร
4. ไม่สมัครเพราะคูน้าของโรงเรียนสกปรกมีเชื้อโรคมก

10) หลังกจากทราบว่าตนเองมีโรคประจำตัว ดำรงไปออกกำลังกายที่สนามกีฬาทุกวัน ตามคำแนะนำของแพทย์ แม้ว่าเขาจะรู้สึกเบื่อที่จะต้องทำเช่นนั้น ถ้านักเรียนเป็นดำรงจะทำเช่นนั้น เพราะเหตุผลใด

1. เพื่อรักษาสุขภาพของตนเอง
2. พ่อแม่สนับสนุนให้ทำต่อไป
3. ทำตามคำแนะนำของแพทย์
4. อยากทราบผลของการออกกำลังกาย

11) ถ้าขณะที่นักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมตัวสอบอย่างขะมักเขม้น พี่ชายมาเรียกให้ไปดู การถ่ายทอดแข่งขันฟุตบอลทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นกีฬาที่นักเรียนชอบมาก นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไปดูเพื่อคลายเครียด
2. ไปดูเพราะเกรงใจพี่ชาย
3. ไปดูเพราะเป็นรายการโปรด
4. ไปดูเพราะไม่ต้องอ่านหนังสือ

12) ถ้านักเรียนได้รับคัดเลือกจากโรงเรียนให้ไปแข่งขันวาดภาพระบายสี ก่อนจะเข้าแข่งขัน นักเรียนคิดว่าหาความรู้ในเรื่องการวาดภาพ และฝึกซ้อมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนทำเช่นนั้น ด้วยเหตุผลใด

1. ครูแนะนำให้ทำ
2. ไม่มั่นใจในฝีมือตนเอง
3. ต้องการพัฒนาฝีมือตนเองให้เก่งขึ้น
4. การวาดภาพระบายสีเป็นเรื่องยาก

13) ของเล่นของสมพรชำรุด สมพรไม่ยอมให้แม่ต้องจ่ายเงินของเล่นของตนเอง เพราะ แม่มีค่าใช้จ่ายจำเป็นมากอยู่แล้ว ถ้านักเรียนเป็นสมพรจะทำตามข้อใด

1. ซื้อมือถือใหม่เอง
2. ขอยืมของเล่นเพื่อนมาเล่นก่อน
3. ซ่อมแซมของเล่นด้วยตนเอง
4. นำของเล่นไปซ่อมที่ร้านในตลาด

14) นักเรียนต้องอยู่บ้านคนเดียว แม่โทรศัพท์มาบอกว่า พ่อและแม่มีธุระด่วนต้องกลับบ้านดึก และเป็นห่วงนักเรียนว่าจะไม่ได้กินอาหารเย็นเหมือนทุกวัน นักเรียนจะตอบแม่ว่าอย่างไร

1. จะรอกินอาหารที่พ่อแม่ซื้อมาให้
2. จะกินอาหารกลางวันที่เหลืออยู่
3. จะโทรศัพท์ให้เพื่อนซื้อมาให้
4. วันนี้จะไม่กินอาหารมื้อเย็น

15) วิทยาเป็นนักเรียน ชั้น ป.5 พ่อแม่มีอาชีพทำนา วิทยาปลูกผักแปลงเล็ก ๆ ของตนเองไว้ข้างบ้าน และเก็บผักไปขายเป็นเงินค่าขนมของตนเอง ถ้านักเรียนเป็นวิทยาจะทำเช่นนี้ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด

1. ช่วยส่งเสริมอาชีพของพ่อแม่
2. ต้องการมีเงินใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
3. ต้องการให้พ่อแม่ชื่นชม
4. ต้องการพึ่งตนเองได้

16) วันชัยต้องจ่ายค่าเรียนพิเศษวิชาคณิตศาสตร์เป็นเงิน 300 บาท แต่ไม่ต้องการรบกวนเงินจากผู้ปกครอง หลังเลิกเรียนจึงไปรับจ้างล้างจานที่ร้านอาหาร ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของวิทยา นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการกระทำของวันชัยอย่างไร

1. วันชัยเป็นคนขยันขันแข็ง
2. หลายคนอาจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
3. จิตราสามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง
4. วันชัยรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

17) กรกฏสมัครเข้าเรียนการประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจัดขึ้นในช่วงปิดเทอม และสมัคร เข้าร่วมกิจกรรมฝีมือต่าง ๆ จนสามารถประดิษฐ์ ของใช้ได้ดี ถ้านักเรียนเป็นกรกฏ จะเข้าร่วมงานฝีมือต่าง ๆ ด้วยเหตุผลใด

1. จะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนอื่น ๆ
2. จะได้มีความรู้มากกว่าการเรียนในห้องเรียน
3. จะได้มีความรู้ทางวิชาชีพหารายได้ให้ตนเอง
4. จะได้มีความรู้หลากหลายเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น ๆ

18) ทองดาป่วยและขาดเรียนไป 3 วัน เมื่อกลับมาเรียน พบว่าเพื่อน ๆ ได้เรียนล้าหน้าไปหลาย เรื่องและไม่ได้ทำแบบฝึกหัดในเรื่องเหล่านั้น ทองดาจึงกังวลว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อน ๆ ถ้านักเรียนเป็นทองดาจะปฏิบัติอย่างไร

1. บอกครูว่าไม่ได้ทำแบบฝึกหัดเพราะลาป่วย
2. อ่านหนังสือและฝึกทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง
3. เรียนในห้องเรียนตามปกติต่อไปจะเข้าใจได้เอง
4. ขอให้ครูสอนเรื่องที่ขาดเรียนซ้ำในห้องเรียนอีกครั้ง

19) แดนมีฐานะยากจน หลังเลิกเรียนเขาจึงไปรับจ้างทำงานทุกวัน เพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของแดนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไปรับจ้างเป็นเพื่อนแดน
2. เล่าเรื่องแดนให้เพื่อนฟังอย่างชื่นชม
3. บอกเดชาให้หางานใหม่ที่เหมาะสมกว่า
4. เล่าเรื่องแดนให้เพื่อนฟังด้วยความสงสาร

20) สุภาพรมีผลการเรียนคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ เขาพยายามทำความเข้าใจขณะที่ครูสอนและขยันทำการบ้าน สอบถามเพื่อน ๆ เมื่อสงสัยบ้าง จนผลการสอบดีขึ้นเล็กน้อย ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของสุภาพร นักเรียนจะพูดกับสุภาพรตามข้อใด

1. เห็นไหม เธอทำได้แล้ว
2. เธอจะต้องทำให้ดีกว่านี้
3. เธอควรขยันมาก่อนหน้านี้
4. เธอต้องไปเรียนกวดวิชาเพิ่มเติม

21) อรพินเขียนเรียงความส่งเข้าประกวดและได้รับรางวัลชนะเลิศ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของอรพิน นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

1. ดีใจกับอรพินที่ได้รับรางวัล
2. คู่แข่งมีไม่มากอรพินจึงได้รับรางวัล
3. เฉย ๆ เพราะอรพินได้รางวัลบ่อย ๆ
4. อรพินชอบวิชาภาษาไทยมานานแล้ว

22) คุณครูชมเกศมณีว่าเล่นิทานประกอบท่าทางได้สนุกสนาน จึงส่งเกศมณีไปแสดงในงานวัน เด็กของโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของเกศมณีนักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

1. ถ้าได้ฝึกซ้อมใคร ๆ ก็ทำได้
2. อยากเล่นิทานเก่งเหมือนเกศมณี
3. เกศมณีเป็นคนร่าเริงจึงเล่นิทานสนุก
4. คนเล่นิทานเก่งอย่างเกศมณีมีหลายคน

23) ณิชฎุฒิชยันเรียนอย่างสม่ำเสมอและสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนสูงสุดของห้องได้รับคำชมเชยและรางวัลจากครูบ่อย ๆ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของณิชฎุฒินักเรียนจะรู้สึกต่อณิชฎุฒิอย่างไร

1. เฉย ๆ ถ้าเราขยันก็ทำได้เหมือนกัน
2. ณิชฎุฒิเก่งวิชาคณิตศาสตร์เพียงวิชาเดียว
3. จะศึกษาวิธีการเรียนของณิชฎุฒิและนำมาใช้บ้าง
4. ณิชฎุฒิชอบวิชาคณิตศาสตร์จึงทำคะแนนได้ดี

24) สมชายและราตรี ลงสมัครให้เพื่อน ๆ เลือกเป็นหัวหน้าห้องชั้น ป.5 ผลปรากฏว่าสมชายได้คะแนนเลือกตั้งมากกว่าราตรี ได้เป็นหัวหน้าห้อง ถ้านักเรียนเป็นราตรีจะปฏิบัติตามข้อใด

1. จะคอยสังเกตว่าสมชายจะปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมหรือไม่
2. แสดงความยินดีกับสมชายที่เพื่อนส่วนใหญ่ลงคะแนนให้
3. บอกกับเพื่อน ๆ ว่าสมชายได้รับเลือกเพราะหาเสียงเก่ง
4. บอกกับเพื่อนว่าสมชายได้รับเลือกเพราะเขาเรียนเก่ง

25) ราตรีเป็นนักกีฬาป้องกัน ได้รับรางวัลเหรียญทองในการแข่งขันระดับจังหวัด ถ้านักเรียนเป็นราตรีนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

1. จัดงานเลี้ยงฉลองความสำเร็จกับเพื่อน ๆ
2. บอกเพื่อน ๆ ว่าได้รับรางวัลเพราะความบังเอิญ
3. นำรางวัลไปแสดงและจัดป้ายนิทรรศการที่โรงเรียน
4. ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเพราะเคยได้รับรางวัลมาบ่อย

26) กรวิตีคิดพัฒนาได้ดี เมื่อโรงเรียนจัดฝึกซ้อมนักเรียนเพื่อจัดตั้งวงดนตรีไทยของโรงเรียน กรวิตีจึงอาสาสมัครเข้าร่วมวงดนตรีด้วย ถ้านักเรียนเป็นกรวิตี นักเรียนเข้าร่วมวงดนตรีไทยของโรงเรียน ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด

1. ได้แสดงความสามารถของตน
2. ต้องการสร้างชื่อเสียงให้ตนเอง
3. ต้องการให้คุณครูชื่นชมในฝีมือของตนเอง
4. ต้องการเป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยของโรงเรียน

27) วิชิตได้รับคำชมเชยจากครูในการทำโครงงานภาษาไทย เขาจึงนำผลงานของตนเอง เสนอไว้ที่ป้ายนิทรรศการของห้องเรียน ถ้านักเรียนเป็นวิชิต จะทำเช่นเดียวกับวิชิตหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ไม่ทำเพราะเพื่อน ๆ คงไม่สนใจ
2. ไม่ทำเพราะเกรงเพื่อนจะคิดว่าโอ้อวด
3. ทำเพราะภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง
4. ทำเพราะเป็นข้อตกลงของห้องเรียน

28) กนกพรเขียนรายงานโครงงานวิทยาศาสตร์เสร็จแล้ว แต่ไม่แน่ใจว่าจะถูกต้องสมบูรณ์ จึงขอให้ปรางค์ช่วยตรวจสอบให้เพราะปรางค์เป็นคนเรียนเก่ง ถ้านักเรียนเป็นปรางค์ นักเรียน จะช่วยตรวจรายงานให้กนกพรหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ตรวจให้เพราะเกรงใจเพื่อน
2. ตรวจให้เพราะคิดว่าจะตรวจแก้ไขงานให้กนกพรได้
3. ไม่ตรวจให้เพราะคิดว่าตนเองยังไม่มีความสามารถพอ
4. ไม่ตรวจให้เพราะต้องการให้กนกพรตรวจสอบงานด้วยตนเอง

29) ดวงใจมีความสามารถในการเล่นกีฬา ในการแข่งขันกีฬาสีของโรงเรียน ดวงใจอาสาเล่นกีฬา ถ้านักเรียนเป็นดวงใจ นักเรียนจะเล่นด้วยความรู้สึกอย่างไร

1. คิดว่าตนเองทำได้ดีกว่าคนอื่น
2. อยากให้เพื่อนชมว่าตนเองเก่ง
3. ภูมิใจที่จะได้ทำสิ่งที่ตนเองถนัด
4. อยากทำตามที่ตนเองคิด

30) ชฎาช่วยพาน้อง อนุบาลข้ามถนนหน้าโรงเรียนบ่อย ๆ ชมพู่ล้อชฎาว่าทำความดี เพื่อให้คุณครู ชมเชย ถ้านักเรียนเป็นชฎาจะทำอย่างไร

1. จะไม่ช่วยน้อง อนุบาลข้ามถนนอีก
2. นำคำพูดของชมพู่มาพิจารณา
3. บอกชมพู่ว่าถ้าไม่ทำก็ให้อยู่เฉย ๆ
4. บอกชมพู่ว่าการทำความดีไม่จำเป็นต้องให้ครูชมเชย

เฉลยแบบวัดทักษะชีวิต ชั้น ป. 5 ชุดที่ 2

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
1	1	16	3
2	4	17	3
3	3	18	2
4	4	19	2
5	2	20	1
6	4	21	1
7	2	22	2
8	3	23	3
9	2	24	2
10	1	25	3
11	1	26	1
12	4	27	3
13	3	28	2
14	2	29	3
15	4	30	4

แบบทดสอบ ความสามารถ ด้านทักษะชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ชุดที่3)

คำชี้แจง

1. แบบวัดทักษะชีวิตตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการวัดทักษะชีวิตของนักเรียน
2. แบบวัดฉบับนี้มี 30 ข้อ
3. นักเรียนมีเวลาในการทำแบบวัดฉบับนี้ 45 นาที
4. ตัวอย่างคำถามและวิธีตอบ

ตัวอย่างคำถาม

(1) ธนพรเล่นฟุตบอลได้ไม่ได้นัก เขาจึงอ่านตำราและดูวีดิทัศน์ เกี่ยวกับการฝึกฟุตบอลและตั้งใจฝึกบ่อย ๆ ระยะเวลาหลังธนพรเล่นฟุตบอลได้ดีจนธนพรได้เป็นนักกีฬาฟุตบอลทีมโรงเรียนและได้รับคำชมจากครูและเพื่อน ต่อมาทีมฟุตบอลของโรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศระดับจังหวัด ธนพรเก็บเหรียญรางวัลในตู้โชว์อย่างดี นักเรียนคิดว่าเขาทำเช่นนั้น เพราะเหตุใด

1. เขาชอบเหรียญนั้นมากที่สุด
2. เป็นเหรียญที่ครูและเพื่อน ๆ ชอบ
3. เป็นเหรียญที่มีราคาแพง
4. เป็นเหรียญที่ทำให้เขาต้องใช้ความพยายามมากที่สุด

วิธีตอบ

ถ้านักเรียนคิดว่าตัวเลือกที่ 3 เป็นคำตอบที่ถูกหรือเหมาะสมที่สุด
ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบตรงกับหมายเลขข้อที่ต้องการ ดังนี้

ข้อ	1	2	3	4
1			X	

ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบให้ชัดเจนกว่าคำตอบเดิมแล้วทำเครื่องหมาย X ลงในข้อใหม่

ข้อ	1	2	3	4
1			~~X~~	X

1) ถ้าในโอกาสข้างหน้านักเรียนเจอปัญหากับตนเองนักเรียนมีวิธีการอย่างไรในการจัดปัญหานั้น

1. ชวนเพื่อนสนิทมาช่วยแก้ปัญหา
2. หยุดนิ่งเดียวปัญหาก็จบเอง
3. บอกให้พ่อแม่ช่วยแก้ปัญหา
4. หาสาเหตุของปัญหาและแก้ไขอย่างรอบคอบและตั้งใจ

2) ในอนาคตนักเรียนมีแผนในการใช้ข้อมูลที่สืบค้นมาจากอินเทอร์เน็ตหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ไม่มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตดีที่สุดแล้ว
2. มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเพื่อนใช้ทุกคน
3. มีเพราะข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีทั้งจริงและเท็จ
4. มีเพราะได้รับความชื่นชมจากครูและเพื่อน ๆ

3) สุพรรณษาอาสาครูบรรณารักษ์ จัดเก็บหนังสือในห้องสมุดหลังรับประทานอาหารกลางวันทุกวัน ถ้านักเรียนเป็นสุพรรณษา นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

1. มีเวลาว่างมาก
2. ชอบงานห้องสมุด
3. มีโอกาสได้อ่านหนังสือมากขึ้น
4. ห้องสมุดมีประโยชน์ต่อส่วนรวม

4) ถ้าที่โรงเรียนของนักเรียนมีปัญหานักเรียนชั้น ป.3 หลายคนอ่านออกเสียงไม่ถูกต้องนักเรียน จะปฏิบัติอย่างไร

1. อาสาสอนน้อง ป.3 อ่านหนังสือตอนกลางวัน
2. อยู่เฉย ๆ เป็นหน้าที่ของครูต้องแก้ปัญหา
3. บริจาคหนังสือการ์ตูนให้กับโรงเรียน
4. เสนอสถานนักเรียนให้แก้ไขปัญหา

5) โรงเรียนวิชุดาจัดงานวันแม่ทุกปีจนกลายเป็นประเพณี นักเรียนชั้นต่าง ๆ เตรียมรายการแสดงบนเวทีชั้นละ 1 รายการ ชั้นของวิชุดายังไม่สามารถหากิจกรรมแสดงได้ วิชุดา จึงอาสาที่จะเป็น ผู้แสดงรำถวายพระพรตามที่ตนถนัด ถ้านักเรียนเป็นวิชุดาทำเช่นนี้ด้วยเหตุผลใด

1. อยากแสดงบนเวที
2. ต้องการได้รับคำชมเชย
3. อยากทำงานตามที่ตนถนัด
4. ต้องการให้ห้องเรียนมีการแสดงบนเวที

6) ถ้านักเรียนได้รับคัดเลือกจากโรงเรียนให้ไปแข่งขันวาดภาพพระบายสี ก่อนจะเข้าแข่งขัน นักเรียนคิดว่าหาความรู้ในเรื่องการวาดภาพ และฝึกซ้อมด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนทำเช่นนั้นด้วยเหตุผลใด

1. ครูแนะนำให้ทำ
2. ไม่มั่นใจในฝีมือตนเองให้เก่งขึ้น
3. ต้องการพัฒนาฝีมือตนเอง
4. การวาดภาพพระบายสีเป็นเรื่องยาก

7) หัวหน้าชั้นรับสมัครเพื่อน ๆ ไปช่วยขุดลอกคูน้ำของโรงเรียนในวันหยุดตามที่โรงเรียนเชิญชวน ในฐานะที่เป็นนักเรียนในชั้นดังกล่าว นักเรียนจะสมัครเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

1. สมัครเพราะเกรงใจหัวหน้าชั้น
2. สมัครเพราะจะได้ฝึกความอดทน
3. ไม่สมัครเพราะเพื่อนส่วนใหญ่ก็ไม่สมัคร
4. ไม่สมัครเพราะคูน้ำของโรงเรียนสกปรกมีเชื้อโรคมก

8) หลังกจากทราบว่าตนเองมีโรคประจำตัว ดำรงไปออกกำลังกายที่สนามกีฬาทุกวัน ตามคำแนะนำของแพทย์ แม้ว่าเขาจะรู้สึกเบื่อก็จะต้องทำเช่นนั้น ถ้านักเรียนเป็นดำรงจะทำเช่นนั้นเพราะเหตุผลใด

1. เพื่อรักษาสุขภาพของตนเอง
2. พ่อแม่สนับสนุนให้ทำต่อไป
3. ทำตามคำแนะนำของแพทย์
4. อยากทราบผลของการออกกำลังกาย

9) ครอบครัวของสุนามีอาชีพเลี้ยงไก่ไข่ขาย กุ้งต้องตื่นแต่เช้าช่วยเก็บไข่ก่อนไปโรงเรียนทุกวัน ถ้านักเรียนเป็นสุนา จะทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด

1. มีความพอใจที่จะทำ
2. ช่วยลดภาระของพ่อแม่
3. ช่วยหารายได้ให้ครอบครัว
4. เป็นงานง่าย ๆ ใคร ๆ ก็ทำได้

10) คุณครูของก้อยบอกว่า ผักที่ซื้อมาจากตลาดมักจะมีสารเคมีตกค้าง ล้างเท่าไรก็ไม่หมด ทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายได้ ถ้านักเรียนเป็นก้อยจะทำอย่างไร

1. บอกคนในครอบครัวให้กินผักน้อยลง
2. เลือกซื้อผักที่มีรอยแมลงกัดกิน
3. ชวนคนในครอบครัวปลูกผักกินเองที่บ้าน
4. บอกคนในครอบครัวให้เลิกกินผักเพื่อหลีกเลี่ยงสารเคมี

11) ถ้านักเรียนมีโอกาสเป็นผู้นำนักเรียนจะทำอย่างไรให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ตนเองและผู้อื่น

1. ทำงานตามใจเพื่อนบางคนที่ชอบใจ
2. ทำงานในหน้าที่อย่างเสียสละ
3. ทำงานให้เฉพาะเพื่อนที่สนับสนุน
4. ทำงานตามครูสั่ง

12) วันชัยต้องจ่ายค่าเรียนพิเศษวิชาคณิตศาสตร์เป็นเงิน 300 บาท แต่ไม่ต้องการรบกวนเงินจากผู้ปกครอง หลังเลิกเรียนจึงไปรับจ้างล้างจานที่ร้านอาหาร ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของวิทยานักเรียนมีความคิดเห็นต่อการกระทำของวันชัยอย่างไร

1. วันชัยเป็นคนขยันขันแข็ง
2. หลายคนอาจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
3. จิตราสามารถแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง
4. วันชัยรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

13) ของเล่นของสมพรชำรุด สมพรไม่ยอมให้แม่ต้องจ่ายเงินของเล่นของตนเอง เพราะแม่มีค่าใช้จ่ายจำเป็นมากอยู่แล้ว ถ้านักเรียนเป็นสมพรจะทำตามข้อใด

1. ซื้อของเล่นใหม่เอง
2. ขอยืมของเล่นเพื่อนมาเล่นก่อน
3. ซ่อมแซมของเล่นด้วยตนเอง
4. นำของเล่นไปซ่อมที่ร้านในตลาด

14) นักเรียนต้องอยู่บ้านคนเดียว แม่โทรศัพท์มาบอกว่า พ่อและแม่มีธุระด่วนต้องกลับบ้านดึกและเป็นห่วงนักเรียนว่าจะไม่ได้กินอาหารเย็นเหมือนทุกวัน นักเรียนจะตอบแม่ว่าอย่างไร

1. จะรอกินอาหารที่พ่อแม่ซื้อมาให้
2. จะกินอาหารกลางวันที่เหลืออยู่
3. จะโทรศัพท์ให้เพื่อนซื้อมาให้
4. วันนี้จะไม่กินอาหารมื้อเย็น

15) ถ้าขณะที่นักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมตัวสอบอย่างขะมักเขม้น พี่ชายมาเรียกให้ไปดูการถ่ายทอดแข่งขันฟุตบอลทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นกีฬาที่นักเรียนชอบมาก นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไปดูเพื่อคลายเครียด
2. ไปดูเพราะเกรงใจพี่ชาย
3. ไปดูเพราะเป็นรายการโปรด
4. ไปดูเพราะไม่ต้องอ่านหนังสือ

16) แดนมีฐานะยากจน หลังเลิกเรียนเขาจึงไปรับจ้างทำงานทุกวัน เพื่อหารายได้ช่วยครอบครัว ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของแดนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไปรับจ้างเป็นเพื่อนแดน
2. เล่าเรื่องแดนให้เพื่อนฟังอย่างชื่นชม
3. บอกเดชาให้หางานใหม่ที่เหมาะสมกว่า
4. เล่าเรื่องแดนให้เพื่อนฟังด้วยความสงสาร

17) สุภาพรมีผลการเรียนคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ เขาพยายามทำความเข้าใจขณะที่ครูสอนและขยันทำการบ้าน สอบถามเพื่อน ๆ เมื่อสงสัยบ้าง จนผลการสอบดีขึ้นเล็กน้อย ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของสุภาพร นักเรียนจะพูดกับสุภาพรตามข้อใด

1. เห็นไหม เธอทำได้แล้ว
2. เธอจะต้องทำให้ดีกว่านี้
3. เธอควรขยันมาก่อนหน้านี้
4. เธอต้องไปเรียนกวดวิชาเพิ่มเติม

18) กรกฎสมัครเข้าเรียนการประดิษฐ์ของใช้จากเศษวัสดุที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจัดขึ้นในช่วงปิดเทอม และสมัคร เข้าร่วมกิจกรรมฝีมือแรงงานฝีมือต่าง ๆ จนสามารถประดิษฐ์ของใช้ได้ดี ถ้า นักเรียนเป็นกรกฎ จะเข้าร่วมงานฝีมือต่าง ๆ ด้วยเหตุผลใด

1. จะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนอื่น ๆ
2. จะได้มีความรู้มากกว่าการเรียนในห้องเรียน
3. จะได้มีความรู้ทางวิชาชีพหารายได้ให้ตนเอง
4. จะได้มีความรู้หลากหลายเป็นที่ชื่นชมของคนอื่น ๆ

19) ทองดาป่วยและขาดเรียนไป 3 วัน เมื่อกลับมาเรียน พบว่าเพื่อน ๆ ได้เรียนล้าหน้าไปหลาย เรื่องและไม่ได้ทำแบบฝึกหัดในเรื่องเหล่านั้น ทองดาจึงกังวลว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อน ๆ ถ้านักเรียนเป็นทองดาจะปฏิบัติอย่างไร

1. บอกครูว่าไม่ได้ทำแบบฝึกหัดเพราะลาป่วย
2. อ่านหนังสือและฝึกทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง
3. เรียนในห้องเรียนตามปกติต่อไปจะเข้าใจได้เอง
4. ขอให้ครูสอนเรื่องที่ขาดเรียนซ้ำในห้องเรียนอีกครั้ง

20) วิทยาเป็นนักเรียน ชั้น ป.5 พ่อแม่มีอาชีพทำนา วิทยาปลูกผักแปลงเล็ก ๆ ของตนเองไว้ข้างบ้าน และเก็บผักไปขายเป็นเงินค่าขนมของตนเอง ถ้านักเรียนเป็นวิทยา จะทำเช่นนี้ ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด

1. ช่วยส่งเสริมอาชีพของพ่อแม่
2. ต้องการมีเงินใช้จ่ายเพิ่มขึ้น
3. ต้องการให้พ่อแม่ชื่นชม
4. ต้องการพึ่งตนเองได้

21) กรวิดีคิดพัฒนาได้ดี เมื่อโรงเรียนจัดฝึกซ้อมนักเรียนเพื่อจัดตั้งวงดนตรีไทยของโรงเรียน กรวิดีจึงอาสาสมัครเข้าร่วมวงดนตรีด้วย ถ้านักเรียนเป็นกรวิดี นักเรียนเข้าร่วมวงดนตรีไทยของโรงเรียน ด้วยเหตุผลใดมากที่สุด

1. ได้แสดงความสามารถของตน
2. ต้องการสร้างชื่อเสียงให้ตนเอง
3. ต้องการให้คุณครูชื่นชมในฝีมือของตนเอง
4. ต้องการเป็นหัวหน้าวงดนตรีไทยของโรงเรียน

22) ญัฐวุฒิขยันเรียนอย่างสม่ำเสมอและสอบวิชาคณิตศาสตร์ได้คะแนนสูงสุดของห้อง ได้รับคำชมเชยและรางวัลจากครูบ่อย ๆ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของญัฐภูมิตักเรียนจะรู้สึกต่อญัฐวุฒิอย่างไร

1. เฉย ๆ ถ้าเราขยันก็ทำได้เหมือนกัน
2. ญัฐวุฒิเก่งวิชาคณิตศาสตร์เพียงวิชาเดียว
3. จะศึกษาวิธีการเรียนของญัฐวุฒิและนำมาใช้บ้าง
4. ญัฐวุฒิชอบวิชาคณิตศาสตร์จึงทำคะแนนได้ดี

23) สมชายและราตรี ลงสมัครให้เพื่อน ๆ เลือกเป็นหัวหน้าห้องชั้น ป.5 ผลปรากฏว่า สมชายได้คะแนนเลือกตั้งมากกว่าราตรี ได้เป็นหัวหน้าห้อง ถ้านักเรียนเป็นราตรีจะปฏิบัติตามข้อใด

1. จะคอยสังเกตว่าสมชายจะปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมหรือไม่
2. แสดงความยินดีกับสมชายที่เพื่อนส่วนใหญ่ลงคะแนนให้
3. บอกกับเพื่อน ๆ ว่าสมชายได้รับเลือกเพราะหาเสียงเก่ง
4. บอกกับเพื่อนว่าสมชายได้รับเลือกเพราะเขาเรียนเก่ง

24) อรพินเขียนเรียงความส่งเข้าประกวดและได้รับรางวัลชนะเลิศ ถ้านักเรียนเป็นเพื่อน ของ อรพิน นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

1. ดีใจกับอรพินที่ได้รับรางวัล
2. คู่แข่งมีไม่มากอรพินจึงได้รับรางวัล
3. เฉย ๆ เพราะอรพินได้รางวัลบ่อย ๆ
4. อรพินชอบวิชาภาษาไทยมานานแล้ว

25) คุณครูชมเกศมณีว่าเล่นิทานประกอบท่าทางได้สนุกสนาน จึงส่งเกศมณีไปแสดงในงานวัน เด็กของโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของเกศมณีนักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

1. ถ้าได้ฝึกซ้อมใคร ๆ ก็ทำได้
2. อยากเล่นิทานเก่งเหมือนเกศมณี
3. เกศมณีเป็นคนร่างเรียวจึงเล่นิทานสนุก
4. คนเล่นิทานเก่งอย่างเกศมณีมีหลายคน

26) ดวงใจมีความสามารถในการเล่นกีฬา ในการแข่งขันกีฬาสีของโรงเรียน ดวงใจอาสาเล่นกีฬาถ้านักเรียนเป็นดวงใจ นักเรียนจะเล่นด้วยความรู้สึกอย่างไร

1. คิดว่าตนเองทำได้ดีกว่าคนอื่น
2. อยากให้เพื่อนชมว่าตนเองเก่ง
3. ภูมิใจที่จะได้ทำสิ่งที่ตนเองถนัด
4. อยากทำตามที่ตนเองคิด

27) ขวัญช่วยพาน้อง อนุบาลข้ามถนนหน้าโรงเรียนบ่อย ๆ ชมพู่ล้อขวานว่าทำความดีเพื่อให้คุณครูชมเชย ถ้านักเรียนเป็นขวัญจะทำอย่างไร

1. จะไม่ช่วยน้อง อนุบาลข้ามถนนอีก
2. นำคำพูดของชมพู่มาพิจารณา
3. บอกชมพู่ว่าถ้าไม่ทำก็ให้อยู่เฉย ๆ
4. บอกชมพู่ว่าการทำความดีไม่จำเป็นต้องให้ครูชมเชย

28) วิชิตได้รับคำชมเชยจากครูในการทำโครงการภาษาไทย เขาจึงนำผลงานของตนเองเสนอไว้ที่ป้ายนิทรรศการของห้องเรียน ถ้านักเรียนเป็นวิชิต จะทำเช่นเดียวกับวิชิตหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ไม่ทำเพราะเพื่อน ๆ คงไม่สนใจ
2. ไม่ทำเพราะเกรงเพื่อนจะคิดว่าโอ้อวด
3. ทำเพราะภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง
4. ทำเพราะเป็นข้อตกลงของห้องเรียน

29) กนกพรเขียนรายงานโครงการวิทยาศาสตร์เสร็จแล้ว แต่ไม่แน่ใจว่าจะถูกต้องสมบูรณ์ จึงขอให้ปรางค์ช่วยตรวจสอบให้เพราะปรางค์เป็นคนเรียนเก่ง ถ้านักเรียนเป็นปรางค์ นักเรียนจะช่วยตรวจรายงานให้กนกพรหรือไม่ เพราะเหตุใด

1. ตรวจให้เพราะเกรงใจเพื่อน
2. ตรวจให้เพราะคิดว่าจะตรวจแก้ไขงานให้กนกพรได้
3. ไม่ตรวจให้เพราะคิดว่าตนเองยังไม่มีความสามารถพอ
4. ไม่ตรวจให้เพราะต้องการให้กนกพรตรวจสอบงานด้วยตนเอง

30) ราตรีเป็นนักกีฬาป้องกัน ได้รับรางวัลเหรียญทองในการแข่งขันระดับจังหวัด
ถ้านักเรียนเป็นราตรีนักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

1. จัดงานเลี้ยงฉลองความสำเร็จกับเพื่อน ๆ
2. บอกเพื่อน ๆ ว่าได้รับรางวัลเพราะความบังเอิญ
3. นำรางวัลไปแสดงและจัดป้ายนิทรรศการที่โรงเรียน
4. ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเพราะเคยได้รับรางวัลมาบ่อย

เฉลยแบบวัดทักษะชีวิต ชั้น ป. 5 ชุดที่ 3

ข้อ	คำตอบ	ข้อ	คำตอบ
1	4	16	2
2	3	17	1
3	4	18	3
4	1	19	2
5	4	20	4
6	3	21	1
7	2	22	3
8	1	23	2
9	2	24	1
10	3	25	2
11	2	26	3
12	3	27	4
13	3	28	3
14	2	29	2
15	1	30	3

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ ดร.ปรีดา ลำมะนา ผู้อำนวยการโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย เขียวชาญ ด้านการวิจัยและประเมินผล (กศ.ด. สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา)
2. อาจารย์ ดร.วรวัฒน์ บุญดี วิทยาลัยเทคนิคยโสธร เขียวชาญเรื่องการพัฒนาหลักสูตร (ปร.ด. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา)
3. อาจารย์สุดสงวน ทวีแสง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนข่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จังหวัดร้อยเอ็ด วิทยฐานะเชี่ยวชาญ (ครูเชี่ยวชาญกลุ่มสาระการเรียนรู้และเทคโนโลยี) เขียวชาญด้านเนื้อหา (กศ.ม. สาขาบริหารการศึกษา)
4. อาจารย์ ดร.พรชัย ผาดไธสง มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เขียวชาญเรื่องการพัฒนาหลักสูตร (ปร.ด.สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน)
5. อาจารย์ ดร.สัจธรรม พรทวีกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เขียวชาญด้านเนื้อหา (ปร.ด. สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน)

ภาคผนวก ค
หนังสือราชการ

ที่ ศธ ๐๕๓๐.๕(๓)/๑๖๑๙

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.พรชัย ผาดโรสง

ด้วย นายสมัย ชันแข็ง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน และอาจารย์ ดร.แก้วเวียง นานาผล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในครั้งนี

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี เพื่อให้บัณฑิตจะได้ดำเนินการ ไปขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกาแพง)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน ศึกษาราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๙๕-๓๑๙๕
เบอร์โทรโมบิล ๐-๘๕๕๑-๒๕๖๘-๙

ที่ ศธ ๐๕๓๐.๕(๑)/๑๖๐๖๗

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๑๑ กันยายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้วิจัย

เรียน อาจารย์สุดสงวน ทวีแสง

ด้วย นายสมัย ชันแข็ง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เอสเอ็มสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน และอาจารย์ ดร.แก้วเวียง นำนามผล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อที่นิสิตจะได้ดำเนินการ ในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแหง)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๕-๓๑๗๕
เบอร์โทรนิสิต ๐-๔๔๕๑-๒๕๖๘-๔

ที่ ศธ ๐๕๓๐.๕(๑)/ ๒๗/๒๕

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตยืมเครื่องใช้เครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเมืองเสลภูมิ

ด้วย นายสมัย ชันแข็ง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน และอาจารย์ ดร.แก้วเวียง นำนามผล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงใคร่ขออนุญาตยืมจากท่านโปรดอนุญาตให้ นายสมัย ชันแข็ง ทำการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อหาคุณภาพก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชุกก่าแพง)
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รักษาการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

สำนักงานหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๔-๓๑๗๕
เบอร์โทรนิสิต ๐-๘๔๕๑-๒๕๖๘-๔

ที่ กธ ๐๕๓๐.๕(๑) / พลธ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหันหนองสามัคคี

ด้วยนายสมัย ชันแข็ง นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กศ.ศ.) โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน และ อาจารย์ ดร.แก้วเวียง น่านามล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุเคราะห์ให้นายสมัย ชันแข็ง เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากหน่วยงานของท่าน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ รักษาการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์โครงการหลักสูตรดุขฎิบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์, โทรสาร ๐-๔๓๗๔๕-๓๐๗๕-๕

ภาคผนวก ง
ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล

นักเรียนชวนกันเท ส่วนผสมปุ๋ยหมักชีวภาพ แล้วคลุกให้เข้ากัน

นักเรียนช่วยนตักปุ๋ยหมักชีวภาพใส่กระสอบ และเก็บปุ๋ยไว้ใช้งาน

นักเรียนช่วยกันเทกากน้ำตาลและเชื้อจุลินทรีย์ แล้วคนให้เข้ากันเพื่อรดกองปุ๋ยหมัก

นักเรียนช่วยกันรดน้ำผสมกองปุ๋ยหมักชีวภาพ แล้วคลุกให้เข้ากัน

นักเรียนปลูกถั่วฝักยาวด้วยวิธีชีวภาพ และรดน้ำ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมัย ชันแข็ง
วันเกิด	วันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2510
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 178 หมู่ที่ 5 ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45120
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู อันดับ คศ.3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านกุดเรือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รหัสไปรษณีย์ 45120
ประวัติการศึกษา	
2525	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขวาววิทยาคาร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2528	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
2531	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาช่างอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นครราชสีมา
2534	ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2546	ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2558	ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและ การเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม